ION IRIMIE

☼

IMPRESII OPINII ATITUDINI

Ion Irimie

IMPRESII
OPINII
ATITUDINI

Argonaut

2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

IRIMIE, Ion

Impresii, opinii, atitudini / Ion Irimie. – Cluj-Napoca : Argonaut, 2010. – 226 p.; 21 cm.

ISBN: 978-973-109-208-9

821.135.1-92 (Irimie, I.)

© Ion Irimie, 2010

Editura Argonaut
Str. Ciucaş, nr.5/15
Cluj-Napoca
Fax: 0264-425626
0740-139984; 0788-100248
e-mail: editura_argonaut@yahoo.com
valiorga@yahoo.com
w.w.w.editura-argonaut.ro

Cuvânt înainte

Meandrele vieții mele din ultimii douăzeci de ani m-au pus în situația de a trăi mai mult prin străinătăți. Am pendulat destul de des între Germania şi România.

În perioadele trăite pe alte meleaguri am cules, prin firescul lucrurilor, impresii peste impresii şi pe deasupra alte impresii. Tot prin firescul lucrurilor, în ceasurile de răgaz sau de nesomn, am început să-mi întorc impresiile pe toate părțile. De cele mai multe ori am început să fac comparații între cele văzute mai nou şi cele aduse cu mine din țară. Atunci când eşti prin lumi străine nu scapi de umbra celor aduse cu tine de acasă. Mereu îți vine să zici asta aşa-i şi pe la noi, iar asta îi altfel decât pe la noi. Îți vine să lauzi sau să critici când pe cele de pe la alții, când pe cele de pe la noi. De un asemenea joc de gânduri comparative nu scapă nimeni. N-am scăpat nici eu.

Ani buni am purtat aceste gânduri comparative în mine. Nu le-am spus nimănui, nu le-am spus nici măcar unor păginuțe. Cincisprezece ani n-am scris nici un rând, nici măcar scrisori. Chiar pentru a comunica cu părinții, pe atunci pe când mai trăiau, telefonul mi se părea mai la îndemână. Mâna pe condei am pus-o numai pentru a buchisi mai bine cuvintele şi regulile gramaticale ale limbii germane.

După mai multe pendulări Munchen – Cluj şi Cluj – Munchen m-am gândit că unele din gândurile mele comparative poate ar fi bine să le împărtăşesc şi altora. Şi aşa m-am pus pe scris. Primele păginuțe au fost într-adevăr despre întâlnirile mele cu ulițele, cu oamenii şi cu viața nemților din marea capitală a Bavariei. Cu timpul cercul întâlnirilor s-a lărgit. S-a lărgit cu cele citite prin ziare şi reviste. Câte ceva de prin cotidianul Suddeutsche Zeitung şi din revista Der Spiegel buchiseam aproape zilnic. Am dat pe această cale peste alte teme şi abordări despre care mi-am zis că ar fi bine să ajungă şi pe la noi. Aşa s-au născut cele mai multe articole apărute sub genericul Corespondență din Munchen. Mai ales paginile din Der Spiegel mi-au devenit o prețioasă sursă de inspirație tematică.

În perioadele petrecute prin țară am dat peste alte momente politice, sociale şi culturale care nu mi-au dat pace şi care mi-au pus condeiul în mână. Aşa s-au născut toate articolele în care este vorba

despre jocul inedit al partidelor de pe la noi şi mai ales despre jocul politic al preşedintelui nostru prea „jucător”.

Şi aşa, încet, încet s-au adunat cele peste 50 de articole ale volumului pe care, iubite cititor, îl ai în mână.

Aproape toate articolele prezentului volum au văzut prima lumină a tiparului în paginile ziarului Adevărul de Cluj, devenit apoi Făclia, ziar cu care am colaborat la modul aproape perfect. N-am avut cu redacția ziarului nici un fel de problemă pe nici una din frazele articolelor mele.

Se pare că multă lume mi-a citit cele scrise. Mulți prieteni şi mute simple cunoştințe m-au felicitat pentru conținutul atitudinal şi pentru modul în care acest conținut a fost aşezat în fraze.

Unii din cei care mi-au urmărit cu o anumită regularitate cele scrise mi-au sugerat mai de mult să-mi republic articolele într-un volum. Mi-au făcut o asemenea sugestie, de pildă, bunul meu prieten Bubu Şchiau, familia Semeninc Ioan, buni colegi de catedră, vecinii Mircea şi Otilia Croitoru şi nu în ultimul rând fostul meu Şef de catedră, profesorul Kalloş Nicolae.

Multă vreme n-am luat în serios o asemenea sugestie. Mi se părea că recurg la un gest care produce redundanță. În plus mă gândeam că alegerile care se apropiau vor schimba climatul şi figurile vieții noastre politice şi drept urmare multe din articolele mele îşi vor pierde aproape complet actualitatea.

Dar n-a fost să fie aşa. Prin mecanisme greu de înțeles, încă cinci ani vom avea în scenă pe marele nostru „jucător” şi pe toți cei din jurul lui. În funcție de aceasta, pe scena vieții noastre politice nu se va schimba nimic sau aproape nimic. Toate cele scrise despre primul mandat al neiubitului nostru preşedinte vor rămâne în picioare. Toate cele zise despre hăhăielile lui, despre familiarismele sale, despre clonații săi, despre dorința instinctivă de şi mai multă putere vor rămâne în deplină actualitate. Năravurile politice ale realesului nostru nu numai că nu se vor schimba, ci se vor accentua. Va călări pe mai departe toate structurile statului – guvern, parlament, justiție, poliție etc. – va continua pe un plan şi mai insistent să dezorganizeze partidele de opoziție şi va clona şi mai intens, prin toate mijloacele – avansări, cumpărări, promisiuni, şantaj, amenințări etc. – tot ce se poate clona. De acum visul visurilor celui de la

Cotroceni va fi acela de a colora toată țara – județe, orașe, sate, instituții – în portocaliu. Visul visurilor va fi ca băsecrația să devină dinastie.

Rezultatul alegerilor m-au pus pe mai multe gânduri şi m-au împins spre ideea republicării în volum a articolelor mele. În această formă cred că e bine să ajungă şi pe acolo pe unde n-au ajuns.

Dacă articolele cu tematică politică nu şi-au pierdut actualitatea, cu atât mai puțin nu şi-au pierdut-o cele cu conținut general cultural. Din zona acestora, cele cu referire la complicatul fenomen religios ar putea vieții încă decenii bune. Neoluminismul şi poruncile lui nu-şi vor pierde prea curând valabilitatea.

În cazul republicării unui text, orice autor se întâlneşte cu următoarea problemă: Ce să fac cu textul? Cât să-l las aşa cum este şi cât să-l aduc la zi? De o asemenea destul de complicată întrebare n-am scăpat nici eu. Întorcând-o pe toate fețele şi recitindu-mi textele m-am apropiat de concluzia că voi lăsa articolele aşa cum au fost scrise la vremea lor. Dacă voi interveni pe undeva, atunci numai pentru a corecta cele câteva scăpări ale tipografiei şi pentru a renunța la două trei fraze care mi-au scăpat cu prea multă redundanță în raport cu cele din jur. Nu voi schimba nimic din zona faptelor, aprecierilor şi criticilor.

Într-o vreme mă bătea gândul să grupez articolele pe câteva capitole tematice mari – politică, ştiință, religie, cultură. Până la urmă am renunțat. Ordinea scrierii şi publicării lor în ziar mi se pare că sugerează mai bine ordinea evenimentelor şi reacțiilor mele față de ele.

Față de cele publicate, există în volum patru articole nepublicate. Primele trei rotunjesc acele articole care au apărut sub genericul Corespondență din Munchen. Cel de al patrulea şi aşezat chiar în finalul volumului îmi rotunjesc articolele scrise pe teme ale vieții noastre politice. Este vorba de pagini în care îndrăznesc să-mi spun părerea despre recentele alegeri prezidențiale, despre nefirescul rezultatelor şi mai ales despre nefirescul a ceea ce cred eu că va să vină. Mă uit şi mă gândesc cu tristețe şi la ceea ce a fost şi la ceea ce va mai fi pentru noi, la vremuri pe care nu le văd senine.

Cu precizările legate de articolele în plus aş putea încheia acest Cuvânt înainte şi aş putea da cuvântul volumului.

Ianuarie, 2010

Istoricul plecării

Dacă vreau să încep cu începutul, atunci trebui să scriu fie şi numai două, trei păginuțe despre istoricul plecării mele, istoric ce se leagă în timp de vara anului 1989. Pe la începuturile acelei veri, fiica mea, Anca şi ginerele meu, Radu, s-au gândit că pentru concediul lor din acel an să încerce o mică excursie undeva prin străinătate. Cum Radu avea o soră şi un frate în Germania apuseană, iar Anca o mătuşă în America, o serie întreagă de țări ieşeau din discuție. Țara cu granițele cele mai bine păzite părea a fi pe atunci Cehoslovacia. Copiii s-au gândit că pentru această țară ar putea încerca. Nici aceasta nu le-a fost aprobată. Au urmat reproşurile că eu nu fac, că eu nu dreg etc. etc. La aceste reproşuri eu le-am spus că nu pot face audiențe pe la partid şi pe la securitate, că … „poate veți primi aprobare la anu". Când am rostit acest „poate" nu ştiam că gura păcătosului adevăr grăieşte, nu bănuiam că vine revoluția şi că granițele se vor deschide larg spre toate zările lumii.

După revoluție, la nici o lună, Anca şi Radu au primit o carte poştală prin care au fost anunțați că li s-a aprobat plecarea în Cehoslovacia şi să se ducă să-şi ridice paşapoartele.

În acest timp, era la Cluj fratele lui Radu, pentru ceva examen de doctorat la Politehnică. Auzind de scrisoare şi văzându-le paşapoartele, acesta le zice: „Dragii mei, luați-vă acum concediu şi veniți cu mine in Germania. Maşina ne aşteaptă. Am auzit că nu vă mai trebuie nici aprobare şi nici măcar viză." Zis şi făcut. Radu şi Anca au plecat pentru 3-4 săptămâni în Germania.

Ajunşi la Wuppertal, acolo unde locuia Ligia, sora lui Radu, soțul acesteia, Mario, îi zice: „Măi Radule, ai auzit şi tu că în aceste zile, la Hannover, s-a deschis expoziția anulă a aparaturii de calcul. Uite îți dau ceva mărci şi să te duci şi tu să vezi cam ce este pe acolo, să nu te duci acasă chiar cu mâna goală. Măcar vezi cam ce se mai lucrează în domeniul tău la nivel mondial." Zis şi făcut. Radu a plecat la Hannover. Acolo minuni peste minuni. Din seria acestora, două au fost cu cele mai mari şi mai întinse consecințe. Este vorba, mai întâi, de discuțiile lui Radu la standul I.B.M. – ului. Acolo, spre final, i s-a propus pe loc o

angajare. Aceasta i-a dat lui Radu ideea că s-ar putea uşor angaja în Germania şi să se întoarcă în țară „om făcut”, cum s-ar putea zice.

A doua mică minune a fost întâlnirea cu un absolvent proaspăt de la Universitatea din Passau. Cu acesta s-a discutat despre profesorul Broy, profesor pe care Radu îl ştia din literatură. Din aceasta s-a născut ideea unui eventual doctorat.

Încărcat cu aceste două idei, Radu s-a întors la Wuppertal şi s-a apucat să-şi pregătească Bewerbunguri, adică oferte de angajare. În acest timp, Radu s-a trezit cu o carte poştală de la tânărul din Passau cu următorul conținut: „Prof. Broy se mută la Munchen. Acum îşi formează colectivul. Încearcă.” Dând curs acestei încercări, la nici două săptămâni, Radu era deja angajat ca asistent şi doctorand la Departamentul de informatică al Universității Tehnice din Munchen, departament condus de prof. dr. Manfred Broy.

Dat fiind faptul că Ligia, sora geamănă a lui Radu, avea deja cetățenia germană, obținerea acesteia de către Radu şi Anca s-a derulat fără probleme. Plecați în Germania ca români, Radu şi Anca s-au întors ca fiind la modul oficial şi nemți. Pe deasupra, Radu mai avea în buzunar şi toate hârtiile de angajare.

După o scurtă vacanță în țară, Radu şi Anca şi-au luat destinul în mâini pe alte meleaguri. Atunci am înțeles că nu peste mult timp şi destinul meu se va lega de al lor. Veriga acestei legături era Sergiu – nepotul.

Drumul şi primele impresii

Era în primele zile ale anului 1991 când, cu Radu la volan, cu Anca în dreapta iar eu cu Sergiu pe bancheta din spate, am luat-o spre Germania. Drumul ca atare nu mă prea interesa. Până la Viena îl mai străbătusem de câteva ori. Pe drum, eu aveam numai două griji – Sergiu şi cum bate maşina. Deşi am fost cu Dacia mea – 1 Cj 900 – de zeci de ori pe la toţi meşterii, deşi i-am verificat şi răzverificat toate sistemele, tot îi purtam grija, tot mă temeam că poate pe undeva nu va mai vrea să alerge.

Deşi era zi de ianuarie am avut noroc de o zi splendidă, ca de primăvară; soare, cald, şosea uscată, zăpadă doar departe prin munţi. Ne-a dus Dacia fără nici o problemă până la o anume parcare, după intrarea în Germania. Când să pornim din parcare n-a vrut să mai deie nici un semn de viaţă. Cheie şi iar cheie, benzină şi iar benzină dar maşina nimic, nici cel mai mic cârâit. Eu am îngălbenit. Mă aşteptam ca Radu să se apuce să înjure toate Daciile, să-mi spună că dacă ar fi un Opel sau un Audi etc. etc. Dar n-a zis nimic. În timp ce Radu se tot uita pe la motor mi-am adus aminte că un mecanic m-a atenţionat odată că cheia mea de contact este cam uzată şi că într-o bună zi mi-ar putea face figura. Mi-a recomandat să cam am cu mine şi cheia de rezervă. Şi îi spun povestea lui Radu şi îi dau cheia nouă. Cum o suceşte, Dacia mea o ia din loc. M-am liniştit şi de atunci n-am mai avut grija maşinii; eram convins că ne va duce până la destinaţie.

Intrarea în Munchen nu m-a impresionat în mod deosebit; lumini peste lumini, culori peste culori şi mai ales maşini după maşini. Aşa ceva mai văzusem.

Ceea ce mi-a reţinut puţin atenţia a fost faptul că la un McDonald's îl văd pe Radu că dă roată clădirii şi se opreşte la un geam. Din maşină bate în geam, i se deschide imediat şi comandă ceva. Prin cele două geamuri m-am trezit cu patru pungi în care era ceva de cină, ceva călduţ. Atunci mi-am zis în sinea mea: Măi, dar ai dracului sunt nemţii ăştia, te pot hrăni şi prin geamul maşinii. Ceva mai târziu mi-am dat seama că de fapt „nemţii" ăştia erau numai bine americani, că de fapt magazinele McDonald's sunt un fel al americanilor de a veni peste nemţi.

A doua zi am ieşit cu Anca la cumpărături. De acum mai odihnit, am putut fi mai atent la noutăţile Germaniei. Prima şi apoi cea mai constantă noutate a fost aceea a frumuseţii cartierului, a curăţeniei străzii şi mai ales a trotuarelor. Mai târziu m-am convins că nemţii îşi mătură trotuarul cam aşa cum ne măturăm noi casa. Mi-au mai atras atenţia covoarele verzi din curţi şi dintre blocuri, covoare care încă nu apucaseră să ajungă sub zăpadă. Verdele ierbii tunse nu putea să nu-ţi sară în ochi. A venit apoi rândul gardurilor verzi. Curţile nemţilor sunt închise, ca regulă, cu două rânduri de gard; primul din metal sau lemn spre exterior şi al doilea, spre interior, gardul verde, gard bine aliniat şi bine tuns. Acesta dă şi asigură curţilor un aer sau o înfăţişare cu care nu prea eram obişnuit. În curtea neamţului te uiţi cu greu; prin gardul des şi mereu verde, înalt de peste doi metri, străbat cu greu razele vederii. Terasele sunt protejate de praf iar taifasul la o cafea sau la o bere nu se dezvăluie tuturor trecătorilor.

Ceea ce mi-a mai reţinut atenţia din primele zile a fost mulţimea locurilor de joacă pentru copii. În cartierul în care am locuit, pe lângă cele două mini parcuri cu tot felul de instalaţii de joacă, prin curţi şi printre blocuri mai erau o mulţime de topogane şi gropi cu nisip, gropi în care mormolocii, care încă nu se puteau căţăra pe nu ştiu ce reţele de sârmă şi de sfoară, îşi făceau jocul cu lopeţi şi găletuţe.

Ca să termin cu plăcutele impresii culese din chiar jurul casei să mai amintesc că de cum au dat semnele primăverii au dat şi florile prin curţi, pe la porţi şi mai ales pe la balcoane. Cultul florilor de la balcoane este aşa de încetăţenit încât nemţoaicei îi este pur şi simplu jenă să apară vara pe balcon şi să nu fie văzută printre flori de diferite soiuri, mai ales de muşcate. Dacă nemţoaica nu are de stropit florile din casă şi curte, de la balcon şi de la poartă nu poate dormi.

Alternanţele de iarbă, garduri vii, arbuşti ornamentali şi flori pe lângă flori dau cartierelor Munchen-ului – şi nu numai – înfăţişarea unor parcuri sau grădini botanice, parcuri şi grădini în care cineva a „plantat” şi ceva case şi ceva blocuri. Faţă de o asemenea înfăţişare, aproape fără să vrei îţi fuge mintea pe la cartierele de pe la noi, pe la mărăcinii de printre blocurile noastre, pe la pungile şi sticlele de plastic care colorează la propriu spaţiile noastre verzi şi locurile noastre de

agrement. Îți fuge gândul şi pe la balcoane, balcoane în care gospodinele noastre îşi întind hainele la uscat. Aproape fără să vrei te încearcă o amărăciune şi te năpădeşte o întrebare retorică: Oare când va veni şi pe la noi un pic de Germanie? Oare să fie chiar atât de greu ca sticlele de plastic să nu le mai aruncăm pe oriunde? Să fie oare nevoie de valută pentru a ne pune şi noi ceva flori pe la porți şi pe la balcoane?

Ceea ce pe la începuturi m-a şocat destul de neplăcut a fost moda câinilor; de toate mărimile şi mai ales de toate rasele. Câini frumoşi, bine hrăniți şi tot atât de bine spălați; dar, până la urmă, totuşi doar nişte câini. Pentru mine, câinele a fost şi a rămas animalul care stă la şură şi/sau la stână şi nu prin case şi/sau apartamente. La aceasta se mai adăuga ceea ce lăsau câinii în urma plimbărilor lor. Oricât de spălați şi de pieptănați, câinii nu prea țineau cont de curățenia cartierului. De cum dădeau de vreun colț sau de vreun stâlp, sub ochii bucuroşi ai stăpânilor lor, ei îşi vedeau de treburi. Urmele lăsate contrastau destul de mult cu ordinea şi curățenia din cartier. Un măturător după fiecare cățel nu se putea. O singură dată am văzut o doamnă care, după ce câinele ei şi-a făcut cele necesare, înarmată cu mănuşă de nailon a cules totul într-o pungă pe care a băgat-o apoi într-o pungă mai mare. Cu siguranță avea de gând să ducă punga la toneta ei de gunoi. Am rămas uimit de gest şi mi-am întors de câteva ori capul s-o văd şi să mă minunez de obsesia ei pentru curățenie. M-am uitat cu multă simpatie şi admirație după ea şi am încercat să-mi imaginez cam ce ordine şi curățenie ar putea fi în curtea şi casa ei.

Dacă pe la începuturi mă uitam destul de sever la moda câinilor, cu timpul m-am mai potolit. M-am mai obişnuit şi cu câinii şi cu urmele lor. M-am obişnuit şi cu faptul că prin Germania, mai ales cei mai în vârstă îşi plimbă mai degrabă câinele decât vreun nepot. Plimbarea copiilor, după cum am putut uşor observa pe la toate gropile pe la care mi-am dus nepotul, a rămas doar pe seama mămicilor.

În revenirile mele prin țară am putut uşor observa că moda câinilor a ajuns destul de repede şi prin România. Sub presiunea acestei observații m-am lăsat de tot de critică. Diferența mare dintre ceea ce se vede pe la noi, comparativ cu ceea ce se vede prin Germania, este că la noi, dincolo de creşterea numărului de câini cu stăpân, s-au înmulțit până la peste poate câinii vagabonzi. Prin Germania aşa ceva n-am văzut.

Pe undeva mai sus eu plecasem cu Anca la cumpărături. Bag seama că m-am rătăcit pe la gazoane, garduri, balcoane, ba chiar şi pe la câini şi încă n-am ajuns la „PLUS”, la magazinul cu mărfuri de utilitate zilnică şi pe la care, din acea zi, mi-a fost dat să trec aproape zilnic. Magazinul în sine nu avea în el nimic deosebit, doar modul funcționării lui îți putea atrage atenția. Fiica mea, considerând că altă dată ea nu mă va mai însoți pe la cumpărături m-a cam pus la şcolit. Uite măi tati, mi-a zis, de aici iei întotdeauna laptele şi iaurturile, aici găseşti pâine, de aici iei uleiul, zahărul etc. etc. Nu ai cu nimeni nici o treabă, nu trebuie să rosteşti nici o vorbă, pui totul în cărucior, la casă aşezi totul pe banda rulantă, dai banii şi gata. Doar la raionul de mezeluri va trebui să zici două, trei cuvinte. Să ştii că pe aici la crenvurşti li se zice Wiener, şunca îi Schinken, iar diferitele feluri de parizer sunt Wurst. Mai trebuie să ştii să zici hundert sau zweihundert Gramm – o sută sau două sute de grame – atâta vei cam cumpăra. Pentru a cumpăra un amestec de diferite feluri de şuncă tăiată, de parizer, sau de salam spui Gemischt sau Aufschnitt. Până mâine, poimâine vei învăța tu aceste cuvinte.

Poate este bine să spun că atunci când m-am pornit spre Germania mă puteam lăuda doar cu două expresii: Guten Tag – bună ziua şi Ich liebe dich – te iubesc.

Ordine şi disciplină

Undeva mai sus am afirmat că la PLUS nu m-a impresionat decât buna lui funcţionare. Dar o asemenea apreciere se poate face foarte uşor şi foarte îndreptăţit şi cu privire la alte structuri ale vieţii economice şi sociale ale Germaniei de azi.

Dacă, de pildă, stai doar acasă poţi foarte uşor observa cât de bine şi de punctual funcţionează poşta. Zilnic, la o anumită oră, pe ulița noastră poţi auzi cum sună limbile de metal ale cutiilor poştale.

Tot din casă te poţi convinge de punctualitatea strângerii celor ce se pot arunca din casă. Marţea, între 7.30-8.00, cei de pe strada noastră pot fi siguri că pe la poartă le trece maşina mâncătoare de gunoi. Dacă această maşină apare săptămânal, o a doua, la două săptămâni, tot la zile şi ore fixe, apare pentru a strânge resturile menajere, resturi care îşi au la poartă containerul lor, container pe care scrie bio-tonne. Resturile vegetale şi animale se adună separat pentru a putea ajunge la uzinele producătoare de bio-gaze. Tot la două săptămâni apare şi maşina în care se golesc containerele pline de hârtie, containerele pe care scrie Papier.

Pe lângă aceste trei genuri de containere şi trei feluri de maşini poate ar fi bine să amintesc şi faptul că în toate cartierele, din loc în loc, sunt plasate containere în care se colectează separat sticle albe, sticle verzi, sticle maro, plastic, doze de aluminiu, din nou hârtie şi din nou alte genuri de ambalaje. Îţi este mai mare dragul să-i vezi pe nemţi cum vin cu maşina pe lângă aceste containere ca să se elibereze de ceea ce consideră că nu le mai trebuie prin case.

Cu un asemenea mod de a avea grijă de „gunoiul” Münchenului – şi nu numai – nu-i deloc de mirare că oraşul are faima unui oraş curat şi foarte curat. Ceea ce surprinde de adevăratelea este că în jurul containerelor nu bântuie mizeria, nu umblă câinii şi pisicile, nu miroase a gunoi, a resturi.

Apropo de regulile nemţilor de-a lucra cu atâtea feluri de containere, nu pot trece peste o mică poveste. Preşedinta noastră de bloc, o femeie plină de nerv şi de iniţiativă, s-a zbătut să facă rost pentru curtea noastră de două containere mai mari pe care a scris: NUMAI

PLASTIC şi pe al doilea NUMAI HÂRTIE. Nu mare i-a fost mirarea şi nu mică i-a fost supărarea când a constatat că locatarii celor două blocuri ale noastre au uitat să citească, sau dacă n-au uitat, au citit pe degeaba; gestul separării sticlelor de plastic şi a hârtiei de alte feluri de resturi li s-a părut prea greu. Cam de o jumătate de an funcţionează aceste două containere şi încă nici un progres vizibil. Când vezi şi când auzi de aşa ceva imediat îţi vine să te întrebi: Doamne, dar pe unde suntem? Doamne, dar când vom încerca să ne apropiem cât de cât de modul nemţilor de a respecta ordinea şi de a trăi în colectivitate? Doamne, dar când vom ajunge cu de-adevăratelea în Uniunea Europeană? Dacă vrem să intrăm în Europa atunci trebuie să învăţăm şi lecţia selectării celor care sunt de aruncat.

Dacă regulile de viaţă nemţească creionate mai sus se pot vedea cu ochiul liber chiar şi stând numai în casă, de cum încerci să treci pragul portiţei dai peste structurile transportului în comun şi peste modul funcţionării acestora. În acest sens, în orice staţie de autobuz, tramvai, S-bahn (tren rapid de suprafaţă) sau U-bahn (metrou) dai peste un orar precis al trecerii prin staţia respectivă a respectivelor mijloace de transport. Abaterile de la acest orar sunt rare, dacă nu chiar rarisime. Dacă totuşi se întâmplă să apară vreo întârziere, fie şi numai de 2-3 minute, aceasta se anunţă prin staţii radio. În staţiile mai centrale şi mai aglomerate, staţii în care se întretaie mai multe linii de transport, mai funcţionează, ca regulă, şi un afişaj electronic, afişaj care-ţi spune câte minute mai ai de aşteptat până îţi vine mijlocul de transport pe care-l aştepţi.

Vânzători de bilete nu sunt, locul lor a fost luat de automate capabile să-ţi ia banii, să-ţi dea restul dacă este cazul şi să-ţi deie biletul. Compostarea biletelor se face tot prin automate, automate care îţi imprimă pe bilet numărul staţiei la care ai compostat şi ora acestei compostări. Controlul la bilete se face prin echipe de câte doi controlori, care se mută de pe o linie pe alta a reţelei de transport. Amenzile sunt usturătoare, 40 de Euro indiferent de regula pe care ai încălcat-o. Aceasta înseamnă cam de 40 de ori costul unui bilet cu care poţi merge două staţii de metrou sau patru staţii de tramvai sau de autobuz.

În legătură cu condiţiile de transport de la noi, nu pot să nu-mi exprim bucuria că în ultimii ani multe lucruri s-au schimbat în bine –

multe autobuze şi trenuri noi, multe din ele perfect comparabile cu cele din Germania. M-am bucurat când, acum vara, am observat că pe linia 30 avem şi la Cluj un început de afişaj electronic. Cu asemenea lucruri realmente ne apropiem de Europa.

Dacă ai recurs la ceva mijloace de transport, probabil că ai pe undeva ceva probleme de rezolvat. În acest caz, cu siguranţă dai peste ceva ghişee, ghişee la care nu se stă grămadă şi nu se bate lumea. Pe acolo pe unde se contează că zilnic se perindă mai multă lume, pe lângă fiecare ghişeu sau pe lângă uşile care asigură accesul spre mai multe ghişee se află un aparat de la care îţi iei un număr şi aştepţi. Pe un ecran se anunţă numărul care urmează. Nu există nici o şansă de-a fenta ordinea dată. La ghişeele cu mai puţină aglomeraţie, chiar la ghişeu, în dialog cu funcţionarul se află o singură persoană, ceilalţi aşteaptă disciplinaţi, la o distanţă de 1-2 metri, la o linie care înseamnă „aici aşteaptă".

În ultima vreme, la unele instituţii noi, sau la unele care au fost modernizate, am observat şi pe la noi asemenea linii de aşteptare, linii pe care noi le tratăm însă româneşte, adică nu le prea respectăm. Cu timpul sunt sigur că va fi altfel.

Dacă ai ceva probleme pe la instituţii sau servicii care lucrează după formula programării prealabile, bineînţeles că nu te porneşti de acasă fără să ai un „termin". Trebuie, de pildă, să ai termin la medic, la mecanicul maşinii, la dirigintele clasei, la directorul şcolii, la frizer, la coafor etc. etc. În asemenea locuri fără termin umbli degeaba. În unele cazuri regula terminului funcţionează chiar cu o anume rigiditate. Odată, de pildă, ducându-mă cu nepotul la tuns, deşi frizeriţa nu avea pe nimeni pe scaun şi nici în aşteptare, nu mi-a tuns nepotul pe motiv că nu aveam termin. Ne-a făcut ea termin pentru a doua zi.

Problema „terminelor" este în fond şi de fapt o consecinţă directă şi firească a punctualităţii nemţeşti. Punctualitatea, la rândul ei, este rezultatul respectului pe care neamţul şi-l poartă sieşi şi apoi celuilalt.

Despre punctualitatea nemţească ştiam eu câte ceva din cele citite despre Kant. Se zice că marele filozof ieşea la plimbare cu o aşa punctualitate că cei din Königsberg îşi fixau ceasurile după plimbările lui. Se mai zice că o singură dată Kant s-a abătut de la programul său de plimbare, atunci când a dat de lectura lucrării lui J.J.Rousseau „Emil".

Cu toate cele citite şi auzite nu-mi închipuiam că punctualitatea nemțească poate fi chiar aşa şi că poate fi un aşa fenomen de masă. M-am convins, cum s-ar zice, pe pielea mea. M-am convins atunci când nepotul meu şi-a sărbătorit pentru prima dată ziua de naştere. Era în primul sau în al doilea an de grădiniță. A avut drept invitați cam zece copii. Era anunțată întâlnirea pentru ora patru. Nu mică mi-a fost mirarea când am văzut că şi pentru o asemenea neînsemnată întâlnire punctualitatea rămâne un ceva sfânt. La patru fără unu, două minute toate mămicile erau cu copiii de mână la portiță. La plecare la fel, la şase şi jumătate fix mamele erau după odraslele lor.

La acest test de punctualitate iarăşi mi-a zburat gândul pe la noi, la modul nostru de a abuza de sfertul academic şi mai ales de-a ne fixa întâlnirile după… după două poate fi însă şi nouă. Mai multă punctualitate ne-ar prinde bine; realizarea ei doar nu ne cere nici o valută.

Punctualitatea nemțească se leagă strâns de hărnicia neamțului, de calitatea lui de-a face ceea ce face cu seriozitate şi temeinicie. Despre aceste calități mi-a „povestit" pe viu o întâmplare petrecută şi văzută la câteva zile după sosirea în Germania. Era într-o bună dimineață când, cu nepotul de mână, mă duceam spre PLUS pentru cumpărături. La o intersecție se săpa un şanț pentru introducerea unui cablu necesar unei mai bune funcționării a semaforului. Ne-am oprit şi ne-am uitat cum se spărgea asfaltul şi cum un excavator mic săpa şanțul. Se pare că nu toată operațiunea s-a terminat în ziua aceea; a mai rămas să se asfalteze. Peste noapte însă a nins un pic şi s-a aşternut şi o pojghiță de gheață. Când a doua zi ne-am dus iar spre PLUS ce vedem? Doi muncitori, cu o butelie de aragaz după ei, topeau pojghița de gheață şi uscau terenul pentru a putea face asfaltarea. Când am văzut scena cu aragazul, iar mi-a fugit gândul la România. Pe la noi, mă gândeam, dacă nu rămânea şi şanțul neacoperit, asfaltarea sigur ar fi fost amânată până spre primăvară. Cu părere de rău m-am întrebat pe atunci: De ce dracu neamțul poate face ceea ce face cu o temeinicie de 100% sau undeva pe aproape de 100%? De ce dracu pot fi atât de serioşi şi atunci când este vorba de treburi relativ mărunte? N-am avut la îndemână alt răspuns decât acela că sunt nemți. Noi însă …

La capitolul corectitudine nemții sunt din nou cu un pas înaintea noastră. Pe la noi, de regulă, atunci când cineva are de rezolvat vreo problemă, imediat se gândeşte la vreo relație, la vreo rudă, la vreun prieten, la vreo „pilă", cum se zice, care să-i faciliteze rezolvare problemei. Dacă stă la semafor, românul, mereu grăbit, se uită, mai întâi, după polițist, dacă polițistul nu-i pe aproape, se mai uită să vadă dacă-i pe aproape sau nu vreo maşină, dacă nici maşina nu vine atunci țuști peste zebră şi peste culoarea roşie. La noi, ca regulă, se caută fentarea ordinii, legii, regulilor de conviețuire. În Germania, după câte mi-am putut da seama, lucrurile stau puțin altfel. Acolo se caută mai întâi legea, regula, calea dreaptă. În Germania, unde-i lege nu-i tocmeală. La noi lanțul relațiilor se întinde mult peste normal. Dintr-un sol german de viață socială – juridică şi morală – nu s-ar fi putut naşte schița lui Caragiale „Lanțul slăbiciunilor".

Când vine însă vorba despre relațiile de vecinătate şi de prietenie parcă sunt de preferat relațiile din România. Aici vecinii nu sunt doar case şi familii care stau alături sau pe aproape, ci case şi oameni care sunt în raporturi sociale foarte strânse. Raporturi mai bune sau mai rele. Raporturile bune pot merge până la a fi mai bune decât cele de soră şi de frate, cele rele pot merge până la certuri şi scandaluri care să se audă pe toată ulița, dacă nu cumva în tot satul. În România este cel mai normal ca un vecin să te cheme la un pahar de vorbă şi este cel mai firesc să fugi la o vecină după un pumn de sare ori după un strop de paprică. În România poți bate oricând la uşa unui vecin pentru a-i cere o mână de ajutor. Prin Germania lucrurile stau puțin altfel. Raporturile de vecinătate sunt corecte, poate prea corecte şi de aceea destul de reci şi de seci. N-au spontaneitate şi de aceea nici căldura aceea de vecinătate. Fuga la o vecină pentru o ceapă sau doi cartofi pare a fi aproape imposibilă. Chematul al un Schnaps sau la o bere pare a fi, între vecini, o treabă rară dacă nu rarisimă. Ca regulă, nu poți bate la uşa unui vecin dacă în prealabil nu i-ai dat un telefon ca să-ți anunți vizita. În acest sens am la îndemână o întâmplare care merită să fie relatată. Era în seara primei mele plecări în vacanță, în România. Mi-am zis că nu-i frumos să plec şi să nu-mi iau un rămas bun de la vecinii care stăteau în apartamentul de deasupra noastră. Mare mi-a fost mirarea când am

văzut că doar prin uşa întredeschisă mi-au dat mâna şi mi-au urat „Gute Reise” – drum bun. Deşi ne înțelegeam foarte bine prin curte şi în grădină, vecinii noştri n-au schițat nici cel mai mic gest de-a păşi măcar în antreul apartamentului lor. Ca să fiu sincer nu m-am simțit chiar aşa de bine şi mi-a părut rău că nu i-am lăsat să vadă pur şi simplu că nu mai sunt prin curte.

Cred că spontaneitatea şi caracterul mai cald şi mai colorat al raporturilor de vecinătate de pe la noi l-au făcut pe un sas să declare: „În Germania trăim mai bine, în România, însă, am trăit mai frumos”. Am auzit cu urechile mele această declarație într-o emisiune TV.

Orice regulă îşi are însă şi excepțiile ei. Excepția celor zise de mine cu privire la vecinătatea de tip german se cheamă Toni şi Ernestine.

Când am ajuns în Germania, prietenia cu familia Schmiedl era deja bine pornită. Anca şi Radu era deja considerați ca şi copii adoptivi. Pe Sergiu l-au primit imediat ca pe un fel de nepot, iar pe mine m-au luat drept un frate de pe alte meleaguri. M-am convins rapid că vecinătatea cu ei va fi de genul celor din România. Doar după câteva zile am observat că dacă Ernestine scotea ceva prăjitură cu fructe de la cuptor, o porție bună era şi pentru noi. De Crăciun, sub pomul familiei lor au fost aşezate şi cadouri pentru fiecare din noi. Dacă Toni mă vedea de pe balconul casei lor pe terasa casei noastre urma imediat invitația la o berică. Dintr-o bere de la frigider şi din una de la temperatura camerei se făceau imediat două beri numai bune de băut. Cu timpul m-am învățat şi eu că atunci când pregăteam câte ceva care nu prea apărea pe lista de bucate a lui Ernestine – sărmăluțe, chifteluțe, salată de vinete, pâine de casă etc. – să mă gândesc şi la ei. Trebuie să recunosc deschis că Toni şi Ernestine mi-au fost de un mare folos în a-mi exersa bruma de germană pe care încet, încet mi-o adunam şi în a mă acomoda la noile mele condiții de viață. Când mă gândesc la ei şi când îi compar cu alți foarte cumsecade vecini, îmi vine să mă întreb: Doamne, dar de unde atâta solicitudine, bunăvoință, căldură, înțelegere la aceşti doi oameni? Doamne, dar ei nu sunt oare tot nemți? La o asemenea întrebare există doar un singur răspuns: Pe lângă nemții doar sobri, corecți şi uneori reci sunt şi nemți calzi, prietenoşi şi foarte bogați sufleteşte.

Parcă se trăia în Paradis

Despre viața economică şi social-politică a Germaniei de azi ar fi multe de scris. Ar putea scrie multe chiar şi unul care n-a avut prilejul să se confrunte cu amănuntele ei, chiar şi unul care s-a uitat la ea de la o anumită distanță şi cu o anume detaşare.

Când pe la începuturile anilor ’90 am ajuns în Germania, am putut observa cu uşurință că am picat într-o țară în care macro şi microstructurile ei economice, sociale şi politice funcționau ca ceasul. Mi s-a conturat impresia că am dat peste o țară în care bogăția umplea toate magazinele şi buna dispoziție toate casele, o țară în care mizeria şi sărăcia nu se plimbau pe stradă, aşa cum se plimbă prin multe alte părți. Am dat peste o țară în care, vorba lui Gorbaciov, parcă se trăieşte „ca în Paradis”.

Dintr-o asemenea impresie ca dintr-o dată, mi-a sărit în minte o apreciere năstrușnică: te pomeni că până la urmă nemții sunt aceia care, printr-o veritabilă ironie şi/sau viclenie a istoriei, au câştigat războiul. Gândită în termenii istoriei, aprecierea pare a fi de-a dreptul paradoxală. Ea primeşte însă un anume sens de îndată ce ne gândim la ceea ce s-a petrecut în viața celor două Germanii imediat după război.

Încă nu s-a uscat bine cerneala de pe tratatele de pace că duşmănia din anii războiului a şi fost uitată. Peste cei rămaşi au început să curgă ajutoare peste ajutoare. Americanii s-au întrecut pe ei prin aşa numitul Plan Marshal. Sovieticii nu s-au lăsat nici ei mai prejos. Fiecare s-a interesat însă doar de bucățica lui. Dolarii americani au vizat partea federală, ajutoarele sovietice s-au revărsat, atât cât s-au revărsat, doar asupra landurilor denumite R.D.G.

Întrecerile întru ajutoare şi întru influență politică s-au transformat curând în război rece. Confruntările economice şi politice între capitalism şi comunism, confruntări ce vizau întregul spațiu european, s-au manifestat cel mai deschis şi mai intens pe solurile Germaniei. Partea care a cules cele mai multe roade de pe urma acestor confruntări, s-a dovedit a fi, printr-o altă ironie şi/sau viclenie a istoriei, din nou Germania federală. Dolarii americani, hărnicia nemțească, şi regulile economiei capitaliste, au făcut destul de rapid din aceasta o țară

de invidiat în peisajul european. Productivitatea muncii creştea încet, dar sigur, exportul îşi făcea din plin datoria, creşterea economică se realiza de la an la an, şomajul era ținut în limitele acceptabile, statul social îşi onora fără restanțe angajările.

Nivelul de trai, înălțat din ruinele de după război, se mişca mereu în sus. Cel puțin sub raport economic, R.F.G. părea că nu are nici o problemă.

După căderea comunismului, în plan european şi după neaşteptata unificare a celor două Germanii, lucrurile au început să se schimbe. Dărâmarea zidului Berlinului s-a dovedit a fi o treabă uşoară, realizarea efectivă a unificării, însă s-a dovedit a fi mai complicată şi mai anevoioasă.

Decalajele de productivitatea muncii, salarii, nivel de trai, infrastructură etc. erau mari şi ele trebuiau depăşite. În momentul unificării, cei din landurile de Vest trăiau şi se mişcau, vorbind metaforic, cu Mercedesuri de ultimă oră, iar cei din est rămăseseră cu Trabanturile lor.

Depăşirea acestor diferențe cerea mărci şi, pe deasupra, alte mărci. Cu timpul costurile unificării s-au dovedit a fi mult mai mari decât cele preconizate. Unele date au anunțat că, numai până acum, peste 12,5 miliarde euro, au luat drumul landurilor din est. Cu toate acestea unele diferențe Mercedes-Trabant se mai mențin si astăzi.

La costurile unificării s-au adăugat cam în acelaşi răstimp şi multe altele. Aş putea aminti, spre pildă, sumele necesare susținerii etnicilor germani năvăliți de prin toate țările foste comuniste. Aceştia cereau pensii, ajutoare sociale, locuri de muncă etc. S-ar mai putea aminti sumele necesare trupelor germane ce mărşăluiau pe alte meleaguri – Kosovo şi Afganistan. În aceeaşi ordine a lucrurilor şi ideilor s-ar înscrie angajările financiare ale țării la susținerea bugetului comunitar al Uniunii Europene etc.

Toate aceste genuri de eforturi financiare au căzut mai ales pe umerii celor din landurile fostului R.F.G.; cele din est erau în tranziție post-comunistă: reproiectarea Trabantului pentru a-l apropia de Mercedes. Miliardele de mărci date aici, milioanele de euro date dincolo, nu puteau rămâne fără consecință în tabloul economic şi social-politic al țării.

În domeniu economic, cea mai de seamă consecință s-a dovedit a fi aceea a reorientărilor investiționale. Pentru zonele din vest investițiile au scăzut drastic. Ele s-au mutat mai întâi spre landurile din est. În acest caz a funcționat prin excelență o motivație politică şi/sau patriotică. Mai puțin economică, deoarece muncitorii din estul țării şi-au manifestat chiar de la începuturi pretenția de-a fi salarizați la nivelul colegilor din vest. Confruntați cu o așa pretenție, patronii au cam renunțat la politică şi la patriotism, şi şi-au cam împins investițiile ceva mai departe. Multe firme au ajuns prin țări foste comuniste, unele au trecut şi mai departe spre Rusia, iar altele au ajuns chiar şi în China. În aceste locuri, forța de munca era şi încă mai este de zeci de ori mai ieftină şi, drept urmare, profitul era şi putea fi mai mare.

Mişcările de reorientare a politicilor de investiții au condus direct şi rapid la o serie întreagă de fenomene de ordin social. Cel mai de seamă s-a dovedit a fi creşterea şomajului. În landurile din est, şomajul a crescut pe seama căderii întreprinderilor moştenite de la socialism; în cele din vest pe seama reducerii sensibile a investițiilor. Încet dar sigur problema şomajului, împreuna cu toate derivatele ei a ajuns sa fie problema problemelor societății germane, a ajuns să fie un fel de măr al disputelor dintre politicieni. Pe tema şomajului s-au pierdut şi s-au câştigat alegeri.

Adevărul de Cluj, Joi 15 septembrie 2005

Macrostructura vieții politice

Încercând să pricep câte ceva din scena vieții politice a Germaniei de azi, prima constatare a fost aceea a structurării ei exemplare. Plecat din țară pe vremea în care pe la noi se ciondăneau în jur de o sută de partide, nu puteam să nu bag de seamă că în Germania, disputele politice se duceau de fapt şi de fond, între două orientări şi/sau partide mari şi alte două, trei orientări şi/sau partide mai mici.

Prima mare orientare este reprezentată de două partide care s-au considerat şi se consideră frățeşti: Uniunea Creştin Democrată – CDU şi Uniunea Creştin Socială – CSU. Aceasta din urmă s-a născut in Bavaria şi este influentă pe scena politică a acestui land. Aceste două partide care îşi zic Uniuni sunt aşa de bine legate prin doctrină, programe şi bază socială, încât la nivel național întotdeauna au activat şi şi-au contabilizat rezultatele împreună. Cel de-al doilea partid mare este cel al social-democrației. Nemții îi spun simplu espede - SPD. Doctrinar, el se originează din ideologia social-democrată, ideologie pe larg cultivată în literatura social-politică din Germania. SPD-ul este privit ca principala forță politică de stânga. Culoarea lui simbol este roşul.

Cele două formațiuni politice mari culeg cam 60-70% din sufragiile electoratului.

Dintre partidele mai mici o anumită istorie şi tradiție are FDP-ul, adică partidul liberal. Rezultatele lui la alegeri şi în sondaje se indică printr-o coloană sau linie galbenă. Cu oscilații puțin semnificative, culege până spre zece la sută din voturi. Ca regulă a fost şi este partenerul de coaliție al creştin-democraților si creştin-socialilor. Se pare că in istoria liberalilor, o singură dată au făcut coaliție cu social-democrații, şi anume sub guvernarea lui W. Brand.

Un alt partid mic este cel al ecologiştilor sau verzilor. Este un partid care şi-a găsit destul de rapid un loc printre partidele parlamentare. În ultimele două legislaturi a făcut si face o bună coaliție cu SPD-ul. Este, după opinia mea, un partid de perspectivă.

Pe la începutul anilor ’90, printre partidele cu ceva locuri în Bundestang, adică Parlament, figura şi Partidul Republican. El

reprezenta linia ideologică a extremismului de dreapta. Pe atunci ei nu numai că aveau câteva voci în organul legislativ al țării, dar mai erau şi destul de activi în plan social. Din mâna lor circulau lozinci de genul: „Streinii – afară" sau „Germania – numai germanilor". Din inițiativa lor au apărut pe străzi marşuri cu însemne naziste sau care aminteau de nazism. Tot ei au ajuns să fie autori ai unor serii de atentate la cămine şi case de azilanți. În urma unui asemenea atentat, de pildă, două fetițe ale unei familii de turci şi-au pierdut viața. Ieşirile de acest gen n-au condus însă la o creştere a popularității lor. Dimpotrivă. La alegerile din 1994, electoratul i-a sancționat, i-a scos de pe băncile parlamentului.

La ora actuală câteva formațiuni politice de extremă dreaptă se mai fac auzite doar prin unele landuri din estul țării. Din punctul de vedere al sancționării politice a formațiunilor de coloratură naționalistă, germanii ar putea da lecții, am zice noi, francezilor, italienilor, austriecilor şi... chiar românilor.

Pentru a încheia cu lista partidelor care cât de cât contează pe scena politică a Germaniei de azi, poate ar trebui să amintesc şi de Partidul socialismului democratic – PDS. Este vorba despre un partid născut în estul țării după căderea comunismului. În miezul doctrinei lui se aşează ideea că nu toate „piesele" idealului comunist trebuie aruncate peste bord. Liderii partidului recunosc deschis filiația lor ideatică cu marxismul. Un marxism fără leninism. Admit diversitatea formelor de proprietate; consideră că forme ale proprietății private ar putea coexista cu cele ale proprietății colective. Se condamnă dictatura, se proclamă pluripartidismul şi se recunosc virtuțile democrației. Prin orientarea ideologică şi prin program, acest partid vrea să acopere partea cea mai de stânga a scenei politice. Deşi un partid de dată recentă, poate conta oricând pe un procent care să-i asigure câteva voci în parlament.

Despre alte formațiuni, despre cele care contabilizează câte ceva doar la rubrica „alte partide", nu cred că merită să mai relatez.

Cele de până acum sunt suficiente pentru a înțelege că viața politică a Germaniei de azi este una bine aşezată în partide care nu se calcă pe picioare şi care nu înnebunesc electoratul. Se poate uşor înțelege că nemții şi-au cam conturat convingerile, opțiunile şi simpatiile politice.

Dacă din perspectiva unei asemenea caracteristici ne gândim la situația de la noi, cu regret putem constata că, după 15 ani de democrație, încă se mai inventează partide. Pe la noi, de cum un politician consideră că partidul la care cândva a aderat nu i-a îndeplinit aspirațiile de mai mare declară divorțul. După divorț, criticând la dreapta și criticând la stânga, dă fuga după semnături și, apoi, țuști la tribunal. Te poate mira faptul că sunt oameni care pot acorda credit politic unor lideri care până mai ieri s-au perindat pe la alte două, trei partide. Te poate ului faptul că pe la noi se pot naște cu atâta ușurință partide de lider, partide care se fac din ambiții personale. Pentru a porni un partid, chiar și un mare talent politic are nevoie de o linie doctrinară, de o ideologie și, nu în ultimul rând de o anume bază socială. Partidele care se formează din prietenii și cunoștințe, prin forța lucrurilor, devin partide de buzunar, partide care nu pot conta pe un prea mare viitor.

Multe semne de instabilitate vin și din zona orientărilor doctrinare, confluențelor ideologice și a formulărilor de programe. Prea mulți lideri ai unor partide cu un anume trecut și cu anumite pretenții sunt parcă mereu cu condeiul și cu bidineaua în mână. Cu condeiul ca să schimbe câte ceva în numele și în statutele partidelor lor și cu bidineaua pentru a se revopsi și apoi pentru a recolora întregul partid. Ceea ce este realmente ieșit din comun este viteza cu care unii lideri care până mai ieri erau „democrați" ori „umaniști" ori „naționaliști" etc. s-au convertit de la o lună la alta la doctrina „populară". Ceea ce pare și mai greu de înțeles este entuziasmul cu care după revopsirea liderilor se lasă revopsită masa membrilor din partid. Un asemenea fenomen poate avea doar două explicații: ori în aceste partide a funcționat și funcționează formula: „Ascultă comanda la mine", adică dictatura; ori aceste partide au fost și sunt formate din mase de oportuniști și/sau fripturiști.

Nu cred că nebunia care s-a născut la noi în jurul doctrinei populare să lase o prea bună impresie în exterior, nu cred că „popularii" europeni ar putea vedea cu ochi buni înghesuiala partidelor de la noi pe coridoarele cabinetelor lor.

Semne ale unei prea mari instabilități în viața noastră politică vin și din partea migrațiilor individuale. De cum s-a încheiat o campanie electorală – indiferent dacă la locale sau naționale – cam pe la toate

partidele apar nemulțumiții și începe zborul păsărilor călătoare. După alegeri, partidele care au câștigat își fac un titlu de glorie că rândurile lor se îngroașă. Într-o vreme s-a derulat pedeserizarea, acum asistăm la racolări de noi democrați și noi liberali. În Germania de un asemenea fenomen n-am auzit.

Pe la noi ieșirile dintr-un grup parlamentar și intrările în altul se petrec cu o incredibilă seninătate. Ceea ce s-a întâmplat nu de mult cu un venerabil PSD-ist este inimaginabil. Să ieși din partid și a doua zi să te duci la altă instanță politică și să-i faci închinăciuni mi se pare un gest incalificabil, mi se pare un fel de culme a oportunismului. Ce fel de convingeri politice a avut și poate avea acest om? Are el ceva coloană vertebrală? Mă rog, dacă nu-ți place ceva în propriul partid îl poți fără îndoială părăsi. Dar să fugi imediat la un altul și să-ți „oferi toate serviciile" mi se pare un gest de toată minunea.

Oare politicienii noștri să nu fi auzit că o anume stabilitate structurală și doctrinară în viața partidelor este și trebuie să fie o condiție de bază a unei democrații funcționale? Oare clasa noastră politică să nu fi realizat că regulile democrației funcționale reprezintă, sub raport politic, condiția primă a acceptării noastre în familia țărilor europene? Oare pe la noi să nu fi ajuns încă reproșul unor parlamentari germani că în România încă nu se poate vorbi de „stabilitate politică"?

Simplul fapt că din când în când facem alegeri nu este suficient pentru a vorbi de o democrație cât de cât normală, de o democrație care să se apropie cât de cât de conceptul ei, cum ar fi putut zice, la vremea lui, Hegel.

Adevărul de Cluj, 16 sept. 2005

Înălțarea şi căderea lui Schröeder

Anii petrecuți pe meleagurile müncheneze mi-au permis să văd, să aud, să citesc câte ceva nu numai despre macrostructurile vieții economice, sociale şi politice ale Germaniei ci şi despre modul funcționării lor. Mi-au permis să-mi fac o anumită imagine despre evoluția acestei funcționări pe o durată de un deceniu şi jumătate.

Chiar pe la începuturi, fostul cancelar H. Kohl se pregătea intens pentru a mai câştiga un mandat. Cu atuurile pe care le avea ca şi cancelar al Unificării, putea foarte bine conta pe un succes. L-a şi avut. În 1994, Kohl câştiga fără probleme cel de al patrulea mandat. Costurile Unificării încă nu apucaseră să fie chiar aşa de simțite. Vestul părea că încă poate onora sumele care-i cădeau pe umeri. Cu timpul, însă, lucrurile au început să se schimbe. Investițiile în zona de vest au început să se subțieze; unele au luat drumul spre landurile din fosta R.D.G., altele s-au dus şi mai departe spre est.

Creşterea economică bătea pasul pe loc. În schimb şi drept consecință creşteau rândurile şomerilor. Statului îi venea tot mai greu să onoreze fără probleme cerințele statului social. Nevoia unei reforme pe piața muncii şi în zona regulilor statului social devenea din ce în ce mai simțită. Kohl n-a încercat să se confrunte cu ea. Nu ştie nimeni de ce. Nu ştie nimeni dacă el n-a sesizat iminența reformelor vizate sau dacă el a considerat pur şi simplu că problemele se vor rezolva în interiorul vechilor reguli de funcționare. Fapt este că în perioada mandatului început în 1994, încet, încet, viața economică şi social politică a început să se deterioreze. Mai ales şomajul a ajuns la cote greu acceptate de opinia publică nemțească. Deveniseră tot mai frecvente grevele şi demonstrațiile de stradă.

De o asemenea situație social-politică nu putea să nu profite opoziția de atunci, adică SPD-ul. Mână în mână, liderii de atunci ai social-democraților – G. Schröeder şi O. Lafontaine – au câştigat cu brio alegerile din 1998. Cartea pe care s-a jucat aproape toată campania electorală a fost aceea a şomajului. În aproape toate cuvântările sale electorale, G. Schröeder afirma că, dacă el nu ți-ar pune ca obiectiv

primordial reducerea şomajului, nici n-ar merita să fie ales. După o asemenea declarație au urmat, ca regulă, aplauze furtunoase, iar la urmă a urmat victoria în alegeri.

Ulterior, însă, problema s-a dovedit a fi mult mai complicată. După o uşoară scădere a şomajului prin anii ’99-2000, acesta a început din nou să crească. Pe tema unei asemenea tendințe, Schröeder era cât pe-aici să piardă alegerile din 2002. A avut noroc cu modul lui de a acționa în perioada inundațiilor şi cu consecvența cu care s-a opus războiului din Irak.

După alegeri, însă, linia politică a coaliției dintre roşii şi verzi se deteriorează treptat. Rând pe rând, SPD-ul pierde alegerile de prin landuri şi ajunge în 2005 în fața declarării unor alegeri anticipate. În cadrul lor, potrivit tuturor barometrelor politice, se pare că regimul lui Schröeder va pierde frânele conducerii.

Pentru a înțelege urcuşurile şi coborâşurile politice ale lui Schröeder poate ar fi bine să-i analizăm intențiile şi realizările dintr-o perspectivă ceva mai largă. Această perspectivă ar putea viza reformele pe care regimul Schröeder le-a inițiat şi rezistența cu care a fost nevoit să se confrunte; o rezistență nu numai în țară, dar chiar şi în rândurile propriului partid.

Cât priveşte rezistența din rândurile propriului partid, atitudinea lui O. Lafontaine devine foarte grăitoare. În timpul campaniei electorale, acesta afirmă că între el şi Schröeder unitatea de vederi este aşa de strânsă încât între ei nu încape nici o foaie de hârtie. După alegeri la nici două sau trei luni dezertează din poziția de ministru al finanțelor pe motiv că „inima” lui „bate pe stânga”. În şi prin această sugestivă expresie, Lafontaine îi reproşa deschis lui Schröeder că programul de guvernare pe care l-a pus în mişcare merge prea mult spre dreapta. El dorea ca partidul lor să nu se abată de la principiile social-democrației clasice şi/sau tradiționale.

Pentru a înțelege „divorțul” dintre cei doi lideri de vârf ai SPD-ului de atunci şi pentru a înțelege ceva mai bine ceea ce se întâmpla pe scena de ansamblu a țării, trebuie să ne întoarcem puțin la anii ’89-’90, ani ai demolării zidului şi ai căderii comunismului la scară europeană. Ar fi vorba de întoarcerea considerațiilor de față la o altă mare şi interesantă ironie şi/sau viclenie a istoriei, viclenie care, cu uşoare

particularități de la o țară la alta, a acționat în întreg spațiul vest-european. În numele acestei acțiuni, s-a întâmplat ceva foarte curios, s-a întâmplat că muncitorii Europei apusene au câştigat cel mai mult de pe urma prezenței comunismului pe scena reală a istoriei. S-a întâmplat, de pildă, ca „exploatatorii" – patroni sau manageri – să cam onoreze toate pretențiile celor „exploatați". Cam tot ce-au cerut sindicatele a fost onorat. Aşa se explică, de pildă, că prin țările capitaliste ale Europei orarul săptămânal de lucru a ajuns să fie, de regulă, doar de 35 de ore pe săptămână. În socialism nu numai că se lucrau 48 de ore, dar, pentru a se realiza planul, se lucra de prea multe ori şi duminica. Muncitorii Europei apusene erau cel mai bine plătiți şi, drept consecință, cel mai puțin exploatați. O muncă mai bine plătită este implicit o muncă mai puțin exploatată. Tot prin Apus erau cele mai bune condiții de lucru, cele mai lungi concedii şi, nu în ultimul rând, cele mai bune condiții de şomaj. Nu-i deloc întâmplător că în Europa de Vest au prins viață cele mai de seamă caracteristici ale statului social. Dacă pui în calcul fie şi numai cele invocate mai sus, îți vine să zici că, de teama comunismului, s-a născut parcă un fel de socialism în chiar sânul societății şi/sau societăților capitaliste. S-a născut parcă un fel de „socialism" mai socialist decât în țările zise socialiste.

Toate concesiile pe care capitalismul le-a făcut sub „presiunile" invizibile ale comunismului au luat în Germania forme şi accente deosebite. Germania avea Bau-baul comunist în propria casă.

Ironia şi/sau viclenia istoriei schițată mai sus nu putea să nu genereze o adevărată masă de probleme, de îndată ce Bau-baul dispăruse şi nu mai putea anunța nici o amenințare.

Dintre politicienii germani ai momentului se pare că Schröeder a înțeles cel mai bine acest lucru. A înțeles că unele din „vicleniile" istoriei trebuie corectate, că fenomenul istoric al căderii comunismului nu este doar căderea unei cortine şi încetarea unor dispute politice, că el este un fenomen care pune la ordinea zilei o gamă întreagă de probleme serioase. A înțeles că toate partidele, şi de dreapta şi de stânga, trebuie să-şi regândească programele şi să-şi reconsidere strategiile.

Încercând să se confrunte deschis cu noile provocări ale istoriei, Schröeder a trecut la planuri şi proiecte de „modernizare" a unora din

politicile de la nivel național şi din interiorul propriului partid. Conceptul „modernizare” a ajuns să fie conceptul-cheie al guvernării. Măsurile preconizate şi-au găsit o expresie largă în ceea ce a fost denumit „Agenda 2010”. În liniile de forță ale acesteia au fost puse sub însemnele unor reforme aproape toate domeniile mari ale vieții economice, sociale şi politice. Era vizată o întinsă reformă în domeniul fiscal, reformă la care se mai lucrează şi acum. A fost preconizată o reformă de conținut pe piața muncii, reformă ce viza reconsiderarea raporturilor dintre patronate şi sindicate; se viza o anume îngustare a drepturilor sindicatelor şi o uşoară lărgire a drepturilor patronatelor. Se viza ca pe piața muncii să se poată manifesta o mai mare „elasticitate”. De o atenție deosebită s-a bucurat problema şomajului; se preconiza o perioadă determinată de şomaj şi eliminarea şomajului pe viață. Au fost puse sub însemnele reconsiderării politicile de pensionare, de asistență medicală, de ajutor social etc. etc.

Era destul de normal ca aceste reforme, fiecare în parte şi toate împreună, să fie cotate şi/sau apreciate ca nepopulare şi nesocial-democrate. Pe bună dreptate ele au fost percepute ca o mişcare spre dreapta, ca o apropiere de centru.

Reacțiile la intențiile şi acțiunile de reformă ale regimului Schröeder au apărut imediat şi cu destulă vehemență. La încercarea de a mări numai cu două ore săptămâna de lucru, cu condiția menținerii aceloraşi condiții de salarizare, s-a răspuns rapid cu proteste. Încercările de a regândi regulile şomajului şi pensionării au condus imediat la demonstrații. În acelaşi mod au fost întâmpinate şi încercările de reformă din domeniul asistenței medicale, asistenței sociale etc. etc.

În acest caz şi în acest fel devenise normal ca imaginea politică a lui Schröeder şi a oamenilor lui să se deterioreze. Protestele şi rezervele față de „modernizările” lui Schröeder au mers până acolo încât unii, şi nu puțini, au ajuns să regrete vremurile celor două Germanii. Mase largi de nemți au ajuns să deplângă demolarea zidului şi căderea comunismului. În mintea multora s-a înfiripat aprecierea: „Înainte era mai bine”. Potrivit unui sondaj, regretele căderii comunismului au luat cifre mai mari în vestul Germaniei decât în landurile ei estice.

Se pare că-i greu ca oamenii să înțeleagă și să accepte că istoria trebuie să recurgă la anumite corectări. Vestul acceptă cu greu echilibrările cu Estul. Ele trebuie făcute chiar dacă, vorba lui P. Valéry „Noi mergem înapoi spre viitor". Pusă în mișcare pentru alte etape și alte procese, expresia poetului francez parcă a anticipat cam ce se va întâmpla după căderea comunismului. Toată Europa cam mărșăluiește spre viitor prin serioase întoarceri la trecut. Vestul se întoarce, fără să declare, la regulile de viață ale unui capitalism mai liberal, mai clasic, ca să nu zic mai sălbatic. Fără comunism, capitalismul, sub formele economiei de piață, își poate permite să mai strângă înapoi șurubul. În Est se mărșăluiește programatic în direcția trecutului. Termenul „recuperare" a ajuns la ordinea zilei. Se recuperează proprietăți, partide, programe, legi, monumente … se recuperează până și nume de orașe și de străzi. În unele cazuri trecerilor prin trecut li se zice „modernizare" iar în altele li se spune „tranziție". Oricum e bine. Indiferent de numele pe care îl dăm celor două genuri de evoluție istorică contemporană, se pare că Valéry a anticipat bine: „mergem înapoi spre viitor".

Adevărul de Cluj, sâmbătă-duminică, 17-18 sept. 2005

Alegerile sau cine l-a învins pe Schröeder

Pe când păginuțele mele vor ajunge pe vreuna din paginile Adevărului de Cluj, dacă vor ajunge, rezultatele concrete ale Alegerilor din Germania vor fi deja de mult bine cunoscute. Bănuiesc că s-au făcut pe marginea lor şi destule comentarii. În raport cu acestea, s-ar putea întâmpla ca păginuțele mele să devină pe alocuri redundante. Cu toate acestea, nădăjduiesc că de aici, mai de la fața locului, cum s-ar putea zice, să găsesc ceva fapte şi idei care să nu se suprapună peste cele deja spuse şi, drept urmare, mai nădăjduiesc ca cele ce urmează să mai poată prezenta un anume interes.

De la o anume distanță în timp, seara zilei de 18 septembrie 2005 parcă se vede ceva mai bine. Apele s-au mai liniştit, iar curenții de ordin politic care se mişcă în adâncul lor apar cu ceva mai multă claritate.

Dacă în rezultatele acelei seri vrem să surprindem prin excelență notele lor calitative şi/sau liniile lor de forță, atunci primul lucru care trebuie consemnat este acela care se referă la noutatea noutăților acestor rezultate: Aducerea la cârma Germaniei a unei femei – Angela Merkel. Este vorba de o mare, mare noutate de perspectivă istorică. Germania, cel puțin în istoria ei modernă şi contemporană, nu s-a mai confruntat cu un asemenea fenomen politic. În raport însă cu pronosticurile preelectorale, evenimentul era de aşteptat. Concretizarea acestei aşteptări s-a făcut însă printr-o mare surpriză: A. Merkel a câştigat alegerile pierzând. Da, da, nu-i nici o glumă în această afirmație, a câştigat pierzând, pierzând drastic. Toată lumea se aştepta să se câştige la scor. S-a câştigat doar la mustață, cum s-ar zice, s-a câştigat doar cu un plus de 1% şi doar cu un plus de patru locuri parlamentare. În raport cu aşteptările, aceste rezultate însemnau de fapt un adevărat fiasco electoral. Trebuia să fi în fața televizorului ca să vezi şi să citeşti acest fiasco pe fața celei învingătoare şi a partenerilor ei de campanie. Aproape cu lacrimi în ochi îşi anunța Merkel sec victoria: „... putem fi mândri că suntem cea mai puternică forță politică în stat". Este vorba de forța politică a uniunii CDU şi CSU.

Pe de cealaltă parte, G. Schröeder a pierdut câştigând. În ecranele televizoarelor Schröeder jubila. Nici lui şi nici celorlalţi lideri ai SPD-ului nu le venea să creadă că încă se bucură de încrederea unei prea bune treimi din masa alegătorilor, unei încrederi care se apropie până la identificare cu aceea a adversarilor lor politici – creştin-democraţii şi creştin-socialii. Manifestările publice ale lui Schröeder au fost realmente euforice. Din această euforie s-a şi născut ideea şi afirmaţia că „Ich bleibe Kanzler" – Eu rămân cancelar. I-au trebuit învinsului cam două săptămâni până să se dezmeticească şi să înţeleagă că nu el va conduce viitorul „Regierung".

Opinia publică a sancţionat rapid atitudinea lui G. Schröeder. Primul Der Spiegel de după alegeri – cea mai consistentă şi influentă revistă politică şi de cultură din Germania - îl prezintă – chiar pe copertă – pe cel care nu voia să cedeze puterea printre alţi politicieni – A. Merkel, J. Fischer, O. Lafontaine ş.a. – cu o coroană a la Cezar pe cap şi exclamând „Ich oder Ich" – Eu sau Eu.

Pe marginea acestui tablou post-electoral n-am putea observa decât că desprinderea de scaunul puterii se face uneori cu greu nu numai pe la noi, ci şi pe la democraţii mai exersate decât noua noastră democraţie.

J. Fischer – ex vicecancelar şi ex-ministru de externe -, patronul ecologiştilor a avut o atitudine mai rezonabilă. A înţeles că formaţiunea sa politică a pierdut, că verzii lui cu 8.1 la sută din voturi vor avea un viitor în Bundestag – adică Parlament – cu patru scaune mai puţin. Nu numai că a acceptat eşecul, dar a şi declarat că se va retrage din viaţa politică şi că o va contempla de pe ultimul rând al Sălii parlamentului. Nu va fi chiar aşa, dar printr-o aşa declaraţie Fischer vroia să „sugereze" partidului său că îi rămân deschise, fără el, căile unor eventuale combinaţii de nouă coaliţie.

Liberalii - FDP – au primit rezultatele cu mari şi multe explozii de bucurie. Au realizat un scor neaşteptat: 9.8%. Sondajele dădeau doar între 7 şi 8%. Cu rezultatele obţinute le-a crescut numărul locurilor în Bundestag de la 47 la 61. În primele lor comentarii se şi vedeau în coaliţie – aşa cum s-a şi scontat în toată perioada campaniei electorale – cu creştin-democraţii şi creştin-socialii. Abia după ceva calcule şi-au dat seama că o coaliţie de tradiţie nu mai poate fi posibilă. Dar despre acest lucru ceva mai târziu.

Deocamdată să notăm că formațiunea care, într-un anume sens, a câştigat cel mai mult în actualele alegeri a fost „Linkspartei", adică Partidul stângii. Aceasta s-a născut în chiar perioada campaniei electorale prin unirea formațiunii „Alternativa electorală Muncă şi Dreptate socială" – WASG – cu „Partidul democrației socialiste" – PDS. „Alternativa" a fost pusă în mişcare de O. Lafontaine, cu gândul de-a opune social-democrației promovate de G. Schröeder – pusă pe căile reformării şi modernizării – o social-democrație mai clasică, mai radicală, mai de stânga. PDS-ul s-a născut sub patronajul lui G. Gysi curând după vremurile Unificării şi se bucură deja de o bună poziție politică în landurile estice ale țării.

Fără alte date de ordin istoric, să notăm că lui G. Gysi îi convenea mâna mai radicală pe care i-o întindea Lafontaine, chiar dacă această mână era doar „socială". Pe această cale G. Gysi şi tovarăşii săi de partid îşi puteau realiza un vis mai vechi: steagul ideilor lor politice să fluture şi prin landurile fostului RFG. Pe de altă parte, lui O. Lafontaine îi convenea mâna întinsă de Gysi – chiar dacă pe ea era scris şi „socialist" – pe motiv că-i asigura o întărire a ideilor lui de stânga şi o incursiune a acestor idei pe teritoriile politice ale landurilor din est. Partidul stângii se vrea un partid de audiență națională.

Dincolo de tot ceea ce s-ar putea discuta despre prezentul şi viitorul acestui aşa zis „Partid al stângii", să notăm că în seara alegerilor liderii partidului şi colaboratorii lor aveau toate motivele să explodeze de bucurie. Cum să nu te bucuri când vezi că de la o oră la alta îți cresc acțiunile, că îți cresc în aşa fel încât ajungi la aproape 9%, ajungi că în loc de doi parlamentari să ai 54. Stânga stângii a ajuns să fie a doua formațiune de opoziție, cu zece locuri după liberali şi cu trei locuri înaintea verzilor.

Dincolo de cifre şi de oameni, rezultatele abia invocate conțin în ele cel puțin două semnificații mai de fond şi cu rezonanțe mai întinse în viața politică a Germaniei de azi.

Prima vizează faptul că social-democrația din Vest se radicalizează până la a da mâna cu „democrația socialistă" din Est. Steagul stângii radicale va flutura de pe acum prin toate landurile țării. De glasul ei nu se va mai putea face abstracție în dezbaterile parlamentare şi nici în discuțiile de constituire a unor viitoare coalități de guvernare.

Cea de a doua semnificație are două componente interdependente, atât de interdependente încât aproape că se identifică. Dincolo de ceea ce se zice şi de ceea ce se crede, Partidul stângii este principalul vinovat de căderea lui Schröeder. Da, da, nu Merkel l-a detronat pe Schröeder, ci Lafontaine, „tovarăşul" şi prietenul cu care au fost câştigate alegerile din '98.

Dacă ne uităm oricât de superficial la câteva cifre vom putea uşor observa că Lafontaine a dus din urnele lui Schröeder în cele ale stângii radicale în jur de 4% din voturi; cel puțin de două ori mai mult decât i-ar fi trebuit lui Schröeder să nu fie bătut de Merkel.

Se pare că în compania sa electorală, fostul Cancelar s-a uitat prea mult la dreapta, la Merkel şi la Stoiber şi a neglijat pericolul care-i venea din stânga. Se pare că n-a combătut cu suficientă convingere lozincile populiste ale fostului său tovarăş de idei. I-a permis acestuia să facă tot „jocul" recentelor alegeri, să producă de fapt şi de fond toate surprizele. În interiorul acestor surprize se aşează şi victoria lui Merkel. Fără „ajutorul" lui Fontaine, Merkel n-ar fi ajuns la cârma Germaniei, n-ar fi ajuns în fața perspectivei de-a deveni cea de-a doua „femeie de fier" a Europei contemporane.

Când şi-a anunțat victoria, după cum era şi normal, A. Merkel a mulțumit celor care au votat-o şi celor care au ajutat-o în campanie. A uitat să-i mulțumească lui Lafontaine. Dacă atunci a uitat, ar fi pe deplin normal să-i scrie acum o scrisoare deschisă, o scrisoare cu multe şi sincere mulțumiri. De data aceasta, dreapta germană a câştigat alegerile cu ajutorul stângii, încă a stângii radicale.

Ce să-i faci? Aşa este în politică. Opozițiile se mai întâlnesc. Se pare că mai ales în politică, dialectica nu se dezminte.

Adevărul de Cluj, 4 mai 2005

Marea coaliție şi problemele ei

În perioada campaniei electorale toți liderii politici ai Germaniei de azi erau împotriva unei Mari coaliții. Îşi asigurau alegătorii că aşa ceva nu se va întâmpla. După alegeri, lucrurile s-au schimbat radical. Fiecare din cele două formațiuni politice mari – Uniunea Creştin Democrată şi Creştin Socială, pe de o parte, SPD-ul, pe de altă parte – şi-au dat seama rapid că nici una nu-şi poate asigura o majoritate parlamentară doar cu un singur partener de coaliție, aşa cum s-a întâmplat de zeci de ori până acum. Drept urmare, fiecare a încercat o formulă de lucru în trei.

Uniunea, câştigătoarea scrutinului, a încercat să evite marea coaliție printr-o înțelegere cu liberalii şi ecologiştii. Ar fi ieşit o combinație de negru, galben, verde, combinația denumită în presă „Jamaica koalition". Încercarea a eşuat din cauza liberalilor. Supărați că nu pot ajunge în „Regierung" ca până acum, adică numai cu Uniunea, liberalii au declarat că ei nu-şi pot imagina nici un fel de colaborare cu verzii, şi de aceea, mai bine rămân în opoziție. Se pare că nu au vrut nici măcar pe o parte să devină vernil.

Social-democrații, chiar dacă la modul formal au pierdut alegerile, mai contau că dacă ar putea oferi o coaliție cu o majoritate confortabilă, ar mai putea spera să rămână la frânele guvernării. În numele acestei speranțe au tatonat ceva discuții cu verzii – partenerii lor de până acum – şi cu liberalii, pentru a construi o „Ampel koalition", adică coaliție semafor – roşu, galben, verde. Şi în acest caz, discuțiile n-au putut merge prea departe, deoarece liberalii au afirmat răspicat că ei nu stau de vorbă cu roşii, că nu vor să devină portocalii.

Cu referire la poziția fermă a Liberalilor s-ar putea nota că mai sunt pe lume partide care țin la identitatea şi culoarea lor, identitate şi culoare pe care nu şi le schimbă cu prea mare uşurință de dragul unor scaune ale guvernării. Numai pe la noi, unele partide, dacă nu cumva chiar toate, şi-ar schimba culoarea politică şi cu aceea a dracului, dacă ar fi vorba de ceva oscior al Puterii.

Oricare din cele două formațiuni mari ar fi putut evita Marea coaliție dacă ar fi îndrăznit să apeleze la Partidul stângii. Uniunea nu putea face un asemenea gest din serioase motive ideologice. La social-democrați, pe lângă destul de multe diferende de ordin ideologic, mai era şi prezența lui O. Fontaine. G. Schröeder nu putea bate palma cu acela care i-a luat de la urne milioane de alegători. I-a luat cu lozinci populiste şi i-a dus direct în tabăra acelora care încă mai cochetează cu idei ale „socialismului".

După eşecurile constituirii unor coaliții în trei, realmente nu mai rămânea la îndemână decât formula Marii coaliții. Toți liderii celor două formațiuni mari au început să pledeze în favoarea ei. Pentru realizarea acesteia trebuia îndeplinită o condiție esențială: ieşirea lui Schröeder din jocul politic al momentului. Insistențele lui Schröeder de a mai rămâne la frânele guvernării se bazau pe rezultatele de la alegeri, pe diferența doar de un procent în favoarea lui Merkel şi pe sondajele de opinie care-l dădeau pe el ca fiind preferat. Pentru păstrarea lui Schröeder pe post de cancelar, cel puțin pentru încă doi ani, s-a propus soluția israeliană – 2 ani unul, 2 ani altul – soluție respinsă de Uniune. Conducerea SPD-ului a mai propus şi oferta de trei ministere în schimbul postului de cancelar. Merkel nu putea accepta nici un asemenea schimb. După ce toate insistențele au căzut, după vreo două săptămâni de parlamentări, Schröeder se decide să-şi anunțe „definitiv" retragerea. O face în mod public în fața unor adunări sindicale la Hannover. Despărțirea de Cancelarie, de Agenda 2010, de activitatea politică de fiecare zi se face cu regrete, regrete care duc până la lacrimi. Toată presa a scris însă despre lacrimi sincere, despre lacrimi care n-au sugerat nimănui intenția de a face spectacol. Numai pe la noi, lacrimile văzute odinioară pe la televizor arătau de la o poştă că erau „piesă de teatru".

Plecarea lui Schröeder a fost regretată de partid, de oameni. Chiar unii din adversarii lui au avut cuvinte de laudă la adresa activității lui. E. Stoiber, de pildă, liderul CSU şi adversarul său direct la alegerile din 2002, a apreciat public activitatea lui Schröeder ca fiind „onorabilă şi respectabilă".

În orice caz, Schröeder a părăsit, cel puțin pentru moment, scena politică a Germaniei de azi cu aplauze, cu multe, multe aplauze. Dincolo de numeroase alte gesturi politice care se leagă de numele lui,

două îl vor proiecta fără îndoială în istoria prezentului deceniu. El a fost cancelarul care a înțeles că țara trebuie supusă unor adânci reforme structurale şi el a fost cancelarul care, după lunga perioadă postbelică, a avut curajul să se distanțeze de comenzile americane şi să asigure politicii externe o evidentă notă de independență.

Plecarea lui Schröeder nu numai că a deschis drum constituirii Marii coaliții, dar Schröeder însuşi a declarat c-o doreşte şi că o va sprijini „din toate puterile lui". El şi-a exprimat convingerea că „Germania nu mai poate fi întoarsă din drumul reformelor şi, drept urmare, noul regim, pe undeva, va trebui să se întâlnească cu cele inițiate de el şi cu cele preconizate prin „Agenda 2010".

Plecarea lui Schröeder este şi poate fi regretată şi pe plan internațional. Chiar şi noi, românii, am avea destule motive să punem în mişcare nişte sentimente de regret. Cu Schröeder în fruntea Germaniei, cu J. Fischer alături şi cu Otto Schily, pe aproape am fi putut aştepta aproape fără emoții votarea în Bundestag a Tratatului nostru de aderare la U.E. Aşa vom vedea.

După retragerea lui Schröeder, Coaliția s-a pus rapid pe picioare. Rapid au fost împărțite ministerele şi s-au nominalizat persoanele care ar urma să le conducă. Dar nici n-au apucat oamenii să se obişnuiască cu ideea că au un nou Regierung, că pozițiile acestuia au şi fost clătinate de două gesturi politice de surpriză.

Primul gest a fost acela al retragerii lui F. Müntefering din poziția de lider al SPD-ului. Din fericire, criza n-a durat mult. După 36 de ore, Frau Merkel, ştia că în interiorul coaliției, pe linia de partid, va avea de colaborat cu M. Platzeck. Mai ştia că, potrivit declarațiilor acestuia, el va susține procesul reformelor şi că îl va sprijini pe Müntefering în atribuțiile lui de vicecancelar şi de membru al noului cabinet. Apariția lui M. Platzeck ca lider al social-democraților a fost apreciată pozitiv; s-a vorbit şi s-a scris despre o „întinerire", „înnoire" şi „redemocratizare a vieții interne de partid".

Cea de a doua lovitură de teatru trăită de viața politică şi trăită mai ales de Frau Merkel a fost lovitura dată de anunțul lui Ed. Stoiber că renunță la funcția de ministru al economiei, că nu va mai rămâne în Berlin, că se va întoarce la München, că doar Bavaria este „viața lui".

De la München va dori să conducă pe mai departe Uniunea Creştin-Socială. Prin aceste declaraţii, picate chiar în ceasurile de criză din SPD, Frau Merkel se vedea părăsită de chiar liderul partidului „frate". Se pare însă că această părăsire n-a produs nici o lacrimă. Cancelaria a anunţat simplu că ea „înţelege" şi „acceptă" poziţia liderului CSU, că Uniunea va merge înainte şi că noul ministru al Economiei va fi M. Glos, un alt creştin-social.

La modul formal se pare că cele două momente de uşoară criză au fost depăşite. Rămâne de văzut dacă această depăşire este şi una de fond şi una de durată. După părerea noastră, cele două gesturi politice încă nu şi-au etalat toate implicaţiile. Frau Merkel va mai avea de-a face cu ele.

Deocamdată se pare că nimic nu se va mai opune procesului de instituire formală a Marii coaliţii şi a Noului cabinet. Toată lumea aşteaptă cu nerăbdare Jurământul doamnei Merkel şi Cuvântarea ei de inaugurare. Oamenii aşteaptă să vadă noul Regierung la lucru; doar de aceea s-au dus la vot.

De aproape o jumătate de an, la modul de fapt, Ţara este necondusă. Noroc că structurile vieţii economice ştiu ce au de făcut şi că guvernele din landuri îşi văd de treabă şi fără porunci de la Berlin. Numai pe la noi este zilnic nevoie de îndemnuri de la Bucureşti. Pe la noi nici măcar şanţurile din faţa casei nu se curăţă dacă nu vine cineva de la guvern sau prefectură. Ce să-i faci? Am rămas cu năravuri rele de pe vremea „indicaţiilor".

Născută prin destul de multe chinuri ale facerii, noua coaliţie va porni curând la drum. Lui Frau Merkel nu-i va fi nici de aici încolo prea uşor. Va avea de luptat pe cel puţin patru fronturi de opoziţii.

Am în vedere, mai întâi, opoziţiile mai subtile şi mai ascunse din propriul partid. Are lidera CDU-ului câţiva colegi de partid care de-abia aşteaptă s-o încolţească (F. Merz, R. Koch ş.a.). ar fi vorba, în al doilea rând, de opoziţiile din interiorul Uniunii (CDU/CSU). Plecarea lui Stoiber nu anunţă zile de prea mare şi prea multă „armonie frăţească". Ar fi apoi opoziţiile din interiorul Coaliţiei. Cu cei opt miniştri de orientare social-democrată, nu-i va fi creştin-democraţiei chiar aşa uşor de lucrat.

La această suită de opoziţii neoficiale se adaugă apoi cele oficiale, cele declarate ca opoziţie. Este vorba despre opoziţiile din

Parlament. Acestea par a fi cel mai puțin complicate. Frontul opozițiilor din Bundestang este unul slab, slab sub raport numeric - 166 la 448 – şi apoi foarte fragmentat. La drept vorbind, opoziția parlamentară a Germaniei de azi este departe de-a constitui un front. Nu se pot nicicum aşeza în acelaşi front liberalii, ecologiştii şi stânga stângii.

Reformele şi legile care vor avea semnătura Cabinetului Merkel vor fi colorate destul de curios. Unele vor fi de culoare neagră cu ceva picățele roşii, altele de culoare roşie, dar cu picățele negre. Orice parlamentar social-democrat care va pleda în Bundestang în favoare unei legi propuse de un creştin-democrat sau de un creştin-social se va gândi, aproape fără să vrea: „oare nu m-am stropit cu prea mult negru?" Şi invers, orice parlamentar din băncile Uniunii se va gândi: „oare nu m-am pătat cu prea mult roşu?"

Nu ştie nimeni cum se vor derula lucrurile la modul concret. Unele observații din presă par a fi însă pe deplin îndreptățite. Acest Regierung va trebui să facă un complicat slalom – vorbim de slalom deoarece acum vine iarna – printre două genuri de bețe: unele mai dure, ale economiei de piață, şi altele mai elastice, ale statului social.

Pe parcursul guvernării, lucrurile se vor desfăşura aşa cum se vor desfăşura. La viitoarele alegeri, însă, pentru cele două partide se vor pune foarte serioase probleme de identitate. Cum să-şi şteargă social-democrații petele negre şi cu ce detergenți să-şi scoată creştin-democrații şi creştin-socialii petele roşii.

Dar până atunci mai este şi până atunci să lăsăm istoria să vorbească.

Deocamdată să notăm că, dacă Frau Merkel îşi va conduce echipa de slalom până la linia de sosire, atunci ea nu va deveni doar a doua Doamnă de fier a Europei contemporane – cum scriam în altă parte -, ci va deveni Doamna de beton. După cum se ştie, betonul, pe lângă fier mai conține şi ciment.

Adevărul de Cluj, vineri 11 noiembrie 2005

Angela Merkel – Jurământul

Mai bine de două luni, oamenii Germaniei au aşteptat votul în Bundestang şi Jurământul doamnei Angela Merkel. Ei ştiau că numai după aceste două momente un ales al lor (de data aceasta se cam ştia că va fi o aleasă) îşi poate intra în toate drepturile puterii. Până la Jurământ, alesul sau aleasa conduce şi nu conduce. Conduce doar pregătirea conducerii, doar instituirea structurilor acesteia. În acest răstimp, aleasa nu putea da porunci care să-i poarte semnătura şi care să devină, cum s-ar zice, „literă de lege". Chiar dacă alegerile reprezintă evenimentul politic cel mai de seamă în cadrul exercitării democratice a puterii, rezultatul lor trebui să treacă şi printr-o consfinţire juridică, printr-o conformare cu litera Constituţiei.

De data aceasta, de la alegeri şi până la botezul juridic a trecut cam mult. Recordul acestei distanţe totuşi n-a fost atins. El este deţinut de H. Schmiedt, care a ridicat mâna şi a zis „Jur!" abia după 74 de zile. De data aceasta e vorba doar de 64.

Alegerea prin vot parlamentar a doamnei A. Merkel pe post de cancelar s-a făcut fără emoţii, dar nu şi fără o mică surpriză. În condiţiile unei marii coaliţii, obţinerea unei majorităţi confortabile era pe deplin de aşteptat. Cele 397 de voturi din 612 – doi deputaţi au lipsit – confirmă o asemenea apreciere. Cu toate acestea, se pare că şi aleasa, şi mediul politic se aşteptau la un scor mai bun. Surprinde faptul că numărul celor care au votat împotrivă – 202 – depăşeşte cu destul de mult numărul celor din opoziţie. Drept urmare, Frau Merkel a avut 51 de voturi împotrivă chiar din partea deputaţilor coaliţiei, adică din partea CDU-ului, CSU-ului şi SPD-ului. În ciuda faptului că în forurile de conducere ale celor trei partide convenţia de colaborare a fost votată cu o majoritate foarte apropiată de unanimitate, iată că în Parlament nu toţi deputaţii şi-au urmat fără rezerve conducerile de partid. Destul de mulţi şi-au exercitat dreptul la propria lor opinie şi de-a vota potrivit propriilor lor convingeri. Unii au „sancţionat-o" pe Frau Merkel, probabil, pentru proveniența ei din Ost, adică RDG, alţii pentru condiţia ei de femeie, unii poate pentru că nu este catolică şi, în fine, unii pentru că nu provine

din lumea celor cu pregătire umanistă, din care, de regulă, se recrutează politicienii, ci din acea a fizicienilor. Toate aceste rezerve, pomenite pe alocuri şi în campania electorală, se pare că de data aceasta şi-au spus cuvântul. Cu toate acestea, s-a apreciat şi se apreciază că majoritatea obținută este una confortabilă şi drept urmare se poate conta pe o activitate de cancelar plină de succese.

După prezentarea rezultatelor şi după valuri, valuri de felicitări, Frau Merkel, fără nici o suită, s-a deplasat la Preşedinția țării pentru a i se înmâna decretul de învestitură. Totul – într-o atmosferă de mare simplitate: citirea Decretului, înmânarea lui, cuvenitele strângeri de mână şi o scurtă urare. Ştiind cam la ce se angajează, preşedintele țării, Horst Kohler, îi urează, printre altele, şi „viel Kraft" – multă forță, multă putere.

Jurământul în fața Parlamentului a fost şi el de manieră nemțească: simplu, sobru, fără Biblie şi fără nici o urmă de spectacol. Numai pe la noi … dar să ne lăsăm pe noi, că Jurământul de la noi a fost cam demult.

Jurământul în sine n-a făcut decât să asigure botezul legalității. El a dat de drept undă verde activității noului cabinet.

Toată atmosfera din jurul Jurământului a fost una care lăsa să se întrevadă atmosfera de lucru din interiorul coaliției. Peste tot plutea parcă un spirit de compromis şi de bună colaborare. Tonul campaniei electorale a fost lăsat deoparte. Lozinca cu care Frau Merkel a colindat țara – „Pentru un nou început" – a fost înlocuită cu: „Împreună pentru Germania – cu curaj şi omenie". În locul unei dorite discontinuități, datorită marii coaliții, s-a ajuns la o mişcare mai dialectică – discontinuitate prin continuitate şi invers. Dorința aşezată în liniile unei asemenea mişcări, dorință ce a fost şi va mai fi afirmată de Frau Merkel, este aceea de a readuce economia şi viața socială a Germaniei acolo unde a fost nu demult, şi anume, în rândul primelor trei țări ale Europei. Cheile atingerii acestui obiectiv au fost aşezate în trei acțiuni interdependente: „a inova, a investi, a reforma". Sub însemnele acestei triade s-au înscris se pare, majoritatea prevederilor convenției de colaborare, convenție care va şi fi Programul de lucru al noului cabinet.

Liniile de bază ale acestui Program au fost făcute publice încă din 11 noiembrie. De atunci, cele 135 de pagini ale lui au fost întoarse deja pe toate fețele, au fost citite, comentate, criticate, discutate etc.

Cele mai multe comentarii şi critici s-au referit – şi se vor mai referi cu siguranță – la bani, adică la nevoile de economisire, la impozite, la taxe, la contribuții etc. Ce să-i faci? Şi prin Germania banii sunt axa Dracului. Şi pe aici, viața oamenilor se mişcă în jurul lor mai ceva decât se mişcă pământul în jurul soarelui sau în jurul axei sale.

Dintre toate prevederile care vizează money, money – banii, banii – ridicarea cotei de tva de la 16 la 19 a iscat cele mai aprinse controverse.

Când am dat peste această temă, mi-a sărit gândul la București. Ştiu că şi pe la noi o asemenea temă este cam la ordinea zilei. Dacă ar fi cumva ca şi guvernanții noştri să recurgă la o creştere a tva, aş aduce sub condei un amănunt. Pentru alimente, chirii, presă, flori, tva rămâne neschimbată, rămâne de 7%. Atenție! Şi flori! Ce frumos! Pâinea şi florile împreună. Prin Germania, deocamdată, ele nu se scumpesc. Să dea Domnul ca acestea să nu se scumpească nici pe la noi.

De toate cele preconizate prin Programul de guvernare se va mai auzi şi se va mai scrie. Dacă nu şi altcândva, atunci cu siguranță că atunci când cele preconizate vor lua calea dezbaterilor din Bundestag, pentru a putea ajunge în forma legii. Deocamdată cele prevăzute sunt doar intenții pe hârtie. Toate acestea, vorba doamnei Merkel, aşteaptă să fie „umplute cu viață”.

Pe ecran şi prin ziare, capitolul de politică externă a fost cel puțin până acum, mai puțin comentat. Faptul s-ar putea explica prin caracterul mai actual şi mai presant al problemelor interne şi poate prin lipsa unor noutăți notabile în acest domeniu. Dacă nu avem prea multe comentarii, avem în schimb un gest politic de ultimă oră, gest care, zicem noi, nu este lipsit de semnificații. Chiar a doua zi după învestitură, cancelara a zburat la Paris, Bruxelles şi Londra. În acest gest am putea decodifica intenția doamnei Merkel de-a asigura capitalele vizitate că relațiile cu ele dacă nu vor putea deveni şi mai calde, în nici un caz nu se vor răci. Pe noi, vizita acum în discuție ne-ar putea încălzi puțin. Ne-am putea încălzi la gândul că prin ceea ce va zice într-un loc sau altul, Frau

Merkel va lăsa să se înțeleagă că este pentru extinderea Uniunii Europene, extindere care să vină şi peste noi, să sperăm că aceeaşi Frau Merkel, de pe poziția nouă pe care o are, dacă nu direct, cel puțin printre cuvinte, să le sugereze colegilor ei de partid, deputați pe la Bruxelles, să nu mai mârâie împotriva României. Să le sugereze subtil că noi, oricum nu ne vom putea muta din Europa. Nu-i deloc sigur că aşa se va întâmpla, dar mai trebuie să sperăm. Ce ne-am face fără speranțe? Ce ne-am face fără asemenea speranțe tocmai acum când aşteptăm ca Tratatul nostru de aderare la UE să ajungă şi prin Bundestag?

Stilul de lucru cu care Frau Merkel se va apropia de problemele cu care va avea de-a face pare a fi unul direct, practic, pragmatic. De altfel, mai de mult se afirma despre ea că nu-i prea place parlamentarea, că nu prea are gust pentru ideologie şi ideologizare. Se puneau toate acestea pe seama profilului ei de intelectual. Se pare că stilul ei pragmatic a ajutat-o să accepte până la urmă formula marii coaliții. În numele argumentării acestei opțiuni şi-a amintit mereu de K. Adenauer: „Politica nu este arta dorințelor, ci aceea a posibilităților". A conduce practic şi/sau pragmatic înseamnă, până la urmă, şi a cumpăni bine posibilitățile.

Optimismul politicienilor din coaliție este mare. Pesimişti sunt doar cei din opoziție. Dar opoziția de aceea e opoziție ca să strige mereu „Jos guvernul!" şi să nu aibă încredere în niciunul din proiectele acestuia. Necazul este că strada nu e nici ea prea optimistă. Cum să fie optimistă atunci când aude, de pildă, că Telekomul va pune curând pe drumuri alte 31.000 de angajați? Cum să fie prea optimistă, când se întâlneşte cu proiectele doamnei ministru Ulla Schmidt de-a reforma sistemul asigurărilor de sănătate? Medicii şi structurile sistemului medical au şi anunțat o „heissen Winter" – o iarnă fierbinte.

Cu optimism sau fără optimism, să ne apropiem de final. Să mai spunem doar că, prin Jurământul mereu invocat, Frau Merkel, dobândind şi calitatea de cancelar al Germaniei, a ajuns să fie cea mai puternică femeie a Europei de azi. Unele ziare, prin titluri de o şchioapă, vorbesc chiar de „cea mai puternică femeie din lume". Mă rog! Se va vedea.

Ceea ce este sigur este că ea, realmente, cumulează în mâinile ei o mare putere politică. Ea este lidera de fapt şi de drept a Uniunii creştin-democrate, a Uniunii CDU şi CSU şi a Cabinetului Germaniei,

Germanie care, cu toate problemele pe care le are, nu este o țară oarecare în peisajul economic şi politic european. În toate aceste calități, cu toată modestia, să-i urăm Viel Erfolg! – mult succes. Să-i urăm ca, prin toată forța politică pe care o are, să facă numai bine.

Adevărul de Cluj, luni 28 noiembrie 2005

Mai întâi țara şi apoi partidul

Tot răsfoind câte ceva din presa germană despre Marea coaliție, am dat peste un argument care mi-a reținut atenția şi pe marginea căruia aş dori să aduc sub vârful condeiului câteva gânduri. După cum se poate desprinde şi din titlu, este vorba de argumentul: „Erst das Land, dann die Partei" – Mai întâi țara şi apoi partidul. Un argument serios, un argument teribil. Un argument pe măsura fenomenului politic pentru care a fost invocat.

Liderii şi membri de rând ai partidelor care au intrat în Marea coaliție ştiau că aceasta înseamnă nu numai bună colaborare, ci înseamnă în primul rând compromisuri. Compromisurile, ca regulă, sunt lucruri dureroase, dar, uneori, fără ele nu se poate. Prin compromisuri, partidele îşi pierd ceva din ținuta lor, din identitate, din imaginea pe care o au în opinia oamenilor. Asemenea pierderi devin şi mai nedorite atunci când este vorba de partidele mari, de cele care constituie baza unei anumite configurații de partide. De aici şi de aceea coalițiile mari trebuie cât mai bine şi mai serios motivate.

În procesul acestei motivări, lidera Uniunii care a câştigat alegerile şi lidera Marii coaliții, în repetate rânduri a afirmat că: „După rezultatele din septembrie, coaliția cu SPD-ul era singura perspectivă responsabilă". Liderul creştin-socialilor, Ed. Stoiber, o susține: „Marea coaliție este o mare şansă pentru țară". Fr. Muntefering, pe atunci încă lider al SPD-ului şi actualmente vicecancelar, considera şi el că formula Marii coaliții este de fapt un răspuns bun la „provocările țării". Atunci când Programul de guvernare a fost supus discuției şi aprobării, unii lideri ai Uniunii Creştin-Democrate au recunoscut că Marea coaliție ar fi putut fi eventual evitată, dar cu condiția recurgerii la alte alegeri. Un asemenea demers ne-ar fi făcut „ridicoli", ziceau ei. Alții au recunoscut că votează cu strângere de inimă sau cu dureri de stomac, dar nu pot ignora mandatul primit de la „unser Chef, der Wähler" – Şeful nostru – Alegătorul. Toată lumea a înțeles că atunci când s-a votat 35% pentru Uniunea CDU/CSU, iar 34% pentru SPD, oamenii, ca voință a Țării au sugerat şi formula de coaliție. Potrivit unui sondaj de opinie realizat între

11-13 octombrie, 84% din cei interogați au fost pentru „Grosse Koalition” – Marea coaliție.

Prin toate cele de mai sus, străbătea, când mai textual, când mai subtextual, gândul, poziția, argumentul că: Mai întâi țara şi apoi partidul. Dar poate că, cel mai limpede, argumentul şi-a găsit expresie în titlul primului capitol al Programului de guvernare: „Împreună pentru Germania – cu curaj şi omenie”. Mai mult si mai clar nici că se poate.

Tot citind rânduri şi rânduri de genul celor de mai sus, nu puteam să nu-mi las gândul să fugă pe la noi, pe meleagurile vieții noastre politice, pe la modul politicienilor noştri de a se raporta la interesele lor, ale partidului pe care-l servesc şi ale țării pe care o conduc sau râvnesc să o conducă. Mi-am lăsat gândul să fugă pe la noi cu intenția simplă si clară de-a încerca să caut şi pe la noi ceva de genul: Mai întâi țara şi apoi partidul.

M-am gândit şi mă puteam gândi doar la această ultimă perioadă a istoriei noastre, doar la perioada democrației noastre noi.

La perioada de dinainte nicicum nu-mi putea zbura gândul. Pe vremurile acelea ştiam şi eu că altfel se puneau problemele. Ştiam că, mai pe la începuturi, pe primul loc erau anumite steaguri, apoi altele şi abia după aceea steagurile țării. Mai ştiam că bietul Lucrețiu Pătrăşcanu a plătit cu viața îndrăzneala de-a afirma la Cluj că în capul lui steagurile sunt altfel ordonate, că pentru el calitatea de român este prioritară celei pe care i-o conferă carnetul de partid.

Mai târziu, în ciuda faptului că s-a umblat puțin pe la steaguri, la numărul şi ordinea lor, Țara tot pe locul trei a rămas. Măcar pe atunci acest lucru ni se spunea pe față. Pe atunci ni se cânta de trei ori pe zi, dimineața, la amiază şi seara: Partidul, Ceauşescu, România. Ni se spunea pe muzică cine-i pe locul întâi, pe locul doi şi pe locul trei.

În explicitarea pe mai departe a acestor raporturi, se afirma cu toate ocaziile că partidul se identifică cu Ceauşescu, cu gândirea lui creatoare. De aceea se şi striga nebuneşte: „Ceauşescu – P.C.R”. Țara este privită, prin lecțiile de propagandă, ca fiind cel mai înalt reprezentată tot de Ceauşescu; doar el era acela care-i dorea tot binele şi care o colinda în lung şi în lat. Până la urmă, totul se rezuma la el. Cultul personalității luase nişte forme aberante. Acelaşi cult a permis şi

lansarea doamnei şi totul începea şi se termina cu ei doi. Nici măcar cei din jur nu mai contau, decum oamenii, decum ţara. Oamenii făceau cozi interminabile şi sperau, de la cuvântare la cuvântare, la ceva dram de viaţă mai bună. Acum, când ne putem gândi retrospectiv la acele vremuri, ne vine să ne întrebăm: Doamne, cum de le-am putut suporta şi, mai ales, cum de le-am putut aplauda? Dar să lăsăm acele vremuri pe acolo pe unde sunt, să le lăsăm pe seama istoriei.

De aceea, ziceam că am umblat cu întrebările mele pe la vremuri în care am avut şi avem o puzderie de partide, mai mari şi mai mici. Am umblat cu gândul pe la vremurile în care am avut alegeri libere, câteva rânduri de alegeri libere, şi chiar două coaliţii de guvernare.

În plimbările gândului peste aşa suită de evenimente am dat peste lucruri interesante. Am dat, de pildă, peste faptul că pe la noi, din perspectiva raportării politicienilor la partidele lor şi a partidelor lor la ţară, a funcţionat, ca regulă, un alt principiu decât cel găsit pe la nemţi. Pe la noi, în principal, am avut de-a face cu principiul: Mai întâi partidul. Nu este vorba de ceea ce găsim şi putem găsi în declaraţii, în cuvântări, ci este vorba de viaţa politică de fond, de modurile ei mai intime şi mai subtile de-a se manifesta. La nivelul vorbelor ne este plin podul de declaraţii de dragoste faţă de ţară, faţă de oameni, faţă de popor. La nivelul faptelor politice lucrurile stau puţin altfel. În politica noastră din ultima vreme, am dat doar peste trei cazuri în care aş îndrăzni să afirm că s-a manifestat principiul: Mai întâi ţara. Dar despre cele găsite pe la noi, despre modul în care politicienii noştri au mânuit principiul şi/sau principiile invocate mai sus - în două articole viitoare.

Adevărul de Cluj, Sâmbătă – Duminică, 17-18 decembrie 2005

Mai întâi țara

Pentru a nu mai face istorie şi pentru a intra direct în subiect, cum s-ar zice, voi scrie simplu că situația politică de după câştigarea alegerilor de către Alianța DA, era destul de asemănătoare cu ceea ce a apărut mai târziu în Germania. Şi în Germania alegerile au fost câştigate de două partide aflate în alianță şi aflate până la alegeri în opoziție. Ca şi la noi, alegerile au fost câştigate la un scor foarte strâns. Ca şi în Germania, partidul care a pierdut a fost cel de orientare social-democrată. Ca şi la noi, partidele nu au realizat nici unul un scor care să permită coaliții simple, ci doar coaliții mai complicate etc.

În ciuda tuturor asemănărilor, de gândit s-a gândit foarte diferit. În Germania s-a ajuns la o mare coaliție, la noi aşa ceva a fost respins ab initio. În Germania cei chemați să judece căile de guvernare au judecat rapid şi simplu: „Mai întâi țara, apoi partidul". Pe la noi liderii politici s-au jucat cu acest principiu într-un mod destul de complicat. Unii au ținut la el şi l-au promovat aşa cum au putut, alții l-au răsturnat cu gândul că poate vor ajunge să fie numai ei pe la treburile țării. L-au răsturnat tocmai aceia de la care oamenii se aşteptau cel mai mult să pună în fruntea gândirii şi acțiunii lor interesele tuturor românilor.

Țara se afla şi se mai află în fața unor probleme foarte serioase şi deloc simple, probleme ale continuării reformelor, ale dezvoltării economice, ale vieții oamenilor, şi, nu în ultimul rând, ale realizării cerințelor cerute nouă de intrarea în UE. Procesul integrării nu are nimeni voie să-l pună sub un semn al întrebării. În fața unui asemenea proces, cu bătaie adâncă si lungă în istoria țării, ar fi fost poate cel mai normal să se recurgă şi la noi la formula unei mari coaliții. Ar fi fost mai bine, zicem noi, să se fi auzit şi pe la noi expresia: Împreună pentru România, pentru o Românie a Europei. Nutresc gândul că toată opinia politică a Europei ne-ar fi lăudat pentru o asemenea expresie şi pentru încercarea de a o realiza pe solurile vieții noastre politice. Nutresc gândul ca sub condiția unei asemenea realizări am fi putut aştepta cu mai puține emoții începuturile lui 2007. Numai că la noi … La noi s-a întâmplat altfel.

La noi tocmai alesul chemat să se gândească cel mai mult şi mai serios la problemele tuturor a făcut cam altfel. S-a gândit mai mult la Alianţă şi la partid, la partidul pe care încă îl conduce, deşi ar trebui să nu-l mai conducă. Degeaba au stat cei de la PSD cu mâna întinsă – că li s-a dat peste ea. În locul unei coaliţii mari, coaliţie care sigur ar fi putut face mai bine faţă problemelor imediate şi de perspectivă ale ţării, s-a recurs la cea mai neinspirată şi complicată formulă de coaliţie, coaliţia Alianţei cu umaniştii – pe atunci încă nu erau conservatori – şi cu UDMR. Două partide Joly Jocker, partide care mereu au jucat şi vor juca la două capete. Pe acest motiv, deşi invitaţi la coaliţie, umaniştii au fost numiţi „imorali". De ce numai ei, n-am prea înţeles.

Trecând peste discutabila temă a moralităţii şi imoralităţii în politică, vom spune simplu că acelaşi ales al poporului a pus în mişcare cea mai năstruşnică idee din acele vremuri: ideea alegerilor anticipate.

Multe zile pe la sediile Alianţei nu s-a cântat şi nu s-a jucat decât hora anticipatelor. În ciuda glasurilor care afirmau că aşa ceva nu este în interesul Ţării, că aşa ceva ar putea tulbura serios procesul integrării, liderii Alianţei, în frunte cu alesul de la Cotroceni, jucau mai departe şi se vedeau scăpaţi de „imorali" şi se visau singuri la frânele Ţării. Toată gălăgia anticipatelor a fost în mod evident aşezată încă şi doar sub însemnele principiului: Mai întâi noi, mai întâi Alianţa, înainte de toate partidele noastre. Mai ales democraţii – pe atunci încă nu erau populari – strigau şi jucau de mama focului. Liberalii erau parcă ceva mai rezervaţi.

Totuşi şi totuşi. Noroc că a existat pe atunci şi un totuşi. Au fost şi curajoşi care s-au opus vehement anticipatelor, care au recurs la gesturi politice care până la urmă au reuşit să stingă muzica şi să oprească hora. În acest sens, trei gesturi politice mi se par a fi fost de o rezonanţă aparte. Unul dintre ele a fost chiar decisiv. Este vorba de gesturi care, mărturisit sau nu, în aceşti termeni sau în alţii, s-au desprins din literatura şi din spiritul principiului: Mai întâi Ţara.

Prima manifestare de acest gen mi se pare a fi fost aceea a disponibilităţii PSD-ului de a intra în coaliţie cu Alianţa. Această disponibilitate, afirmată destul de clar şi destul de argumentat, a fost respinsă categoric, respinsă destul de gălăgios şi destul de neelegant. Oricum am lua şi oricum am judeca lucrurile, gestul PSD dovedea grijă

şi responsabilitate faţă de problemele ţării. Ei ştiau foarte bine cam care ne sunt temele de acasă pentru integrare şi voiau la modul sincer, cred eu, să-şi pună pe mai departe umărul la rezolvarea lor. Totul în zadar. Orgoliul orgolioşilor era prea mare.

Al doilea gest, din seria celor trei, a fost jocul politic al umaniştilor, modul lor de a-şi argumenta acceptarea coaliţiei cu Alianţa. Umaniştilor nu le-a fost prea uşor să-şi trădeze partenerul din alegeri şi să accepte intrarea la guvernare. Argumentarea gestului a fost una simplă şi clară: dorinţa de a contribui la ieşirea din criză şi prin aceasta de a se evita anticipatele. Că dincolo de această argumentare au funcţionat pe undeva şi ceva interese de partid, deocamdată contează mai puţin. Ar putea conta ceva mai mult declaraţia că sunt gata să susţină Alianţa chiar şi dacă n-ar primi portofolii ministeriale. O asemenea declaraţie atestă faptul că la nivelul conducerii partidului s-a gândit şi s-a acţionat responsabil în raport cu nevoile ţării. Tot gestul politic pus în mişcare de umanişti a contat şi contează cu atât mai mult cu cât el s-a făcut cu preţul unor evidente pierderi de imagine. A pierdut imaginea partidului, dar a câştigat imaginea Ţării.

Cel de al treilea gest în care s-a trecut peste interesele de partid pentru a se ajunge la cele ale Ţării a fost gestul mare al premierului. Acesta, într-un anume sens şi pentru un anume timp, a fost şi el prins în hora anticipatelor. Numai că de la o vreme s-a desprins şi au început zilele gândirii şi răzgândirii. Şi premierul nostru s-a gândit şi s-a răzgândit, s-a gândit şi iar s-a răzgândit, până când într-o bună zi, pe când toţi cei care aşteptau anticipate sperau că vor juca şi mai cu foc, vine şi anunţă categoric: nu vor fi alegeri anticipate. Ţara are la ora actuală alte priorităţi. Mai anunţă că decizia este personală şi nu colectivă, că este certă şi definitivă. Când am auzit aceste cuvinte, deşi eram singur, am sărit în picioare şi am început să aplaud. M-am gândit în sinea mea, aşa ca un om de rând: Bravo, liberale! Ai făcut un gest de toată lauda. Gestul merită să fie apreciat şi lăudat cu atât mai mult cu cât el nu s-a luat uşor şi s-a luat cu preţul unei serioase desfigurări a imaginii personale şi cu destule pierderi chiar şi în imaginea partidului.

În luarea aceste decizii, premierul a fost foarte serios ajutat de Cel de sus: Ne-a trimis inundaţiile. La semnul Celui de sus şi probabil a unor

semne de pe la Bruxelles, liderul liberalilor şi-a dat seama că anticipatele ar fi un demers fără rost şi din mai multe puncte de vedere păgubos pentru ţară. Şi-a dat seama că prin el ne-am fi făcut de toată minunea. Realmente am fi fost de minune ca atunci când ţara plutea pe valuri ca un vapor, noi să-i adunăm pe oameni cu bărcuţele şi să-i ducem la vot. Şi-a dat seama premierul că hora anticipatelor nu se poate juca până la capăt fără riscuri serioase pentru procesul integrării.
Cei mai mulţi lideri politici l-au înţeles şi l-au aplaudat, unii au înghiţit găluşca pe care le-a servit-o şi au încetat hora, alţii de-a dreptul l-au criticat. Chiar colegi din propriul cabinet şi din propriul partid s-au dezis de el şi l-au părăsit. Aceştia n-au înţeles că premierul a avut dreptate, că mai bine şovăială şi şovăială decât un pas politic cu mai multe linii de disfuncţionalitate. Mai bine să măsori de zece ori decât să tai o singură dată greşit.

Cu timpul, cred că tot mai mulţi din cei care au umblat cu critica vor ajunge să subscrie sub gestul liberalului şi să înţeleagă că prin el imaginea celui în cauză a avut până la urmă de câştigat. Gestul premierului s-a înscris fără discuţie sub însemnele principiului: Mai întâi Ţara, apoi Partidul.

Adevărul de Cluj, Marţi 20 decembrie 2005

Mai întâi partidul

Pe la începuturile democrației noastre noi era cu totul normal ca politicienii să se ocupe de partidele lor. Era doar faza în care pluripartidismul societății noastre trebuia pus pe picioare. Pentru acele vremuri funcționarea ideii că „mai întâi partidul" era cu totul justificată. Doar trebuia ca partide cât de cât constituite să intre în hora luptei pentru putere.

Prima horă a fost aceea a primelor alegeri libere. Dacă în perioada campaniei electorale hora s-a jucat pe o muzică cât de cât democratică, după alegeri muzica s-a schimbat esențial. După alegeri au apărut formele nedemocratice ale luptei democratice. Ar fi fost normal ca după alegeri disputele să se mai domolească, ar fi fost normal ca cei aleşi să fie lăsați să-şi facă treaba. Da, dar cei ajunşi în opoziție nu s-au potolit. Ei voiau ca revoluția să continue, voiau ca frâiele puterii să ajungă cât mai rapid în mâinile lor. Până la viitoarele alegeri era prea mult. Partidele din opoziție au ştiut că structurile puterii – poliția şi armata – au ieşit timorate din zilele fierbinți ale revoluției, şi, drept urmare, sunt încă slabe. În aşa condiții s-au gândit că ar putea recurge la forțarea notei, ar putea recurge la organizarea străzii. Aşa-zisele „zone libere de comunism" de prin piețele țării au fost asemenea organizări. Să nu ni se mai spună că ele au fost manifestări spontane, că oamenii, aşa ca de la sine s-au gândit să se înconjoare cu ceva panglică şi să-şi zică „zonă liberă"... De altfel, cei care au inventat această lozincă au uitat că dacă dincolo de „zonă" ar fi fost realmente comunism, ei n-ar fi apucat nici măcar să scrie lozinca, decum s-o mai şi afişeze şi să mai şi cânte şi danseze în jurul ei.

Cu toții ştim că activitățile cele mai spontane sunt cele mai bine organizate. Aceste „zone" s-au născut din voința unor politicieni de a ajunge cât mai repede acolo unde tind să ajungă toate partidele – şi anume, la frâiele țării. Dar aceste organizări au fost manifestări nedemocratice în interiorul şi în numele democrației. Interesant că puterea abia aleasă, din dorința de a-şi apăra poziția politică câştigată, recurge şi ea la forme nedemocratice, recurge la un alt fel de mobilizare

şi organizare a străzii. Lupta politică în loc să se dea în Parlament, în presă etc., a ajuns să se dea în stradă. Toată această luptă s-a aşezat sub cupola ideii sau principiului că mai întâi partidul – ţara, nevoile şi problemele ei interesau mai puţin. Oamenii de rând se uitau miraţi la ce fac politicienii şi partidele lor din libertate şi democraţie.

Perioada în care pe meleagurile noastre lupta pentru democraţie s-a dus şi cu destule forme şi momente nedemocratice, a ţinut cam până la prima alternanţă la guvernare, adică până la alegerile care au adus la guvernare Convenţia Democratică. Coaliţie de mai multe partide, coaliţie în care oamenii şi-au pus foarte multe speranţe. Şi-au pus multe speranţe deoarece oamenii au cam crezut în promisiunile făcute in campania electorală. S-a promis pe atunci că „în 200 de zile" toate necazurile vor fi depăşite, că după 200 de zile vom ajunge să punem mâna pe „luminiţa" de la capătul „tunelului" etc. etc. Promisiuni numai bune de o carte a recordurilor, a recordurilor „promisiuni electorale".

Dar pe noi, în contextul de faţă, nu ne interesează guvernarea Convenţiei, modul în care şi-a onorat sau nu promisiunile electorale. Ne interesează cam ce s-a întâmplat în viaţa partidelor, cam cum s-au interesat politicienii de prezentul şi viitorul partidelor lor. Ne-ar putea interesa, spre pildă, că lupta dintre partide şi pentru partide s-a mutat din zona raporturilor Opoziţie şi Putere în aceea din interiorul Coaliţiei. De fapt, opoziţia social-democrată nu prea avea de ce să se bată. Ea şi-a înţeles bine poziţia şi perspectivele. Când vedea cum se rostogoleşte guvernarea Convenţiei, nu avea decât să aştepte cu încredere viitoarele alegeri; putea fi sigură de victorie.

În interiorul Convenţiei s-au petrecut însă lucruri demne de notat, lucruri care au avut şi mai au şi azi consecinţe în evoluţia vieţii noastre politice. În ringul Convenţiei a început boxul. Democraţii şi liberalii s-au apucat să puncteze împotriva naţional-ţărăniştilor creştini şi democraţi. Nici un premier, spre pildă – ţărănist, bineînţeles – n-a putut fi şi pe placul lor. Democraţii, mai ales, au făcut puncte şi în duelul lor cu primul premier şi în cel cu al doilea. Împotriva celui de-al treilea n-au mai jucat, deoarece era independent. Eşecurile guvernării de pe vremea Convenţiei au fost mereu şi deliberat puse pe seama partidului lider – şi anume, pe seama PNŢCD-ului.

La meciurile dintre partidele Convenției și/sau Coaliției s-au adăugat cele din interiorul partidului lider. După moartea regretatului Corneliu Coposu, din prea mare grijă față de prezentul și viitorul partidului, liderii acestuia au început meciurile dintre aripi. Aripa „tânără" împotriva celei mai „îmbătrânite", aripa „morală și incoruptibilă" împotriva „imoralilor și coruptibililor". Din aceste meciuri, cu lovituri când în față, când sub centură, partidul în întregul lui, a ieșit practic desfigurat. Țărăniștii au plătit, vorbind metaforic, toate oalele sparte din perioada guvernării Convenției democratice. La alegerile care au urmat și care i-au readus la guvernare pe social-democrați, PNȚCD-ul a fost practic scos de pe scena politică și trimis la plimbare undeva pe malurile râului Bega, adică pe la Timișoara. Șansa de a reveni în capitală și de a se mai putea plimba și pe malurile Dâmboviței nu se prea întrevede nici astăzi.

Din cele de mai sus se poate ușor desprinde că, pentru bune perioade, viața politică de la noi s-a derulat pe liniile de mișcare ale principiului: „Mai întâi partidul".

Acțiunile politice puse în mișcare de acest principiu, nu sunt rele în sine, nu devin la modul automat disfuncționale. Ele primesc asemenea note doar atunci când se încalcă măsura lucrurilor, când de dragul partidului se ignoră imperative majore ale țării sau ale unor faze ale istoriei ei. Momente notabile de confruntare deschisă „Partid sau Țară" am întâlnit, în fuga gândurilor mele, în perioada politică de după câștigarea alegerilor de către Alianța „Dreptate și Adevăr".

Adevărul de Cluj, miercuri, 21 decembrie 2005

Partide şi culori

De mai multă vreme mă bate gândul să scriu câteva rânduri despre partidele de pe la noi şi despre culorile pe care şi le flutură drept simbol. Mă bate acest gând cam de când am văzut cum se prezintă jocul politic al culorilor pe aici, prin Germania. Pe aici, dacă vezi un grafic sau un tabel cu date de ordin politic, poți fi sigur că linia roşie înseamnă SPD, linia neagră indică Uniunea creştin-democrată şi creştin-socială. Galbenul îi anunță întotdeauna pe liberali, verdele pe ecologişti. Partidul stângii, pentru a nu se confunda cu stânga social-democrată, a recurs la un roşu mai roşu, la un roşu mai închis. Nimeni nu se încurcă nici atunci când este vorba de culori, şi nici atunci când este vorba de partide. Corespondențele funcționează fără probleme.

Pe la noi, asemenea corespondențe încă nu sunt prea bine stabilite; jocul politic cu culorile este parcă pe la începuturi. Pe la noi, unele partide abia acuma îşi caută identitatea şi, drept urmare, abia acum încep să se întrebe cam ce culoare şi/sau culori să fluture. Pe la noi, unele partide, abia ieri-alaltăieri s-au retitularizat, aşa că urmează ca şi culorile lor să fie pe undeva schimbate.

Cu toată elasticitatea situației, câteva fenomene interesante se manifestă şi pe la noi. Se manifestă asemenea fenomene mai ales în perioada campaniilor electorale şi în chiar ziua alegerilor. În asemenea situații, jocul cu culorile devine şi pe la noi demn de urmărit şi demn de luat în seamă.

La ultimele alegeri, de pildă, mi s-a părut interesant modul PSD-ului de a se juca cu roşu şi cu albastru. N-am prea înțeles cum şi de ce s-a renunțat la tradiționalul roşu pentru a se pavoaza totul în albastru. Să fi ajuns social-democrații noştri să se jeneze de roşu? Să fi vrut să arate prin albastru cât de mult au trudit ei pe capitolele integrării europene? Să fi vrut să ne asigure că şi pe mai departe vor fi tot atât de buni europeni? Doar se ştie că albastrul este culoarea simbol a Uniunii Europene. Nu cred că vrea PSD-ul să intre în competiție cu UE pe tema albastrului. Să sperăm că această schimbare de decor nu va rămâne, că social-democrația românească va reveni la culoarea simbol a întregii

mişcări social-democrate. Rămânerea la albastru ar cam încurca şi problema trandafirilor. Trandafiri roşii sunt cu nemiluita şi în toate nuanţele. Trandafiri albaştri n-am văzut şi nici n-am prea auzit să fie. Roşul este o culoare foarte frumoasă şi foarte sugestivă; este culoarea vieţii, este culoarea sângelui. Mai este şi simbolul iubirii.

Dacă de la social-democraţi ne mutăm condeiul la liberali – şi dacă uităm perioada în care erau fel de fel de liberali – am putea nota că acum, sub raportul culorii lor simbol, lucrurile au ajuns să fie foarte simple şi foarte clare – galbenul. Această culoare este fluturată de aproape toţi liberalii europeni şi se pare că ai noştri liberali s-au aliniat acestei reguli generale.

Lucrurile sunt ceva mai complicate pe la democraţi. Pe când Partidul Democrat se considera de orientare social-democrată – o altă social-democraţie, se zicea, decât cea promovată de PDSR şi PSD – umblau, când umblau pe la culori, pe la ceva nuanţe de roşu. Nu şi-au stabilit-o niciodată cu claritate şi definitiv. Trandafirul lor era aşa şi aşa, oricum ceva din gama lui roşu. De când au devenit „populari", sau şi „populari", dacă vor să fie cât de cât consecvenţi şi în acord cu simbolul culoare al popularilor europeni, nu au la îndemână decât negrul. Negrul complică însă două lucruri – culoare trandafirului şi culoarea Alianţei. Trandafiri negri de asemenea n-am auzit să existe, aşa că nuanţa trandafirului rămâne pe mai departe o problemă deschisă. Cât priveşte culoarea Alianţei, pe când democraţii umblau la ceva nuanţe de roşu, lucrurile ieşeau destul de bine. Din galben şi nuanţă de roşu iese un portocaliu de toată frumuseţea. Această culoare au şi purtat-o liderii Alianţei la ultimele alegeri. Nu ştiu dacă au împrumutat-o de la ucrainieni, cu care se zicea pe atunci că vom fi foarte mari prieteni, sau şi-au gândit-o singuri prin combinarea galbenului cu ceva nuanţă de roşu.

Acuma când democraţii au devenit „populari" culoare Alianţei se complică foarte urât. Din galben şi negru nu poate rezulta decât o nuanţă de maro. O culoare urâtă şi compromisă complet în perspectivă istorică. Cămăşile brune au scris pagini urâte şi triste în istoria politică a Europei contemporane. În faţa unei asemenea situaţii nu prea întrevăd cum se vor descurca la viitoarele alegeri liderii Alianţei cu jachetele şi cravatele. Sper totuşi să nu recurgă la vreo nuanţă de maro.

Despre foştii umanişti nu prea ştiu ce să scriu. Nu ştiu sub ce culoare s-au mişcat ca umanişti. Acum, de când sunt „conservatori", se vor bate probabil cu „popularii" şi cu „ţărăniştii creştini şi democraţi" pentru culoarea negrului. În acest caz, lucrurile se cam complică, deoarece sunt cam mulţi pe o singură culoare – şi aceia complet fără grade şi nuanţe. De un negru mai închis sau mai deschis n-am auzit; aceste nuanţe devin imediat grade sau nuanţe ale griului. Dar – treaba lor. Cum se vor descurca cu culorile până la viitoarele alegeri rămâne să vedem.

Cât priveşte celelalte partide, mai mici – Forţa democrată, Noua iniţiativă, Acţiunea populară etc. – se pare că încă n-au evoluat până într-acolo încât să-şi pună problema unei culori simbol.

Lucruri foarte interesante apar însă atunci când vine vorba despre cele două partide care se aşează sub însemnele de culoare ale unei combinaţii de trei culori, adică ale unui tricolor. Dar despre cele două simboluri tricolore – în articolul următor.

Adevărul de Cluj, 18 ianuarie 2006

Partidele cu trei culori

Atunci când liderii de partide se gândesc să-şi aleagă un simbol-culoare, ca regulă, recurg la ceva monocolor. Arareori apar însă şi simboluri bi sau tricolore. Asemenea simbolizări apar, tot ca regulă, în cazul acelor partide care se constituie din super-patrioți, super-patrioți care se învelesc în steagul țării lor. Aşa se întâmplă, de pildă, cu partidele acelor francezi care sunt mai francezi decât francezii, acelor italieni mai italieni decât italienii, acelor mai ruşi decât ruşii, acelor mai şi mai… cu un cuvânt, al tuturor acelora care sunt mai catolici decât papa.

Pe la noi, în virtutea unor complicate evoluții ale istoriei, avem două partide care se învelesc în trei culori. S-a înțeles că este vorba de roşu, galben şi albastru şi de roşu, alb şi verde.

Prima combinație de culori se afişează fără probleme peste tot: se poartă prin sedii, se flutură prin steguleţe, se poartă la butonieră şi se aşează uneori chiar şi în cravate. A doua combinație nu prea iese în văzul lumii, ea se poartă cel mai mult în inimă, se mai strecoară uneori pe sub rever, şi cel mai adesea se păstrează cu grijă în casă, după icoane, aşa ca să poată fi scoasă la nevoie şi la ocazii deosebite.

Partidele pe care le-am vizat, după cum s-a putut foarte uşor înțelege, sunt România Mare şi UDMR.

Aceste două partide, pe cât de tare se deosebesc, pe atât de tare se şi aseamănă; ele sunt de fapt un fel de partide frățeşti. Sunt „frățeşti” deoarece au de fapt aceeaşi mamă – doctrina națională, doctrină dusă bine prin zonele naționalismului. Aceste partide au fost puse în mişcare de cei care vor să fie mai români decât românii şi de cei mai maghiari decât maghiarii. Cu un cuvânt, de românii şi maghiarii teribilişti. Caragiale ar fi zis români şi unguri „extraordinari” sau „români verzi” şi maghiari cu „metehne”. Un maghiar cu metehne, ne scrie nenea Iancu, este unul care „…mănâncă mai bucuros, şi mai cu poftă chiar, săpun învelit într-o etichetă tricoloră maghiară decât caşcaval învelit în hârtie simplă albă”. Când dragul de Caragiale a scris „Meteahnă…”, parcă s-a uitat peste un secol şi parcă i-a văzut pe unii din liderii UDMR, iar când a scris „Românii verzi”, uitându-se peste acelaşi secol, parcă i-a auzit în Parlament pe unii din deputații de la România Mare.

Că maghiarii de la noi iubesc tricolorul maghiar nu mi se pare a fi o problemă. Că-l iubesc fanatic, nu mai este ceva firesc. Acest „fanatic" duce în mod aproape automat la ura față de celălalt tricolor. Din păcate, avem încă destui maghiari care văd negru atunci când dau cu ochii de roşu, galben şi albastru. Dar mai avem şi destul de mulți români care, tot din păcate, văd albastru când dau peste roşu, alb şi verde. Atâta vreme cât dragostea de culorile propriului steag se poate împleti cu toleranța şi chiar cu respectul față de celălalt tricolor, nu poate fi vorba de nici o problemă. Când dragostea duce la ură, lucrurile se schimbă. Atunci avem de-a face cu „români verzi" şi cu maghiari cu „metehne".

Cele două partide vizate mai sus se mai aseamănă prin aceea că problema problemelor activității lor este nația: apărarea, cultivarea şi suprasolicitarea valorilor ei. Aceste valori înainte de toate. Valorile altora – numai şi numai după aceea. Membrii celor două partide – înainte de a fi muncitori, țărani, intelectuali, înainte de a fi medici, ingineri, profesori sau orice altceva – sunt români, respectiv maghiari. Apartenența la națiune şi/sau națiune este calitatea calităților lor.

Partidele cu asemenea membri ştiu foarte bine că ele există numai împreună, că fiecare este polul, produsul şi rațiunea de-a fi a celuilalt. De aici şi de aceea, orice mişcare în ideile şi acțiunile unui partid aduce după sine o reacție sau un şir de reacții din partea celuilalt. Tema temelor activității lor politice o reprezintă Trianonul. Unii iubesc la nebunie Trianonul, alții îl urăsc de moarte. Unii consideră pacea de la Trianon ca fiind evenimentul evenimentelor în istoria țării noastre, ceilalți văd în aceeaşi pace catastrofa catastrofelor țării care pe atunci era şi țara lor. Unii visează la România Mare, ceilalți la Ungaria Mare. Unii îşi afirmă deschis visul, ceilalți şi-l anunță mai pe ocolite. Împreună visează, cu referire la anumite granițe, la o retrasare a acestora. Au scris doar „visează" deoarece şi ei ştiu foarte bine că asemenea visuri sunt deşarte. Ştiu foarte bine că politica de azi a Europei nu este una de retrasare de granițe, ci de ştergere a lor. Asupra hărții Europei nu se mai umblă cu creionul, ci cu guma, cu guma europeană care şterge granițe. Vremurile dictatelor şi războaielor să sperăm că s-au dus. Ele nu mai sunt ale Europei de azi şi nici ale celei de mâine. S-a vărsat destul sânge european pentru granițe. Este timpul să ne oprim. Este timpul să-i

trasăm Europei, cu alte mijloace, o hartă mai mare, mai simplă, mai clară. Cu toate acestea, cele două partide, prin unii din liderii lor, visează şi visează. Visează visuri păcătoase, visuri ale învrăjbirii.
Partidul „extraordinarilor" români consideră că existența UDMR este anticonstituțională şi politica acesteia antiromânească. Prezența UDMR la guvernare este considerată ca fiind un veritabil scandal, un mare nonsens al vieții noastre politice. Drept urmare, UDMR ar trebui şters de pe harta politică a țării.

Pentru „extraordinarii" UDMR, dimpotrivă, partidul România Mare este un scandal național şi european. Cu un asemenea partid printre noi, îşi zic ei, cum de îndrăznim să ne şi gândim la integrare în Uniunea Europeană? Când unii din liderii „extraordinari" maghiari formulează asemenea aprecieri, nici prin gând nu le trece să vadă cât sunt ei de antieuropeni. Atunci când în politica Europei de azi se vorbeşte despre integrarea națiunilor şi popoarelor, despre apropierea lor, politicienii maghiari vizați mai sus vorbesc mereu şi mereu despre separare. Cuvântul lor de ordine este „autonomie", autonomie de tot felul şi cu orice preț. Cer mereu autonomie şcolară, sanitară, universitară, locală, culturală, regională… Ce fel de autonomie ar urma să se aşeze în locul celor trei puncte nu ştiu, încă nu ni se spune.
Această politică a separării şi/sau separărilor nu este deloc una europeană. Atunci când Europa vrea să ne adune, să ne apropie, să ne unească, pentru a ne putea cultiva împreună sistemul şi/sau sistemele de valori, maghiari extraordinari organizează tabere de exersare a mândriei de a fi maghiar. Ar fi mult mai actuale şi mai necesare ceva tabere de exersare a mândriei de a fi european.

Cu siguranță este în deplin spirit european ca maghiarii să fie angajați la guvernare. Au şi ei oameni buni, oameni capabili, oameni care pot realmente lucra în sensul promovării intereselor generale ale țării. Dar este neeuropean să faci cel mai adesea o politică de şantaj sau undeva pe la marginea şantajului. Votăm dacă ne votați cutare, votăm dacă ne dați cutare etc. Aşa nu se poate. Cu o aşa politică bineînțeles că se dă apă la moară partidului „frate". Recenta Lege a statutului minorităților, după câte s-au zis pe la radio şi TV, în forma ei primară de redactare, a adus atâta apă şi atâtea grăunțe la moara partidului România Mare, încât acesta are

ce măcina de pe acum şi până la viitoarele alegeri. Măcinatul acesta s-ar putea întâmpla să ducă la surprize, la neplăcute surprize.

Existenţa pe scena vieţii noastre politice a două partide de inspiraţie naţională şi/sau naţionalistă generează, din perspectivă europeană, un fenomen politic destul de curios. Liderii de la Bruxelles şi din alte capitale europene ne laudă de mama focului că am recurs la coaliţii care permit UDMR să aibă acces la guvernare, că dăm minorităţii maghiare un aşa spaţiu larg de mişcare şi afirmare politică. Gestul nostru este normal şi este întru totul în spirit european. Ceea ce pare a fi destul de comic este că am fi teribil de blamaţi şi de arătat cu degetul dacă, Doamne fereşte, ar îndrăzni vreun partid să facă o guvernare cu ajutorul „extraordinarilor" noştri. Să fie oare naţionalismul nostru mai periculos pe plan european decât cel maghiar? Să fie „verzii" noştri mai răi decât ungurii cu „metehne"? N-ar fi oare normal ca în Europa unită să fie puşi mai la periferie toţi aceia care, aşa cum am spus mai pe la începuturi, sunt mai catolici decât papa? Trebuie să facem cu toţii efortul de a gândi şi de a acţiona ca fiind în primul rând europeni şi apoi francezi, englezi, germani, maghiari, români etc. Bătălia pentru Europa trebuie dusă şi trebuie câştigată, altfel nici naţiunile ei nu vor avea prea mare şi prea îndelungat viitor. Trebuie apărată Bătrâna Europă, trebuie cultivate valorile ei. Altfel pot veni peste noi tot felul de tăvăluguri.

Multe din afirmaţiile de mai sus ar necesita şi ar merita tot felul de completări şi de nuanţări. Economia de spaţiu nu ne permite să le facem. Le lăsăm pe seama cititorilor de bună credinţă.

În ciuda tuturor nuanţărilor posibile, îmi place să cred că ideile de fond ale celor scrise mai sus vor rămâne pe deplin valabile. Va rămâne fără îndoială valabilă pledoaria pentru afirmarea şi cultivarea noului spirit european. Să nu uităm că, oricum, Bătrâna Europă este şi va rămâne mândria culturală a planetei denumite Pământ.

Adevărul de Cluj, 20 ianuarie 2006

Un vapor denumit România

Într-o anumită vreme, vreme numită campanie electorală – de fapt ultima campanie electorală -, tot mai mulți cetățeni din țară și de pe afară, cetățeni cu drept de vot, s-au gândit și s-au decis să facă din țara noastră un vapor. S-au gândit și s-au gândit, s-au dus la vot și chiar un vapor a ieșit.

La scurt timp, Cel de sus, văzând cam ce ne-am dorit, s-a gândit și el să ne ajute, și chiar să ne pună țara pe ape. Și-a plouat, și-a plouat până când tot vaporul era pe ape și pe sub ape. Pluteam pe valuri și la propriu și la figurat. La propriu, în sensul că realmente o bună parte din oamenii țării erau sub ape și trăiau cu gândul că au ajuns din nou vremurile potopului. Făceau bieții oameni rugăciuni după rugăciuni ca Cel de sus să oprească ploile. Adresau oamenii rugăciuni după rugăciuni și stăpânirii. O rugau insistent să le trimită ceva ajutoare, să-i ajute să treacă de vremurile potopului. Stăpânirea, ca să fim drepți, i-a ajutat, i-a ajutat cât a putut. Dar mai ales oamenii, oamenii de bună inimă, i-au ajutat cel mai mult. Sfânta solidaritate umană a funcționat în vremurile acelea cu rezultate foarte bune; mulți dintre oamenii de rând s-au dovedit a fi Oameni. Dintre cei de la stăpânire, cel mai des s-au dus la un pod. L-au vizitat și iar l-au vizitat, s-au televizat și iar s-au televizat. Ce să-i faci? Erau doar într-un fel de campanie electorală. Erau „într-un fel de campanie electorală", deoarece, pe atunci, cel care vizita din două în două zile podul ne amenința de mama focului cu alegeri anticipate. În acest caz, televizarea pe pod și printre oameni putea fi pe undeva nu numai motivată, dar și bine venită.

Amenințarea cu anticipatele ne-a pus, pe atunci, pe valuri la modul figurat. Un val ne anunța că mâine vor fi anunțate anticipatele, altul ne zicea că poimâine. Din poimâine s-a făcut și răspoimâine și uite-așa până când, într-o bună zi, un val mai mare ne-a spus că nu vor mai fi anticipate. N-a trecu bine vaporul nostru peste valurile cu anticipatele, că pe sub el au venit, tot la figurat, valurile schimbării celor doi. Cum să admită ea, actuala Putere, ca luările de cuvânt de la Senat și Camera Deputaților să fie anunțate de cineva de la Opoziție? Cum să accepte ea

că legile votate cu majoritatea ei să fie anunțate mai întâi de Opoziție? Nu, nu, şi-au zis; aşa ceva este inacceptabil.

Dar trecerea vaporului peste cei doi nu era o trecere chiar aşa de uşoară. Erau pe acolo nişte valuri care veneau din ceva regulamente şi chiar ceva valuri care veneau direct din Constituție. Dar nu-i nimic, şi-au zis conducătorii vaporului, schimbăm regulamentele, schimbăm şi Constituția, că doar de aceea suntem la putere. Ce contează că majoritatea noastră la alegeri a fost fragilă, contează că suntem la putere. Nu Constituția ne poate da nouă legi; voința şi dorința noastră trebuie să fie lege. În două săptămâni şi-au zis liderii Alianței, problema schimbării celor doi trebuie să fie rezolvată. Cu toată înverşunarea şi cu toată agitația lor se vede că nici astăzi vaporul nostru n-a trecut peste valurile schimbării celor doi. Şi se pare că va mai trece multă vreme până când o asemenea trecere să se realizeze. Problema schimbării celor doi şi în general lupta cu Opoziția rămâne încă la ordinea zilei.

Din lupta actualei Puteri cu Opoziția se desprinde o foarte interesantă particularitate şi curiozitate a democrației noastre de azi. Ca regulă, dacă un partid sau o coaliție de partide câştigă alegerile şi îşi asigură frâiele guvernării, cel puțin o anumită vreme, cam lasă Opoziția în pace şi îşi vede de treburile țării. La noi, pentru actuala putere nu există problemă mai importantă decât aceea a demolării Opoziției. Probleme țării… treaba lor; Opoziția să fie demolată. În democrațiile cât de cât normale, cei din Opoziție strigă din când în când „Jos guvernul!" La noi comic, chiar foarte comic, cei de la Putere strigă în fiecare zi „Jos Opoziția!" La noi, ca la nimeni. La noi realmente „democrație originală". Am cam râs noi de această expresie, dar se pare că i-am cam ajuns pe urme. Se pare că cel care a lansat-o ştia el câte ceva despre capacitățile noastre de inovare în materie de politică. Dar…

Dar țara, dacă e ca un vapor, trebuia pusă şi pe ceva valuri de politică externă.

În acest sens, încă din perioada în care vaporul era condus doar în faza de proiect, s-a zvonit în toată lumea că ceva rebeli din Osetia de Nord, cu ceva săbii pe care nici astăzi nu le au, amenință de moarte granițele Statelor Unite ale Americii, şi chiar securitatea pe termen lung a acestora. Luându-se după acest zvon, conducerea vaporului nostru s-a

gândit că ar fi bine ca, fiind pe aici pe mai aproape, să ne oferim să-i apărăm noi pe americani de amenințările la care erau supuși. Cu acest gând de politică externă, imediat după luarea conducerii pe vapor, s-a și inventat Axa Washington – Londra – Bucureşti. O axă a binelui, bineînțeles. Axele răului le-au lăsat pe seama actualei conduceri americane. Că pe la Washington și Londra nu se vorbeşte de vreo Axă a lor cu Bucureștiul – nu prea contează. Contează doar faptul că Axa odată anunțată și pusă în mișcare, noi am luat-o în serios și i-am și dat vaporului nostru drumul pe valurile Mării Negre. Prin această lansare ne-am asumat nu numai rolul de a-i apăra pe americani de amenințările celor din Osetia, ci și de a le apăra interesele „strategice" pe care le au în Bazinul Mării Negre. Acest „Bazin" este, bineînțeles, ceva mai mare. El vizează și ceva zonă a Mării Caspice și chiar ceva țări mai îndepărtate.

Că americanii au realmente interese „majore" în acest Bazin nu se îndoiește nimeni. Au încă chiar două genuri de interese, genuri foarte, foarte legate între ele. Au mai întâi serioase interese politice. Pe aici, prin împrejurimile mai apropiate sau mai îndepărtate ale Mării Negre, mai sunt ceva dărâmături sovietice care trebuie pe mai departe dărâmate. Trebuie pe mai departe dărâmate, ca nu cumva de pe sub ele să mai apară ceva care să mai amintească de vremurile societății sovietice. Mai mult. Pe solul primului val de dărâmături s-au așezat ceva state independente cu ceva regimuri democratice dar care nu sunt încă democrații americane, or, actualei conduceri americane nu-i place orice fel de democrație, ci numai democrațiile care sunt și americane, numai democrațiile în care pe lângă steagul țării respective flutură și steagul american. Cu alte cuvinte, actualei conduceri americane îi plac numai acele democrații care sunt complet deschise globalizării și/sau americanizării.

Interese de genul demolării demolărilor s-au manifestat, zicem noi, prin ceea ce s-a petrecut în și prin „revoluția portocalie" din Ucraina, în și prin „revoluția trandafirie" în Georgia și prin ceea ce deocamdată s-a poticnit în Uzbekistan. Noi, de pe vaporul nostru, am salutat imediat asemenea manifestări politice și le-am acordat tot sprijinul. Dar noi, în numele Axei, suntem principalii apărători și promotori ai intereselor politice ale conducerii americane în bazinul Mării Negre.

Interesele de ordin politic schițate mai sus sunt inspirate – ca să nu zic „determinate”, ca în marxism – de „majore” interese economice. Aceste interese se numesc simplu: PETROL. După cum se știe, prin multe din țările acestui „bazin” mai gâlgâie ceva petrol. Or, pe unde doar miroase a petrol americanii au imediat interese „majore”, „strategice”. Împlinirea acestor interese nu se poate face fără a aduce la cârma acestor țării democrații de tip american.

Și așa, datorită intereselor americane în zonă, ne-am lansat vaporul pe valuri și plutim, și plutim, și păzim și păzim, cu ceva puști de ale noastre și cu câte ceva din arsenalul american, păzim roată-roată toate malurile Mării negre, maluri în care conducerea de azi a Americii are mari interese „strategice”.

Și când te gândești că facem toate acestea numai și numai pentru a arăta lumii întregi că suntem mai americani decât americanii.

Adevărul de Cluj, 8 februarie 2006

Despre „Dreptate şi adevăr”

Oricine dă cu ochii de acest titlu, va înțelege, judecând după ghilimelele lui, că în cele ce urmează va fi vorba despre numele binecunoscutei alianțe politice, alianță căreia prescurtat i se spune pur şi simplu „DA”. De când am dat peste această combinație de noțiuni şi peste folosirea ei în denumirea unei formațiuni politice, mă tot bate gândul să-mi spun cuiva oful. Mă bate gândul să spun celor care vor să mă citească şi să mă înțeleagă că în această denumire avem de-a face cu un demers ideatic extrem de neinspirat, ca să nu zic ceva mai mult.

Acum, când am citit şi am auzit că aceste două sfinte noțiuni ar putea ajunge în denumirea unui mare partid, nu mai pot amâna lucrurile; am pus mâna pe condei şi încerc să-mi descarc necazul. Nu este vorba de un necaz personal, ci de unul conceptual. Este însă un necaz şi pentru oameni, deoarece cele două sfinte noțiuni sunt puse să lucreze acolo unde nu le este locul şi acolo unde la modul serios ele nu pot lucra. Puse să lucreze pe terenuri false, ele nu pot conduce decât la multe, la foarte multe confuzii.

Angajate în numele unor structuri politice, cele două sfinte concepte nu sunt la locul lor, deoarece ele nu sunt concepte politice, ele n-au fost luate din arsenalul noțional şi terminologic al politologiei. Cele două concepte sunt de împrumut.

Conceptul de dreptate a fost luat din sfera filosofiei dreptului şi a ştiințelor juridice. În aceste sfere se teoretizează dreptatea şi se analizează mecanismele producerii ei. Instituțiile sociale menite s-o producă şi s-o pună în mişcare se numesc nu partide, ci tribunale.

Conceptul de adevăr, la rândul lui, a fost luat din arsenalul filosofiei cunoaşterii, din zonele ce se numesc epistemologie. El şi este conceptul axial al acestora. Spațiile sociale ale producerii şi mişcării de adevăruri sunt cele ale şcolii, universității, laboratoarelor şi instituțiilor de cercetare.

Nefiind, deci, ale politicului, cele două concepte nu prea au ce căuta pe fruntea unor organizații şi/sau partide politice. Se poate recurge la asemenea demersuri numai printr-o grosolană forțare a ideilor.

Partidele ca partide n-au deloc menirea de-a face şi împărţi dreptate şi nici pe aceea de-a produce şi de-a pune în mişcare adevăruri. Menirea lor socială şi raţiunea lor de a fi este aceea de-a promova interese. În numele promovării unor interese de grup, ele au de-a face cu puterea. Menirea lor este de-a cuceri, produce şi împărţi puterea. Partidul şi/sau partidele ajunse la putere au după aceea menirea de-a face să lucreze cât mai bine toate celelalte subsisteme ale sistemului social, fără însă a le lua atribuţiunile, fără a li se putea substitui. Or, între dreptate şi adevăr, pe de o parte, interese şi putere, pe de altă parte, distanţele sunt ca de la cer la pământ. Şi atunci de ce să forţăm lucrurile? De ce să recurgem la mişcări scandaloase de idei?

Nu ne-a fost oare destul cu tăvălirea politico-comunistă a noţiunilor de dreptate şi de adevăr? Nu ne-a fost destul cu terfelirea politică a realităţilor pe care aceste două noţiuni le denotau?
Nu ne-a fost destul cu vremurile în care partidul făcea şi împărţea dreptatea? Cu vremurile în care tribunalele au fost topite în stat şi statul în partid? Cu vremurile în care procesele se judecau după telefoanele de la „judeţeană”?

Chiar acum, când trebuie să depăşim acele vremuri, când zicem că luptăm din toate puterile pentru independenţa juridicului, noi să-i punem conceptul de bază, să-i punem chiar sufletul lui în chiar numele unui partid? Ce bază teoretică va mai putea avea această structură politică aflată la guvernare în lupta ei pentru neamestecul în sălile de anchetă şi în cele de judecată? De ce credibilitate s-ar mai putea bucura, când „dreptatea” figurează pe chiar fruntea guvernării?

Întrebări asemănătoare se pot pune şi cu privire la noţiunea de adevăr. Şi convertirea ei politică a condus la demersuri scandaloase. A condus la teza că ideologia partidului este „ştiinţifică”, că chiar filosofia lui este „ştiinţifică”. A condus la poziţia potrivit căreia partidul „are întotdeauna dreptate”, potrivit căreia cuvântul partidului este literă de evanghelie. Oare aşa ceva vrea să ne sugereze şi aşezarea ideii de adevăr în chiar numele unui partid? Oare vrea să ne spună că acest partid va fi întotdeauna cu adevărul în băţ? De fapt, la un asemenea demers nu s-a recurs nici pe vremuri comuniste. Pe atunci încă nu s-a ajuns până acolo încât noţiunile de dreptate şi adevăr să fie aşezate în chiar numele unor

structuri politice. Cu mânuirea politică a noțiunilor în cauză se pare că ne îndreptăm spre vremuri şi mai rele decât cele foste comuniste. Şi atunci realmente îți vine să te întrebi, retoric şi neretoric: Doamne, dar pe unde suntem? Doamne, dar încotro ne îndreptăm?

După asemenea întrebări spontane îți pot veni în minte altele: Oare cei care au născut numele de „Dreptare şi Adevăr" nu s-au gândit la încurcăturile noționale şi/sau concepționale pe care le poate genera? Oare n-au întrezărit posibilele filiații de idei cu vremuri deja apuse? Dacă nu s-au gândit la aşa ceva este rău, dacă s-au gândit este şi mai rău. Dacă nu s-au gândit înseamnă că au uitat cu prea multă uşurință lecțiile importante învățate odinioară. Au uitat, de pildă, acele lecții de filosofia dreptului în care au aflat că în condițiile democrației se pun altfel raporturile dintre juridic şi politic, dintre dreptate şi putere. Au mai uitat şi lecțiile despre filozofia adevărului, despre raporturile dintre adevăr şi interese. Au uitat, de asemenea, cele învățate despre Max Weber, despre modul acestuia de-a teoretiza şi considera raporturile dintre ştiință şi politică etc. etc.

Dacă n-au uitat aceste lecții şi au recurs totuşi la titlul acum în discuție, atunci au făcut acest lucru din motive înguste de partid. Au făcut-o din motive demagogice, populiste şi machiavelice.

Au făcut-o din motive demagogice deoarece afirmau şi/sau sugerau promisiuni pe care ştiau că nu le vor puteau onora, promisiuni care nici nu sunt de competențele lor ca oameni politici. Cu riscul de-a mă repeta, mai scriu o dată că partidele nu sunt chemate să judece şi să împartă dreptate şi cu atât mai puțin să producă şi să împartă adevăr.

Denumirea este populistă, deoarece ea poate atrage oameni, poate aduce voturi. Cine nu se închină în fața dreptății şi adevărului? Pentru cine aceste două valori, luate în sinea lor, nu sunt sfinte? Cine nu simte că aproape toate celelalte valori - bine, frumos, pace, fericire etc. - vin după aceea? Când aude omul de dreptate şi de adevăr şi le vede în numele unui partid - fuge şi votează. Nu se încurcă el cu subtilități de idei, ci pune ştampila. Denumirea este şi rămâne sforăitoare, iar sub raport politic se poate conta că va fi auzită de oameni.

Machiavelică, deoarece tot demersul a fost şi este pus sub însemnele principiului: scopul scuză mijloacele. Adunarea de voturi, adică scopul, scuză toate confuziile şi minciunile din denumire, adică mijloacele.

N-am înțeles şi nici acuma nu înțeleg de ce nu s-a recurs, atât pentru alianță cât şi pentru preconizatul nou partid, la o denumire simplă şi clară, denumire care să se mişte totuşi în spațiul politiologiei. Pentru noul partid, de pildă, s-ar putea recurge la numele de „Partidul democrat-liberal" sau „liberal-democrat". Cu oricare din aceste nume oamenii ar cam şti cu ce au de-a face şi cum să aşeze noul partid printre celelalte partide. Oricare din formulele de mai sus s-ar putea prescurta foarte uşor - PDL sau PLD - şi s-ar putea şi scanda mai bine. La preconizatul congres oare cum ar putea striga oamenii? De-A sau De şi A?, De-A şi De şi A? ... Oricum ar fi o formulă de toată groaza.

S-ar mai putea sugera o posibilă formulă de lucru - trecerea şi a liberalilor la „populari". Aşa s-ar turna şi liberalii în doctrina „populară" şi democrații ar scăpa de dezacordul dintre numele partidului şi doctrina lui recentă. Democrații ar scăpa de situația de-a semnaliza una şi de-a o lua la dreapta, ar scăpa de situația în care o noua Mărie, poartă vechea pălărie. Dacă liberalii ar semna la convertirea lor în „populari", atunci partidul s-ar putea numi simplu: Partidul popular român. Aşa nume s-ar putea şi mai uşor scanda: Pe,Pe,Re; Pe, Pe, Re. Aproape ca pe vremuri - Pe Ce Re.

Eu ştiu că cei care trag sforile fuziunii şi care vor să-i înghită pe liberali ca pe nişte găluşte bine fierte nu au nevoie de sugestiile de mai sus. Ei sunt destul de mintoşi ca să gândească şi singuri. Dar... ce să-i faci?, aşa-i în democrație: ca simplu cetățean am şi eu dreptul la opiniile mele.

Drept încheiere la toate cele scrise, parcă-mi vin în minte nemuritoarele versuri ale nemuritorului poet: „Cum nu vii tu, Țepeş Doamne, ca, punând mâna pe ei...".

Adevărul de Cluj, 20 februarie 2006

Dispar liberalii, trăiască popularii

Cu mai multe seri în urmă, la emisiunea Antena partidelor parlamentare, am ascultat îndemnurile domnului Tăriceanu adresate colegilor săi de partid cu privire la preconizata fuziune PNL - PD. După mai multe fraze din care, ca să fiu sincer, n-am prea înțeles dacă domnia sa este pentru sau este împotriva fuziunii, îşi îndemna colegii de partid să cugete şi iar să cugete, înainte de-a se decide pentru un da sau nu. Ba chiar îi îndemna „să-şi bage picioarele în apă rece" şi aşa să se gândească şi iar să se gândească la prezentul şi viitorul mişcării liberale. Se conta pe o dezbatere largă şi serioasă, dezbatere care să ducă la soluția cea mai înțeleaptă. N-au trecut decât câteva zile de la aceste îndemnuri, că din gura aceluiaşi Tăriceanu am auzit, ba am şi citit şi prin ceva presă, că toată discuția se stopează, că ea se poate duce numai în interiorul partidului şi acolo cu uşile închise. Membrii de rând ai partidului, ca şi muritorii de rând al țării, au fost îndemnați să aştepte cuminți deciziile înțelepte ce se vor lua în structurile de conducere ale celor două partide. Auzind aceste îndemnuri mai recente, mi-a zburat gândul la povestea cu lighenele şi cu apa rece. Îl şi vedeam pe cel din conducere prezentându-se la şedințe cu ligheanul sub braț şi pe cei fără funcții scoțându-şi picioarele din apa rece. Aşa, ca să şi le mai încălzească.

Interdicția de-a nu mai discuta în public pe temele fuziunii nu mă poate viza, deoarece nu sunt nici liberal şi nici democrat. Nu sunt nici... şi nici... Sunt un cetățean de rând, care nu are în buzunar nici un fel de carnet de partid. Mă bag şi eu în vorbă doar aşa, ca cineva care vrea şi el să-şi exercite dreptul de-a avea o părere. Scriu „părere" deoarece opinie mi se pare c-ar fi cam mult.

Şi ca să intru în subiect, să scriu de pe acum că din păcate liberalii noştri, cei de după socialism, au făcut gafe după gafe, greşeli după greşeli. Păcat pentru ei, pentru partid şi, pe undeva, şi pentru țară, pentru democrația ei. Prima mare greşeală a fost aceea a flenduririi - ca să folosesc un regionalism. Nici n-au reapărut bine pe scena politică a țării, că au şi început să se rupă în aripi şi aripioare. Era într-o vreme aripa Brătianu, aripa Cîmpeanu, aripa tinerilor, aripa bătrânilor, aripa

celor cu Convenția, aripa celor dinafara Convenției etc. Abia s-au adunat aceste aripi ca să formeze o singură pasăre, că s-a recurs la cea de-a doua gafă - intrarea în Alianța DA.

Intrarea în această alianță a fost o greşeală, zicem noi, din cel puțin trei motive.

Primul ar fi acela că, de dragul unei ascensiuni cât mai rapide, fie şi numai la jumătate din scaunele puterii, au fost complet neglijate problemele de perspectivă. După ieşirea țărăniştilor din scena parlamentară, liberalii ar fi trebuit să înțeleagă că, prin istorie şi doctrină, lor le-ar reveni rolul de-a ocupa serios partea dreaptă a vieții noastre politice. În numele unei asemenea perspective ar fi trebuit să-şi pună la modul serios problemele întăririi partidului. Ar fi trebuit să-şi sudeze mai bine doctrina în noile condiții istorice, să se organizeze mal bine în teritoriu şi, nu în ultimul rând, să-şi crească numărul de membri şi de simpatizanți. În locul unor asemenea preocupări, s-au lăsat furați de obiectivele imediate ale Alianței - detronarea PSD-ului.

Al doilea motiv vizează, zicem noi, insuficienta analiză a partenerului de alianță. Liberalii ar fi trebuit să se uite mal bine la cei cu care voiau să pornească la drum. Dacă s-ar fi gândit mai bine la partener, ar fi putut uşor înțelege că nici sub raport istoric şi nici doctrinar nu prea au cu cine să bată palma. Ar fi putut înțelege că alianța se face doar pe o singura bază - opoziția, ca să nu zic ura comună, față de anumite persoane din PSD. Şi-ar fi putut da seama că dintr-o asemenea bază nu poate rezulta decât o structură hibridă, artificială. Ce era PD-ul la momentul constituirii Alianței? Era un partid desprins din FSN pe motive mai mult personale decât politice şi/sau ideologice. Era un partid care a ajuns rapid pe mâinile unor orgolioşi şi gălăgioşi. Era un partid fără coloană vertebrală, fără doctrină şi fără un program clar de acțiune. Era un partid care-şi zicea că este social-democrat, dar nu era deloc social-democrat. Că o asemenea apreciere nu este o vorbă goală se poate vedea din uşurința cu care peste noapte s-a transformat în „popular". Se mai poate vedea şi din uşurința cu care şi-a încălcat până şi angajamentele internaționale. Părăsindu-i pe social-democrați, stă acuma cu cererea în mână pe la birourile popularilor de la Bruxelles.

În şi prin constituirea Alianței, liberalii i-au luat pe democrați de mână şi i-au ajutat să treacă pe partea dreaptă a scenei noastre politice. Pe această cale şi-au adus concurentul sau adversarul, da, da scriu bine, adversarul - în propria casă.

Cel de al treilea motiv pentru care consider că intrarea liberalilor în Alianța DA a fost o greşeală decurge firesc din al doilea. Liberalii, negândindu-se suficient cu cine au de-a face, şi-au apreciat greşit şansele de-a se îngrăşa pe seama democraților. Că la semnarea documentelor s-au gândit la aşa ceva, reiese limpede din faptul că, încă nici nu s-a uscat bine cerneala semnăturilor, că un însemnat lider liberal a şi pus în mişcare ideea fuziunii. Democrații, care s-au gândit şi ei că se vor îngrăşa prin înghițirea liberalilor, au zis că încă nu-i momentul. Pe atunci liberalii erau peştele mai mare. Cunoscând zicala că „aşa e lumea, cu al el tipic, peştele cel mare îl înghite pe cel mic", şi-au zis că trebuie să mai aştepte, să mai aştepte până când ei vor fi peştele cel mare. Şi într-adevăr, lucrurile aşa au evoluat, au evoluat în favoarea democraților. Într-o asemenea evoluție, paradoxal, democrații au fost ajutați chiar de liberali. Cel mai limpede gest de ajutor s-a concretizat în povestea bietului domn Stolojan, în această poveste liberalii au făcut cea de-a treia mare greşeală - au dat din mână poziția preşedinției. Prea uşor, mult prea uşor s-a renunțat la această poziție. Nici astăzi nu se ştie cam ce-a fost cu boala domnului Stolojan. Pe atunci s-a făcut atâta caz, că ne aşteptam de la o zi la alta să vedem chipul celui bolnav prin ziare şi în chenar negru. Ba am asistat şi la un spectacol: show-ul cu lacrimi. Numai că cel care plângea pe umerii bolnavului, cu o mână îşi ştergea lacrimile, iar cu cealaltă îşi împingea bolnavul pe toboganul căderii politice. În şi prin acest gest era împinsă pe acelaşi tobogan întreaga mişcare liberală. Îți vine să te şi miri de uşurința cu care liberalii au zis: „nu-i nimic, treceți dumneavoastră, domnilor democrați, în cursa pentru preşedinție". Ambițioşii de democrați atât aşteptau. Chiar cu riscul unui eşec în alegeri, liberalii ar fi trebuit să nu cedeze, ar fi trebuit să ştie că preşedinția ca preşedinție aduce voturi şi aduce simpatizanți. Partidul care-l dă pe preşedinte, fie şi numai prin acest fapt, se menține undeva sus în barometrul politic al opiniilor. Că lucrurile au stat şi au evoluat aşa cum le-am creionat se poate acum foarte bine şi foarte uşor înțelege.

N-a trecut mult timp şi democraţii au mers în sus, iar liberalii au mers în jos. Acum, şi-au zis democraţii, suntem un peşte mai mare şi ne putem pune pe înghiţit. Se pare că nici măcar nu i-au mai consultat pe liberali şi au repus în mişcare ideea fuziunii, ba i-au stabilit şi un calendar. Păi nu este aceasta un fel de obrăznicie? Cum să nu-ţi consulţi partenerul când ieşi în public cu o aşa idee? Drept urmare, a început piesa declaraţiilor şi contradeclaraţiilor. Piesa, însă, după cum se ştie, a fost scoasă de pe scenă chiar înainte de-a i se fi terminat măcar primul act.

În orice caz, liberalii, datorită greşelilor lor, au ajuns într-o situaţie foarte delicată. Ostilităţile fuziunii nu mai sunt în mâinile lor. Partidul lor a ajuns pe lista demolărilor. De altfel, şeful democraţilor şi/sau popularilor s-a specializat în demolări. Şi-a început această specializare demolând flota, şi-a perfecţionat-o demolând tarabe, iar acum demolează tot ce-i stă în cale. Demolează instituţii, regulamente, Constituţie, partide, persoane. PSD-ul, prin jurişti şi poliţişti, este aproape decapitat.

O fi prin tot circul nostru politic şi corupţie, foarte multă corupţie, dar este şi destulă politică, poate mai multă politică. Fără PSD la stânga şi fără liberali la dreapta, proiectul „partid prezidenţial", cum i se zice într-un onorabil ziar central, n-ar mai avea nici o problemă de guvernare pentru multă, multă vreme. Dacă liberalii vor ceda promisiunilor şi momelilor, dacă până la urmă vor vota şi semna fuziunea, atunci încet, încet vor fi înghiţiţi ca nişte peştişori foarte bine prăjiţi. Şi când ospăţul va fi dus până la capăt, se vor turna peste el şi câteva pahare de şampanie. Cei care nu se vor lăsa înghiţiţi, vor ajunge ca ţărăniştii, vor ajunge să se plimbe liber pe malurile vreunul alt râu din vreo altă capitală de judeţ. Şi atunci, cam adio cu pluripartitismul, cam adio cu democraţia. Şi aşa, încet, încet ne vom trezi peste noi cu un alt „geniu al Carpaţilor". Dacă membrii partidului liberal vor semna fuziunea, să ştie că aceasta ar cam semăna cu o înmormântare la care democraţii şi/sau popularii vor fi groparii, iar domnul Tăriceanu va fi părintele care va cânta prohodul.

Adevărul de Cluj, 14 Martie 2006

„Amnesie und amnestie”

Într-o bună zi de bibliotecă, în timp ce aşteptam o carte, răsfoind filele unui număr din renumita revistă „Der Spiegel” am dat peste un titlu care mi-a sărit în ochi. Este vorba despre numărul 2 din 2006 şi despre titlul pe care, între cuvenitele ghilimele, l-am şi reţinut în fruntea acestor câteva rânduri.

Cum titlul era aşezat sub o poză cu Hitler - un Hitler aclamat frenetic de mulţime - mi-am dat uşor seama că în articol nu poate fi vorba decât despre modul în care nemţii şi-au tratat compatrioţii care au mărşăluit în rândurile partidului nazist, partid care, după cum se ştie, a dus ţara la cel mai mare dezastru din întreaga ei istorie.

Dintr-o scurtă notă explicativă am mai aflat că articolul se înscrie într-o serie, serie în care se doreşte repunerea în discuţie a modurilor în care cei din Vest şi cei din Est s-au raportat la moştenirea lor nazistă, moştenire care s-a aşezat nu numai în mormanele de dărâmături din oraşe şi sate, ci şi în grămezile de moloz pe care le-au adunat în suflet.

Tema în sine şi contextul repunerii ei în discuţie m-a făcut să las cartea pentru alte zile şi să mă apuc de buchisirea celor opt pagini semnate de Georg Bönisch.

Articolul începe cu câteva referiri la cazuri concrete de brutalitate nazistă. Se aminteşte, de pildă, cazul unui prizonier italian care, potrivit relatărilor unui martor ocular, pe când plângea şi arăta că îi este foame, un ofiţer SS i-a aruncat în faţă o bucată de pâine şi pe când acesta a încercat să muşte din ea, a fost împuşcat direct în gât. În suita unor asemenea referiri se aminteşte de cel mai mare masacru din perioada războiului, masacrul împuşcării într-o singură zi a unui număr de 42.000 de evrei - Polonia, Lublin.

Se aduc apoi sub condei câteva date despre procesele la care au fost supuşi cei vinovaţi de fapte criminale. Se scrie, de pildă, că în faţa unor tribunale instituite în afara Germaniei - Polonia, Iugoslavia, Israel etc. - ar fi avut loc, potrivit unor estimări, 60.000 de procese mai mari sau mai mici. Autorul consideră însă că numărul lor ar fi fost cu mult mai mic. Pentru procesele din interiorul Germaniei se indică însă cifre

exacte - în Est 12.881, iar în Vest 6.498. Din acest ultim număr se scrie că exact 1.000 au fost pe delicte de omucidere. Dintre aceştia 438 au fost condamnați, pentru început, la detenție pe viață.

După aceste date se face precizarea că mulți au rămas fără a trece prin fața vreunor forme de judecată - au fugit, s-au deghizat sau şi-au schimbat actele de identitate. În partea de vest, se scrie, mulți au căzut sub „scutul protector al noii democrații".

La doar câteva rânduri de după această precizare se pune punctul pe i: „Drept bază filosofică a tinerei Republici a funcționat teza: mai bine să tăcem, să păstrăm liniştea, să pedepsim cât putem mai puțin. Amnezie sau amnestie - o ideală dublă strategie". (p. 49)

Urmare a unui asemenea principiu de conduită s-au schimbat şi conceptele de bază cu care se opera în cazul unor așa fenomene social-politice şi social-juridice. Conceptul de „criminal de război", folosit pe la începuturi, a fost înlocuit cu cel – de „participant la război". Tot ca urmare a tezei mai sus amintite, încă pe când cerneala semnăturilor de pe unele procese nici n-a apucat să se usuce, apare prima amnestie - 1949. În urma ei, până la 31 ianuarie 1951, 792.176 de persoane au ajuns să se bucure de gestul eliberării. Printre aceştia şi „zeci de mii de făptaşi N.S".(p. 53).

În toamna anului 1952, în fața Parlamentului, cancelarul Adenauer declară răspicat: „Eu cred că acuma mai trebuie să încheiem cu hăițuirea naziştilor" (Nazi - Reicherei Schluss machen p.56). După o asemenea declarație, nu numai că multe procese au fost scoase de pe rol, dar au început şi pregătirile necesare lansării celei de a doua amnestii - 1954. Aceasta, scrie G. Bönisch, „merge şi mai departe".

Eliberările din închisori şi stopările de procese au fost însoțite, după cum era şi firesc, de ample gesturi de integrare socială, de „resocializare". Acestea au mers uneori până acolo încât lideri de frunte ai mişcării naziste au ajuns să fie angajați în structuri ale aparatului de stat. Se dau mai multe nume şi se descriu mai multe cazuri de activități naziste şi apoi post-naziste. Noi nu ne mai angajăm la prezentarea lor deoarece ne-ar lua prea mult spațiu; le lăsăm pe seama paginilor lui G. Bönisch.

După ce am terminat cu buchisirea articolului am căzut pe gânduri. Am stat o bună vreme şi m-am gândit: Oare a fost bine? Sau a

fost rău? Oare a fost bine că aşa de curând s-a trecut la aşa gesturi largi de uitare şi iertare? Oare a fost bine că până la urmă atâtea crime au rămas nesancţionate? Răspunsul nu este uşor de dat. Se pare însă că, în perspectivă istorică, politica lui Adenauer a fost confirmată. Ce să se fi făcut cu sute şi sute de mii de oameni? Să fie eliminaţi sau să fie reintegraţi? Aceasta era alternativa. Se pare că alternativa integrării s-a dovedit a fi mai benefică pentru ţară, mai utilă procesului ei de înălţare de sub dărâmături.

Pe lângă „bine" şi „rău" m-au pus pe gânduri şi raporturile dintre Vest şi Est. Articolul este centrat pe cele întâmplate în teritoriul RFG. Referirile la Est se rezumă doar la indicarea numărului de procese, indicare din care se poate uşor desprinde că numărul lor a fost cam dublu. Nu se face însă nici o referire la soarta celor judecaţi. Se pare că soarta lor a fost ceva mai grea. Prin partea RDG-ului s-a derulat o altă istorie, pe aici lucrurile s-au născut după alte reguli şi după o altă ideologie. Cu toate particularităţile, multe gesturi de uitare şi iertare s-au manifestat şi pe aici. Acestea însă n-au luat niciodată o formă publică, n-au ajuns niciodată să se afirme ca linie politică. Totul s-a derulat mai discret. Din alte surse de informare am aflat că în zona RDG-ului foarte mulţi membri ai mişcării naziste s-au bucurat de gesturi de clemenţă sub formula rejudecării de procese. Majoritatea acestor rejudecări s-au soldat cu eliberări sau cu pedepse mult reduse. Sub influenţa unor expresii auzite şi citite prin România, mi-a încolţit în minte şi întrebarea: De ce oare, printre atâtea şi atâtea procese, n-am dat peste unul la care să i se zică „procesul nazismului"? N-am dat, pentru că aşa ceva n-a fost. Despre aşa ceva se vorbeşte numai pe la noi. Aliaţii, cu toată înfrângerea lor, nu s-au gândit deloc să facă un proces global al ideologiei naziste şi a mişcării politice pe care a generat-o. Ei au înţeles că o ideologie poate fi judecată doar de istorie, de istoria reală. Sinuciderea lui Hitler şi steagul sovieticilor pe clădirea Reichului au fost şi de fapt şi de drept cele mai severe procese adresate nazismului. Pe la noi se zice uneori că un asemenea proces ar fi fost procesul de la Nürnberg. Pardon. Nürnbergul n-a fost un proces al nazismului în genere, ci al vârfurilor mişcării naziste, al acelor vârfuri care mai erau în viaţă şi care au putut fi arestate. Nürnbergul a fost un proces punctual, un proces pe oameni şi

pe fapte. Se pare că prin alte locuri s-a înțeles ceea ce pe la noi nu se înțelege. Pe la noi nu s-a înțeles că este absurd să inițiezi un proces al unei perioade istorice sau al unei ideologii, oricât de catastrofale ar fi fost consecințele acestora. La noi se vrea un proces al comunismului, un proces pe baza unui rechizitoriu „științific", un rechizitoriu elaborat de un „colectiv" numit chiar de președintele țării. Se vrea a fi un proces atotcuprinzător, proces care să ajungă până la rădăcinile ideatice ale acestuia, să ajungă până la Marx, că doar el a fost „răul", el a fost „diavolul". Da, da, am scris bine pentru că am auzit bine „diavolul". Cel care a scăpat din gură o așa perlă de înțelepciune se pare că nu s-a gândit că toate cele scrise de domnia sa nu valorează, în planul propriu-zis al creației de idei, atâta cât valorează cele două pagini ale bătrânului și cunoscute sub numele de Teze asupra lui Feuerbach. Dar ce să-i faci? Încă o dată se dovedește că vrem să fim mai deștepți decât deștepții și mai teribili decât teribilii.

După terminarea articolului am căzut pe gânduri și datorită ultimelor lui secvențe. Mă așteptam ca pe undeva pe la sfârșit să dau peste ceva referiri la actualitate, peste ceva rânduri care să motiveze reluarea tematicii lui. Nimic, dar absolut nimic. Centrat pe un material care de acum ține de istorie, articolul se mișcă doar în zonele trecutului. Cu toate acestea, la modul a ceea ce se spune și se poate spune printre rânduri, la modul subtextual, articolul, credem noi, nu este deloc lipsit de actualitate. Articolul nu este deloc străin de procesele de azi ale Germaniei, de procesele integrării Estului în structurile economice, sociale și politice ale Vestului, de procesele integrării est-comuniștilor în viața politică a Germaniei unite.

Legat de actualitatea de subtext a celor citite mi-a zburat din nou gândul pe la noi...

Adevărul de Cluj, 8-9 Iulie 2006

Günter Grass la ceasul sincerității

Când m-am întors din România, bunul meu vecin şi prieten Anton Schmiedl mi-a spus la telefon că mi-a reținut spre lectură toate numerele din „Der Spiegel", numere care au apărut în lipsa mea. Printre acestea am dat peste unul care prin coperta lui mi-a sărit imediat în ochi. De pe copertă, pe sub sprâncenele lui stufoase şi prin ochelarii lui cu rame groase-groase se uita la mine Günter Grass. În mâini avea două bețe cu care bătea într-o cască cu însemnele SS-ului. În zona pieptului, pe toată lățimea paginii, cu un iz de mare ironie era scris: Der Blechtrommler, adică Toboşarul de tinichea. Acest nume, deloc binevoitor, aducea aminte de numele romanului de debut al marelui scriitor: Die Blechtrommel, adică Toba de tinichea, apărut încă în 1959. În colțul de jos şi din stînga, parcă cu şi mai usturătoare ironie se scria: Spätes Bekenntnis eines Moral-Apostels - Mărturisirea târzie a unui Apostol-moral. Din datele copertei am înțeles că în jurul marelui literat s-a născut ceva scandal şi că datele acestuia reprezintă miezul tematic al numărului în cauză. Sărind peste multe titluri şi multe pagini, am dat peste paginile acestui miez.

Scandalul de presă s-a născut din recunoaşterea faptului că el, Günter Grass, în ultimele luni ale războiului, pe când avea doar 17 ani, s-a înrolat de bună voie în unitățile SS şi că o scurtă perioadă de timp a luptat în cadrul acestora. Mărturisirea a fost făcută în paginile ultimei cărți, carte cu un explicit caracter autobiografic şi intitulată „Beim Häuten der Zwiewbel" – „La decojirea cepei".

Până la această mărturisire, declarațiile despre trecutul militar s-au rezumat la afirmația ca la 16 ani a fost soldat şi că la 17 a căzut prizonier la americani. Niciun cuvânt despre angajarea benevolă, despre caracterul de elită al unității în care s-a înrolat, despre motivația înrolării tocmai pe când războiul era pe sfârşite etc. etc. Tăinuirea era evidentă şi punea în discuție destul de multe probleme.

Mărturisirea a sunat că o bomba în lumea culturală şi politică a Germaniei de azi. Gunter Grass nu era un oarecare. El a fost şi este una din mândriile literaturii germane contemporane; el este doar premiatul

Nobel pe anul 1999. A fost şi este un intelectual de frunte şi mereu angajat în disputele literare, culturale şi politice ale vremii. A fost adeseori un critic al orientărilor politice promovate de K. Adenauer şi H. Kohl, a fost un apropiat al lui W. Brand şi G. Schröeder. Adeziunile lui politice la social-democraţie au fost şi au rămas binecunoscute. De aici şi de aceea, politicienii din zona creştin-democraţiei nu l-au iertat. N-au scăpat prilejul discreditări lui. Actualul secretar al Uniunii Creştin Democrate, de pildă, R. Pafalla, afirmă că pentru el Grass n-a fost niciodată o „instanţă morală". Unii din politicienii angajaţi în discuţie au pus chiar problema cedării Premiului Nobel. La o asemenea alternativă de conduită au răspuns chiar unii membri ai Academiei suedeze. Ulf Linde, de pildă, scrie că „El nu poate înţelege cum şi de ce din cauza publicităţii cazului ceva să fie distrus. Doar fiecare face greşeli". Cea mai categorică respingere a ideii a venit însă pe căile unui sondaj de opinie: 86% dintre cei interogaţi au considerat că cedarea titlului ar fi „o exagerare". Doar 10% au considerat, că aşa ceva ar fi „normal".

Literaţii şi jurnaliştii s-au dovedit mai înţelegători şi mai iertători. John Irving, de pildă, scrie că pentru el, Grass rămâne„un erou" atât în calitate „de scriitor" cât şi în aceea de „compas moral". În opinia lui R. Giordano - un alt literat de renume - Grass nu şi-a pierdut deloc din credibilitatea lui morală. Critica severă de pe coperta „Der Spiegel"-ului a fost mult îndulcită, prin tonul şi conţinutul paginilor de analiză şi de comentare. Pe lângă acestea, revista mai are şi două pagini din interviul pe care G. G. 1-a dat pe tema sincerităţii lui târzii binecunoscutului moderator şi jurnalist Ulrich Wickert. În aceste pagini, Grass recunoaşte că a greşit atunci când a tot amânat ceasul sincerităţii, când a tot aşteptat un moment mai prielnic destăinuirii. Recunoaşte că gestul din tinereţe l-a apăsat, că mereu l-a avut în minte, că mai de mult s-a gândit să-l facă public în paginile autobiografiei. În „La decojirea cepei" se descrie şi se explică toată povestea. După citirea cărţii, zice autorul, „cine vrea să judece, poate judeca".

Interesul faţă de cazul G. G. mi-a fost inspirat şi mereu alimentat de gândurile şi sentimentele cu care am venit din România, de cele auzite, văzute şi citite pe la noi pe tema dosariadei. În ciuda tuturor diferenţelor şi distanţelor de formă şi de conţinut, între cazul G. G. si dosariada noastră

există cel puțin o notă comună - tăinuirea. În acest sens se poate ușor afirma că şi pe la case mai mari s-a întâmplat şi se întâmplă ca ceva de interes public să nu fie spus sau să fie spus cu întârziere. Cazul lor, nemții şi l-au abordat şi tratat nemțește; noi ne tratam dosarele românește. Nemții şi-au discutat problemele la rece, la obiect, cu eleganță şi multă atenție la măsura lucrurilor. La noi s-a discutat şi se discută cu patimă, cu exagerări, cu gândul la imagine şi la cumularea de capital politic. În numele unui asemenea capital cineva - persoană importantă, cum s-ar zice - strigă mereu să i se aducă dosarul. Unii spun că un asemenea dosar nu este, alții că aşa ceva ar trebui să fie. Tot cu gândul la imagine şi la capital politic, unii s-au dus şi ei după dosar şi se bat cu pumnul în piept că ei nu au decât dosar de urmărire, îl flutură prin fața camerelor de luat vederi şi îl comentează în aşa fel încât până la urmă să ajungă la săgețile pe care sa le trimită adversarilor politici. Alții, ştiind că au dosare de rețea, ştiind că au fost oamenii Securității s-au hotărât, ca şi G. G. să recurgă la ceasul sincerității. S-au pus singuri la dispoziția opiniei publice cu gândul că, aşa cum se zice pe la noi, o greşeală recunoscută este pe jumătate iertată. Cei mai mulți ştiu bine că au colaborat, că au semnat şi că s-au rebotezat. Ştiu bine că au tăinuit şi că rămân să tăinuiască în continuare. Dacă ar fi să ajungă în situația de-a li se spune noul nume şi de-a li se arăta angajamentul vor face ca şi cei de până acum, se vor jura şi ei că n-au făcut decât bine, că au scris ceea ce au scris doar din dragoste de țară. Ne vor lăsa şi ei să credem că fără informările lor liniştea țării ar fi ajuns cu siguranță în fața unui mare pericol. Într-unul din cazurile de până acum am auzit vorbindu-se chiar de informări„frumoase". Drace! Dar oare cum ar putea fi informările de acest gen frumoase? Poate stilistic, poate caligrafic. Altfel... Altfel, asemenea informări, prin chiar însinele lor, nu pot fi decât urâte.

Din tot circul legat de dosariadă se pare că se desprinde un singur lucru. Se desprinde faptul că Legea deconspirării Securității a fost cam abătută de la intențiile şi menirea ei. Legea promitea să facă lumină, să dezvăluie adevărul, să aducă asanare morală şi calmare politică. După cum s-au derulat, şi se derulează lucrurile, se pare că niciunul din aceste obiective n-a prea fost atins. Se pare că nu s-a ajuns decât la răfuieli politice, se pare că prin scormonirea dosarelor nu s-au împrăştiat decât

semințe ale discordiei. Nu-mi dau prea bine seama dacă-i de vină legea sau e de vină doar modul aplicării ei. Ceea ce aş îndrăzni să afirm este doar că toată problema dosarelor Securității s-ar fi putut aşeza în cadrele unei legi mai simple, unei legi formate doar din trei, patru articole. Dar... Dar nu este treaba acestor pagini să sugereze modificări ale legii. Ceea ce putem face este doar să ne minunăm că lucrurile nu merg bine.

Când poți vedea şi te poți minuna de câtă politică se face şi se discută pe la noi îți vine să zici: Trăiască politicul, pentru că economicul, socialul şi culturalul pot merge şi de la sine.

Când te gândeşti şi te minunezi de câtă atenție se acordă trecutului - dosariada, procesul comunismului, legea lustrației - îți vine să scrii: Trăiască trecutul pentru că şi aşa prezentul şi viitorul ni se decid şi ni se aduc pe aripi ale vântului de la Bruxelles.

Adevărul de Cluj, 2 Octombrie 2006

Ne-au votat şi nemţii

În sfârşit, în al doisprezece!ea ceas ne-au votat şi nemţii. Am zis „în sfârşit", deoarece Frau Merkel şi cei din jurul ei nu s-au prea grăbit să ne găsească un loc pe ordinea de zi a organismelor lor politice, organisme prin care documentele integrării noastre în UE trebuiau să treacă. Se pare că pentru a ne asigura de un asemenea loc a fost nevoie de o vizită anume a preşedintelui nostru la Berlin. Dintr-un articol din „Das Parlament", articol care informează tocmai despre această vizită, am aflat că pe atunci s-a stabilit ca votarea în Bundestag să se facă în 27 octombrie, iar în Bundesrat în 24 noiembrie. Din aceeaşi sursă am aflat că oficialităţile germane s-au angajat ca oricum ratificarea documentelor noastre să se facă în timp util, să se facă în aşa fel încât data de 1 ianuarie 2007 să nu fie pusă sub niciun semn al îndoielii.

De ce nemţii ne-au amânat până în ultimul sfert al celui de al doisprezecelea ceas, nu ni se prea spune.

S-ar putea ca această amânare să fie pur şi simplu legată de faptul că organismele politice în cauză au avut de fiecare dată ceva probleme mai importante şi mai urgente.

Se prea poate însă ca motivele amânării să fie ceva mai vechi şi să fie date de ceea ce-i face pe nemţi să nu ne acorde prea multă atenţie. Presa şi televiziunea de pe aici nu ne onorează cu prea dese băgări în seamă. Abia în ultimul timp şi abia în urma Raportului de ţară al domnului Rehn lucrurile au început să se mai schimbe.

Unii şi consideră că nemţii ne-au tot amânat cu gândul la datele acestui ultim raport, cu gândul că în paginile lui deciziile legate de 1 ianuarie 2007 vor fi mai clare şi mai ferme. Până la un anume punct, o asemenea motivaţie ar putea fi plauzibilă. Dincolo de acest punct, însă, motivaţia devine îndoielnică; poziţiile Raportului ar fi putut fi demult şi cu mare uşurinţă anticipate. Se putea şti că data aderării nu va fi schimbată. Se putea desprinde acest lucru din tonul şi spiritul rapoartelor anterioare. În toate acestea ne erau subliniate „eforturile", ne erau pe alocuri apreciate „succesele", ca apoi să urmeze „temele pentru acasă". Se putea a priori conta că şi acest ultim raport va fi în acelaşi ton şi în

acelaşi spirit. Se putea uşor paria că sub condiția câtorva condiții, ni se va da undă verde.

Dar se prea poate ca motivele pe marginea cărora speculăm să fie legate şi de modul nostru mai nou de-a face politică externă. În acest mod, după cum se ştie, funcționează două idei de bază - ideea „Axei" şi ideea „Bazinului". Ambele idei funcționează ca un fel de idei fixe şi ca idei curat originale, cum s-ar putea zice după o vorbă de-a lui Caragiale. Prin fiecare şi prin ele împreună, în ciuda tuturor declarațiilor de fațadă, politica noastră externă cam stă cu spatele la Europa. Dacă noi i-am întors spatele, atunci de ce oare Europa ne-ar lua în brațe? Capitalele mari ale Europei, cu excepția Londrei, nu prea au motive să ne întindă covorul roşu. Nici nu ni-l întind. Un asemenea gest este lăsat pe seama Erevanului şi a altor capitale care țin de iubitul nostru „Bazin". S-ar prea putea ca tocmai ceva motive de „Axă" şi de „Bazin" s-o fi determinat pe Frau Merkel să nu dorească să-i întindă mâna iubitului nostru preşedinte. Se poate uşor crede că în anularea întâlnirii Merkel - Băsescu să nu fi fost vorba doar de un urât accident de cale ferată, accident invocat drept motiv. Gestul doamnei Merkel a fost un gest nu prea diplomatic, dar care ține totuşi, dacă ştii să-l decodifici, de diplomație. Cam în aceeaşi ordine a ideilor s-ar putea nota că, potrivit celor scrise în „Das Parlament", în cadrul vizitei, unii oficiali au şi adus în discuție problema Axei.

Din chiar acest fapt se poate uşor observa că problema poartă cu sine un anume iz de iritare. Răspunsul preşedintelui nostru a fost cel bine cunoscut: Axa nu este îndreptată împotriva Uniunii Europene şi „are în vedere doar interesele de securitate ale României". La un asemenea răspuns, vorba unui om de pe la noi, musai că trebuie să zâmbeşti. Lumea zâmbeşte pentru că ştie că nimeni nu ne amenință granițele, nimeni nu stă cu tancurile şi cu tunurile îndreptate spre noi. Lumea mai ştie că suntem în NATO şi că ne aflăm sub aripile lui de securitate. De ce ar fi nevoie de un mini NATO în interiorul marelui NATO? De ce, oare, nu ne-am gândit ca Axa noastră să treacă şi prin alte capitale europene - Paris, Berlin, Roma, Madrid? De ce numai Londra? Greu de zis. Oare cineva să nu fi realizat că tocmai Europa şi tocmai intrarea noastră în structurile ei ne poate aduce un plus de

condiţii de securitate şi un plus de sentiment al securităţii? În toată această poveste cu Axa nu avem de-a face decât cu un teribilism ieftin. Dar să lăsăm toate posibilele motive ale amânării pe acolo pe unde sunt şi să ne bucurăm că suntem puşi pe căile votării.

Pe aceste căi ne întâlnim mai întâi cu o presă foarte activă, presă în care cauza noastră şi a vecinilor noştri bulgari se întoarce pe toate feţele. Fără a putea face o revistă a presei, să notăm că în general presa are un ton pozitiv. În paginile ei se continuă tonul şi spiritul din Raportul domnului Rehn; se vorbeşte despre ceea ce am mai avea de făcut, dar şi despre nevoia admiterii noastre fără amânări. În acest sens, de pildă, în paginile săptămânalului de care am mai amintit, săptămânal dedicat prin excelenţă domnilor parlamentari, pe lângă articolul despre vizita preşedintelui nostru, se mai află un articol mai amplu: „Lumină verde, dar cu obligaţii", sub semnătura lui Tom Ralff. În explicaţia de sub titlu se vorbeşte de „o decizie istorică la Bruxelles". În chiar primele lui rânduri, articolul aduce în discuţie poziţia preşedintelui social-democraţiei europene - domnul Martin Schulz - poziţie din care reţinem: „Despre amănunte se poate oricât bombăni", dar noi „trebuie să primim România şi Bulgaria, deoarece noi avem nevoie de ele - weil wir sie brauchen". (p.10)

Renumitul „Süddeutsche Zeitung", în jurul unei hărţi care vorbeşte despre graniţele prezente şi de viitor ale UE, aşează un amplu articol cu titlul „Un număr prea mare". Pe tema acestui număr se aduce în discuţie necesitatea „reformelor interioare" - Constituţie, număr de comisari, de parlamentari, de ministere etc. Această necesitate, susţine articolul, se impune cu atât mai mult cu cât se va ajunge în curând la unirea sub acelaşi acoperiş politic a 27 de state. Extinderea acestui acoperiş şi peste noi, şi peste vecinii noştri nu este deloc privită cu pesimism. Această extindere, consideră autorii, „oferă mai degrabă motive de optimism decât de îngrijorare".

În dreapta şi în stânga acestui articol se află alte două, dedicate celor două ţări: „Bulgaria trebuie să dovedească" şi „România luptă împotriva corupţiei". Sub acest ultim titlu se laudă eforturile doamnei noastre Monica Macovei. Venind vorba despre această temă, poate ar fi indicat să aduc în atenţie şi articolul din acelaşi cotidian de mare tiraj,

semnat de Klaus Brill şi intitulat „Aroganța Europei”. Subtitlul este şi mai grăitor: „E.U. nu are nici o bază ca să fie arogantă față de candidatele Bulgaria şi România”. Articolul arată că fenomene de corupție există şi pe la case mai mari şi mai vechi ale U.E. Se fac referiri explicite că actele de corupție de pe la unele concerne franceze şi germane, la neajunsurile din justiția belgiană şi chiar la „ruinarea” statului de drept din Italia lui Berlusconi. Ba nici pe la Bruxelles, zice autorul, nu întotdeauna şi nu toate lucrurile par a fi curate ca lacrima. Toate aceste exemplificări glăsuiesc de la sine şi glăsuiesc în favoarea noastră.

În presa pe la care am putut ajunge se vorbeşte pe larg, ca şi în Raportul de țară, despre sarcinile pe care le mai avem de îndeplinit pentru a fi cât mai bine aliniați la exigențele politice, juridice, economice şi sociale ale U.E. Cu alte cuvinte, ni s-au fluturat şi destule stegulețe galbene. Peste stegulețe roşii n-am dat. Ceva stegulețe roşii ne-au fost fluturate doar în dezbaterile din Bundestag. Acolo au fost şi voci care au susținut că, la poarta intrării noastre în U.E., „Lumina verde s-a aprins prea repede”. În prelungirea unui aşa punct de vedere au fost şi câteva voturi împotrivă. Dar ce să-i faci, aşa-i în democrație, cu voturi pentru şi cu voturi contra. În orice caz, rezultatul concret a fost nu doar confortabil, ci de-a dreptul peste aşteptări - 529 voturi pentru, 12 împotrivă şi 10 abțineri.

Să-i iertăm pe cei care ne-au votat împotrivă şi să ne bucurăm de numărul mare al acelor parlamentari care au fost alături de noi. Cu gândul la această bucurie şi la aceea produsă de decizia Comisiei Europene, cred că avem toate motivele ca, încă de pe acum, pentru Revelionul 2007 să ne punem la frigider două sticle de şampanie. Una pentru a întâmpina Noul An şi a doua pentru a saluta intrarea noastră în U.E. În fața acestei intrări nu putem fi decât optimişti, chiar foarte optimişti. În perspectivă va fi mai bine, cu siguranță va fi mult mai bine.

Adevărul de Cluj, 1 Noiembrie 2006

Avem „purificare”

Nu este vorba de-a avea pe undeva un loc în care să ne exersăm purificarea, de vreun fel de Purgatoriu în care să ne pregătim cu toții intrarea în Rai. Este vorba pur și simplu despre faptul că avem pe scena Teatrului Național piesa lui Sarah Kane, „Purificare”, piesă pusă în scenă de marele Andrei Șerban. Premiera s-a ținut, așa că de acum vom avea săptămână de săptămână spectacol mare. Piesa va avea, credem noi, viața lungă, pentru că ea este realmente un veritabil eveniment cultural. Poate că „eveniment” este puțin spus, piesa este un adevărat șoc cultural, un șoc literar și regizoral deopotrivă.

Șocul literar se leagă de tematica piesei și de modul punerii acesteia în cuvinte, în gesturi, în replici, în dialog. Piesa ca piesă nu este una obișnuită, una care să se fi scris sau care să se scrie în fiecare zi. Piesa șochează prin tematica ei pentru că este teribil de actuală, teribil de încărcată cu fenomene ale lumii de azi. Piesa pune în text nu o problemă sau două din multele probleme ale lumii contemporane, ci această lume toată, parcă această lume cu toate notele ei caracteristice. Autoarea trebuie că s-a uitat la această lume din cosmos, că prea i-a văzut bine liniile de fond și trăsăturile de esență.

Piesa este un șoc literar și prin textul ei, mai bine zis prin sărăcia textului. Niciodată n-am văzut și niciodată n-am citit vreo piesă în care să se vorbească atât de puțin, în care gesturile să spună mai mult decât cuvintele. Piesa se mai diferențiază de multele altele și printr-o anume lipsă de acțiune; în ea nu este un ceva care să curgă de la un oarecare conflict spre un ceva deznodământ. În toate momentele și/sau secvențele ei este conflict și deznodământ deopotrivă. Mai bine spus, fiecare secvență pune în scenă un alt conflict și un alt deznodământ, dacă se poate vorbi în piesă de existența vreunui deznodământ. „Conflictele” piesei sunt conflictele mari ale lumii contemporane, conflictele ei de suprafață și conflictele ei de adâncime.

Ne ciocnim, de pildă, ca spectatori cu ucigașul conflict al consumului de droguri, cu nebunia goanei după sexualitate, cu goliciunea fizică și morală - vezi fițele de prin toate televizoarele lumii -

cu condamnabilele fenomene de tortură, cu abaterile de la normal ale homosexualității, cu prea desul fenomen al sinuciderii, cu războiul, cu alcoolismul, cu fumatul, cu... şi cu... şi cu. Niciunul din păcatele mari şi de fond ale lumii de azi, niciuna din mizeriile mizeriei contemporane n-au scăpat de condeiul autoarei.

Dar ceea ce pare a fi fenomenul cel mai şi cel mai este acela al debusolării lumii noastre. Tot ce apare pe scenă nu vine de niciunde şi nu duce nicăieri. Fie şi numai pentru acest fapt, piesa ne spune că lumea de azi nu are direcție, nu are o săgeată a timpului. Nu se afirmă şi nu se sugerează nici o săgeată nici în mişcarea destinelor individuale şi nici în aceea a unor destine colective. Nu este vorba de inventarea şi cultivarea unor sensuri sau direcții iluzorii de genul „înaintării neabătute spre comunism", ci este vorba de faptul că nici fără nici o direcție nu se poate. Or, piesa ne arată că societatea contemporană navighează fără busolă.

Nota debusolării se îngemănează organic cu aceea a nihilismului. Credem că acesta este miezul filosofic al piesei. La un moment dat, unul din personajele de bază ale piesei, în mijlocul scenei, se urcă pe un cub mare de sticlă şi se întreabă ce rost ar putea avea să vorbeşti, să gândeşti, să iubeşti, să faci, să dregi etc. Toate n-au niciun rost. După toate acestea vine întrebarea trăsnet: Dar moartea? Cu sufletul la gură se aşteaptă răspunsul. El vine după o pauză foarte bine jucată: Moartea nu are nici ea niciun rost. Nimic nu are rost. Are rost, după morala ultimă a piesei, doar faptul că nimic nu are rost.

După ce dai peste un aşa nihilism îți vine să te întrebi: Dar să vezi piesa mai poate avea vreun rost? Răspunsul meu ar fi: Să vezi această piesă are un foarte mare rost. Are rost pentru că din prea multe unghiuri de vedere piesa te pune pe gânduri. Te face să taci câteva ceasuri. Chiar pe tema „rostului", piesa te provoacă să cauți un rost, un rost al lucrurilor, al gândurilor, al faptelor. Piesa te îndeamnă, ba poate chiar te obligă, să recurgi la un fel de hermeneutică, după cum ar zice unii, la un fel de decodificare, cum ar spune alții. Numai sub o asemenea condiție poți ajunge la miezurile de fond ale piesei, la modurile ei de-a creiona liniile mari ale lumii contemporane, lume care se laudă că marchează începuturile celui de al treilea mileniu.

Piesa nu este uşor de decodificat. Şocurile textului se îngemănează foarte bine cu cele ale punerii în scenă. Din cauza acestei îngemănări poţi foarte uşor să rămâi la suprafaţa celor pe care le auzi şi mai ales a celor pe care le vezi. Vezi pe scenă cum se taie cu firezul o mână, vezi cum o pereche se dezbracă la pielea goală, cum alţii doi fac sex în văzul lumii, cum unul se spânzură şi cum altul îl lasă să cadă în laţ etc., etc. Dar toate aceste elemente şoc nu fac decât să pună şi mai bine în lumină conţinuturile mari şi grave ale piesei. Dar te pot face şi să rămâi doar la ele. Că aşa ceva se poate întâmpla, se poate uşor desprinde din următoarea poveste care nu-i deloc o poveste.

După spectacol (revenisem „acasă", la Cluj-Napoca, pentru câteva zile), coborând scările păzite de cei doi monştri ai poeziei - Eminescu şi Blaga - un domn care, încurajat probabil de faptul că şi înainte de spectacol am schimbat două vorbe, se apropie şi mă întreabă: „Aşa-i că fata era epilată?" Cam descumpănit de întrebare, omul a început să-mi explice: „adică era bărbierită jos?" Eu şi mai descumpănit îi răspund, aşa ca să tai discuţia: „Nu ştiu domnule, eu m-am uitat doar la sâni". În felul ei, întrebarea m-a pus şi ea pe gânduri. Mă gândeam că dacă acest domn, destul de onorabil, de altfel, doar cu această întrebare se duce spre casă, atunci ceva nu este în ordine. Mă gândeam că atunci se prea poate ca mulţi spectatori să rămână doar la elementele de suprafaţă ale piesei, doar la elementele uneori şocante ale punerii ei în scenă. Dar şi suprafaţa regizorală îşi are adâncimile ei. Tocmai prin această suprafaţă, spectacolul te conduce spre liniile lui de adâncime, spre temele grave ale piesei. Te conduce acolo unde considera Andrei Şerban că trebuie să conducă orice spectacol de teatru: să te provoace, să-ţi pună rotiţele gândirii în mare mişcare. În acest sens, se poate spune fără rezerve că „Purificare", prin text şi prin punere în scenă, îşi atinge ţelul: TE PUNE PE GÂNDURI.

Adevărul de Cluj, 6 Octombrie 2006

Steguleţe galbene

Pe vremuri răsuna prin România un cântec cu un pronunţat iz satiric la adresa lăudăroşeniei noastre. Se zicea că pe la noi lumea munceşte, „dar nu cine ştie ce", că planul se depăşeşte, „dar nu cine ştie ce" etc. Pe la noi totul era bine, frumos, grozav, „dar nu cine ştie ce".

Mi-am adus aminte de izul ironic şi critic al acestui cântec ori de câte ori am auzit la radio zicându-se cu mândrie că de la 1 ianuarie vom fi un membru cu „drepturi depline" al Uniunii Europene. Îmi venea în minte vorba cântecului, deoarece de cum auzeam de „drepturi depline" îmi fugea gândul la suma de condiţii pe care prietenii noştri europeni ni le mai pun, îmi fugea gândul la steguleţele galbene pe care ni le mai flutură pe dinaintea ochilor.

Dar să ajungem la steguleţe şi să vedem cam ce ne spun ele. Unele steguleţe ni le flutura chiar Comisia Europeană, Comisie despre care nu putem zice că a fost prea aspră cu noi. Ba dimpotrivă. Cu toate acestea, ea ne arată în continuare şi mai întâi un steag ceva mai mare şi pe care încă scrie MONITORIZARE. Comisia încă nu ne lasă să ne mişcăm singuri pe complicatele căi ale vieţii europene. Câteva domenii ale vieţii noastre prezente şi imediat viitoare vor fi încă supuse observărilor atente. Este vorba despre acele domenii în care chiar Raportul domnului Olli Rehn consideră că încă nu suntem pe acolo pe unde trebuie să fim. De aici şi de aceea avem încă destule teme pentru acasă, teme cu care de două ori pe an urmează să ne prezentăm la Bruxelles la ceasurile verificării. Prima verificare ne-a şi fost stabilită - 31 martie 2007.

De ceasurile verificării ne-am putea teme doar din următoarele două motive. Cunoscându-ne cum suntem, ne-am putea ameţi de pe urma succesului la aderare şi s-ar putea întâmpla ca temele pentru acasă să fie lăsate să se mişte ca de la sine. Tot cunoscându-ne cum suntem, s-ar putea întâmpla ca imediat după 1 ianuarie să ne prindă o aşa febră a anticipatelor, încât gâlceava politică să nu ne mai lase nici un ceas în care să ne gândim la Raportul domnului Rehn.

Steagul galben al monitorizării e bine că-l avem. Poate că cei de la Bruxelles ne vor ajuta să ne înţelegem mai bine sarcinile pe care le

avem ca noi europeni şi poate că tot ei ne vor ajuta să ne aşezăm pe căile unei democraţii normale. Despre democraţia noastră se poate spune că este funcţională, dar nu cred că se poate spune că este şi pe deplin normală. Ea este funcţională pentru că poate asigura alternanţele la guvernare. Ea nu este şi destul de normală, deoarece gâlceava politică lasă impresia că suntem mereu în campanie electorală.

Într-o democraţie normală, un partid nu-şi ajută adversarii politici să-i detroneze şi decapiteze pe liderii pe care-i are. Într-o democraţie normală partidele nu-şi fac hara-kiri în faţa lumii. Pe la noi şi-au făcut un fel de hara-kiri mai întâi ţărăniştii, nu demult social-democraţii, şi de curând liberalii. Asemenea gesturi sunt semne ale nematurizării politice şi ale unei slabe funcţionări a democraţiei. Acolo unde democraţia nu funcţionează normal în viaţa partidelor, ea nu poate fi prea normală nici in viaţa ţării.

Steagul galben al monitorizării se împarte, după cum rezultă din Raportul de ţară şi din comentariile de presă de pe aici, în alte câteva steguleţe. Ar fi vorba, mai întâi, de steguleţul pe care scrie justiţie, pe lângă care flutură imediat cel pe care scrie corupţie. Nu departe de acestea se flutură în vânt cel care vizează internele şi apoi cel pe care citim agricultură.

Steguleţul justiţiei ne cere insistent să continuăm reformele în domeniu, încât să ajungem cât mai repede la o justiţie independentă, la o justiţie care să se mişte pe picioarele ei, care să nu aplece deloc urechea la ceea ce se zice pe la partide, pe la guvern ori pe la preşedinţie. Judecând lucrările după insistenţele europene pe această temă, se pare că noi încă nu suntem prea aproape de îndeplinirea uneia din regulile de fond ale funcţionării statului de drept. Se pare că, deocamdată, tocmai pentru a ajunge la această regulă este încă nevoie de acţiuni ale executivului, respectiv ale ministerului de resort. În acest sens, steguleţul galben al continuării reformelor în justiţie conţine în chiar mişcările lui o cerinţă contradictorie, ca să nu zic antinomică. Ori justiţie independentă - şi atunci cade orice fel de amestec direct ai ministerului în structurile şi funcţionarea acestuia; ori intervenţii ale guvernului - şi atunci cade sau se încalcă principiul separării puterilor, cade sau se încalcă independenţa justiţiei. Dar problema depăşirii acestei antinomii nu poate fi o temă a

acestor pagini, ea poate fi o temă de lucru doar în discuțiile dintre Bruxelles şi Bucureşti.

Despre steguleţul corupţiei ar fi multe de spus. De când cu aderarea la U.E., pe aici n-a fost niciun articol pe tema aderării şi în care problema corupției să nu fi fost adusă în discuție. Corupția este o boală veche a societății noastre, un fel de boală cronică. Ca toate bolile cronice, se vindecă greu sau nu se vindecă deloc. Se pare că pentru acceptarea aderării noastre, Bruxellesul s-a declarat deocamdată mulțumit de faptul că de la vremurile în care vorbeau de multă corupție, dar de niciun corupt, am ajuns în situația de-a putea pune pe masă câteva nume şi câteva dosare. În acest sens, eforturile ministresei noastre Monica Macovei sunt bine recunoscute. Continuarea luptei împotriva corupției ar însemna investigarea şi a altor cazuri, şi mai ales ar însemna finalizarea măcar a unei mari părți din procesele care se află, după cum se zice, pe rol. La capitolul finalizare, lucrurile stau, după câte se pare şi se zice, destul de rău. Şi stau rău, am îndrăzni noi să zicem, din cauza unei prea mari politizări. Pentru a scoate lupta împotriva corupției din gropile prin care se află, primul demers ar fi acela al depolitizării. Aceasta ar trebui U.E. să înțeleagă şi pentru aceasta ar trebui să ne fluture în primul rând steguleţul.

Steagul galben al internelor se compune şi el din mai multe steguleţe. Presa de pe aici vorbeşte de steguleţul granițelor, steguleț care ne atenționează că de pe acum noi nu avem de păzit de droguri, de trecere clandestină, de trafic de arme şi de persoane doar liniştea României şi/sau a cetățenilor ei, ci şi a multor altor state şi altor popoare ale Europei, Avem de păzit un spațiu socio-uman care se întinde de la Prut şi Marea Neagră până în sudul Greciei şi Italiei, până în vestul Portugaliei şi Franței şi apoi până în nordul Suediei şi Finlandei. Sarcină deloc uşoară. Pe acelaşi steag galben se mai scrie şi combaterea mai eficientă a crimei organizate şi a spălării de bani. Cu privire la această ultimă însărcinare, într-un articol din „Das Parlament”, cu referire la noi şi la vecinii noştri, se zice că rezultatele sunt deocamdată doar „pe hârtie”, în practică „keine Erfolg” - niciun succes.

Ceva mai complicate par a fi steguleţele care se adresează agriculturii. Unele din ele ne spun ce şi pe unde mai avem multe de

făcut. Avem multe de făcut, de pildă, în asimilarea cât mai eficientă a fondurilor comunitare adresate agriculturii, fonduri prin care Europa vrea să ridicăm standardele de civilizație ale satelor noastre. Alte steguleţe sunt „de protecție". Prin ele ni se spune ce încă nu putem face. Nu putem nici după 1 ianuarie - se zice că din cauza unor focare de „ciumă porcină" - să exportăm porci şi produse din carne de porc. Aceasta înseamnă, vorbind într-un limbaj doar pe jumătate bășcălios, că dacă pe botul unui porc scrie EU, porcul respectiv poate trece granița în România, dacă însă scrie „R", porcul nu poate trece spre Europa. Aceasta mai înseamnă că încă vreo doi-trei ani, dacă un sas plecat de prin părțile noastre vrea să-şi ducă de Crăciun un grăsun de pe la noi, un grăsun sigur biobio şi preparat ca la mama acasă - slănină fragedă, cârnați, cartaboş, jumări etc., trebuie să ştie că-şi poate trece grăsunul numai cu condiția să-l însoțească la vamă cu câteva zeci de euro. Altfel vameşul nu va lăsa grăsunul să ajungă prin Germania.

O altă interdicție care se va întinde şi ea pe încă doi-trei ani este aceea legată de produsele noastre lactate. Dacă la primăvară ne va „ferici" sfânta migrație a păsărilor cu vreun focar de gripă aviară, atunci nici puii nu vor putea zbura peste graniță. „Zborul" acestora se va putea face tot cu prețul a câtorva euro. Cam cinci euro, chiar şi dacă puiul este fript şi se află în plasa cu mâncare. Există şi un steguleț de protecție a forței de muncă, steguleț pe care ni-l flutură doar unele din țările Uniunii - Anglia, Irlanda, Olanda, Germania. Italia şi Spania se pare că se mai gândesc. După recenta întâlnire Merkel - Tăriceanu, se pare că şi Germania ar dori să se mai gândească. Frau Merkel a cerut Comisiei europene ca până la sfârşitul anului să mai fie încă o dată analizate „defițitele" din domeniul justiției şi internelor. „De aceasta va depinde - scrie Suddeutsche Zeitung - dacă Germania va da sau nu curs măsurilor de protecție".

Multe din steguleţele galbene sunt nu numai pe deplin justificate, dar şi foarte bine venite. Ele ne mai arată cam pe unde suntem în raport cu alții, cam pe unde avem serioase rămâneri în urmă. Ne arată cam pe unde trebuie să ne suflecăm bine mânecile ca standardele noastre de viață economică, politică, socială, morală, de cultură şi civilizație, de calitate a vieții să se apropie cât mai mult de cele ale Uniunii Europene.

Exista, însă, credem noi, şi ceva steguleţe mai puţin motivate, steguleţe care poartă cu ele un anume iz de subiectivism şi „aroganţă” europeană cum zice Klaus Briel într-unul din articolele sale.
Oricum ne-am privi steguleţele şi oricum am lua lucrurile, cu referire la statutul nostru actual de membri ai Uniunii Europene, ni se potrivesc de minune vorbele cântecului: integrare, integrare, „dar nu cine ştie ce”, europeni, europeni, „dar nu cine ştie ce”.

Acum îmi dau seama că ni s-ar potrivi şi vorba din bancul cu musafirii şi prunele. Potrivit acestuia, am putea zice: europeni, europeni, dar nu de cinci, ci doar de două prune.

Adevărul de Cluj, 9 Mai 2006

Corupția – mare monedă politică

Dacă şi-ar pune cineva mintea să caute doar cele două-trei cuvinte cu cea mai mare frecvență în presa noastră din ultimii ani, aş îndrăzni să pariez că ar da şi peste cuvântul „corupție". Tema pe care cuvântul o poartă cu sine face parte din categoria temelor pe larg frământate.

Din acest punct de vedere s-ar părea că cele ce urmează ar ajunge să fie fără obiect, ar ajunge în situația de-a nu mai putea spune nimic nou. S-ar putea crede că dacă-i vorba încă odată despre corupție, totul să devină redundant, dacă nu cumva foarte redundant.

Cu tot riscul, odată pusă mâna pe condei, ne vom încerca norocul. Poate că vom găsi, totuşi, şi ceva lucruri care încă n-au fost spuse.

Vrem s-o pornim la drum, dar nu vrem s-o luăm de la vremurile fanariote, nici de la cele de la '48 sau '64. Nu vrem s-o luăm nici măcar de la formele şi gradele pe care corupția le-a avut în vremurile socialismului victorios, vremuri în care fenomenul era un veritabil mijloc de supraviețuire. Fără un pic de relație de gen corupție, de unde era să afli când se dădeau ouă, când se băga lapte, când venea pâinea sau când puteai găsi pe undeva ceva carne?

Dar să lăsăm vremurile trecute să-şi doarmă somnul lor de veci şi să vedem cam ce ne-au adus vremurile noi, vremuri care încep cu un sfârşit de decembrie '89.

Adevărul este că în aceste vremuri noi, fenomenul a depăşit toate performanțele anterioare. Climatul social şi era, de altfel, foarte prielnic unor asemenea depăşiri. În procesul demolării structurilor politice, economice şi sociale ale socialismului s-au creat aşa condiții încât corupția se mişca precum peştele în apă dulce. Vidul de putere creat în ceasurile revoluției n-a fost eliminat de tot şi de peste tot odată cu formarea FSN- ului. El s-a prelungit încă multă vreme şi încă prin multe zone ale societății noastre. Unele din legile vechi nu mai erau bune, cele încă bune nu mai erau respectate iar legi noi încă nu aveam; în avutul obştesc se putea băga mâna până la cot. Buzunarele se puteau

umfla fără ca cineva să vină şi să zică: Stai, omule! Mai opreşte-te! Nu funcţiona nici o teamă de nimeni şi de nimic. Aşa s-a făcut că ne-am trezit peste noapte cu unii plini de bani, cu unii care curând după zilele revoluţiei şi-au făcut case peste case şi deasupra alte case, vile peste vile şi deasupra alte vile.

Cei mai corecţi din fire, cei cu o anume frică de păcat şi cu o anume ruşine de ceilalţi stăteau şi se minunau, ba se mai şi întrebau de unde dracu' au unii atâţia bani încât îşi permit vile şi vilişoare, cabane şi căbănuţe, maşini şi maşinuţe. La toate astea, sursa surselor a fost, cel puţin pe la începuturi, sfânta corupţie, a fost modul unora de-a se fi înfruptat din bunuri care nu li se cuveneau. Corupţia a generat la noi o pătură destul de subţire de bogăţie şi o pătură groasă-groasă de sărăcie.

Multă vreme despre fenomen n-a vorbit decât presa. Draga de presă a fost aceea care s-a aplecat cel mai mult asupra unor cazuri stridente de îmbogăţire rapidă. Ea a fost cea care semnala zilnic că în viaţa noastră economică şi socială ceva nu se mişcă cum trebuie, că nu se mişca după legile economiei de piaţă, legi şi ele destul de încâlcite. Dar multă vreme presa a rămas singura care a îndrăznit să semnaleze, să se mire, să se întrebe, ba pe alocuri chiar să arate cu degetul spre unele cazuri de corupţie. După ce presa şi-a luat curajul să mai arate şi cu degetul, ba chiar să fotografieze ceva vile şi vilişoare, a început să funcţioneze corupţia justificării corupţiei. Cei care se ştiau cu ceva muşte pe căciulă, cum se zice, au început să alerge după hârtii justificative şi să-şi caute veri şi verişoare când pe la noi, când peste hotare.

Cu timpul, fenomenul a început tot mai mult să se împletească cu legile economiei de piaţă, cu legile plus-produsului şi plus-valorii, deci cu alte moduri ale cumulării de capital. Cu economia de piaţă în spate, cu hârtiile justificative în faţă, devenea tot mai greu să dovedeşti corupţia ca şi corupţie, corupţia în goliciunea ei. De aci şi de aceea, parcă îţi venea şi încă îţi mai vine să zici: Vai de săraca justiţie! Doamne, dar cu ce mari încurcături are de-a face. Dar să lăsăm justiţia în pace, raporturile ei cu corupţia sunt prea complicate încât să ne putem băga şi noi nasul în ele. Să vedem mai bine ce-au făcut structurile politice. Aici raporturile sunt mai în văzul lumii.

Multă vreme fenomenul n-a fost politizat. Discursul politic din anii de început ai tranziției noastre aveau alte teme de frământat, temele luptei pentru putere! Unii luptau, când democratic când nedemocratic, pentru preluarea cât mai grabnică a puterii, iar alții, cei deja aflați la volanul puterii, luptau pentru ținerea acesteia în mâinile lor. În fond și în esență, toată lupta politică din anii de după '89 s-a dus în jurul articolului 8 din Proclamația de la Timișoara. De „stafiile" acestui articol n-am scăpat nici astăzi. Vezi dosariada, vezi procesul comunismului și, nu în ultimul rând, legea lustrației. În numele acestor „stafii" s-a dus și se mai duce lupta cu „comuniștii" și „cripto-comuniștii", cu „securiștii" și „neosecuriștii".

După o vreme - vreme în care s-a dovedit că reproșurile de „comunism" și „cripto-comunism" nu prea au mare succes la public - discursul politic s-a mutat pe alte teme, teme ceva mai încărcate de prezent și de actualitate. S-a ajuns prin această mutare la un discurs axat pe critică și pe promisiuni. O asemenea axare a intrat foarte bine în scenă în campania electorală care a adus Convenția Democrată la putere. La capitolul critică s-a reproșat vechii puteri PDSR-iste că a tărăgănat reformele, că n-a privatizat destul, că n-a retrocedat cât trebuie, că a sprijinit producția pe stoc, că a băgat bani în găurile negre ale economiei, că a scăpat inflația de sub control și că... și că... Printre altele apărea și reproșul că nu s-a luptat destul împotriva corupției. I s-a reproșat chiar președintelui „sărac" și „cinstit" că a tolerat prea multă corupție în jurul său.

La capitolul promisiuni, discursurile electorale ale Convenției au bătut toate recordurile. S-au promis cele „200 de zile", zile în care, se zicea, toate problemele mari ale țării vor fi rezolvate. S-au promis câteva mii de specialiști care de abia. așteptau să-și suflece mânecile pentru binele țării. Până la urmă, vorba lui M. Dinescu, s-a dovedit că aceste mii de specialiști au fost doi - Victor și Ciorbea. Cu cele 200 de zile și cu miile de specialiști, Convenția ne-a promis că ne va duce sigur să punem mâna pe „lumina de la capătul tunelului".

După așa mari promisiuni, oamenii au votat, au votat Convenția. Ajunsă la putere, aceasta, prin președinție și guvern, se angajează că și corupția va fi sfârtecată. Că n-a fost să fie așa s-a dovedit curând, curând.

Preocupați de retrocedări, de schimbări de premieri, de conflictele din Convenție, de luptele interne din unele partide - mai ales PNȚCD - cei nou aleşi au uitat de promisiunile electorale, au uitat şi de corupție, au lăsat-o pe mai departe să „prospițeze". Ba chiar i-au dat nişte nuanțe noi.

Presa a rămas pe baricade. Drept ecou al unor fraze electorale şi postelectorale, condeiele unor jurnalişti au ajuns să umble pe urmele unor presupuşi corupți. Îmi aduc aminte că prin unele ziare s-a făcut destul de mult caz de doi păuni-frați; păuni despre care se scria că au în coada lor ceva pene de corupție. Ba s-a vorbit şi de plimbarea lor pe la ceva instanțe. Dar de vreo pană din coada stufoasă şi frumoasă a vreunuia din cei doi Păuneşti care să ajungă în visteriile banului public n-am auzit. De atunci n-am mai prea auzit nimic despre corupția lor. Numele unuia parcă l-am întâlnit în cartea cu cei mai bogați români.

Dar Convenția Democrată, după cum se ştie, a căzut cu brio la alegerile din 2000. Noua guvernare, de data aceasta PSD-istă, era mereu cu lupta împotriva corupției în gură. Au fost inventate pe atunci comisii peste comisii şi comitete peste comitete, care să lupte numai şi numai împotriva corupției. Un domn Blănculescu promitea că va tăia şi va spânzura, că va pune capăt ruşinosului fenomen.

Dar mereu şi mereu se vorbea mult despre corupție şi prea puțin despre corupți. Ceva corupți de talie mai mică au fost arătați cu degetul prin provincie, corupți la care presa şi partidele din opoziție le ziceau „baroni locali". Nici cu aceştia, guvernarea de pe atunci nu s-a decis să meargă până la capăt.

Cu toate păcatele ei, guvernarea PSD-istă a înregistrat în perioada mandatului ei câteva succese pe care numai reaua voință politică le poate pune sub semnul îndoielii. Câteva privatizări mari şi de succes, reducerea inflației, încheierea discutării capitolelor de aderare la U.E., accesul în spațiul Schengen etc.

În fața acestor succese, opoziția de atunci - liberalii şi democrații, alții nu prea contau - a înțeles că nu se poate bate cu PSD-ul decât cu două condiții: Să-şi unească eforturile într-o alianță electorală şi să-şi găsească alte teme pentru discursul electoral, alte teme decât cele ale criticii şi promisiunilor. De criticat nu era prea mult de criticat, iar de promisiuni electorale oamenii erau sătui de pe vremea Convenției.

În privința unirii eforturilor electorale, liberalii şi democrații au inventat Alianța „Dreptate și Adevăr”, iar în privința tematicii electorale au inventat tematica acuzării, acuzării de corupție. Cu aceasta, corupția ajunge să fie mare monedă politică, principala monedă electorală.

Adevărul de Cluj, 28 Noiembrie 2006

Corupția – mare monedă politică (II)

Alianța „Dreptate.și Adevăr” este, sub raport politic, o construcție artificială. Ea s-a născut doar din dorința celor două partide de-a ajunge cât mai rapid la scaunele puterii şi din ura lor comună față de PSD. Între cei aliați nu prea există nici o interferență de doctrină sau de programe. Ideile de bază ale politicii liberale nu pot sta în aceeaşi oală cu cele ale PD-ului nici atunci când acesta îşi zicea „social-democrat” şi nici acum când îşi zice „popular”. Că lucrurile stau aşa se desprinde cu destulă limpezime din modul funcționării Alianței şi mai ales din eşecul total al intențiilor unora de fuziune.

Numele Alianței este şi el unul foarte discutabil, este un compozitum din două concepte de împrumut, împrumut din zone care nu țin de politic şi/sau politică.

Dar nu constituirea Alianței şi nici denumirea ei nu sunt de interes pentru paginile de față. Rămâne de interes doar faptul că Alianța a ridicat fenomenul corupției la rangul de mare monedă politică. Cu această monedă în mână s-a păşit în campania electorală şi s-a trecut la atac.

În aceste atacuri nu era vorba doar de faptul că vechea guvernare n-a făcut ceea ce trebuia să facă, că n-a făcut atât cât trebuia să facă, ci de faptul că însăşi această guvernare este coruptă, ba chiar foarte coruptă. Guvernul, se zicea în discursuri electorale, este „ un guvern de corupți”. Nici o excepție, nici o nuanțare, nici o rezervă, nici o prezumție de nevinovăție. Toți şi mereu toți, guvernul şi mereu guvernul. Trecerea la ceva nuanțări se pare că este peste puterea de judecată a celor din Alianță, mai ales a celor de la PD. Îmi aduc aminte că cei de la PD acuzau cel mai tare. Când îi auzeai şi când îi vedeai, parcă fără să vrei îți fugea gândul la primele replici din „O scrisoare pierdută”, la replicile cu „vampirii” şi „bambirii” cu cei care „sug sângele poporului”.

De la guvern, acuzele s-au mutat pe partid. Aici eroarea reală şi eroarea logică era şi mai şi - PSD- ul partidul corupților. Şi aici fără nici o jenă, fără nici o excepție. Îți trebuie o foarte mare doză de obrăznicie electorală încât să pui o aşa acuză pe seama unui întreg partid. După o

regulă logică elementară, acolo unde există sau este posibilă o singură excepție de la „toți” nu se mai poate opera cu judecăți universale.

Dar nebunia electorală am auzit-o mergând şi mai departe: PSD-ul „a adus corupția în țară” şi a „generalizat-o”. Când auzi aşa ceva ți se taie răsuflarea, aşa că...

Şi când te gândeşti că oamenii i-au crezut. I-au crezut deoarece ei au ridicat la rang de mare eficiență cerințele discursului politic. Discursul ştiințific, în numele notelor lui definitorii, după o afirmație îți cere date, experimente, argumente. Discursul juridic, dacă este realmente juridic, tot în numele particularităților lui, îți cere fapte, documente, martori. Discursul politic, mai ales cel electoral, presupune un singur lucru - să fie aplaudat de popor. Or, boborul aplaudă, că boborul de aia e bobor ca să meargă aiurea după conducător.

Acuzele de corupție din campania electorală s-au combinat în chiar ziua alegerilor cu o acuzație şi mai gravă - hoția. S-a urlat toată ziua de hoție cu autobuze, ca spre seară să se pună în joc hoția, „cu calculatorul”. Cel care a ieşit la rampă cu o aşa gravă acuzație ştia foarte bine că face campanie electorală, ştia bine că-i foarte greu să-l facă pe calculator să mintă şi ştia că în jurul calculatorului nu sunt doar oamenii puterii. Dar ce mai conta o frază electorală în plus? Se juca prin aceasta ultima carte şi s-a jucat bine, s-a jucat cu succes. Boborul a auzit, a crezut şi a dat fuga la urne ca să-i doboare pe corupți şi pe hoți. Că ulterior s-a dovedit că n-a fost vorba de nici o hoție, n-a mai contat. Despre povestea cu calculatorul s-ar mai putea spune doar că este un ceva de pus în cartea recordurilor, în paginile despre minciunile electorale.

Corupția odată mânuită ca monedă electorală, a fost convertită şi în valută. În această formă, nu ştim pe ce căi, a ajuns şi la Bruxelles. Poate pe ceva căi diplomatice, poate pe căi ale presei, poate că chiar cei care i-au făcut convertirea s-o fi aşezat într-o geantă diplomatică şi să facă țuşti cu ea în capitala Europei. Din ceea ce ştiau ei demult, din ceea ce le-am mai spus şi noi, cei din Comisia pentru extindere ne-au şi confecționat un steguleț roşu. N-a fost nici o discuție despre intrarea noastră în U.E., niciun Raport de țară în care acest steguleț să nu ne fie fluturat. În numele acestui steguleț, de la o vreme ni s-a cerut să arătăm şi ceva corupți şi dacă se poate chiar ceva corupți mai mari. Dacă noi am

făcut deosebirea dintre corupția mică și corupția mare, pe bună dreptate Bruxelles-ul ne-a zis să-i prindem pe corupții cei mari.

Și așa a apărut doamna Monica Macovei. O doamnă, pe bună dreptate, controversată.

Se pare că doamna Macovei și-a luat în serios temele Bruxelles-ului de luptă împotriva corupției. În numele acestei lupte și-a dat seama că trebuie mai întâi să se ia la trântă cu justiția. Presa și politicienii arătau cu degetul cam pe unde trebuie căutați corupții, iar justiția se cam făcea că nu vede și nu aude. Chiar cu riscul de-a i se zice că încalcă Constituția, că nu respectă regulile statului de drept, doamna ministru s-a apucat să se amestece direct în unele treburi ale justiției. A schimbat unele structuri, ba a schimbat chiar și unii oameni. La insistențele ei, unele dosare au fost scoase de la prăfuire, iar altele au intrat în procesul formării. Printre dosarele noi, realmente a apărut și dosarul unui „peşte mare", dosarul Năstase. Cu lista schimbărilor din justiție și cu acest dosar, cineva a făcut din nou drumul la Bruxelles. Când au văzut cei de la Comisia pentru extindere ce „trofeu" de anticorupție le punea pe masă dintr-o dată, ne-au schimbat steguleţul, din roșu în galben. Prin această schimbare, din punctul de vedere al corupției, unda verde spre U.E. ne era asigurată. În galben, steguleţul ni se va flutura încă multă vreme. Nu ne mai putem apropia chiar așa ușor de țările cu note bune și foarte bune la capitolul corupție - Finlanda 9,6, Suedia 9,2, Anglia 8,6, Germania 8,00. Noi suntem pe locul 84 din 163 de țări. Am putea zice că suntem nici prea-prea, nici foarte-foarte, că doar suntem pe la jumătatea listei. Da, dar avem nota 3,1 și printre țările din U.E. suntem chiar pe ultimul loc. (Vezi Transparency International Corruption Perceptions, Index 2006).

În orice caz, schimbarea culorii steguleţului nostru a fost fără discuție un mare succes al doamnei M. Macovei, succes apreciat pe larg în coloanele presei de pe aici.

Dar..., dar..., dar.

Primul „dar" ar fi acela al finalizării dosarelor. Avem dosare, dar nu prea avem sentințe. Încă n-am auzit de niciun peşte din plasa justiției care, după trecerea prin instanță, să-și fi lăsat ceva solzișori în visteria banului public, încă n-am auzit decât de dosare pe rol. Nici nu

ştiu cum de cei de la Bruxelles s-au lăsat mulţumiţi doar cu nişte dosare şi încă cu unele care miros mai degrabă a politică decât a justiţie.

Al doilea „dar". Până acum încă nu s-a dovedit că oamenii noi ar fi mai buni decât cei vechi. Rămâne încă de văzut dacă realmente aceştia sunt mai competenţi profesional, mai imuni la şoaptele politicului şi mai ales mai incoruptibili. Încă nu-i destul de clar dacă nu cumva oamenii zişi ai PSD-ului au fost înlocuiţi cu unii ai PD-ului.

Al treilea „dar". Din derularea, de până acum a lucrurilor nu prea sunt semne că dosarele nou făcute ar fi realmente fără niciun fel de ingrediente politice. Ba îmi vine să cred că dosarul „peştelui mare" este alcătuit mai degrabă politic decât juridic. Chiar dacă este şi ceva foc, din care se putea naşte ceva fum, îmi permit libertatea de-a considera că în acest fum este foarte mult fum politic. Îmi permit îndrăzneala de-a zice că fără unchiul Traian n-ar fi apărut pe scenă nici mătuşa Tamara. Interesele unchiului în acest caz erau destul de mari. El a înţeles că nepotul mătuşii Tamara ar fi putut fi singurul contracandidat serios la viitoarele prezidenţiale. Or, vorba unei doamne drăguţe şi deştepte de la Adevărul, Drăgotescu, se pare, preşedintele nostru nu are grijă mai mare decât aceea de-a mai fi ales încă o dată. În numele acestei realegeri şi a slăbirii PSD- ului, nepotul mătuşii trebuia decapitat politic. Şi atunci unde-i depolitizarea justiţiei, independenţa ei? Unde-i depolitizarea luptei împotriva corupţiei?

Dacă ar exista o asemenea depolitizare, după cum se zice prin unele discursuri, atunci cel în cauză ar fi trebuit ca, până la pronunţarea sentinţei, să se bucure de prezumţia de nevinovăţie. Dacă pe la noi ar funcţiona cât de cât o democraţie normală, cel în cauză ar fi trebuit să-şi onoreze toate atribuţiunile politice pe care le avea. Că adversarii politici i-au cerut insistent detronarea parcă este pe undeva de înţeles, dar că cei din conducerea partidului propriu s-au solidarizat cu puterea pare mai greu de înţeles. Conducerea PSD-ului ar fi câştigat mai mult în imagine, dacă n-ar fi devenit coautoare la decapitarea politică a unora din membrii ei. Acum degeaba se vorbeşte de „ prezumţia de nevinovăţie", degeaba se speră ca cel în cauză „să-şi dovedească în instanţă nevinovăţia". Prea târziu vorbe frumoase, prea târziu. De acuma se ştie că pentru cineva „spiritul de echipă' înseamnă că acolo unde sunt doi,

unul trebuie să plece. În ultimele zile s-a anunțat cu multă zarvă că dosarul Năstase a fost trimis spre instanță. Când am auzit acest lucru, aproape fără să vreau mi-a zburat gândul la câteva întrebări retorice: Oare ce se va întâmpla dacă până la urmă se va dovedi că „peștele cel mare" n-a fost decât un peștișor care nici măcar nu merita să fie prins? Într-un asemenea caz, oare pe unde-şi va scoate cămaşa unchiul Traian? Dar gălăgiosul domn Boc? Dar domnul Geoană? Dar televiziunea? Dar toți cei care s-au lăsat târâți în această lucrătură politico-juridică?

Şi acum neretoric: Vom putea oare spera la o judecată dreaptă, la una nealterată politic? Vor fi oare cei chemați să judece oamenii pe care doamna Macovei ni i-a promis? Vor fi ei juriştii de care avem mare nevoie şi pe care de mult îi aşteptăm?

Să sperăm. Deşi pe dosarul în discuție există deja destulă zgură politică, să sperăm. Întotdeauna trebuie să sperăm.

Adevărul de Cluj, 29 Noiembrie 2006

Uniunea europeană şi babilonia lingvistică

În ultima vreme am auzit destulă zarvă politică pe tema sarcinilor pe care Bruxellesul le-a pus în tolba comisarului nostru. Se zicea că sarcinile oferite nouă sunt destul de minore, că ele nu sunt pe măsura țării noastre, că încă o dată se vede că suntem consideraţi ca fiind pe undeva pe la periferia Uniunii. Se mai zicea că guvernanţii noştri ar trebui să insiste şi să ni se caute ceva sarcini mai mari şi mai importante.

Când auzeam că problemele legate de limbă, de modurile funcționării ei în cadrele geografice şi politice ale Uniunii nu sunt probleme mari şi importante, fără să vreau, m-am gândit că cei care umblă cu asemenea nemulțumiri ori n-au auzit de povestea cu Turnul Babel, ori n-au înțeles nimic din semnificațiile ei, ori n-au auzit de rolul limbii în comunitățile umane, ori, chiar dacă au auzit, consideră acest rol ca fiind de ordinul banalităților.

În textul şi subtextul ei, povestea biblică ne spune cât de importantă este limba, câtă forță şi câtă slăbiciune poate ea produce, câte roluri constructive şi neconstructive poate avea în zonele socio-umanului. Povestea biblică, luată în litera şi în spiritul ei, poartă cu sine cel puțin două învățăminte de o deosebită actualitate pentru prezentul şi viitorul Uniunii: o limbă comună, o limbă a Europei - forță; babilonia lingvistică - slăbiciune.

Babilonia lingvistică a venit peste capul oamenilor ca un fel de pedeapsă. Cel-de-sus s-a supărat pe oameni c-au îndrăznit să se apuce de un turn „al cărui vârf să atingă cerul". Pentru a le zădărnici îndrăzneala, Domnul a coborât pe pământ ca să vadă „cetatea şi turnul". „Şi Domnul a zis: Iată, ei sunt un singur popor şi toți au aceeaşi limbă... „acum nimic nu i-ar împiedica să facă tot ce şi-au propus în gând", (s.n., I.I.). Pentru a-i împiedica pe oameni să-şi realizeze proiectele, Cel-de-sus nu i-a certat, ci pur şi simplu - „le-a încurcat" limba, i-a făcut „să nu-şi mai înțeleagă vorba". Cel-de-sus le-a luat unitatea lingvistică şi le-a dat babilonia.

Luând povestea biblică doar ca pretext, am putea zice că şi noi, europenii, ne-am apucat de o operă îndrăzneață, de construirea unei Cetăți mari, unite, puternice, a unei Cetăți a Europei. Ne-am angajat să facem o

Europă cum n-a mai fost până acum, o Europă care nu vrea să se înalțe până la cer, dar care vrea să se întindă din sudul Greciei şi Turciei, până în nordul Suediei şi Finlandei, să se întindă de la estul Poloniei şi al țării noastre - pe mai târziu poate şi mai de la est - până în vestul-Spaniei, Portugaliei şi Franței. Ne-am angajat să edificăm o Europă la care toate celelalte mari colectivități pământene să se uite cu respect şi admirație. Vrem o Europă fără granițe interne, fără dușmănie, fără războaie.

Spre deosebire de cei din povestea biblică, noi trebuie să ne construim Cetatea sub condițiile unei mari babilonii. Niciunde pe Terra nu mai există o aşa densitate lingvistică pe metrul pătrat. În ciuda acestei situații, nu ne putem părăsi proiectul şi nu ne putem împrăştia. Dacă am avea cât de cât de-a face cu o comuniune lingvistică ar fi mai bine, mai simplu, mai uşor. Aşa... Unitatea structurală şi funcțională a Uniunii trebuie asigurată în ciuda şi peste capul multilingvismului ei. O sarcină deloc uşoară şi deloc periferică. De aci şi de aceea cei care s-au dat critic la cei de la Bruxelles ar trebui să-şi muşte limba şi să se gândească la ceva scuze. Poate chiar şi la ceva mulțumiri pentru că ni s-a acordat încrederea de-a ne ocupa de probleme aşa de mari şi aşa de complicate. Mari şi complicate nu numai pentru prezentul Casei noastre comune, dar şi pentru viitorul ei.

Sarcinile prezentului sunt, după câte se pare, de ordinul cultivării pluralismului. Învățați de secole cu limbi naționale, se pare că încă nu suntem pregătiți să auzim de o limbă a întregii Europe. Organizațiile naționale încă nu ne lasă să vorbim despre aşa ceva. Chiar cu prilejul discuțiilor din jurul Comisariatului nostru am auzit vorbindu-se doar de pluralism, diversitate, grijă față de limba minorităților, de atenție sporită limbilor străine. Chiar pentru rezolvarea problemelor oficiale din cadrul Uniunii am auzit zicându-se că „limba engleză nu este suficientă".

S-ar putea întâmpla ca acestea să fie realmente exigențele momentului. Dar..., dar pentru viitor? Vrem oare ca pentru viitor să rămână în picioare toată babilonia? Oare mâine sau poimâine n-am mai putea-o diminua? Orice am zice şi oricum am întoarce lucrurile, odată şi odată problema unei limbi a Europei va trebui să se pună. Odată şi odată slăbiciunile şi dificultățile care rezultă din actuala babilonie vor trebui să fie depăşite. Odată şi odată problema unei limbi care să-i permită oricărui

european să se înțeleagă cu oricare european tot va trebui să ajungă pe ordinea de zi a organismelor politice ale U.E.

Dacă pentru o mai bună unitate şi forță economică s-a inventat şi adoptat euro, de ce nu s-ar putea gândi şi un fel de euro lingvistic? Dacă euro este aşa de eficient în circulația bunurilor, de ce n-am găsi şi o „monedă" care să ne asigure o mai bună circulație a ideilor?

Pe baza unității economice - unitate bine rezumată în moneda unică - organismele politice ale U.E. lucrează de zor la adoptarea unui fel de euro de ordin politic - Constituția. Menirea acesteia este şi va fi aceea de-a da şi de-a asigura veritabila unitate politică a Casei noastre comune. Constituția ne va face ca sub raport politic să fim în primul rând europeni şi apoi... Ea ne va lua ceva din independența de mişcare, dar ne va da forța legii fundamentale, forța unității sub aceleaşi principii de conduită politică şi socială.

Când te gândeşti la locul şi rolul Constituției în realizarea marelui proiect european, îți vine să te miri că unii au pus-o şi o mai pun sub semnul discuției. Îți vine să te miri că n-au votat în dreptul celei mai mari şi mai frumoase idei politice apărute după cel de al doilea război mondial. O idee care să egaleze ideea constituirii U.E. eu nu cunosc.
După euro şi după Constituție vine şi trebuie să vină ultima şi poate cea mai mare încercare a construcției europene - Limba Europei. Vine la ordinea zilei bătălia pentru depăşirea babiloniei lingvistice. Vine ultima linie de mare uniune - unitatea comunicării.

Mişcarea de instituire a unei limbi a Europei ar putea lua două căi - o cale spontană şi una a asumării conştiente. În cazul dezvoltării spontane, ar urma ca până la urmă una din limbile de mai largă circulație şi de mai mare influență să ajungă să se impună şi să devină limba înțelegerii oricui cu oricine. Această cale ar fi mai anevoioasă şi ar trebui să treacă peste câteva generații. Calea asumării conştiente ar însemna că organismele politice ale Uniunii vor ajunge la un moment dat să-şi pună problema limbii comunitare. În acest caz, procesul va lua căile unei decizii politice. De ce să fie lăsat un aşa mare proces pe seama unui mers de la sine? De ce să nu întâmpinăm comunicarea oricui cu oricine cu o anumită cunoştință de cauză? De ce să nu grăbim procesul? De ce să nu-l realizăm în decursul unei singure generații?

În numele deciziei mai sus invocate, ar urma ca o serie de specialişti să fie puşi la lucru. Lingviştii şi sociologii, pedagogii şi psihologii ar trebui să caute împreună limba cea mai convenabilă.

Deocamdată se pare că, la modul spontan, limba engleză şi-a câştigat un avans pe care celelalte posibile candidate - franceza, germana etc. - cu greu îl vor putea depăşi. Dar bătălia englezei pentru a deveni limba oficială şi neoficială a întregului spaţiu european încă nu-i câştigată. Specialiştii trebuie să se pronunţe cu privire la limba cea mai economicoasă, mai uşoară, mai puţin redundantă, mai puternic susţinută ştiinţific şi cultural. După pronunţarea specialiştilor, organismele politice ar trebui să decidă. În această decizie nu va fi deloc vorba de vreo mişcare contrară limbilor materne, indiferent dacă ele sunt sau nu şi limbi naţionale. Pluralismul lingvistic al Europei ar urma să rămână pe mai departe în picioare. În politica lingvistică, cu consecinţe deosebite pentru politica şcolară, se va indica doar limba care trebuie să se bucure de o atenţie specială, aşa încât să poată deveni limbă a întregii Uniuni. Va fi deci vorba de decizia promovării conştiente a unui bilingvism. În loc de-a învăţa „şapte limbi şi ruseşte", cum zicea Beniuc, toată lumea învaţă acasă şi la şcoală limba maternă, iar la şcoală, intensiv şi foarte intensiv, limba Uniunii.

Europenii de mâine ar urma să aibă în buzunar două acte de identitate şi pe buze două limbi. Una i-ar ajuta să se descurce în ulița copilăriei, iar a doua pe oriunde i-ar duce paşii vieţii. Abia atunci când vor fi îndeplinite aceste două condiţii - condiţia identităţii şi condiţia limbii se va putea vorbi de o mişcare liberă a fiilor Europei pe oricare din meridianele ei geografice, politice, economice, sociale şi culturale.

Babilonia lingvistică europeană va fi şi nu va fi. Va fi pentru că va rămâne pluralismul - pluralismul lingvistic şi cultural -, dar nu va mai fi pentru că va exista instrumentul comunicării oricui cu oricine. Sentimentul înstrăinării prin limbă şi din cauza limbii se va diminua considerabil. Abia de pe acum şi cei mari şi cei mici vor putea avea sentimentul afirmării lor plenare.

Adevărul de Cluj, 27 Decembrie 2006

Parcă ne-am prostit de-a binelea

Ceea ce se petrece în ultima vreme prin țară este aproape peste posibilitățile de înțelegere ale unei minți cât de cât normale. Minune după minune şi pe deasupra altă minune - criză guvernamentală, coaliție minoritară, sciziuni în partide, înființări de partide, demisii spectaculoase, noi dosare de corupție, congres care nu spune nimic etc. Peste toate acestea, minunea minunilor: procesul comunismului.

Prinşi printre toate cele de mai sus, problemele țării, problemele oamenilor parcă nu mai sunt pe nicăieri. De paşii pe care trebuie să-i facem peste pragul U.E. parcă s-a uitat. Dacă nu s-a uitat, atunci ne pregătim să-i facem împleticindu-ne.

Unele din minunile enumerate mai sus au ajuns şi pe aici, în Germania. Condeiul ziaristei K. Lauer a anunțat pe larg criza guvernamentală, imediat după declanşarea ei. La modul foarte corect a fost prezentat şi motivul crizei: retragerea din coaliție a Partidului Conservator. Au fost aduse în discuție şi motivele acestei retrageri: ignorarea celor două inițiative legislative ale partidului în cauză.

Cu unele din evenimentele politice invocate mai sus se ocupă, ceva mai pe larg, şi articolul lui Klaus Brill, articol intitulat „Prinse între certurile dintre partide" şi subintitulat „Cu puțin înainte de primirea în UE, România şi Bulgaria se pierd în certuri politice interne". Referirile la Bulgaria sunt exact de 15 rânduri. Articolul este de fapt dedicat României.

După ce se amintesc certurile mai vechi şi mai noi dintre preşedinte şi premier, articolul punctează: România se apropie de noua sa „epocă" - epoca U.E. - „într-o stare de dezechilibru şi de instabilitate". Se aduce în discuție şi sesizarea liberalilor, precum şi dorința mai veche a preşedintelui de alegeri anticipate.

Din unele afirmații ale articolului se desprinde un anume iz de regret, regretul că sunt neglijate reformele cerute de integrarea efectivă în U.E. Pentru a ne înțelege şi parcă pentru a ne scuza în ochii nemților, K. Brill notează că noi nu suntem un caz izolat sau un caz special - un Sonderfall -, că şi în alte țări central şi est-europene s-a manifestat incapacitatea de-a se recurge la compromisuri şi, drept urmare, la

incapacitatea de-a susține un ritm mai înalt al reformelor. Autorul se pronunță cu destulă eleganță și în legătură cu preconizatele alegeri anticipate. Dacă acestea sunt necesare și dacă ele se vor dovedi a fi cât de cât utile „rămâne de văzut" - wird mal sehen.

În prelungirea acestor două articole parcă îți vine să-ți torni nedumeririle. Îți vine să te întrebi dacă nu cumva s-ar fi putut evita sau cel puțin amâna unele din minunile politicienilor noştri. Îți vine să-i întrebi pe conservatori dacă n-ar mai fi putut sta un pic la guvernare? Dacă au stat doi ani, oare nu mai puteau sta două luni? Dacă au intrat în coaliție cu gândul la U.E., de ce n-au stat în rândurile ei până la împlinirea efectivă a gândului lor?

Domnul Stolojan, la rândul lui, nu-şi mai putea amâna gestul? Nu se putea declanşa criza liberală în ianuarie sau chiar februarie? Oare era chiar aşa de greu să se înțeleagă că o criză în partidul care îl dădea pe primul ministru nu putea suna prea bine peste hotare? După atâtea dueluri recente, dueluri preşedinte-premier, oare mai era momentul provocării acestuia din urmă la un alt mare duel? Nu se putea oare aştepta preconizatul congres al liberalilor?

Oare chiar ne trebuia un proces al comunismului? Oare ne trebuia el chiar acum? Oare nu se putea anticipa că aşa ceva nu poate produce decât o mare sămânță de scandal? De un proces care să se bată cu o ideologie şi cu o întreagă perioadă istorică eu n-am mai auzit. Dar, ce să-i facem? Aşa suntem noi, ne place să fim mai teribili decât teribilii. Toți cei legați în vreun fel sau altul de pomenitele minuni n-au făcut decât să dea apă la moară acelora care nu ne iubesc, care ne spun în public că avem o democrație fragilă, că suntem plini de instabilitate şi că încă nu suntem pregătiți pentru a deveni membri ai Uniunii Europene. Toți cei vizați ne-au pus în situația de-a nu trece pragul U.E. cu capul sus şi cu mersul sigur. Ne-au pus în situația de-a face această trecere cu capul în pământ şi clătinându-ne.

La evitarea împleticirii noastre ar fi trebuit să se gândească înainte şi înainte de toate iubitul nostru preşedinte. El ar fi trebuit să aplaneze toate marile conflicte. El avea menirea de a-i aduna pe politicieni şi de-a le spune că cel puțin pentru o vreme e bine să se abțină de la certuri, să încheie cu toții un fel de armistițiu politic. Să le spună că în loc de certuri, să se apuce să învețe Oda bucuriei, să învețe această

minunăție a muzicii şi poeziei. Să le mai spună că trecerea peste granița dintre ani şi dintre noi şi Uniunea Europeană ar dori s-o facem în acordurile acestei uluitoare realizări a spiritului uman. Dacă imaginația l-ar fi putut duce ceva mai departe, le-ar mai fi putut spune că, după bătăile gongului, ar mai dori să pornească o horă a bucuriei. O horă în care ar dori să-l aibă la dreapta pe domnul Tăriceanu şi la stânga pe domnul Voiculescu. Că dincolo de premier ar vrea să-l vadă pe domnul Stolojan. Mai departe pe domnii Geoană şi Năstase. Da, da, şi pe Năstase, a făcut şi el destule pentru aderare. În continuare pe domnul Boc. De partea cealaltă, la stânga domnului Voiculescu să fie domnii Iliescu şi Constantinescu. Mai departe - neapărat domnul Marko Bela. Trebuia să se prindă şi el în horă, deoarece un ceardaş se va juca doar ceva mai târziu. Imediat lângă domnul Marko Bela ar dori să-l vadă pe domnul Vadim Tudor. Mai departe, de-o parte şi de alta, să se înscrie domnii Ciuhandru, Becali şi Guşă. Apoi, toți cei din eşalonul doi, cum se zice. Le-ar mai fi putut spune politicienilor că hora la care s-a gândit va fi televizată şi că ar dori ca după exemplul ei toată țara să se prindă în hora mare, în această nouă Horă a unirii.

Cântând Oda bucuriei şi jucându-se hora cea mare, am fi arătat întregii lumi cât de mult am dorit, cât de mult am aşteptat şi cât de mult ne bucurăm de istoricul 1 ianuarie 2007.

Dar..., dar de unde atâta bogăție de imaginație? De unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere. Ce să-i facem? Domnul nostru preşedinte are o minte care nu-i prea umblă pe la imaginație. Pe sub fruntea domniei sale umblă doar gânduri care frământă pasiuni şi interese. Frământă din când în când şi ceva interese ale țării şi cel mai adesea interesele propriului partid, partid pe care n-ar trebui să-l conducă, dar îl conduce cu autoritatea-i caracteristică. Problema de-a fi preşedintele tuturor partidelor aproape că nici nu se pune. Mintea domnului nostru preşedinte nu prea ştie să semene în jur pace şi armonie, seamănă mai degrabă sământă de scandal. Domnul nostru preşedinte are complexe şi de aceea încearcă să şi le învingă demolând, demolând politic tot ce-i stă în cale. Pe iubitul nostru preşedinte demolările de terase de odinioară îl exprimă şi îl caracterizează perfect. Dar ce să ne facem? Aşa preşedinte am ales, aşa preşedinte avem. În ce mă priveşte, mă bucur că nu sunt printre aceia care regretă că l-au votat.

Judecând după spiritul autoritar pe care-l întreține în propriul partid - aici nu mişcă nimeni în front - şi după atitudinea pe care o are față de celelalte partide, parca îmi vine să le dau dreptate acelora care au zis mai demult - şi care o spun şi mai nou - că preşedintele nostru nu este prea mare iubitor de democrație. Este mai degrabă un democrat care mişcă democrația exact împotriva ei.

Deşi a vărsat iară ceva lacrimi de spectacol pe la Bruxelles, solemnitatea intrării noastre efective în U.E. n-a pregătit-o. El este şi rămâne principalul vinovat că intrăm în U.E. cu multe minuni pe cap, că intrăm împleticindu-ne.

Adevărul de Cluj, 24 Decembrie 2006

Babilonia lingvistică şi redundanţa semantică

Pe tema babiloniei lingvistice am mai scris, am scris din perspectiva raportării acesteia la prezentul şi viitorul U.E. Păstrând câte ceva din această perspectivă, vom încerca să argumentam nevoia de-a lupta împotriva babiloniei şi dintr-o altă perspectivă - raportarea la redundanţă. Fiind vorba până la urmă de aceeaşi temă, unele reluări vor deveni inevitabile. În acest caz vom scrie împotriva unor forme şi grade ale redundanţei producând noi înşine redundanţă. Scuze.

Ca să păstrăm atmosfera promovată în primul articol, vom începe tot printr-o referire la povestea biblică. Vom spune că Cel de sus, atunci când a „încurcat" limbile, nu s-a gândit că şi numele Lui va fi „încurcat", că şi El va ajunge să fie spus într-o mie şi o mie de feluri - Dumnezeu, Goth, Dieu, God, Alah etc. Nu s-a gândit că în acest fel numele Lui va ajunge să fie într-o situaţie extrem de redundantă sub raport semantic. Fiinţa Sa, fiind una şi aceeaşi pentru toţi, a ajuns să fie acoperită mereu şi mereu de alte forme ale expresiei.

Din această simplă explicaţie se desprinde cu uşurinţă că redundanţa se naşte în şi din repetiţie. Se naşte atunci şi acolo unde unul şi acelaşi obiect sau unul şi acelaşi conţinut de idei este purtat în atâtea şi atâtea forme lingvistice.

Noţiunea de redundanţă este una din noţiunile de largă circulaţie în gândirea ştiinţifică şi filosofică contemporană. Prin teoria matematică a informaţiei şi prin toată complicata evoluţie a tehnicilor comunicării, ea a ajuns să fie mereu corelată cu noţiunea de informaţie, noţiune care este realmente un fel de emblemă a evului nostru ştiinţific şi tehnic. La ora actuală, fără ideea de informaţie este greu să ne gândim la lume şi la noi înşine.

Redundanţa, ca şi informaţia, este un ceva care se mişcă pe toate cele trei dimensiuni ale unui act comunicaţional – sintactic, semantic şi pragmatic. Pe oricare din ele ea este şi/sau poate fi funcţională sau disfuncţională. Este necesară, funcţională atunci când însoţeşte în aşa fel informaţia încât o condiţionează, încât îi permite acesteia să fie şi să fie mânuită cât mai economicos. Este nenecesară şi/sau disfuncţională când

diminuează cantitatea de informație, când o diluează până la o anula. Dacă unul şi acelaşi conținut de idei este turnat într-o sută de feluri, este normal ca acesta să se dilueze, şi pe această cale să scadă eficiența comunicării. Acolo unde redundanța este maximă, informația este minimă şi invers. Idealul de performanță al actelor comunicării este acela de-a se realiza cu cât mai puțină redundanță.

Din punctul de vedere al principiului maximum de informație şi minimum de redundanță, câteva fenomene, cu care suntem demult obişnuiți şi pe care le considerăm ca fiind foarte normale, nu se justifică. Nu se justifică înainte de toate pluralismul lingvistic. El se justifică geografic, istoric, cultural etc., dar nu în perspectiva raporturilor cu redundanța. De ce să fie normală babilonia? De ce să fie necesar ca peste o anume realitate să se suprapună atâtea şi atâtea structuri de cuvinte? Exemplul cu numele lui Dumnezeu ar putea fi aplicat oricărui lucru din lumea lucrurilor şi oricărei idei din lumea ideilor. De ce să fie normal ca limba să-i despartă pe oameni, când ea a fost inventată tocmai pentru a-i uni?

Nu se justifică ceea ce babilonia aduce imediat după sine - traducerile. Ele sunt necesare în transferul unor valori spirituale de la o comunitate la alta. Ele însă nu înmulțesc lumea ideilor, ci doar pe aceea a cuvintelor. Ele se justifică pragmatic, dar nu semantic. Sub raport semantic, traducerile produc redundanță.

Nu se justifică citatele. Nici ele nu sunt producere de idei, nu sunt plusuri de informație. Ele doar preiau informații care sunt deja în zonele memoriei colective.

Nu se justifică comunicările ştiințifice care sunt făcute doar din alte comunicări, cărțile care sunt scrise doar din alte cărți. De regulă se zice că un articol se face din alte articole şi o carte din alte cărți. Aceste faceri şi aceste scrieri nu sunt decât producere de redundanță semantică. Cărțile cu subsoluri groase sunt puțin productive: dacă le scuturi de ideile altora, nu mai rămâi în mână cu nimic.

Dacă producerea de redundanță semantică are atâtea disfuncționalități, oare n-au sosit vremurile diminuării ei? Oare n-a venit timpul ca fenomenul limbii să țină pasul cu performanțele tehnice ale mânuirilor ei? Dacă din punct de vedere tehnic putem aproape instantaneu comu-

nica de oriunde până oriunde, limbile comunicării de ce să rămână ca după Tumul Babel?

Vremurile acum invocate cu siguranţă vor veni. Dacă procesul globalizării calcă cu tăvălugul graniţele geografice şi politice pentru a face drum capitalului, dacă acelaşi tăvălug scoate din drum vămile ca să facă loc circulaţiei libere a mărfurilor, mai devreme sau mai târziu se va pune şi problema graniţelor de limbă. Dar cum se va descurca globalizarea cu aceste graniţe, treaba ei. Hai să ne referim la Europa, că-i doar aici mai pe aproape. Proiectele unificării ei economice şi politice sunt deja foarte avansate şi, drept urmare, şi problemele unificării lingvistice devin mai apropiate. În acest sens poate este bine s-o mai spunem o dată: După euro - piesa esenţială a unificării economice - şi după Constituţie - piesa esenţială a unificării politice -, cu siguranţă se va pune curând şi problema unei limbi a Europei - piesă esenţială a unificării lingvistice. Adevărul acestei fraze este prea adevărat, încât se poate spune de mai multe ori. Poate că este vorba în această repetiţie de o redundanţă semantică necesară.

Odată şi odată comisarii U.E. tot se vor trezi că trebuie făcut ceva cu babilonia lingvistică, cu armata traducătorilor şi translatorilor, cu masa de hârtii care trebuie să circule de la 1 ianuarie în 27 de limbi. Odată şi odată tot vor ajunge să înţeleagă că pluralismul lingvistic nu-i funcţional, că el produce zilnic milioane şi milioane de biţi care nu sunt informaţie, ci redundanţă. Vor ajunge să se convingă că redundanţa îi sufocă. Şi atunci? Atunci problema unei limbi care să circule prin toate hârtiile şi prin toate colţurile Uniunii cu siguranţă se va pune la ordinea zilei.

Dar care limbă? La această întrebare trebuie să răspundă specialiştii. Lingviştii şi sociologii, pedagogii şi psihologii trebuie să se pună la lucru. Ei trebuie să discute şi să paradiscute, să analizeze şi să supraanalizeze cele câteva limbi care ar putea intra în discuţie. Ei trebuie să ne spună care limbă s-ar putea europeniza cu mai puţine eforturi, care ar fi mai puţin redundantă prin alfabetul şi vocabularul ei, prin morfologie şi sintaxă, prin raporturile dintre limba vorbită şi limba scrisă. Tot ei trebuie să ne spună care s-ar putea învăţa mai uşor, care are cele mai bune raporturi cu celelalte limbi ale spaţiului european.

Printr-o mişcare absolut spontană, se pare că engleza şi-a câştigat deja un anume avans. Mai nou, tot mai puţin se vorbeşte de cele patru limbi de circulaţie internaţională şi se joacă aproape toate manifestările ştiinţifice doar pe cartea limbii engleze. Bătălia însă nu este câştigată. Procesul alegerii deliberate a unei limbi care să devină a Europei trebuie să urmeze calea unei propuneri motivate ştiinţific şi apoi a unei decizii politice. Pentru a se ajunge la o aşa decizie trebuie ca Bruxellesul şi/sau Strasbourgul să se gândească la un fel de Maastricht pentru limbă. Nici euro nu s-a născut din nimic. S-a născut din dezbateri îndelungate. Poate că ar fi o mare cinste pentru Comisariatul nostru dacă şi-ar aduna argumentele necesare şi dacă ar propune Ia Bruxelles problema pregătirii unui nou Maastricht. Printr-o aşa iniţiativă am arăta tuturor că avem în mână un comisariat-cheie pentru prezentul şi viitorul Uniunii. Problemele limbii la nivel de Casă comună sunt probleme mari. Toate aceste probleme ar putea fi lăsate pe seama unui mers de la sine. Limbile concurente s-ar bate între ele şi până la urmă una ar câştiga. Pentru un asemenea demers ar trebui timp, ar trebui foarte mult timp. Probabil câteva generaţii. Dar de ce să lăsăm un aşa mare proces pe seama unei evoluţii spontane? De ce să nu-l întâmpinăm în cunoştinţă de cauză? De ce să nu-i scurtăm timpul realizării? Şi moneda unică se putea lăsa pe seama unei evoluţii spontane. Şi în acest caz, până la urmă una din valute ar fi câştigat. Dar nu e mai bine cu euro? Nu funcţionează el cu mare eficienţă?

Nu-i mai bine că unii europeni au scăpat, iar alţii vor scăpa de casele de schimb valutar? Aşa ceva se va întâmpla şi cu limba. Este nevoie doar de un dram de înţelepciune politică. Aşa cum s-a găsit înţelepciunea necesară pentru euro, până la urmă se va găsi şi pentru limbă, chiar dacă problemele limbii vor fi cu ceva mai sensibile. Se naşte această complicată sensibilitate din presupusele ciocniri ale limbii europene cu mulţimea limbilor materne, naţionale şi/sau minoritare. La ora actuală se pare că organismele U.E. sunt foarte preocupate de minorităţi. Grija faţă de limba minorităţilor a fost explicit pusă în sacoşa sarcinilor Comisariatului nostru. Problema presupuselor ciocniri este mai degrabă de aparenţă decât de fond. Votarea unei limbi care să se înveţe pretutindeni şi care să ajungă cât mai curând să funcţioneze în întregul

spațiu european nu este un ceva care să pună în pericol limbile naționale şi/sau minoritare. Toată lumea îşi va putea exersa fără nici o rezervă limba maternă. Aceasta se va învăța acasă şi se va învăța în şcoală. Limba Europei se va învăța intensiv în şcoală, se va învăța atât de intensiv, încât va putea deveni la fel de fluidă ca şi limba maternă. Ea va permite oricărui european să se înțeleagă cu oricare alt european. În loc de-a învăța cât mai multe limbi străine, toată lumea va învăța doar o singură limbă diferită de cea maternă. Bilingvismul va deveni fenomen general european. EI va întreține la modul esențial sentimentul cetățeniei europene, el ne va permite să ne simțim mereu şi mereu împreună. Şi atunci?

Pe atunci se va diminua mult babilonia lingvistică actuală, pe atunci se va reduce fantastic redundanța nenecesară. Pe atunci angajarea unui oșan al nostru la tăiat de pădure în Suedia, să zicem, nu se va mai ciocni de nici o dificultate de limbă. Pe atunci, fermierul german care va dori lucrători din România nu va mai trebui să se gândească şi la un translator, cum trebuie să se gândească acuma. Pe atunci... Pe atunci va fi mai bine, va fi mult mai bine pentru toți.

Adevărul de Cluj, 10 ianuarie 2007

„Creierul albastru”

După ce o bună bucată de vreme am lăsat condeiul să se odihnească, iată că un articol din Der Spiegel m-a pus din nou la lucru. M-a pus să-mi aduc aminte de Adevărul de Cluj şi să-i scriu câteva păginuțe. Este vorba despre articolul „Creierul din uzină”, nr. 7 din 2007, semnat de Manfred Dworschak. Numele articolului nu spune mare lucru, paginile care-i urmează însă conțin câteva gânduri demne de toată atenția.

În economia de idei a articolului se relatează pe larg despre un foarte mare şi foarte interesant proiect de cercetare. Proiectul se numeşte simplu „Blue Brain” - Creierul albastru. Născut în Elveția, la Lausanne, proiectul se derulează sub conducerea neurobiologului Henry Markram. De origine sud - africană, acesta şi-a făcut specializarea în laboratoarele profesorului Bert Sakmann din renumitul Heidelberg. Acesta, pentru tehnica „aspirării” unor tipuri de neuroni şi pentru analiza conduitei lor electrice, a fost onorat, în 1991, cu premiul Nobel.

Dorind să ducă mai departe cercetările maestrului său, H. Markran, este, de 15 ani, numai şi numai pe urmele celulelor cerebrale. Pornind de la convingerea că „«dacă nu construim creierul, nu-i vom putea niciodată înțelege funcțiunile»”, Markram a imaginat şi a pus în mişcare proiectul abia amintit.

În şi prin acest proiect, împreună cu alți 35 de specialişti, Markam vrea să realizeze, am zice noi, irealizabilul. Proiectul conține ambiții mari, ambiții care ating fantasticul, care aproape că se bat cu imposibilul. Este vorba, în fond şi de fapt, de ambiția de-a reproduce în şi printr-un supercomputer calitatea calităților ființei umane, produsul produselor creierului uman - starea de conştiință şi/sau conştiență. „Creierul din Lausanne, se afirmă în articol, este cea mai mare încercare de până acum de cercetare a misterelor conştiinței”... dem Rätsel des Bewussteins” (p. 149). Această afirmație se face parcă şi mai limpede în subtitlu: „Cercetătorii promit ca prin realizarea lor, unică în felul ei, să arunce o primă privire în misterul naşterii conştiinței - wie dar Bewusstein entsteht” (p. 148).

Din complicatele etape ale proiectului, o bună şi primă parte a fost deja parcursă. Au fost construiți neuronii artificiali cu care urma şi urmează să se lucreze. Aceştia au fost diversificați „exact până la 400 de feluri”. A fost pusă la punct tehnica asamblării cipurilor-neuroni sau a neuronilor-cipuri în veritabile rețele neuronale”. S-a ajuns ca această asamblare să se facă foarte apropiat de cazul interconectărilor sinaptice, adică de cazul canalelor ionice. „«După ce am reuşit să realizăm comunicarea dintre celule, declara Maskram, drumul spre creierul artificial era deschis»” (p. 150)

Luni de muncă au fost necesare până când „copia” unei celule cerebrale să fie aşezată în computer. Cu toate dificultățile, un supercomputer-creier este deja funcțional. În cazul lui, lucrează deja 10.000 de neuroni artificiali.

Cu toată complexitatea structurală şi funcțională a acestuia, el poate fi comparat doar cu o parte a structurilor de bază ale unui creier de şobolan. Modelarea completă sau aproape completă a unui aşa creier este preconizată pentru începuturile anului 2008. Pe atunci se contează pe o asamblare a 100 de milioane de cipuri-neuroni. După creierul de şobolan ar urma unul de pisică, apoi de maimuță şi în cele din urmă de om. La creierul uman se speră să se ajungă, potrivit proiectului, prin 2015. Pe atunci se contează pe un supercomputer care să realizeze „nebunia” a miliarde de celule şi a şi mai multor miliarde de conexiuni ale acestora. La acest nivel se contează, de asemenea, pe atingerea intențiilor finale ale proiectului - producerea şi/sau reproducerea unor stări de conştiință.

Pentru a se ajunge la aşa performanță nu se putea merge pe calea unor mânuiri manuale. De aici şi de aceea, la Lausanne a fost proiectată şi realizată o uzină proprie de producere de cipuri-neuroni şi de asamblări ale acestora. În această uzină se „clonează” complet automat neuroni artificiali şi rețele neuronale.

Proiectul în sine, prin toate etapele şi obiectivele lui, reprezintă de pe acum o mare provocare teoretică şi practică. El este mai întâi o mare provocare neurologică. Prin datele de cunoaştere pe care le va produce, cu siguranță va conduce spre o mai bună înțelegere a unor mecanisme ale activității nervoase. Se vorbeşte la modul explicit despre o mai bună

cunoaştere a ceea ce duce la epilepsie şi la boala Alzheimer. În prelungire esențialmente tehnică se vorbeşte, în perspectivă, despre roboți înzestrați cu creiere artificiale, creiere care să le permită un alt fel de raporturi cu mediul decât cele ale roboților actuali. Se întrevăd roboți din care să țâşnească conduite foarte apropiate de conduitele unor ființe vii.

Proiectul de la Lausanne, prin obiectivele şi deschiderile lui, mi se pare a fi mai mare decât celelalte două mari proiecte ale gândirii ştiințifice şi tehnice contemporane. Mă gândesc, de pildă, la proiectul căutării unor forme de viață pe alte planete şi la proiectul căutării de conştiințe şi civilizații în alte locuri ale iubitului nostru univers. Îl consider mai mare şi mai îndrăzneț deoarece se confruntă cu minunea minunilor din colțul nostru de lume - cu teribilul fenomen al conştiinței.

Din unghiul acestei confruntări, văd în proiectul „Creierul albastru" o foarte mare provocare filosofică. După realizarea, fie şi numai parțială, a obiectivelor lui finale, altfel se vor pune şi altfel se vor discuta multe probleme mari ale gândirii filosofice. În alți termeni se va discuta, de pildă, despre suflet şi spirit, despre Eu şi Non-eu, libertate şt non-libertate, adevăr şi valori, ştiință şi religie, om şi Dumnezeu, prezent şi viitor etc.

Regret că probabil n-am să prind vremurile de după 2015. Regret că nu voi putea citi sau auzi despre robotul şi/sau supracomputerul care a rostit, în vreun fel oarecare, celebra frază a lui Descartes „Cogito ergo sum" - cuget, deci exist. Atunci ceva apropiat sau foarte apropiat de inconfundabilul univers al Eu-lui uman se va fi născut. Atunci, vom avea pe lume nişte frați făcuți de mintea şi de mâinile noastre. Atunci va fi formidabil.

Îmi pare rău că nu voi fi pe atunci, dar mă bucur de pe acum pentru toți aceia care vor prinde acele vremuri.

Dă Doamne ca proiectul „creierul albastru" să prindă pe deplin viață.

Adevărul de Cluj, 22 Martie 2007

Gliese 581 c sau viața pe alte planete

După atâta presă şi televiziune despre Băsescu şi Băsescu, despre cel genial şi despre cel catastrofal, după atâtea vorbe scrise şi rostite despre Tăriceanu cel bun şi Tăriceanu cel rău, după toate cele zise despre parlamentarii pentru şi despre cei contra, după atâtea chemări să se voteze DA, să se voteze NU, după toată gâlceava despre partidele care „se pupă pe gură" şi cele care „nu se pupă" etc. etc., poate c-ar fi bine venită o mică perioadă de respiro. Poate c-ar fi bine să se mute condeiele presei şi pe alte teme decât cele ale politicii curente.

Ideea unei asemenea mutări mi-a venit şi mi-a fost serios alimentată de lectura a două articole din presa germană, presă foarte recentă. Este vorba despre articolul „Viața grea" - Schweres Leben - din Der Spiegel, nr. 8, 2007 şi despre articolul „O nouă casă" sau „O nouă patrie" - Neue Heimat - din Suddentsche Zeitung, 96, 2007. Titlurile ca atare nu sunt prea sugestive şi ca atare nu ne spun prea mare lucru. Subtitlurile lor însă sunt mai lămuritoare. Subtitlul primului articol ne spune că astronomii au descoperit un corp ceresc asemănător Pământului şi că biologii au şi început să speculeze pe tema florei şi faunei acestuia. Cam în acelaşi spirit, subtitlul din Süddeutsche Zeitung ne spune că descoperirea unei planete asemănătoare Pământului „înaripează" speculațiile despre viața extraterestră. În ambele articole, se consideră descoperirea vizată ca fiind realmente de „mare senzație".

La modul mai concret este vorba despre planeta descoperită relativ recent de colectivul observatorului astronomic din Geneva, colectiv condus de Stephane Udry. Planeta a fost botezată Gliese 581 C. A fost observată la o distanță de 20,5 ani lumină şi este de 1,5 ori mai mare decât planeta noastră. Are o gravitație de 2,5 ori gravitația Pământului. Temperatura ei medie se înscrie între 0 şi 45 grade C. Se pare că nu are alternanțe zi-noapte şi noapte-zi, că tot timpul una şi aceeaşi parte a planetei este cu fața spre soare, spre soarele ei, bineînțeles. Durata unei rotații în jurul soarelui ei este de 13 zile terestre. Distanța de soare este de 1/1,4 din distanța Pământului de soarele nostru.

Din lista acestor coordonate astrofizice, aceea care a atras cel mai mult atenția a fost coordonata temperatură. Prin ea, se afirmă, planeta este cel mai aproape de condițiile Pământului. În funcție de ea se presupune că la suprafața planetei ar putea exista apă. „Or, afirmă Udry, când putem vorbi de apă, putem vorbi şi de viață" (p 150).

Pe baza condițiilor de ansamblu ale noii planete se mai poate presupune, zice „exobiologul" Klaus Dare, de la Universitatea din Mainz, existența unei atmosfere. În spațiul acesteia, elemente ca hidrogen, oxigen, carbon şi azot se pot combina în plină voie. Or, se afirmă în continuare, combinații ale acestor elemente reprezintă tocmai conținuturile de bază ale „bulionului inițial". Acelaşi exobiolog se mai întreabă dacă nu cumva s-ar putea vorbi chiar de fenomene de fotosinteză. Răspunsul lui este DA.

Răspunsul se argumentează prin analogiile care se pot face între condițiile noii planete şi „regulile" de viață gândite de mai mulți astrobiologi şi asamblate în ceea ce a fost denumit „planeta Aurelia". Această planetă nu există niciunde şi nu se pune niciodată problema căutării ei. Ea este un produs mental, un experiment ideal, cum se zice în epistemologie. Ea nu este nici o realitate şi nici o creație doar ştiințifico-fantastică. Ea este o renumită realizare teoretică, realizare în care multe date de ordinul cunoaşterii ştiințifice veritabile s-au împletit şi se împletesc cu câteva produse ale imaginației. Invocând date ale acestei realizări, acelaşi exobiolog german consideră că Gliese 581 c este un fel de „frate visat"- geträumtes Bruder - al Aureliei.

Din aceeaşi perspectivă, perspectiva raportării la Aurelia, unul din coautorii acesteia, exobiologul Conway Morris, de la Universitatea din Cambridge, consideră că numai la prima vedere făpturile exobiotice au alte feluri de conduite, că de fapt şi de fond viața de oriunde trebuie să se supună legilor de bază ale biofizicii, biochimiei şi, nu în ultimul rând, biologiei. Pe planeta lui Udry, zice cercetătorul englez, toate făpturile se vor supune specific legilor biomecanice, se vor supune, de pildă, legii gravitației. Din cauza deosebirilor de gravitație, pe noua planetă totul va cântări mai greu. Alergatul şi săritul s-ar practica cu destulă dificultate. „N-aş vrea să mă împiedic pe acolo", adică pe noua planetă, zice Morris mai în glumă, mai în serios. Presupusele păsări ar

cheltui de cinci ori mai multă energie pentru realizarea zborului lor, iar frunzele copacilor s-ar împlânta ca nişte solzi în scoarţa ramurilor lor.

Dacă realmente ar fi să fie viaţă pe noua planetă, aceasta ar putea exista doar pe o parte a ei, pe partea mereu luminată şi mereu încălzită. Din cauza prea marii ei apropieri de soare, de soarele ei bineînţeles, se consideră că planeta şi-a pierdut forţa de rotaţie în jurul propriei sale axe. De aceea nu există alternanţe zi-noapte şi nici anotimpuri, Dacă ar fi să fie viaţă, aceasta ar fi cu siguranţă adaptată unor asemenea condiţii.

În ciuda atâtor particularităţi, exobiologul de la Cambridge consideră că o anume viaţă şi o anume evoluţie biologică pe noua planetă este perfect posibilă şi plauzibilă. Ba mai mult, dacă există evoluţie se poate vorbi şi de inteligenţă. Într-o evoluţie biologică mişcarea spre inteligenţă „este în cele din urmă, inevitabilă" (v.p.151).

Cu privire la exointeligenţă poate ar fi bine să mă întorc la Süddeutsche Zeitung şi să reţin opinia cercetătorului american Seth Shostak, de la Seti-Institut, California, opinie potrivit căreia contactul cu alte civilizaţii este o problemă „de doar câţiva zeci de ani". Din aceştia, prin descoperirea lui Gliese 581 c, câţiva am şi parcurs. Prin noua planetă suntem cu câţiva paşi buni mai aproape de realizarea celor mai mari şi mai îndrăzneţe proiecte ale gândirii ştiinţifice şi tehnice contemporane - viaţa pe alte planete şi inteligenţa în alte colţuri de univers.

Ideea că nu suntem singuri pe lume nu este nouă. Ea a ţâşnit mai demult în mintea unui Copernic, unui Kepler, unui Darwin, ca să amintim doar de numele cele mai mari. Descoperirea Iui Udry şi a colaboratorilor săi repotenţează ideea şi îi dau o aliură contemporană. Descoperirea noii planete - Gliese 581 c - ne încurajează în a crede că foarte, foarte probabil nu suntem o excepţie, că foarte, foarte probabil undeva, oricât de departe, avem ceva fraţi şi surori. Sentimentul că nu suntem singuri pe lume este un sentiment mare, un sentiment tonic. Să-l încurajăm pe toate căile şi să-l întreţinem din toate puterile.

Adevărul de Cluj, 12 Iulie 2007

Preşedintele nostru „jucător”

Am auzit de foarte multă vreme şi de foarte multe ori că preşedintele nostru nu vrea să fie nici ca x şi nici ca y, că el trebuie să fie altfel. Am auzit că el nu poate fi pur şi simplu preşedinte, că el musai să fie preşedinte „jucător”.

Din această gălăgioasă calitate i s-au şi tras, până la urmă, toate disensiunile cu parlamentul, cu guvernul, cu partidele politice, altele decât PD-ul şi decât sucursala Stolojan a acestuia, adică PLD-ul. Din această discutabilă calitate i s-a tras şi necazul cu referendumul.

Dar tot auzind şi auzind de preşedinte „jucător”, se pare că ideea şi expresia mi s-a aşezat atât de bine printre neuroni, că într-o bună noapte, în jocul spontan al acestora, l-am şi visat pe domnul preşedinte. L-am visat „jucător”, jucător de fotbal.

Se părea că sunt într-un mare, mare stadion, cu foarte, foarte multă lume. Eram pe undeva pe la tribuna a II-a. Meciul încă nu începuse. Abia se derula ritualul de început. Cele două echipe erau aliniate, cu ceva copii drăgălaşi în faţa fiecărui jucător. O echipă era îmbrăcată în tricouri portocalii şi chiloţi albi, iar cealaltă invers, în tricouri albe şi chiloţi portocalii. Un portocaliu ceva mai spre galben. Costumaţia arăta bine, arăta nouă, parcă proaspăt adusă de pe undeva din străinătăţuri. La ritualul de început, la un moment dat, i-am recunoscut pe cei doi căpitani. La echipa cu tricou portocaliu, tricou pe care scria C.F. Cotroceni, l-am recunoscut pe domnul Boc, iar la cealaltă, pe tricourile căreia scria C.F.P.L.D. - Clubul de fotbal al Partidului Liberal şi Democrat - l-am recunoscut pe domnul Stolojan.

Pe domnul preşedinte „jucător” l-am identificat ceva mai târziu. Avea tricoul cu nr. 10, ceea ce însemna că va juca drept vârf de atac. Mai târziu m-am dumirit că era singurul jucător cu drept şi cu rol de-a trage la poartă.

Cam nedumirit de această observaţie, aşa, ca pentru mine, am început să mă întreb: Dar alţii de ce nu trag la poartă? De ce nu bagă şi ei gol? De ce chiar şi cei din echipa adversă îl servesc cu mingi pe cel cu nr. 10 şi cu tricou portocaliu? Vecinul din dreapta, când îmi aude

întrebările, mă trage de mânecă şi se oferă să-mi explice: „Acum nu se mai joacă precum odinioară, acum sunt alte reguli de joc. Acum regulile jocului politic de la Cotroceni au fost aduse pe stadion, au fost introduse şi în jocul de fotbal. După aceste reguli, ca şi la Cotroceni, numai preşedintele jucător are voie să tragă la poartă şi să bage gol. Toţi ceilalţi membri ai echipei, ba chiar şi cei din echipa adversă, trebuie să-l servească pe domnul preşedinte cu mingi de gol". Dar de ce atunci când se trage la poartă, portarul lasă poarta goală? „Păi, dragă domnule, îmi zice vecinul, nu are voie nimeni să i se opună. Dacă portarul ar sta în poartă şi l-ar împiedica să fie gol, a doua zi, ca şi la politică, s-ar putea trezi ori ca are dosar de informator, ori de corupt, ori i s-ar flutura pe dinaintea ochilor legea lustraţiei... şi, după una din astea, gata cu poarta. Aşa că omul, decât să se complice, mai bine lasă poarta goală". Aşaaa... zic eu lung, mulţumit de explicaţie.

Dar de ce nu se trage şi nu se bagă goluri şi în poarta echipei în care joacă „jucătorul"? „Păi, dragul meu, echipa preşedintelui jucător trebuie să câştige la zero şi la scor. Dumneata nu vezi că acolo îi arbitru de linie domnul Stoica de la PLD şi care mereu, mereu ridică steguleţul? Acolo, mereu jucătorii sunt înafară de joc. Dacă chiar din greşeală s-ar băga vreun gol, el ar fi imediat anulat. Arbitru de centru este un deputat independent, deputat care a fost mereu şi mereu este şi pentru pentru şi pentru contra. Dar omul, de data aceasta, ca să nu se complice, mai bine este mereu şi mereu pentru, adică pentru preşedinte! De aceea anulează toate golurile celorlalţi.

De altfel, zice mai departe vecinul, eu ştiu câte ceva şi de la antrenamente, ştiu că domnul Stolojan mereu îşi îndemnă coechipierii să nu prea tragă la poartă şi, dacă se poate, fără să bată prea tare la ochi, să-l servească cu mingi pe nr. 10 de la echipa Cotroceni".

Cum?, zic eu foarte mirat. Chiar aşa? Domnul Stolojan nu ţine mai mult cu echipa sa? „Dragă domnule, iară văd că nu te pricepi. Nu te pricepi nici la fotbal şi nici la politică. Păi, domnul Stolojan s-a vândut demult domnului Băsescu pentru o lacrimă. Da, da, aşa cum vă zic, pentru o lacrimă".

Nu vă supăraţi, dar nu înţeleg. Nu înţeleg nimic. Cum pentru o lacrimă? „O, dragă domnule, iară trebuie să vă explic. Mai demult, în

campania electorală pentru alegerile din 2004, domnul Stolojan a candidat la preşedinţie din partea partidului liberal. Subit s-a îmbolnăvit. S-a vorbit că-i bolnav grav, ba chiar foarte grav. Domnul Băsescu i-a plâns pe umăr, şi-a şters cu batista o lacrimă şi gata. Domnul Stolojan s-a înzdrăvenit şi s-a şi vândut pentru totdeauna. Scena cu lacrima s-a dat la televizor şi a văzut-o toată lumea. Eu nu inventez". Eu vă cred, dar eu n-am văzut. Ştiţi, eu nu sunt tot timpul în ţară, aşa că unele lucruri îmi mai scapă. „Dar de acum să ştiţi, să ştiţi de unde frăţia Băsescu - Stolojan. De altfel, şi meciul de astăzi nu este un meci cu o miză prea mare, este aşa un meci între echipe foarte frăţeşti".

Când am văzut câte ştie vecinul şi cât îi de dispus la vorbă, l-am mai întrebat: „Dar alte jocuri sportive mai joacă domnul preşedinte?" „Mai joacă, joacă tenis şi golf. Tenis joacă destul de des cu domnul Stolojan." „Şi la tenis cum se aplică regulile Cotroceniului?" „Foarte simplu. Ca regulă, arbitrează domnul Boc. Există un singur arbitru de linie. Ca regulă, acesta este domnul Videanu. Sarcina lui este foarte simplă. Trebuie să strige „afară" la toate mingile domnului Stolojan. Acesta nu face decât dublă greşeală, aşa că punctele se contabilizează la domnul preşedinte. Toate mingile domnului preşedinte sunt bune şi foarte multe, sunt aşi. Toate ghemurile, seturile şi meciurile trebuie să fie câştigate la zero. Cam asta este cu tenisul". „Dar cu golful?" „La golf nu mă prea pricep. Am auzit însă că atunci când domnul preşedinte dă cu mingiuca aia prin aer, domnul Boc zboară s-o prindă şi s-o ducă unde trebuie. Dar aceasta doar am auzit, de văzut aşa ceva n-am văzut".

Şi aşa, ba cu una, ba cu alta, meciul s-a apropiat de sfârşit. Scorul a fost de 15 la 0 pentru echipa C.F. Cotroceni. Numărul 10 a dat o tură în jurul stadionului ca să-şi salute suporterii.

Între timp, ca din pământ, a apărut o tribună cu toată aparatura necesară. Televiziunea era pe fază, deoarece a transmis tot meciul în direct.

La microfon s-a urcat domnul Boc. El i-a mulţumit numărului 10 pentru prestaţia de excepţie, 1-a numit un alt Hagi venit de pe meleaguri constănţene şi s-a mirat că domnul Piţurcă încă nu s-a gândit să-l cheme la echipa naţională. Şi-a exprimat convingerea că aşa ceva se va întâmpla curând. Apoi l-a rugat călduros pe iubitul nostru preşedinte „jucător" să spună câteva cuvinte iubitorilor fotbalului.

Preşedintele preia microfonul şi începe: „Dragi tovarăşi şi preteni” - Când am auzit această expresie m-am uitat mai bine spre tribună şi bag de seamă că nu mai e domnul Băsescu ci... Ceauşescu.
Ce mare minune mai sunt şi visele astea!

Făclia, 30 Mai 2007

După referendum sau Băsescu II

Referendumul s-a dus. S-a dus de parcă nici n-ar fi fost. Speranțele unora s-au spulberat. S-au spulberat precum norii la bătaia vântului. S-au spulberat nădejdile acelora care au contat pe DA şi care se gândeau că poate, poate vom ajunge şi noi la o viață politică cât de cât normală. N-a fost să fie aşa. Au câştigat cei cărora le place o democrație mereu zgomotoasă, o democrație de scandal, una în care ne îndepărtăm de fapt de regulile de fond ale democrației. Ne îndepărtăm de acea democrație în care niciuna din instituțiile de bază ale statului nu încearcă să le încalece şi să le călărească pe toate celelalte. Într-o democrație cât de cât normală preşedinția, parlamentul, guvernul, justiția trebuie să conlucreze în aşa fel încât să se sprijine şi să se controleze reciproc şi să asigure pe această cale autoreglările necesare întregului organism social. Or la noi numai de aşa ceva nu am avut parte. Nu vom avea nici de acum încolo. Năravurile domnului preşedinte nu se vor schimba. Pe mai departe el va vrea să fie totul, să fie chiar şi Constituție.

Într-o democrație normală, preşedintele urmează să aibă o atitudine egală față de partidele politice. Or la noi, în această privință, pentru domnul nostru preşedinte a existat un singur partid, partidul domniei sale. Restul, supuse la demolare. În privința partidelor, visul mare al preşedintelui nostru este acela al unui PDL mare-mare, un PDL care să-i înghită pe toți liberalii – pe unii i-a şi înghițit - şi pe cât mai mulți social-democrați. Dacă se poate şi pe alții. Deocamdată însă aceste două partide sunt luate în vizor.

Prin politica de discreditare şi demolare a altor partide, preşedinția noastră a atacat şi atacă baza bazelor oricărei democrații - pluripartidismul.

Aceste două lucruri mari, cruciale pentru orice democrație - atitudinea preşedintelui față de celelalte instituții şi atitudinea față de celelalte partide - n-au fost înțelese şi puse în calcul de către toți aceia care au votat NU.

Că aceste lucruri n-au fost înțelese de cei care s-au adunat în piețe şi au strigat minute în şir, ca pe vremuri, „Băsescu, Băsescu" parcă înțeleg. Dar că cele două atitudini n-au fost înțelese şi corect judecate din punctul de vedere al prezentului şi viitorului politic al țării de către prea mulți intelectuali cu pretenții, parcă nu mai înțeleg. Nu pot înțelege cum de atâția universitari, literați, jurnalişti, medici, ingineri, analişti de tot felul s-au putut alinia şi au putut semna, şi la propriu şi la figurat, în dreptul atâtor şi atâtor gesturi de îndepărtare de democrație. Oare oamenii aceştia de carte încă n-au înțeles că orice îndepărtare de democrație este un pas spre dictatură? Rezultatele referendumului erau de aşteptat. Mulți din cei care au votat DA n-au făcut-o cu gândul că vor avea succes de cauză. Au făcut-o cu gândul şi sentimentul că un Băsescu II la Cotroceni poate să fie, dar peste voința şi votul lor.

Eşecul demiterii se putea foarte-foarte uşor anticipa. Se putea dinainte şti că ideea nu va prinde la mase prea largi de votanți. Ea nu era în ochii oamenilor mulți una din iminențele politice ale momentului. Se putea conta că şi ideea demiterii şi actul referendumului vor duce şi mai multă apă la moara preşedintelui şi a partidului său. Se mai putea conta că niciunul din conducătorii partidului şi/ sau partidelor care au inițiat şi susținut demiterea nu vor putea recurge la discursul populist şi demagogic al preşedintelui şi al susținătorilor de gen partid democrat. Domnul Băsescu este un fel de specialist al unui asemenea tip de discurs. Or, cu populismul este foarte greu de luptat. Populistul, ca regulă, nu lucrează cu noțiuni politice cât de cât elaborate, cu noțiuni din sfera conştiinței politice sistematice, ci cu noțiuni ale conştiinței comune.

Nu puteau avea mare succes noțiunile de genul: „stat de drept", „separația puterilor", „justiție independentă" etc. Se putea conta că pot ajunge mai uşor la mintea oamenilor noțiuni ca „oligarhie" şi nume de oligarhi, „corupție" şi nume de corupți, „îmbogățiți" ai tranziției şi nume de îmbogățiți, etc. Pe cei adunați în piețe nu-i interesa că aceste noțiuni sunt mai mult sau mai puțin demagogice, populiste. Nu conta faptul că aceste noțiuni au mai fost auzite şi că n-a ieşit nimic sau aproape nimic din ele. Pentru ei era destul că le mai aud încă o dată şi că le pot aplauda. În populismul său, preşedintele a învățat să le spună oamenilor ceea ce ei vor să audă. El nu s-a prea încurcat cu argumente şi dovezi, nu l-a prea interesat valoarea de adevăr a afirmațiilor sale, l-a interesat doar că

spusele sale sunt aplaudate şi apoi votate. De data aceasta conta doar întoarcerea la Cotroceni, doar ideea unui Băsescu II.

Ce va fi sub domnia unui Băsescu II se întreabă toată lumea. Se întreabă şi cei care au votat DA, şi cei cu NU, ba chiar şi cei care au întors spatele întregului circ denumit referendum.

După un aşa circ toată lumea se aştepta la un pic de linişte, la o perioadă de pace, perioadă în care unele lucruri sau unele vorbe să se aşeze, iar altele să se uite. În acest scurt răstimp toţi se vor face că lucrează pentru ţară.

După această perioadă va urma o perioadă ceva mai lungă, perioadă de armistiţiu. Propuneri de armistiţiu s-au şi făcut. Domnul Tăriceanu a început să vorbească de „respectarea voinţei electoratului" şi de „reîntoarcerea" tuturor la „problemele ţării". Domnul Geoană a ajuns să invoce şi el „voinţa electoratului" şi să vorbească de „colaborare". Fără declaraţii şi fără invitaţii la colaborare, noul preşedinte va consimţi şi el la perioada armistiţiului. Gafa cu „păsărica" şi cu „ţiganca împuţită" încă nu s-a răcit, aşa că, cel puţin pentru o vreme, va trebui sa fie şi el cu „ciocul mic", cum îi plăcea odinioară şi uneori domnului Dinescu să zică. Va trebui să înghită şi să colaboreze cel puţin pentru o perioadă şi cel puţin cu premierul.

Poziţia domnului Tăriceanu faţă de noul domn Băsescu parcă este de înţeles. El este premier şi este liderul partidului care şi-a asumat guvernarea. O anumită conlucrare cu preşedinţia se impune ca o condiţie sine qua non. Dar domnul Geoană? Atitudinea lui este parcă mai greu de înţeles. De ce azi colaborarea cu adversarul de ieri? De ce respect faţă de electoratul lui NU şi de ce uitat electoratul lui DA?

Fără o argumentare foarte serioasă în partid şi în afara lui, ideea „colaborării" cu Cotroceniul s-ar putea întâmpla, să devină o idee sinucigaşă pentru partid. Oamenilor nu le place inconsecvenţa politică în probleme mari şi de principiu, nu le place o politică care le aminteşte de mânatul boilor, când hăis, când cea. O asemenea politică se sancţionează drastic, se sancţionează la sondaje şi la urne.

Fără compromisuri compromiţătoare se putea avansa, eventual, un anume sprijin guvernamental, dar nu preşedinţiei. Un sprijin care să nu implice nici o intrare la guvernare. Cât priveşte preşedinţia, ea ar

trebui monitorizată în continuare şi de către toţi, monitorizată pas cu pas şi vorbă cu vorbă. Zilnic ar trebui demontat populismul şi zilnic ar trebui demolată demagogia. Demontată şi demolată nu după zile şi săptămâni, ci pe loc, în aceeaşi zi, în aceeaşi seară. Altfel, PSD-ul se va trezi că încă o dată face jocul Cotroceniului, că, fără să vrea, îl va ajuta pe domnul Băsescu II să ajungă la Băsescu III.

Perioada armistiţiului şi a colaborării nu va ţine mult. După trecerea ei vom ajunge să fie ceea ce a fost - confruntări şi confruntări. Vom avea de-a face cu aceeaşi scenă, aceiaşi actori şi mai ales aceeaşi piesă. Vom avea aceleaşi aspiraţii, aceleaşi conflicte, aceleaşi motive de scandal, aceleaşi surse de criză. Toate acestea însă se vor mişca după prima parte a ideii hegeliene de negare a negaţiei - toate pe un plan mai înalt. Cea de a doua parte a acestei frumoase idei hegeliene nu cred că va putea funcţiona; partea care se referă la sinteza opuşilor. Nu va fi nici o sinteză. Dimpotrivă, toate conflictele se vor adânci. Referendumul ca referendum n-a dus la nimic, dar absolut la nimic. (Va urma)

Făclia, sâmbătă-duminică, 2-3 Iunie 2007

Spre Băsescu III

Domnia domnului Băsescu II, adică domnia de după referendum, a început cu stângul. A început sub însemnele unei gafe politice de proporţii, unei gafe ce a făcut înconjurul Europei. Şi poate nu numai. Eu am aflat de telefonul mobil, de „păsărică" şi de „ţigana asta împuţită" din articolul „Preşedintele României a jignit o jurnalistă", Suddeutsche Zeitung, 22 mai 2007.

Gafa este cu atât mai mare cu cât ea apare după succesul de la referendum. Numai bine domnul Băsescu a arătat celor care au votat cu NU cam ce au votat. Gafa este mare deoarece ea trădează o ideologie, un mod al preşedintelui de-a se uita la o întreagă categorie profesională şi la o întreagă comunitate umană.

Gafa este gravă deoarece ea ţâşneşte la modul cel mai spontan şi prin urmare cel mai sincer din zona convingerilor de fond ale preşedintelui nostru, din zona subconştientului său. Freud ar considera fraza ieşită din gura păcătosului ca fiind un mod al subconştientului de-a trece peste cenzurile conştientului şi de-a ieşi în lume. Gafa mai este gravă deoarece a fost şi este o palmă dată întregului popor român. Preşedintele ne reprezintă la modul oficial în ochii lumii. Scuzele cam palide adresate jurnalistei şi etniei insultate ar trebui completate cu scuze serioase adresate întregului nostru popor. Pe toţi ne-a insultat domnul nostru preşedinte. Degeaba se încearcă acum minimalizarea gestului, degeaba se încearcă reducerea lui la o vorbă de familie. Nu, domnule preşedinte, această vorbă n-a fost spusă doamnei dumneavoastră la ureche înainte sau în loc de..., ci a fost o insultă ce trădează o anumită convingere interioară, o anumită poziţie ideologică. Degeaba încearcă unii din susţinători să vă scuze şi să vă justifice. Gafa rămâne gafă, daca nu cumva este prea puţin spus. Dacă, după această gafă, cel puţin jumătate din cei care au votat NU nu şi-au muşcat degetele, atunci este foarte grav. Atunci străinii au tot dreptul să spună că pe la noi comunitatea romilor este încă discriminată.

Ceea ce surprinde în atitudinea faţă de gafa preşedintelui este uşurinţa cu care s-a trecut peste ea. Normal ar fi fost, zic eu, ca domnul

preşedinte, în loc să se duca la Cotroceni pentru reînscăunare, să se ducă să-şi depună demisia. Un politician cu spirit de autorăspundere, cum se pretinde că este, aşa ar fi procedat. Dacă domnia sa nici nu s-a gândit la aşa ceva, atunci partidele care i-au iniţiat demiterea ar fi trebuit să scoată lumea în stradă. În ceasurile reînscăunării, Bucureştiul ar fi trebuit să bubuie de lozinca Demisia! Demisia!

Dar în tot răul poate că s-a strecurat şi un pic de bine. Mă gândesc că fără povestea cu „păsărică", domnul preşedinte n-ar fi semnat cu atâta uşurinţă propunerile de vremelnică colaborare avansate de unii din adversarii săi politici. Poate că povestea i-a mai potolit ameţeala de pe urma succesului şi l-a făcut să accepte că ar putea şi el greşi. De pe acum nu cred că va mai putea rosti cu atâta uşurinţă expresia „N-am greşit", N-am greşit". Nutresc convingerea că fără gafa cu mobilul şi tonul mesajului adresat parlamentului ar fi fost altul, ar fi fost ceva mai dur.

Acceptarea colaborării şi conlucrării nu va ţine mult. Ea va ţine doar până când va simţi că povestea s-a uitat şi că ar putea reveni la vechile sale obiceiuri, la cele denumite „preşedinte jucător". După referendum, însă, aşa cum ni s-a promis în companie, vom avea de-a face cu un preşedinte şi mai jucător.

De pe un plan mai înalt va striga şi mai tare la parlament că nu face legile care trebuie, va striga mai departe la guvern că-i plin de oligarhi, va striga la justiţie să-i prindă pe corupţi şi va striga la partide că sunt pline de toate păcatele, cu excepţia partidului său şi a sucursalei sale Stolojan.

Lupta politică se va relua şi se va amplifica de cum vor fi puse la ordinea zilei temele avansate în campania pentru referendum.

Când va veni vorba de legea votului uninominal, cearta se va duce, se pare, doar pe detalii ale elaborării şi mânuirii ei. Cu privire la lege în sine se pare că există deja un consens cvasiunanim. Numai că este cam iluzoriu să crezi că prin această lege se va schimba clasa politică, că vom ajunge la una mai bună. Vom avea de-a face cu aceiaşi oameni, dar altfel aşezaţi în listele electorale.

Cât priveşte modificarea Constituţiei, gâlceava va fi mare-mare. Preşedinţia şi partidul ei vor dori o constituţie cu mai mult preşedinte, iar ceilalţi una cu mai mult parlament.

De gâlceava pe tema legii lustrației să nu mai vorbim. Unii o vor considera inutilă, alții că-i prea târzie, unii vor zice că prin lege trebuie vizați doar membrii comuniști care au avut funcții, alții vor zice că trebuie băgați în lege și cei care au fost pionieri și șoimi ai patriei. De fapt și de fond, legea este o lege moartă sau o lege care-i vizează în primul rând pe cei morți. Mai poate viza câteva rânduri de pensionari sau rânduri de aflați în pragul pensionării. De fapt și de fond, o lege inutilă, o lege care nu va face altceva decât de-a fi o altă sămânță de scandal.

Bătăliile politice din vremurile de domnie ale domnului Băsescu II vor lua amploare de cum se va deschide campania electorală pentru parlamentul european. Pe atunci toate partidele își vor aprinde toate motoarele. Toate vor să-și trimită cât mai mulți oameni la Strasbourg. Toate vor considera aceste alegeri ca un test pentru viitoarele alegeri parlamentare și apoi prezidențiale. În perspectiva acestor două genuri de alegeri, președintele nostru se va lansa activ cu câteva gânduri și câteva visuri politice ușor de identificat.

Cât privește parlamentarele, anticipate sau nu, domnul nostru președinte visează demult, încă din 2004, la un parlament plin până la refuz de democrați, democrați care-și zic și populari. Ar mai putea accepta eventual și ceva liber-democrați. De celelalte partide să nu se mai audă. După un parlament democrat, domnul visează și un guvern democrat și o justiție plină de democrați, ba și toate celelalte instituții să fie pline cu democrați și liber-democrați.

Deși mai îndepărtate, de viitoarele prezidențiale se leagă visul visurilor vieții sale politice, visul de-a urca și a treia oară dealul de la Cotroceni și de-a păși pentru a treia oară pe covorul roșu al serbării de învestitură. Toată activitatea domnului Băsescu II va fi orientată spre domnia lui Băsescu III.

Dacă visurile politice ale domnului Băsescu II ar fi să se realizeze, atunci într-un viitor nu prea îndepărtat am avea de-a face cu o președinție Băsescu, cu un parlament democrat și, prin urmare, tot Băsescu, cu un guvern eventual Stolojan, care-i tot Băsescu, cu o justiție Monica Macovei, tot Băsescu, cu un SRI, probabil Talpeș, care-i tot Băsescu. Vom avea în toate instituțiile statului Băsescu, Băsescu și iar Băsescu. Numai biserica va rămâne, săraca, Teoctist. Dar nu va fi nici o

problemă. Aşa cum Preafericitul i-a servit cu credinţă pe Ceauşescu, Iliescu şi Constantinescu, îl va servi întru sfântă rugăciune şi pe „domnul Băsescu."

Dacă visurile de mai sus vor prinde cât de cât viaţă - judecând după referendum se pare că spre aşa ceva ne îndreptăm - atunci tot tacâmul unei dictaturi Băsescu II va fi pe masa vieţii noastre politice. O dictatură cam curioasă, o dictatură instituită democratic, instituită din dragoste curată şi nesilită de nimeni. Vom avea de-a face cu o democraţie convertită în contrariul ei.

Toate dictaturile lumii au fost însoţite şi de un cult al personalităţii. De la o asemenea regulă n-am făcut excepţie nici altădată şi nu vom face excepţie nici acum.

Semne ale unui cult Băsescu au şi apărut. Că domnul Băsescu a fost şi este „cel mai bun preşedinte" dintre toţi câţi au fost, am auzit. Am auzit din gura domnului Stolojan. Declaraţii că „vom merge cu preşedintele Băsescu până la capăt" am auzit. De data aceasta din gura domnului Boc. Bine că n-a zis că vor merge cu şeful lor până la moarte. Urale, ca pe vremuri, cu „Băsescu", „Băsescu", am auzit. Mitinguri, tot ca pe vremuri, cu pancarde, lozinci, steaguri am văzut. Am auzit c-au apărut şi portrete. De acum încolo ne mai rămâne doar să-i auzim pe domnii Boc, Videanu, Stolojan şi alţii vorbind de „iubitul nostru conducător", de „salvator al României", de „ctitor al României post decembriste", de „geniul de la malul mării" şi cultul personalităţii este în plină funcţiune. Ne mai rămâne doar ca radioul şi televizorul să nu ne mai scoale dimineaţa cu „Deşteaptă-te, române", ci cu o melodie bine-bine cunoscută, dar pe notele căreia să se cânte „Băsescu, Băsescu, România!".

Cu tot riscul unei repetiţii îmi vine să scriu: Judecând după cele petrecute la referendum se pare că, din păcate, spre aşa ceva ne vom îndrepta. Se pare că ne aşteaptă vremurile unui Băsescu III.

În acelaşi timp, aşa păcătos cum sunt, îmi vine să mă rog: Dă, Doamne! Dă Doamne să nu fie aşa!.

Făclia, 4 Iunie 2007

Să-i mulțumim Evei

Într-o bună zi, într-un ziar de largă circulație, am dat peste o pagină pe care era imprimat un măr muşcat şi de o parte şi de alta. Peste măr, cu litere de o şchioapă, era scris: DANKE EVA - mulțumesc Eva. Sub acest titlu era un text în care se făcea reclamă la tot felul de mere. Se afirma că datorită Evei avem gustul merelor şi apoi al tuturor celorlalte fructe. De aici şi de aceea: DANKE EVA. Reclama era, bineînțeles, a unei firme ce comercializa legume şi fructe.

Expresia abia citată m-a şocat, iar textul de sub ea m-a intrigat de-a binelea. M-a intrigat deoarece m-a făcut să mă gândesc la această păcătoasă societate de consum. În lumea acesteia, de cum apare cineva cu un pic de nume şi renume, i se şi pune ceva în mână şi în gură ca să facă reclamă. De dragul banului, se pare c-au ajuns ca şi personajele biblice să fie puse să facă aşa ceva. Dacă numele Evei a ajuns pe pagini de reclamă, nu ne-am putea mira deloc dacă mâine sau poimâine ne-am trezi că Dumnezeu este pus să umble cu nu ştiu ce maşină, Hristos să se radă cu ceva aparat cu mai multe lame, iar Preacurata Maria să-şi vopsească părul cu mai ştiu eu ce vopsea sau să folosească mai ştiu eu ce produse cosmetice. Păcătoasă societate! N-are sfânt decât banul. Dar ce să-i facem? Asta-i societatea şi cu ea trebuie să defilăm.

Expresia m-a şocat deoarece realmente, chiar dacă nu crezi în povestea biblică, îți vine să te întrebi: Cum să-i adresezi mulțumiri aceleia care a păcătuit atât de grav, aceleia care, după cum zice povestea, ne-a luat raiul şi ne-a pus pe umeri toată povara „păcatului originar”? Cum să-i zici DANKE celui mai negativ personaj din toată galeria de personaje din Vechiul Testament?

Expresia în sine m-a şocat aşa de tare, că m-am dus încă o dată la textul biblic şi m-am pus încă o dată să gândesc câte ceva pe marginea lui. După această recitire şi regândire, uşor-uşor m-am apropiat de ideea că „lectura” teologală a textului este doar una din „lecturile” posibile, că de fapt şi de fond ea este o interpretare săracă, superficială, unilaterală, ca să nu zic chiar falsă. În această interpretare nu se reține şi nu se cultivă decât momentele de suprafață ale textului, nu se relevă decât

consecințele negative ale muşcării mărului. Nu s-a reținut decât ceea ce a fost aşezat în noțiunea de „păcat" şi de „păcat originar". Nu s-a reținut decât învinovățirea Evei pentru pierderea „grădinii Edenului" şi pentru aducerea pe umerii noştri a tuturor necazurilor de pe pământ. În lumina unei asemenea interpretări, Eva ne şi apare ca fiind o figură negativă, ba chiar foarte negativă. O mare păcătoasă, ce mai!

De fapt şi de fond, dincolo de această interpretare săracă şi simplistă mai este sau ar mai putea să fie şi o alta, ar putea fi una mai consistentă, mai dreaptă, mai adevărată.

De fapt şi de fond, Eva a fost şi rămâne, chiar în liniile de gândire ale poveştii biblice, aceea care a desăvârşit creația Creatorului. În ce ne priveşte, Cel de sus ce-a făcut? A făcut un fel de Adonis din lut şi un fel de Afrodită din porțelan. Materialul Evei a fost ceva mai prelucrat. A făcut, cu alte cuvinte, un bărbat care nu era bărbat şi o femeie care nu era femeie. Înainte de gestul Evei, Adam si Eva se uitau unul la altul şi în niciunul din ei, în ciuda goliciunii lor, nu se mişca nici măcar un fior. Inima nu le bătea mai tare pentru că nu aveau inimă, - aveau doar o pompă - sângele nu li se urca în obraz pentru că nu aveau sânge - prin venele lor circula doar un fel de apă -, carnea nu intra în nici o vibrație pentru că nu aveau carne – pe oasele lor era ceva care doar semăna a carne. Înaintea gestului Evei, Adam şi Eva erau nişte păpuşi. Ea, prin muşcătura ei, a făcut din aceste două păpuşi doi oameni. Desăvârşind „opera" Creatorului, ea ne-a dat inimă, sânge, carne, ea ne-a dat prin acestea toate bucuriile vieții.

Ne-a dat înainte şi înainte de toate nebuniile iubirii. Ce-am fi fost fără iubire? Fără nebunia îmbrățişărilor ei? Fără iubire în toate formele şi manifestările ei? Şi atunci să nu-i mulțumim Evei? Să nu-i mulțumim că ne-a făcut bărbat şi femeie, că ne-a dat sentimentul de tată şi iubirea de mamă? Cum să nu-i mulțumim?

Trebuie să-i mai mulțumim că ne-a dat bucuria cunoaşterii. Ce mare tâlc se ascunde în acele momente ale poveştii biblice în care se vorbeşte de faptul că pomul cu mere era de fapt pomul cunoaşterii. Cel de sus de un singur lucru s-a temut si pare că se mai teme şi astăzi, de cunoaştere, de ceea ce poate face ştiința şi tehnica. Pe acolo pe unde ajunge ştiința nu mai prea rămâne loc credinței, nu mai prea rămâne loc

religiei. Cei care zic şi care încearcă să împace ştiinţa cu religia contrazic însuşi textul biblic, însăşi ideea de „pom al cunoaşterii" şi de „păcat" al Evei. În lumina textului biblic, cunoaşterea este păcatul păcatelor, este păcatul de moarte. În lumina aceluiaşi text, ştiinţa şi religia sunt şi rămân lumi complet diferite.

Dându-ne la modul indirect bucuriile cunoaşterii, Eva ne-a dat, în acelaşi mod, şi pe cele ale muncii şi creaţiei. Ea ne-a scos din amorţeală şi plictiseală şi ne-a făcut să gustăm rodul mâinilor noastre. Până la gestul Evei, Adam şi Eva erau nişte leneşi şi jumătate; doar se plimbau aiurea şi fără sens prin grădina Edenului. Abia după „muşcătură" am ajuns să dobândim şi să preţuim sudoarea hărniciei. Prin această sudoare am ajuns să devenim un fel de coautori la facerea lumii. Am ajuns să fim făuritori de lucruri noi sub soare. Pe solurile naturii şi în prelungirea ei ne-am construit o lume nouă, un fel de casă a noastră - casa socio-umanului.

Dându-ne nebuniile iubirii, jocurile cunoaşterii şi gusturile creaţiei, Eva ne-a dat bucuriile de bază ale vieţii. Prin gestul ei şi nu prin cel al Creatorului, începe viaţa noastră cu adevărat, viaţa noastră în sensul deplin al cuvântului.

După toate acestea stai şi te minunezi că armate şi armate de slujitori ai credinţei - iudei, creştini, musulmani - o judecă pe Eva, o pun la un fel de stâlp al infamiei. O fac păcătoasa păcătoaselor. De fapt ar trebui ca şi ei să-i mulţumească. Să-i mulţumească pentru că le-a dat în mână şi le-a pus pe buze cuvântul cuvintelor activităţii lor, „păcat". Ce-ar fi ei fără vorba „păcat"? N-ar fi nimic, dar absolut nimic. Şi pe aceasta o mânuie de prea multe ori pe acolo pe unde nu trebuie. O mânuie cel mai des împotriva Evei; în mod subtextual, împotriva iubirii. Ce păcat poate fi într-o dragoste curată, nesilită de nimeni? Nici un păcat. Păcatele adevărate sunt numai atunci şi numai acolo unde un om face rău unui alt om, numai acolo unde se minte, se fură, se ucide. În rest... vorbe, vorbe, vorbe.

Se zice destul de des că din cauza muşcăturii din măr am fost scoşi din rai şi, drept urmare, ni s-a luat fericirea. Adevărul adevărat este mai degrabă că, prin gestul ei, Eva nu ne-a luat, ci ne-a dat fericirea. La modul indirect, ea ne-a dat fericirea care ţâşneşte în inimile, în minţile şi

în vârful degetelor noastre. A presărat fericire pe toate cele trei mari dimensiuni ale existenței specifice umane. A dat tuturor lucrurilor cerului şi pământului un alt rol şi un alt sens decât cel pe care-l aveau înainte. A dat lumii măsurile noastre.

Am putea încheia cu gândul că nu avem niciun motiv s-o judecăm pe Eva, că, dimpotrivă, am avea o mie şi una de motive să-i mulțumim. Nu avem niciun motiv s-o considerăm ca fiind marea păcătoasă, ci ca fiind marea coautoare la facerea lumii.

Pentru aceasta să-i mulțumim Evei, mereu, mereu să-i mulțumim.

Făclia, joi, 14 Iunie 2007

Băsescu şi Boc sau clonarea politică

Venit în țară, am stat destul de mult printre ziare şi destul de mult la televizor. Parcă mi-a fost dor. În primul caz citesc şi mă minunez, în cel de al doilea văd, ascult şi iar mă minunez. Mă minunez mai ceva decât s-a minunat Kant uitându-se la cerul înstelat sau gândindu-se la legea morală din capul său.

M-am minunat, de pildă, că de ani de zile certurile politice nu s-au mai potolit. Nu numai că nu s-au potolit, dar au luat în ultima vreme nişte forme inimaginabile. Sămânța de scandal din viața noastră politică şi-a găsit noi forme de manifestare. M-am minunat de faptul că preşedintele nostru „jucător" nu mai joacă, ci loveşte, loveşte la picioare, la cap, loveşte pe unde poate. Şi pe toți care, în vreun fel oarecare, i se opun sau i s-ar putea opune. Aşa cotonogeală zilnică şi deschisă se pare că numai pe la noi se poartă; printre alte locuri de aşa ceva n-am auzit şi aşa ceva n-am văzut.

În ultima vreme am asistat la minunea minunilor şi la circul circurilor, la minunea Norica Nicolai şi la circul dosarelor, scrisorilor de amenințare şi telefoanelor care nu sunau prea bine la ureche. În toate acestea multe momente incredibile. Incredibile, dar din păcate adevărate.

Biata doamnă Nicolai a fost întoarsă pe toate fețele. Unii au îmbrăcat-o, alții au dezbrăcat-o.

Cu dosarele - altă minune. Că aceste dosare au stat luni de zile pe la preşedinție – nici o problemă. Dacă au stat două zile şi pe la guvern - scandal mondial.

Curat murdar!, ar zice nenea Iancu, curat murdar!

Dar ce să-i facem? Acesta ne este preşedintele şi cu el trebuie să defilăm. Dacă cei care l-au ales şi cei care nu l-au lăsat să plece atunci când a fost vorba cu destituirea nu-şi muşcă degetele pentru că au votat aşa cum au votat, atunci e foarte grav. Atunci nu vom scăpa de scandaluri încă vreo câțiva ani de zile.

În toate minunile şi circurile politice ale momentului ceea ce m-a uluit de adevăratelea a fost apărarea care i s-a luat şi care i se ia preşedintelui, a fost zidul de vorbe şi de raționamente sofisticate care s-a

ridicat şi care de regulă se ridică în jurul lui. M-a uluit modul membrilor noului partid, zis cam alambicat democrat şi liberal, de a ieşi în faţa lumii. M-a frapat de-a binelea faptul că toţi aceşti „adorabili", cum le-ar zice acelaşi nenea Iancu, au vorbit şi vorbesc ca la comandă. Toţi glăsuiesc numai şi numai ceea ce a glăsuit şeful. Nu se abat nici cu o iotă, nici cu un cuvânt, nici cu o virgulă. Dacă îl vezi la televizor pe domnul Boc, îl auzi pe domnul Băsescu; dacă o vezi pe doamna blondă; îl auzi pe domnul Băsescu; dacă-l vezi pe Videanu - la fel. Acelaşi lucru cu domnii Stolojan, Stoica, Berceanu, Preda, Boureanu, Rădulescu, Avramescu şi, nu în ultimul rând, încă o blondă. Se pare că i se zice Ţurcan. Dintre toţi aceştia, o uşoară notă aparte aduce domnul Stolojan, dar nu în planul ideilor, ci al pronunţării, numai al pronunţării. Se cam chinuie la vorbă săracul, le prea zice printre dinţi.

După asemenea apariţii stai şi te întrebi: Oare oamenii aceştia chiar nu mai au cap? Oare nu sunt cumva clonaţi? De unde păcatele aşa sfântă aliniere?

În faţa unei asemenea situaţii cei de la TV ar trebui nici să nu-i mai invite. Ar trebui să le pună poza şi placa cu zisele şefului. Dacă şi aşa nu au nici o idee care să fie altceva decât ideile şefului, de ce să-i mai deranjeze? De ce să-i pună să ne vândă redundanţă şi iar redundanţă?

Sau, poate ar fi şi mai bine ca prin ceva artificii de imagine să ni-l arate pe domnul Boc, dar cu capul domnului Băsescu: pe doamna Udrea cu chelia domnului Băsescu ş.a.m.d. Dacă şi aşa nu au nimic de spus din capul lor, de-ce să nu şi-l lase acasă?

Ar ieşi ceva interesant! Ar ieşi la iveală clonarea la care au fost supuşi toţi cel de la P.D.L. Eu am auzit de clonare la oi, la viţei, dar la oameni... În ţară, la televizor, parcă mi-a fost dat să văd şi aşa ceva. Ce-i drept, este vorba despre-o clonare politică.

Mare inginerie genetică a făcut şi face domnul nostru preşedinte! Şi încă mai are de făcut. Cred că acum îşi bate capul cum să-i cloneze pe cei pe care îi vrea în viitorul parlament, în viitorul guvern şi viitoarea justiţie. Pentru toate acestea, o bună parte din cei necesari au fost deja clonaţi. Ar urma apoi clonarea celor care ar urma sa fie prefecţi, primari sau consilieri. Cu alte cuvinte, ar urma să fie clonaţi toţi cei care ar putea ocupa ceva funcţii în viitoarele structuri ale statului şi ale propriului partid.

În numele unor asemenea viitoare structuri, în acest an, grija principală a domnului nostru preşedinte va fi aceea de a clona o bună parte din populația țării. Va fi aceea de a clona, în perioada electorală, cel puțin mai bine de jumătate din populația cu drept de vot. Ar putea fi vorba de-o clonare care să țină şi numai o singuri zi - ziua alegerilor. În rest nu mai contează.

Dacă şi o aşa clonare va reuşi, atunci pentru toți cei clonați va fi veselia veseliilor. Şi ei, şi noi vom avea peste tot Băsescu, Băsescu, Băsescu. Dacă va reuşi, atunci vai de țară, vai de tânăra noastră democrație. Că vrem, că nu vrem, vom avea o democrație transformată în contrariul ei. Vom avea o nouă dictatură, o dictatură zisă democratică. Hegel avea dreptate: contrariile se adună, ba chiar se împreună.

Pe când vom avea o asemenea nedorită împreunare, va fi mai ceva decât pe vremea altei dictaturi. Pe atunci cel cu dictatura îşi repeta singur cuvântările. Astăzi, de cum se termină o conferință de presă la Cotroceni, ne şi apar clonații la televizor. Ne apar şi încep să repete, să motiveze, să laude, să cânte osanale. După toate cele care ni se pregătesc pentru viitor şi cultul personalității va înflori. Ni se va spune că noul cult va fi unul întru totul justificat. El este doar o emanație a democrației. Ni se vor spune pe atunci multe pe care astăzi nici măcar nu le bănuim.

Pe domnul Boc l-am aşezat în chiar titlul acestor rânduri deoarece se pare că a fost primul clonat. Primul şi, se pare, şi cel mai reuşit. În cazul lui parcă avem de-a face cu o autoclonare. Domnul Boc este făcut după chiar chipul şi asemănarea preşedintelui. De aci şi de aceea, ca şi domnul preşedinte, nici domnul Boc nu are nici o jenă că astăzi spune una şi a doua zi cu totul altceva. Nu are nici el nici o altă lege decât legea propriului partid. În ochii domnului Boc, domnul preşedinte nu greşeşte niciodată, ca şi partidul comunist, el are întotdeauna dreptate. Domnul preşedinte are voie să zică orice. El poate zice orice şi atunci când este singur cu nevasta şi atunci când este persoană publică. Dacă domnul Băsescu aruncă cu piatra corupției în vreun ministru, domnul Boc aruncă în tot guvernul. Dacă domnul preşedinte dă cu vreo piatră în ceva partide, domnul Boc va da cu mai multe pietre în toate partidele şi în toți membrii acestora. Ca şi pentru preşedinte, un singur partid e curat ca lacrima, partidul pe care-l

conduce. Atâta vreme cât domnul Tăriceanu a fost bun în ochii domnului preşedinte, tot atâta vreme a fost foarte bun în ochii domnului Boc. Dacă peste noapte s-au schimbat aprecierile preşedintelui, în aceeaşi noapte s-au schimbat şi opiniile domnului Boc. Ca prim clonat, domnul Boc a declarat de zeci de ori că el va merge cu domnul preşedinte „până la capăt". Bine că nu ne-a zis că până la moarte.

Îmi pare rău de evoluția politică a domnului Boc. L-am cunoscut ca student, ca un student bun, harnic, colegial. Știu că i-am dat nota maximă la examen. Nu i-am întrevăzut pe atunci așa ambiții politice. Îmi pare rău că a ajuns să crească la umbra domnului Băsescu. Îmi pare rău că sub raport politic s-a lăsat clonat, că şi-a pierdut propria personalitate. Îmi pare rău că i se zice, așa cum am auzit aseară la televizor, „Trompeta Carpaților". Îmi pare rău că a ajuns preşedintele unui partid despre care, în formă de parodie sau semiparodie, i se spune partid de clonați.

Mi-aş permite să-i dau un sfat domnului Boc. Aş face acest lucru parafrazând patru versuri ale unui poet clujean. Versurile sunt: „Din Cartea pe care-ai scris-o/ Eu n-am înțeles nimica/ De aceea, dragul mamii,/ Hai acasă la mămica."

Şi acuma parafrazarea: „Din ce faci prin Bucureşti/ N-o să iasă chiar nimică./ De aceea, dragă Boc,/ Hai la Cluj, la nevestică".

Făclia, 12 Februarie 2008

Despre „100% pentru adevăr”

În ultima vreme, mi-am cam petrecut serile cu domnul Turcescu. El în televizor, eu în fotoliu, el conducându-ți emisiunea, eu mâncându-mi merele de fiecare seară. Înainte ajungeam destul de sporadic pe la noua emisiune cu 100%. Ba chiar atunci când dădeam peste ea mai butonam şi pe la domnul Gâdea, sau la domnul Badea. Butoanele pentru „Antene” îmi sunt chiar pe lângă butonul cu „Realitatea”.

În ultima vreme însă, pentru câteva seri la rând, m-am cam stabilit pe emisiunea domnului Turcescu. Am recurs la această stabilire dintr-o simplă şi naivă curiozitate. Am vrut să văd dacă domnul Turcescu mai este sau nu acela din vremurile în care se juca cu două bile şi în care umbla pe la „adevăr” imediat după ora 20. Am vrut să văd cam pe unde se aşează deosebirile dintre emisiunile de odinioară şi cele de acum. Din butonările la întâmplare am desprins că parcă nu mai avem de-a face cu acelaşi domn Turcescu, că ceva arată altfel şi sună altfel. Încet-încet am ajuns să-mi dau seama că parcă s-a pierdut ceva din obiectivitate şi din independența de gândire. Am ajuns să-mi dau seama că a devenit partizan, că aceeaşi Mărie parcă are o altă pălărie. Pardon, parcă ar fi mai bine dacă aş zice că aceeaşi pălărie are de pe acum o altă Mărie. De data aceasta Mărie s-a schimbat, Mărie şi-a schimbat iubirile politice. Parcă s-a îndrăgostit de Cotroceni.

De altfel, toată „Realitatea” a făcut parcă o anume pasiune pentru domnul preşedinte. Fără o aşa pasiune nu se poate explica nebunia şi prostia care au cuprins întreaga „Realitate” pe tema Taxei auto. A face atâta gălăgie şi a umbla prin atâta țară pentru a afla un lucru dinainte ştiut, n-a reprezentat decât o mare şi mare prostie. Rezultatele prostiei puteau fi ştiute şi înaintea semnăturilor, puteau fi ştiute apriori, cum zic filozofii.

Gălăgia mare-mare trebuia însă făcută nu atât pentru a pune „Taxa la zid”, precum s-a zis şi s-a scris, ci pentru a putea striga: „Guvernul la zid!” Numai aşa Taxa putea aduce apă la moara preşedintelui şi a partidului prezidențial.

Dar schimbările la față prin care a trecut „Realitatea TV” se văd foarte bine şi în conduita domnului Turcescu. Aşa cum este acum

„patronul" emisiunii 100%, îl văd în stare să-l mai chinuie o dată pe domnul Vanghelie cu conjugarea verbelor, dar nu-l mai văd în stare s-o încurce pe doamna Udrea cu Norvegia şi să-i dea o bilă neagră. Aşa ceva n-ar suna prea bine la Cotroceni.

Cât de altă Mărie este de pe acum domnul Turcescu se poate foarte uşor desprinde şi din cazul Orban. Câtă frecătură, câtă discuţie, câte ceasuri de antenă, câte telefoane, câte înregistrări numai şi numai pentru că domnul Orban este în guvern şi pentru că este un liberal care nu s-a lăsat revopsit în democrat. Şi când te gândeşti că cei doi erau prieteni buni şi prieteni vechi. Doamne, până unde te poate duce şi părtinirea asta politică!

Cât de altă Mărie a ajuns domnul Turcescu s-ar putea vedea şi din modul în care şi-a „tratat"' invitaţii de la PSD, din modul în care a sucit cuţitul întrebărilor în chiar inima domnului Geoană. Orice rafală împotriva PSD-ului place acolo undeva mai sus. Dacă ţinta poate fi domnul Geoană, cu atât mai bine.

Aceeaşi altă Mărie şi-a dat drumul şi atunci când a fost vorba de emisiunea cu cei de la Partidul Conservator. Să o aştepţi pe doamna Daniela Popa şi pe cei din jurul ei cu săgeata „Felix" pe chiar frontispiciul emisiunii a fost mai mult decât o lipsă de eleganţă, a fost, chiar sub raport politic, o bădărănie. Toată lumea ştie că tot veninul săgeţii cu „Felix" vine tot dinspre dealuri.

Că avem de-a face cu un domn Turcescu II, diferit esenţial de Turcescu I, se mai poate vedea şi din emisiunea din ziua cu Kosovo. În acea zi am avut o emisiune 100% în chiar casele Cotroceniului. Privită de la o anumită distanţă, emisiunea ne apare mai degrabă ca o emisiune de curtoazie. După ce domnul preşedinte a fost toată seara pe aproape toate canalele de televiziune, domnul Turcescu a găsit de cuviinţă să ni-l mai arate o dată. A ţinut de cuviinţă să-i ofere prilejul de-a avea în ziua respectivă, zi plină de politică, ultimul cuvânt. N-ar fi fost bine, s-a gândit domnia sa, ca oamenii să meargă la culcare cu imagini ale premierului şi/sau parlamentului, ci musai că trebuie, cum se zice uneori pe la noi, să se culce cu chipul preşedintelui. Toată emisiunea n-a fost decât un prilej în plus ca domnul preşedinte să-şi expună înţelepciunile sale în materie de politică externă.

Dar nici Kosovo şi nici soarta acestor „înţelepciuni” nu fac obiectul rândurilor de faţă. Ne ocupăm doar de Turcescu I şi Turcescu II. Dincolo de I şi II ar mai fi ceva legat de chiar numele emisiunii, de: 100% pentru adevăr.

Numele acesta este unul mincinos, este demagogic. Este demagogică pretenţia de „adevăr” şi încă a unui adevăr cu performanţa de „100%”. Cum să poată fi vorba de atâta adevăr într-o emisiune cu un caracter preponderent politic? Cum să vorbeşti cu atâta dezinvoltură despre adevăr, când în politică se mişcă idei care poartă cu ele o mare încărcătură de interese? Cum să le zici „adevăr 100%” ideilor care sunt prin excelenţă ideologice. Să-i spui ideologiei că-i adevărul curat înseamnă să-ţi baţi joc de cuvântul „adevăr”. Hegel scria pe undeva că adevărul este un cuvânt mare şi un lucru şi mai mare, că inima omului trebuie să bată mai tare ori de câte ori vine vorba despre adevăr. Am citat din memorie dar sunt convins ca am citat foarte corect. Oare putem spune despre ideile politice că tocmai prin adevărul lor ne fac să ne bată inima mai tare? Oare părtinirile politice ale domnului Turcescu pot conduce spre adevăr de 100% şi de acolo spre cele mai tari bătăi de inimă?

Să fim serioşi. Ba, domnul Turcescu ar trebui să fie mai serios. Să facă bine să nu se mai joace cu cuvinte mari pe acolo pe unde nu este cazul. Să nu mai promită lucruri pe care nu le poată onora. Cu un cuvânt, să se lase de demagogie. Domnul Turcescu ar trebui să-şi schimbe pălăria emisiunii sale. În acord cu noile sale opţiuni politice i-ar putea zice emisiunii: 90% pentru Cotroceni şi 10% pentru... Dacă-i vorba de un procent aşa de mic pentru alte teme, nu mai stau seara cu domnul Turcescu. Îl schimb cu domnul Badea. Mi se pare mai obiectiv, mai spontan, mai interesant.

Aşa că, adio domnule Turcescu! Adio!

Făclia, 25 Februarie 2008

Corifeii „Noului ateism”

În teancul de reviste „Der Spiegel” care mă aştepta la München am dat peste un număr care m-a uluit de-a binelea. M-au uluit imaginile copertei şi m-a uluit textul acesteia. Dintr-un colţ de cer - într-o imagine desprinsă parcă de pe cupola Capelei Sixtine - Cel-de-sus arată cu degetul spre Pământ şi parcă se minunează şi el. De fapt nu se minunează, se cutremură. Se cutremură de cele două turnuri in flăcări, de ciuperca bombei de la Hiroshima, de lagărul de la Auschwitz, de talibanii înarmaţi până-n dinţi, de o răstignită din vremurile Inchiziţiei, de copii goi, flămânzi, speriaţi şi, nu în ultimul rând, de o mamă sfâşiată de durere. Cel-de-sus arată, dar de văzut parcă nu vrea să vadă; ochii îi sunt acoperiţi. Parcă el însuşi se ruşinează de toate grozăviile care s-au petrecut şi se mai petrec pe Pământul. Totul i se pare şi lui îngrozitor, teribil de îngrozitor.

Dacă toate aceste imagini te provoacă şi te pun pe gânduri, textul de pe copertă devine şi mai provocator: „Gott ist an allem schuld” - Pentru toate Dumnezeu este de vină. Sub acest text, scris cu litere de-o şchioapă, se mai poate citi: Der Kreuzzug der neuen atheisten - Cruciada noilor atei.

Cum să nu te reţină o aşa copertă? Aşa imagini? Aşa text? Cum să rămâi indiferent la toate aceste provocări? Cum să nu-ţi vină să mergi la paginile din interiorul revistei şi cum să nu-ţi vină să pui mâna pe condei?

Paginile abia invocate sunt aşezate sub titlul: Der Kreuzzug der Gottlosen - Cruciada ateilor. În subtitlu ni se spune că este vorba despre o nouă generaţie de sceptici şi de savanţi care, vor să elibereze lumea de presiunile credinţei. Sub o asemenea scurtă explicaţie, trei poze ne prezintă pe trei dintre cei care consideră că „timpul pentru o nouă gândire atee este copt'.

Este vorba de filozoful francez M. Onfray, de matematicianul italian P. Odifreddi şi de bioevoluţionistul de la Oxford R. Dawkins.

În chiar primele rânduri ale articolului, R. Dawkins este considerat „Der Papst der «Neuen Atheisten»”. El a fost „învestit” cu o aşa înaltă poziţie în virtutea autorităţii lui ştiinţifice şi a consecvenţei sale atee. În numele consecvenţei se vorbeşte despre cartea lui din

tinerețe „The God Delusion", carte care s-a bucurat de largă şi bună audiență în vremea apariției ei, carte tradusă şi în românește, sub titlul Himera credinței în Dumnezeu. Se amintește, de asemenea, de seria edițiilor prin care a trecut „The Selfish Gene - Egoismul genei", lucrare devenită de mult celebră şi considerată tot de mult un fel de evanghelie a neodarwinismului. De sub condeiul lui Dawkins a țâşnit gândul că vremurile unui nou ateism sunt deja coapte şi că de pe acum necredincioşii trebuie să treacă la atac. Armele acestui atac trebuie să fie ştiința şi rațiunea, arme care astăzi sunt altele decât cele de pe vremea lui Voltaire şi Feuerbach. Se invocă în acest sens internetul, „comoară" a tuturor cunoştințelor, dar şi a tuturor rătăcirilor.

Articolul recunoaşte că mulți îl urăsc pe Dawkins, dar şi că mulți îi strâng mâna pentru ideile sale şi pentru curajul cu care şi le afirmă şi le susține. O frază a lui Dawkins este scoasă din text şi reluată ca într-un chenar: „Dumnezeul Vechiului Testament este unul din cele mai neagreabile caractere ale literaturii". Într-un alt loc, din acelaşi Dawkins se zice: „Eu cred că mai avem o bună şansă. (Noi, adică noii atei.) Chiar în internet există un imens torent de scepticism. Este adevărat că în ultimul timp există o revigorare a religiei. Dar această revigorare o să se termine. Noi trebuie să ajutăm la aşa ceva. Chiar în America există foarte mulți oameni care se bucură că în sfârşit cineva exprimă ceea ce ei mereu au gândit".

Deoarece termenul „ateism" nu sună prea bine în urechile unora, mai ales în urechile multor americani, adepții noului ateism preferă să-şi zică „Brights". Termenul în sine nu se lasă prea uşor de tradus. Luat ad litteram - strălucit, isteț, deştept etc. – în cazul de față nu ne spune mare lucru. Într-o accepție mai elastică însă el ne aminteşte şi ne trimite cu gândul la vechii luminişti sau iluminişti. În acest sens, un Manifest al Noului ateism ne explică: „Un bright este o persoană care are o concepție naturalistă despre lume, concepție eliberată de orice element supranatural. Noi, brights, nu credem în spirite, zâne, iepuraşi de Paşti sau în Dumnezeu".

În numele unui asemenea neoluminism şi neoateism, Dawkins speră într-o lume fără religie, fără 11 septembrie, fără cruciade, fără persecuție de vrăjitoare, fără conflicte de gen Israel - Palestina, fără

masacre de gen Bosnia, fără tulburări de genul celor din Irlanda de Nord, fără..., fără...

Luându-i parcă gândul din gură, sau de sub condei, autorul articolului la care mereu ne referim, Al. Smoltczyk, nu fără uşoară ironie, zice: Va fi deci,vorba de „Paradisul pe pământ”.

Adepții neoluminismului au de pe acum forme explicite de organizare. In unele oraşe mari, ei se întâlnesc lunar. Principiile acestor întâlniri au fost bine stabilite şi ele ar fi: „El (adică Dumnezeu, n.n.) nu există. El este ilogic. El este inutil. Şi încă mai rău: El este periculos. Religiile sunt nu numai false, ele sunt şi rele”.

După multe alte referiri la Dawkins şi la liniile de gândire ale neoateismului se aduc în discuție şi alte nume, alte cărți şi idei.

Despre C. Hitchens se scrie că, deşi adept al neoconservatorilor americani şi deşi face parte dintre aceia care au salutat şi salută războiul din Irak, în probleme de religie este de partea celor care critică religia, de partea noilor atei. Se aduce în discuție cartea acestuia „Dumnezeu nu este mare”, carte în care se afirmă fără ocolişuri că „Religia otrăveşte totul”, că ea este „duşmanul științei”, că ea se bazează pe „minciună şi teamă”.

Referirile la corifeul M. Onfray se fac în două feluri. Se fac mai întâi prin aducerea în discuție a cărții, acestuia „Noi nu avem nevoie de Dumnezeu”. Se fac în al doilea rând prin intercalarea interviului pe care i 1-a luat redacția chiar printre paginile „Cruciadei”. Interviul este aşezat sub un titlu foarte sugestiv: „Înapoi la flacăra luminismului”. Cele două pagini de dialog sunt pline de idei şi de interes. Fără a ne putea lansa în economia de idei a întrebărilor şi răspunsurilor, aş reține doar opinia filozofului pe tema „Fără Dumnezeu totul este permis”. Recunoscând că expresia este veche, că este bine cunoscută, că vine de undeva de sub condeiul lui Dostoievski; filozoful afirmă că, în opinia lui, dimpotrivă, tocmai credința în Dumnezeu „face ca totul să fie permis”. Oare nu în numele lui Dumnezeu, se întreabă retoric filozoful, au fost atâtea războaie, masacre şi persecuții? Şi apoi: „Nici un Dumnezeu nu trebuie să ne spună cum să facem o societate mai dreaptă şi cum să ne iubim aproapele”.

Matematicianul italian P. Odifreddi este invocat cu eseul său de mare succes „De ce nu putem fi creştini?”, eseu în care, în locul treimii

teologale Dumnezeu - tatăl, Iisus - fiul şi Sfântul Spirit se zice în Latină: Pater Pythagoras, Filius Archimedes et Spiritus Sanctus Newtonius.

În prelungirea acestei ultime sfinte treimi am mai putea formula şi altele. Pe cerul cunoaşterii ştiinţifice există de pe acum multe constelaţii triadice. Am putea zice de pildă: Newton - tatăl, Darwin - fiul şi Einstein - Sfântul Spirit sau: Dumnezeu tatăl - Darwin; Dumnezeu fiul - Carnot şi Clausius; Dumnezeu Sf. Spirit - Watson şi Crick. În acest ultim caz ar fi vorba de treimea sau triada: teoria evoluţiei, legea entropiei şi codul genetic.

Pe când în lume, prin laboratoare ale gândirii ştiinţifice, şi prin locuri ale cugetării filozofice se plămădesc ideile, principiile şi poruncile unui nou ateism, pe la noi...

Dar despre cele zece porunci ale neoluminismului şi despre cele trei puncte în care să fie vorba despre cele de pe la noi, pe mai târziu.

Făclia, marţi, 13 mai 2008

Poruncile „Noului Ateism”

Corifeii Noului ateism au gândit şi au pus în mişcare nu numai tezele orientării, ci şi **poruncile** acesteia. Într-un fel de paralelă cu cele zece porunci ale lui Moise, au formulat şi ei zece porunci ale ateismului lor.

1. Prima poruncă sună simplu: „**Să nu crezi”**

Această poruncă decurge limpede şi firesc din ideea că pe niciunde nu există nici o forţă supranaturală. Tot ce a fost, este şi va fi sub soare şi dincolo de soare aparţine sfintei naturi şi numai sfintei naturi. Produsele noastre, împreună cu noi, fac şi ele parte din marea şi sfânta Natură. Fenomenele ei neexplicate nu pot fi invocate ca dovezi ale unor zone ale supranaturalului, ci doar ca dovezi ale unor încă neîmpliniri ale cunoaşterii ştiinţifice.

2. A doua poruncă zice: „**Să nu-ţi faci un chip al tău, căruia să-i zici Dumnezeu**”.

În viziunea Noilor atei nu omul este făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, Dumnezeu este plăsmuit de om după chipul şi asemănarea sa. În cazul acestei răsturnări a punctului de vedere biblic, se reia o idee mai veche, idee care într-o anume formă vine încă din paginile filozofiei antice. După mărturii neîndoielnice ale istoriei filozofiei, se zice că acum mai bine de 2500 de ani, Xenofon ar fi scris: „Dacă vacile, caii şi leii ar avea mâini şi astfel ar putea să picteze şi să creeze lucrări ca şi oamenii, atunci caii ar face imagini de zei sub forma cailor şi vacile sub înfăţişarea vacilor”.

Într-o formă mult mai elaborată, ideea şi-a găsit o frumoasă şi consistentă formulare în teoria feuerbachiană a înstrăinării religioase. După cum ne-a zis Feuerbach, Dumnezeu nu este decât reflexul înstrăinat şi înstrăinant al omului. Dumnezeu nu este decât omul în ipostazele absolute ale fiinţei sale şi ale calităţilor sale definitorii – creaţie, cunoaştere şi iubire.

3. A treia poruncă: „**Să nu accepţi pe lângă tine nici un Dumnezeu**”.

Această poruncă nu este şi nu se vrea a fi o poruncă a intoleranţei religioase, ci a consecvenţei atee. Noii atei nu sunt doar sceptici şi/sau agnostici, ei nu spun doar că nu ştiu, că nu sunt siguri etc.

Ei afirmă simplu că ontic şi/sau ontologic Dumnezeu nu există. Pentru ei nici un Dumnezeu nu-i mai bun decât altul. Ei nu fac diferenţe între D-Iehova, D-Isus sau D-Alah. Toate religiile sunt la fel, toate sunt inacceptabile din punctul de vedere al exigenţelor raţiunii şi al rezultatelor cunoaşterii ştiinţifice. Singura intoleranţă de care se poate vorbi este una teoretică, doctrinară, filozofică şi nu una social-istorică sau culturală. Doar filozofic Noii atei se bat cu toate religiile, fără a declara nici uneia un veritabil război. Ca fenomen social şi cultural, religia trebuie tolerată. Noul ateism n-a produs şi nu poate produce fanatism, chiar dacă pe alocuri semnalează că disputele interreligioase au ajuns să cam depăşească măsura, să îmbrace forme care se abat de la principiul „este loc pentru toţi".

4. „**Să nu ai nici un creator**"

De când cu Newton şi apoi cu Darwin s-a cam terminat cu teoriile creaţioniste. Totul este sfântă ordine şi sfântă evoluţie a naturii. Nu există în lume nici un „Intelligenten Designers". Astăzi aproape toată lumea intelectuală a auzit de cele zise de un istoric al fizicii despre Newton: Ordinea cerului era în întuneric. S-a născut Newton, a zis să se facă lumină şi lumină s-a făcut. Astăzi, aproape şi copiii de la grădiniţă ştiu că ordinea cerului nu stă în mâinile Celui de sus, ci în cele ale gravitaţiei. Ceva asemănător s-ar putea zice despre Darwin. Evoluţia biologică era sub raport ştiinţific în întuneric, s-a născut Darwin, a zis să se facă lumină şi lumină s-a făcut. Astăzi şi copiii ştiu că ordinea formelor vieţii n-a stat şi nu stă în mâinile Cerului, ci în cele ale selecţiei naturale şi ale luptei pentru existenţă.

5. A cincea poruncă: „**Să-ţi venerezi copiii şi de aceea să-i laşi în pace cu Dumnezeu**".

Înţelească ceva mai liber, această poruncă cere să-ţi iubeşti copiii dar să nu-i baţi la cap cu probleme religioase. Să nu-i înveţi Îngerelu' şi să nu le zici că toate vin de la Dumnezeu, că el pe toate le vede şi că-i poate pedepsi pentru orice mică greşeală. Să nu le faci copiilor coşmaruri. Ce păcate pot ei face? Cum să le bagi în cap că pentru o mică minciună nu mai pot ajunge în rai? De la naştere, nici un copil nu este nici iudeu, nici creştin, musulman, hindus etc. Ideile religioase nu vin prin naştere, ele vin doar ca influenţe socio-culturale. Este bine ca aceste influenţe să se facă în aşa fel încât copilul sau tânărul să poată judeca şi să poată alege într-o

anume cunoştinţă de cauză. Să existe posibilitatea confruntării lui şi cu alte poziţii de gândire. Pe lângă poruncile lui Moise, să i se spună şi poruncile altor religii, ba chiar şi poruncile gândirii atee.

6. „**Să fii bun şi fără Dumnezeu**"

Aceasta este, aş zice eu, porunca poruncilor. Ea ne spune în fond şi de fapt că nu Dumnezeu este şi/sau trebuie să fie sursa şi garantul deosebirii dintre bine şi rău. Omul trebuie să fie creatorul normelor sale de viaţă, el să şi le facă în funcţie de condiţiile socio-culturale date. Interiorizarea acestor norme ar putea sau ar trebui să devină un gen de porunci ale propriei conştiinţe şi să funcţioneze de acolo ca un „imperativ categoric", cum ne-a zis Kant. În numele poruncii acum în discuţie, urmează să fim morali pur şi simplu în virtutea calităţii noastre de oameni. Putem şi trebuie să fim morali nu numai pentru că Dumnezeu ne vede şi ne-ar putea pedepsi, ci ca să avem „faţă de om", cum mi-a răspuns la o anchetă sociologică o ţărancă din zona Oaşului.

7. În porunca a 7-a Noii atei ne zic: „**Să nu ai un alt Dumnezeu în afară de Ştiinţă**".

Corifeii neoluminismului ar zice probabil, că aceasta ar fi porunca poruncilor. Noi am zis altfel, dar aceasta nu contează. În porunca de faţă se afirmă clar, chiar daca subtextual, că ştiinţa şi credinţa sunt ca „focul şi ca apa", că sunt realităţi spirituale incompatibile. În esenţa ei, porunca este într-un acord perfect cu punctul de vedere biblic, cu toate cele zise despre pomul cunoaşterii. Cei care astăzi scriu despre „împăcarea" ştiinţei cu religia şi despre posibila şi necesara lor coexistenţă, se abat de la textul biblic. Porunca în sine consfinţeşte un fapt incontestabil: Pe acolo pe unde a păşit Newton, Darwin, Einstein ş.a.m.d., n-a mai prea rămas loc şi pentru paşii lui Dumnezeu.

8. Traducerea acestei porunci mi-a dat cea mai mare bătaie de cap. Luându-i termenii în accepţiunile lor prime şi directe nu ajungeam nicăieri. Până la urmă am optat pentru: „**Să-ţi iubeşti aproapele fără mustrări de conştiinţă**" - Liebe deinen Nochsten - ohne schlechtes Gewissen. Am ajuns la miezul poruncii ajutându-mă de cele opt rânduri explicative. Din ele am desprins intenţia de fond a poruncii, intenţia de-a elibera zonele iubirii - mai ales ale iubirii sexuale - de sentimentul vinovăţiei, răului, ruşinii, cu un cuvânt, păcatului. Ce păcat poate fi într-

o iubire curată nesilită de nimeni? Porunca acum în discuție vrea să dea îmbrățișărilor iubirii tot firescul şi omenescul, toată tensiunea şi fericirea pe care o poartă cu ele.

9. „**Să nu respecți sabatul**". Nu este vorba doar de sabat, ci şi de duminicile creştine şi de ceasurile şi sărbătorile musulmane. Porunca nu-i împotriva odihnei de a 7-a zi, ci împotriva onorării doar a sentimentelor religioase cu zile de sărbătoare. De ce doar ele să aibă aşa multe zile în calendar? Cu sentimentele politice, morale, estetice, cum rămânem? Cam acesta ar fi sensul poruncii a 9-a.

10. „**Să nu îngenunchezi în fața calității de creator**".

Cu alte cuvinte, să nu invoci talentul în favoarea ideii de divinitate. „Beethoven şi Bach nu sunt dovezi pentru existența lui Dumnezeu, ci doar dovezi ale existenței lui Beethoven şi Bach".

Despre raporturile acestor porunci cu cele zece porunci ale lui Moise - ceva mai târziu.

Făclia, 14 mai 2008

Zece şi Zece
sau Moise şi Noul ateism

Mă aşteptam ca în articolul din care am cules cele zece porunci ale Noului ateism să dau şi peste cele zece porunci ale iudaismului şi creştinismului.

Am căuta, am căutat dar peste aşa ceva n-am dat. Însă fără o discuţie comparativă, oricât de sumară, cu zecele lui Moise, poţi rămâne cu impresia că poruncile Noilor atei resping ab initio şi în bloc tot ce a adus Moise cu sine, coborând de pe muntele Sinai. Poţi rămâne cu impresia că între cele două şiruri de porunci nu există decât raporturi de mare opoziţie, că ele sunt ca focul şi ca apa. Poţi crede că apa Noilor atei se aruncă peste focul poruncilor lui Moise şi le sting pur şi simplu, le schimbă în cenuşă. Fără nici o brumă de analiză comparativă, mai poţi crede că cele două şiruri de porunci sunt pur şi simplu paralele, complementare.

Lucrurile nu stau chiar aşa, nu stau deloc aşa. La o analiză oricât sumară, se poate uşor observa că raporturile în cauză sunt destul de complicate. Se poate constata că, pe lângă multe momente de mare opoziţie, există şi puncte de întâlnire şi de interferenţă, există şi locuri prin care poruncile lui Moise s-au strecurat în sau printre cele ale Noilor atei.

Dacă aşezi alături cele două tabele, poţi uşor observa că de fapt doar primele porunci din tabela lui Moise sunt aruncate peste bord. „Să nu crezi" vizează parcă toate poruncile care afirmă monoteismul – „Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău", „Să nu ai alţi Dumnezei…", „Să nu-ţi faci chip cioplit", „Să nu te închini înaintea lor..." – „Să nu te închini pentru că... sunt un Dumnezeu gelos care pedepseşte nelegiuirea părinţilor în copii până la al treilea şi la al patrulea neam..." Cam nedreaptă - această ultimă poruncă. De ce un strănepot să plătească pentru păcatele străbunicului său? De ce să nu plătească fiecare doar pentru păcatele sale? Dar se zice că aşa a glăsuit Domnul şi atunci aşa şi scrie în textul biblic.

Poruncile doi, trei şi patru din tabela Noilor atei nu au nici un corespondent în poruncile_lui Moise. Ele vizează alte momente ale

doctrinei religioase, vizează cele zise despre facerea lumii, despre zămislirea omului şi despre distanţarea ateistului nu doar de o religie anume, ci de oricare şi de toate împreună!

O poziţie ceva mai complicată are porunca a 5-a. Ea se referă la neîndoctrinarea religioasă. Ea vizează contradictoriu toată tabela lui Moise şi toată povestea ei - originea divină, garantul divin etc.

În tabelă însă sunt şi porunci faţă de care nu sunt şi nu pot fi raporturi de opoziţie. Aceste neopoziţii se şi proiectează imediat în porunca a 6-a.

Aceasta ne cere „Să fim buni şi fără Dumnezeu". În şi prin acest „să fim buni", porunca preia, toate poruncile biblice care nu au un iz şi conţinut doctrinar. Preia toate poruncile care sunt strict umane, care ţin doar de raporturile dintre oameni - Să nu furi, Să nu ucizi, Să nu minţi, Să nu pofteşti casa aproapelui etc. Aceste porunci şi constituie de fapt şi de fond miezul oricărei moralităţi. Ele nu puteau rămâne înafara poruncilor cerute de Noul ateism. Ele sunt însă subsumate problemei etice fundamentale - raporturile dintre bine şi rău. Toate poruncile abia invocate fac parte din economia binelui, din a fi bun şi fără Dumnezeu.
A 7-a poruncă a ateilor - Să crezi doar in ştiinţa - are de-a face cu religia ca fenomen general şi nu doar cu miezul ei moral. Ea face parte din ceea ce deosebeşte cele două coduri. Pe valurile aceste porunci cele două tabele nu se întâlnesc şi pe nici unde nu interferează.

O întâlnire destul de curioasă găsim în cazul poruncii a 8-a. Aceasta vizează morala iubirii. Acelaşi lucru îl face şi porunca biblică: „Să nu preacurveşti". Aici îţi sare în ochi nuanţarea. Nu să nu, ci doar să nu prea. Altfel zis, oameni buni, să vă iubiţi, numai şi numai să nu vă prea-curviţi. O aşa nuanţare cred că place noilor atei, place intenţiei lor de a scoate relaţiile de iubire de sub presiunea ideii de păcat. Dacă în această zonă de relaţii apar pe undeva şi suferinţele, acestea vin din alte surse şi nu din cele ale iubirii ca iubire.

Întâlniri şi ciocniri notabile între cele două coduri apar atunci când este vorba de „ziua de odihnă". Potrivit textului biblic, aceasta trebuie închinată lui Dumnezeu. Noii atei ar dori ca ea să fie închinată altor sentimente şi altor grupuri de valori. Ei ar dori ca zilele de odihnă ale calendarului să fie populate de „sfinţi" ai ştiinţei, politicii,literaturii,filozofiei etc. şi nu doar de cei ai bisericii şi/sau bisericilor.

Porunca a 10-a parcă o completează pe a 9-a. Să dăm tuturor valorilor ce-i al valorilor şi creatorilor de valori ce-i al creatorilor de valori. Să vedem în talente şi genialităţi înalte calităţile umane şi nu inspiraţii de origine divină. Să facem mereu şi mereu „Cântare omului", ca să folosim o frumoasă expresie arghezianã, şi nu mereu şi mereu Celui sau Celor de sus. Să nu îngenunchem. Să ne ţinem demni in faţa propriei persoane, în faţa altora, ba chiar şi în faţa soarelui şi a tot ce există dincolo de soare.

Din cele scrise s-ar putea desprinde impresia că poruncile Noilor atei intră în conflict doar cu poruncile iudaismului şi creştinismului. Lucrurile nu stau mai bine, ba poate chiar mai rău, atunci când vine vorba de islamism. Doctrinar, mahomedanismul nu stă prea departe de iudaism şi creştinism. Pentru toate aceste religii, ca şi pentru prea multele lor variante, Dumnezeu este atât sursa, cât şi principalul garant al moralităţii. În cazul mahomedanismului, monoteismul este mai consecvent, iar normele morale sunt mai multe. Textual sau subtextual, toate versetele Coranului sunt porunci. Coranul nu are momente de naraţie, de legendă, de pilde, de poveste. Poruncile Coranului sunt greu de numărat. Puncte serioase de conflict rezultă din faptul că la ora actuală, islamismul aruncă pe piaţa credinţei cea mai mare cantitate de fanatism. Există fanatici în toate religiile, dar islamismul deţine deocamdată toate recordurile.

Ceva lucruri mai interesante ar putea să apară dacă am încerca să privim cele zece porunci ale Noului ateism, din punctul de vedere al confruntării lor cu acele sisteme de moralitate care nu pornesc de la Dumnezeu şi care nu pun problema reîntoarcerii la el. Ar putea fi vorba de budhism, hinduism, confucianism etc. În aceste sisteme morala are alte surse şi alte garanţii de realizare. Presimt că în aceste cazuri poruncile neoluminismului ar avea mai multe puncte de întâlnire şi poate chiar mai multe interferenţe.

Dar tema acestor raporturi este prea complicată ca să fie pusă acum. Nici neoateii n-au ajuns până acolo. În cele citite până acum n-am dat peste aşa ceva.

Acestea fiind zise, să ne apropiem de punct. Nu înainte de-a sublinia că punerea în mişcare a Noului ateism merită toată atenţia. Cineva trebuie să mai stopeze valurile de fanatism şi de obscurantism. Avem mare nevoie de noi principii de gândire şi de moralitate. Neoluminismul ni le-ar putea aduce.

Făclia, joi, 15 mai 2008

Marea provocare: Este sau nu Dumnezeu de vină

Pe coperta revistei care mi-a inspirat cele scrise despre Noul ateism se afirmă fără nici o rezervă – „Pentru toate Dumnezeu este de vină". Chiar de la început am zis că afirmația reprezintă o foarte mare provocare. Ea este o provocare şi pentru minţile care cred şi pentru cele care se îndoiesc, ba chiar şi pentru acelea care au curajul să-şi afirme că nu cred în nici un fel de Dumnezeu.

Afirmația în sine este şi nu este corectă. Ea se deschide unui evantai de posibile interpretări. Ea este corectă şi dă glas unui adevăr în două sensuri şi nu este corectă şi nu este adevărată în exact aceleaşi sensuri. Valoarea ei cognitivă şi apreciativă depinde de modul în care gândim şi mânuim ideea de Dumnezeu.

Această mânuire are două forme mai cunoscute şi mai bine teoretizate. Ar fi vorba de mânuirea propriu-zis religioasă şi căreia i-am putea zice teologală şi apoi de o mânuire nereligioasă, esențialmente filozofică şi căreia i-am putea zice kantiană.

Potrivit gândirii şi mânuirii teologale, în ideea de Dumnezeu se aşează credința că Dumnezeu există, că el este realitatea ontică primă şi fundamentală. El este un ceva dincolo de capul nostru, dincolo de natură, ba chiar pe deasupra acesteia. Dumnezeu este Atotputernicul şi Atotcreatorul. Voința şi zisele unui asemenea Dumnezeu reprezintă cauza sau sursa a tot ce există.

Pe un asemenea Dumnezeu realmente îl putem învinui de relele de pe pământ. Îl putem învinui că ne-a trimis şi ne trimite cataclisme naturale, că ne-a trimis războaie, că a permis şi permite omucideri, c-a semănat şi seamănă pe pământ sărăcie, boală, sinucidere, mutilări fizice, mutilări mentale, beție, bătaie, crimă, hoție. Îi putem reproşa cu mânie că a lăsat copii fără mamă, mame fără copii, că pe unele femei le-a făcut sterpe, iar pe altele le-a lăsat şi le lasă să-şi omoare copiii, că pe unii i-a lăsat să se îmbogățească, iar pe alții să moară de foame. În fața unui aşa Dumnezeu realmente îți vine să zici: Doamne, de ce n-ai fost şi de ce nu eşti ceva mai atent cu cele trimise de tine pe pământ?

În lumina acelui Dumnezeu în care cred toți credincioşii - iudei, creştini sau musulmani - afirmația că pentru toate Dumnezeu este de vină se legitimează perfect. Din premisele date, ea se desprinde ca o concluzie firească.

Întrebarea cu vinovăția sau nevinovăția Celui de sus nu este nouă. Ea există de când a fost pusă în mişcare ideea Dumnezeului unic, atotfăcător şi atotputernic. Gândirea teologală a întors-o pe toate fețele. În felul ei, a şi rezolvat-o, a rezolvat-o de mult şi foarte simplu. Dumnezeu nu este şi nu poate fi de vină. A-l învinui de ceva înseamnă a face un mare, mare păcat. Relele pământului nu vin de la el. Vin în mod direct de la om şi în mod indirect de la Necuratul, de la Diavol. De la Dracu, cum îi zicea Toma Caragiu în ieşirile lui pe scenă. Dacă ne întrebăm însă de ce dracu' Dumnezeu 1-a făcut şi pe Dracu', nu ajungem nicăieri. Ajungem de unde am plecat, ajungem la afirmația că şi pentru Drac' tot Cel-de-sus este de vină.

Cu Dracu' sau fără Dracu', Dumnezeu, se zice, ne-a înzestrat cu un dram de libertate de voință. A vrut să ne pună la încercare. A vrut să ne lase pe noi să alegem între El şi Diavol, bine şi rău, nepăcat şi păcat. Potrivit punctului de vedere teologal, tot răul ne vine din alegerile noastre. Cu un cuvânt, noi suntem de vină. Să ne asumăm, deci, răspunderea şi să n-o mutăm pe umerii celui care-i mereu nevinovat. Dumnezeu, ni se mai spune, este numai bun, el vrea numai şi numai binele şi fericirea noastră. Dumnezeu ca Dumnezeu nu poate fi învinuit de nimic. El este mereu atotiubitor şi atotmilostiv.

Afirmația noilor atei că „Dumnezeu este vinovat" zboară la țintă ca o rachetă de mare precizie, la ținta din miezul gândirii religioase şi doctrinelor teologale – ținta că Dumnezeu este întru eternitate bun.

Tema vinovăției sau nevinovăției lui Dumnezeu se pune în cu totul alți termeni dacă prin Dumnezeu nu mai înțelegem o realitate ontică atotputernică, ci doar un conținut de conştiință, doar un locuitor al subiectivității noastre, doar un produs socio-cultural. Un asemenea Dumnezeu, la modul direct, nu mai poate face nimic în ordinea de fapt a lucrurilor. Binele şi răul nu mai pot veni de la el. Ele vin ori de la sfânta natură, ori de la sfântul om. Lui Dumnezeu nu-i mai putem reproşa nimic. Sfânta natură ne face bine şi ne ține la sânul ei. Ne dă toate

roadele pământului şi tot farmecul cerului. Prin acţiunea oarbă a legilor ei, ne dă însă şi destul de multe necazuri - cutremure, inundaţii, secetă, boală, moarte, handicapuri congenitale etc. La relele pe care ni le face natura, se adaugă cele pe care ni le facem cu propriile noastre mâini - războaie, hoţie, crimă, minciună, lene, duşmănie, lăcomie etc. Nu s-a născut chiar din senin vorba că „ce-şi face omul cu mâna lui nici Dumnezeu nu-i mai poate lua".

Dacă toate cele bune şi toate cele rele ne vin de la natură sau de la oameni, atunci ce treburi, îi mai rămân Dumnezeului din noi? Este el o construcţie spirituală inutilă? L-am plăsmuit doar cu gândul de-a ne lăuda cu o aşa realizare? Nu şi nu. Dumnezeu n-a fost şi nu este o creaţie inutilă. Ni l-am plăsmuit la gândul că vom avea în focul nostru interior un cenzor al conduitelor noastre, un fel de garant al moralităţii. Un garant mai puternic decât judecata opiniei publice. Ideea de Dumnezeu este oricum un moment de bază al conştiinţei noastre morale. Dumnezeul din noi contribuie ca un coautor la cartea moralităţii noastre. În această calitate, alături de noi, devine şi el un fel de vinovat pentru faptele noastre rele. I se poate reproşa, de pildă, că n-a stins ideile războinice ale celui ce se gândea să pornească un război, că n-a oprit mâna criminalului atunci când aceasta era ridicată să ucidă, că n-a oprit paşii aceluia care se ducea să fure, că n-a oprit limba celui pus pe minciună etc. În golurile de morală din viaţa noastră, Dumnezeu din noi îşi are partea lui de vină. Îi revine, ce-i drept, şi o mare parte din cele bune. Cu gândul la el, multe rele n-au mai apucat să fie. Se poate uşor paria, că fără ideea de Dumnezeu, grămada relelor din lume ar fi fost şi mai mare.

Ceea ce pare curios este că tema vinovăţiei şi/sau nevinovăţiei Celui-de-sus a fost redeschisă de Cruciada Noului ateism. Ceea ce pare şi mai curios este că redeschiderea se face prin afirmaţia că „Dumnezeu este de vină". Mai normal ar fi fost să se afirme că Dumnezeu pentru nimic nu este şi nu poate fi de vină. În viziunea atee Dumnezeu nu există. Atunci cum să învinovăţeşti o inexistenţă?

Afirmaţia Noilor atei se motivează totuşi. Ea sapă la rădăcina Divinităţii, la autoritatea şi atotputernicia acesteia.

Din cele scrise se poate uşor înţelege că problema pe care am încercat s-o discutăm nu este simplă, că punerea şi soluţionarea ei cere multă,

multă nuanțare. Nevoia de nuanțare se naște din însăși complexitatea ideii de Dumnezeu și din complexitatea fenomenului socio-uman pe care-l generează.

Marx a înțeles bine această complexitate. Chiar dacă unii vor sări până în tavan la întâlnirea cu două fraze din Marx, eu vreau să le reținː „Religia este teoria generală a acestei lumi, compendiul ei enciclopedic, logica ei în formă populară, al ei point d'honneur spiritualist, entuziasmul ei, sancțiunea ei morală, întregirea ei solemnă, temeiul ei general de consolare și justificare" și „Religia este suspinul creaturii chinuite, sensibilitatea unei lumi lipsite de inimă, după cum este și spiritul unei orânduiri lipsite de spirit. Este opiul poporului". Atenție! „Opiul poporului" și nu „opiu pentru popor", cum s-a tradus pe la noi. Luată în context expresia „opiu" nu înseamnă otravă sau în primul rând otravă. Ea înseamnă mai degrabă leac – leac pentru suflet, mai degrabă aromă – aromă pentru spirit.

Făclia, vineri, 16 mai 2008

Noul ateism şi meleagurile noastre

Cine dă cu ochii de titlul acestor rânduri s-ar putea gândi că poate câte ceva din litera şi spiritul Noului ateism a ajuns şi pe la noi. S-ar putea gândi că poate undeva avem şi noi vreun corifeu sau că pe undeva ceva grupuri de copii s-au şi apucat să buchisească cele zece porunci ale Noilor atei.

Din păcate pe la noi nu se poate vorbi de aşa ceva. Cele de pe la noi se mişcă de fapt şi de fond contra curentului, cel puţin contra noului val de ateism.

După toate cele citite, auzite şi văzute se poate zice că pe la noi lucrurile se mişcă mai degrabă sub însemnele a ceea ce R. Dawkins - corifeu al Noului ateism - a denumit „revigorare" a fenomenului religios, a manifestărilor lui. Pe la noi religia trăieşte anotimpul primăverii, anotimp în care, spre bucuria tuturor, toate înverzesc şi înfloresc.

Într-un anume sens şi până la un anume punct, înflorirea religiozităţii pe frumoasele noastre meleaguri este parcă normală, firească. După iarna socialismului multilateral, era parcă normal ca unele lucruri să se mai îndrepte. Era şi este foarte normal ca oamenii să meargă pe văzute la biserică, să-şi boteze pe văzute copiii, să trăiască din plin sărbătorile de Crăciun şi de Paşti după toate regulile lor tradiţionale. Este normal, ba chiar foarte normal, ca pe la noi să răsune din plin şi din toate glasurile „**O, ce veste minunată**" şi „**Hristos a înviat din morţi**".

Se înscrie în limitele normalităţii chiar şi faptul construirii de noi biserici şi de noi lăcaşuri de cult. După atâtea dărâmături trebuia să apară şi ceva biserici noi,

Dar, şi dar, şi iarăşi dar. Dar, pe lângă atâtea evoluţii ale firescului şi normalului, au apărut, din păcate, şi multe, poate prea multe exagerări şi derapări. Au apărut asemenea derapări chiar şi în zona construirii de biserici sau lăcaşuri de cult. La Cluj chiar, s-a construit aproape biserică lângă biserică şi lângă acestea o altă biserică. Ai sentimentul că ele s-au făcut după nevoile preoţilor şi nu după cele ale enoriaşilor. La Cluj, în loc de atâtea şi atâtea biserici mai mari sau mai

mici, mai bine dacă s-ar fi terminat Catedrala de la poala Feleacului, catedrală care de prea mulți ani este pusă la iernat.

Tot pe tema construirii de noi locuri de rugăciune ar fi mai multe de spus despre ceea ce pare că se va numi Catedrala Mântuirii Neamului. În timp ce prin alte locuri oamenii se gândesc la cluburi ale ateilor, pe la noi se discută şi se tot discută despre o catedrală mare, mare, una care să fie a întregului neam. Judecând după discuțiile care s-au dus şi care parcă se mai duc ai impresia că megalomania de la Casa Poporului s-a mutat la Catedrala Neamului. Parcă ne-am lua la întrecere cu vremurile lui Ceauşescu.

Cât priveşte numele catedralei parcă îți vine să te întrebi: De ce a mântuirii? Celelalte catedrale nu sunt şi ele ale mântuirii? De ce a neamului? Celelalte nu sunt şi ele ale neamului? Catedrala va fi ortodoxă. Atunci, cei care nu sunt ortodocşi nu mai sunt ai neamului? Nu cred că e bine să ne jucăm cu cuvinte mari, chiar dacă este vorba despre o catedrală mare, mare.

Depăşiri ale măsurii lucrurilor există şi în alte planuri ale religiozității noastre. Avem multe manifestări de obscurantism şi bigotism. Fanatism se pare că nu avem, deşi n-aş paria prea tare pe faptul că pe undeva nu s-ar găsi vreunul gata să sară în aer pentru Hristos. Bigotism avem însă destul şi încă în două forme. În forme mai joase, mai vulgare, şi în altele mai înalte, mai elevate. În primul caz îl întâlnim pe acolo pe unde vedem oameni normali târându-se, la propriu, în coate şi în genunchi în jurul unor mănăstiri, sau oameni în toată firea care se calcă în picioare pentru a ajunge la o icoană sau la un butoi cu apă zisă sfințită.

Forma cea mai joasă şi mai clară de bigotism am avut-o în cazul călugărului cu barbă roşie. Parcă îl chema Coroianu. Cum dracu' să scoată acest călugăr pe Dracu' din cineva, când aşa arăta că îți venea să zici că el însuşi este Dracul. Prin exorcizările de gen Coroianu, bigotismul de pe meleagurile noastre a ajuns pe undeva mai jos decât cel practicat pe vremea feudalismului timpuriu. De altfel, lumea călugăriei în sine nu este lumea unei religiozități normale, ci este o lume plină de bigotism. Nu le-aş zice altfel nici celor de sub „patronajul" lui Bivolaru.

O formă elevată de bigotism am întâlnit acolo unde în nici un caz nu mă aşteptam, în cartea binecunoscutului A. Pleşu, „Despre

îngeri". Pe când citeam cartea, nu-mi venea să cred că aşa credinţă în îngeri poate fi în mintea unui intelectual de aşa nivel şi de aşa pretenţii. Domnul Pleşu crede în îngeri mai ceva decât credea mama mea bătrână, mamă care, cu vreo 70 de ani în urmă, m-a învăţat Îngerelu'. Dacă domnul Pleşu crede în cele scrise, atunci în ochii mei este un bigot; dacă eventual nu crede, atunci este un fariseu. Dar să nu-l judecăm numai pe el. Bigotism de formă înaltă există şi prin multe alte cărţi apărute în ultima vreme, aşa cum există destul şi în prelegeri universitare.

O altă temă de un anume interes ar fi aceea a raporturilor dintre biserică şi stat. Problema a fost pusă şi limpede rezolvată încă de secolul luminilor şi de produsul imediat al ideilor acestuia - Revoluţia franceză. De atunci avem drept moştenire sfântul principiu al separării. Fără a face istorie, aş observa că pe la noi din acest principiu n-a mai rămas nimic sau aproape nimic. Raporturile dintre cele două instituţii sunt la ora actuală, şi în plan ideatic şi în cel al vieţii de zi cu zi, foarte încurcate. Nu ştiu cât de mult le-a încurcat sau le-a descurcat Constituţia, dar ştiu că lucrurile sunt prea amestecate. Prea mult amestec al bisericii în treburi ale statului şi invers. De ce, de pildă, aşa mult spectacol politico-religios la învestirea preşedinţilor noştri? De ce atâtea formule şi simboluri religioase la depunerea jurământului de către politicieni? La jurământul doamnei Merkel în faţa Parlamentului german n-am văzut nici un episcop. Şi treburile statului merg bine, merg mai bine decât pe la noi. Pe aici nu i-am văzut pe politicieni nici folosind biserica drept maşină de voturi. Pe aici, când politicienii se duc la biserică, nu-şi iau televiziunea eu ei. Ori pe la noi... Pe la noi nu mai ştii dacă politicienii se duc la biserică să se roage sau să-şi facă campanie electorală.

Nu departe de cele zise se aşează raporturile dintre şcoală şi religie. Chiar la plecarea din ţară presa şi televiziunea erau prinse şi aprinse pe tema măgăriilor de la orele de religie. Este vorba despre povestea cu „scara" de la cuibul rândunelelor şi cu „maşina" care-i calcă pe copii. După reacţia presei, mi-am zis: Totuşi, raţiunea nu s-a stins, raţiunea va învinge.

Dincolo de această poveste, rămâne însă în picioare problema de principiu. Până unde trebuie să cedeze şcoala presiunilor revigorării fenomenului religios? Până unde? Trebuie mers până la scoaterea lui

Darwin din manualele de biologie şi înlocuit cu primele capitole din Vechiul Testament? Am auzit că pe undeva s-au formulat şi aşa cerinţe. Mai larg vorbind: să renunţăm sau să nu renunţăm la principiul învăţământului laic? După cum se ştie, acest principiu s-a născut şi el în vremurile luminismului şi pe străzile revoltate ale Parisului. Atunci? Că ne distanţăm de unele moşteniri ale revoluţiei proletare parcă mai înţeleg, dar că suntem gata să dăm înapoi şi atunci când este vorba de lucruri câştigate pe baricade ale revoluţiilor burgheze parcă nu mai înţeleg. Dar minunile istoriei sunt multe, aşa că…

Aşa că, să nu ne lăsăm târâţi nici în vremurile şi nici în subsolurile obscurantismului. De pe palierele unei religiozităţi normale să ne înălţăm spre etajele mai înalte ale cunoaşterii ştiinţifice contemporane, ale cugetării filozofice de azi. Să ne deschidem vremurilor care vin, vremuri care se pare că vor fi cele ale unui nou luminism.

Făclia, sâmbătă-duminică, 17-18 mai 2008

Crede şi nu cerceta

Din motive de tot felul, mi-am propus ca o vreme să nu mai pun mâna pe pixul cu care scriam articole de presă. Am luat în mână un alt pix şi aveam de gând ca o bună bucată de timp să mă ţin numai de el.

O anume întâmplare m-a făcut să-mi schimb gândul şi să mă apuc de aceste câteva păginuţe. Întâmplarea se leagă de o butonare la televizor. Voiam să caut ceva pe la Olimpiadă. În loc de aşa ceva, la TVR 2 am dat peste două personalităţi bine cunoscute în mediul nostru spiritual şi intelectual. Este vorba de Mitropolitul Bartolomeu şi de rectorul Universităţii „Babeş-Bolyai".

Se discuta pe teme de Cultură – Religie – Educaţie. Atent la cele ce-mi auzeau urechile, am băgat de seamă că prea multe din cele zise mi se păreau discutabile, ba foarte discutabile.

Mai pe la începuturi mi s-au părut destul de discutabile comentariile Sfinţiei sale pe marginea sintagmei sintagmelor dogmaticii creştine – şi nu numai – „Crede şi nu cerceta". Într-un anume fel, în jurul acestei maxime s-a mişcat şi se mişcă toată gândirea teologică. Comentariile în cauză mi s-au părut a fi cam alături de ţintă. Erau cam pe alături, deoarece maxima a fost luată în accepţiunile ei cele mai slabe şi cele mai periferice. A fost luată în raport cu cercetarea şi/sau necercetarea naturii şi istoriei, în raport cu cazurile cunoaşterii ştiinţifice.

Or, după cele învăţate de mine prin şcolile Blajului sintagma în cauză vizează de fapt şi de fond altceva,, vizează dogmele gândirii religioase. În raport cu ele nu are ce căuta cercetarea; ele trebuie crezute şi numai crezute. Şi sintagma are dreptate. Ce să cercetezi atunci când este vorba de Zilele Facerii? Ce să cauţi în afirmaţiile că Dumnezeu a zis şi … s-a făcut? Ce să cercetezi în misterul naşterii lui Isus? Dar în natura lui divină? Dacă admiţi că a fost şi personaj istoric, poţi eventual cerceta istoric judecata, poţi căuta urme ale crucii, mormântul, drumul Golgotei etc. Dar învierea? În înviere ori crezi, ori nu crezi. Altă cale nu există. Într-o aşa situaţie sunt toate celelalte dogme ale gândirii creştine şi nu numai – dogma treimii, vieţii de apoi, spovedaniei, cuminecăturii, rai, iad etc. Dacă te apuci să cercetezi la modul serios şi raţional conţinutul dogmelor, ideilor şi sentimentelor religioase, nu mai rămâne nimic din ele.

Sintagma „Crede şi nu cerceta” trimite mai degrabă spre cele zise de Sfântul Augustin. Parafrazez, dar nu falsific: Să nu-ți bagi nasul în treburile divinității. Dacă eventual ți-l bagi, iadul o să te mănânce.

Maxima „Crede şi nu cerceta” a fost adusă în discuție, după câte mi-am putut da seama, pentru a se ajunge la critica acelora care au considerat şi consideră că religia ar putea fi o adversară a demersurilor cunoaşterii ştiințifice.

Nimic mai „fals” – ni s-a spus. Pornind de aici, mi-a fost dat să asist la o scurtă, dar veritabilă pledoarie pe tema bunelor relații dintre ştiință şi religie, rațiune şi credință. Mi-a fost dat să aud că religia nu poate obstrucționa cercetarea şi că Biserica întotdeauna s-a bucurat şi se bucură de rezultatele cunoaşterii ştiințifice. Au fost invocate rezultatele de excepție din cunoaşterea ştiințifică contemporană.

Toată această pledoarie a fost dată peste cap atunci când s-a ajuns la critica darwinismului. Când am auzit aşa ceva, mi-am zis: Cum adică? Teoria evoluționistă nu mai este ştiințifică? Dacă este, atunci cum mai stăm cu bunele relații?

Darwinismul a fost redus la o caricatură, cu scopul de-a putea fi criticat. S-a zis despre el că joacă toată evoluția biologică pe o singură carte, cartea „întâmplării”, or aşa ceva „nu se poate”. Dacă nu se poate, atunci nu ne rămâne decât să ne întoarcem la creaționism. Am fost asigurați că Cel de sus a avut grijă ca totul să se orânduiască după regulile necesității şi ale unei înalte finalități.

După asemenea afirmații nu-ți rămân de rostit decât două cuvinte: Fără comentarii!

Nu mică mi-a fost mirarea când am auzit că se aduce în discuție Teoria Big Bang-ului. Mai pe româneşte, teoria Marii Explozii. Preasfinția sa s-a dovedit a fi la curent cu datele acestei teorii – „atom” primar, energie hipercondensată, explozie într-o fracțiune de nanosecundă, evoluție cosmică ulterioară etc. Ceea ce m-a uluit de-a binelea a fost apropierea datelor teoriei de scenariul biblic, de cel inițial - „Să fie lumină”. Când am auzit aşa ceva, aşa necredincios cum sunt, mi-am făcut cruce şi mi-am zis: Dumnezeule, dar unde am ajuns! Doamne, dar cum ai putut aşeza în aceiaşi minte aşa amestec de idei? Cum să poți pune alături o aşa mare şi complicată teorie ştiințifică cu o aşa simplă şi

singură propoziție „Să fie lumină”? Nu, așa ceva nu se poate. „Să fie lumină” nu este Big Bang-ul, şi Big Bang-ul nu este „Să fie lumină”. Să păstrăm proporțiile şi să nu amestecăm borcanele.

Big Bang-ul ar trebui lăsat în pace. Ar fi bine dacă ar fi lăsat în pace şi Darwin. Să fie lăsată în pace toată știința, că doar ea este mama a tot ce este civilizație pe pământ. Poate ar fi bine dacă s-ar înțelege că Sfântul Newton şi teoria Big Bang-ului au luat covorul de sub picioarele Bisericii şi slujitorilor ei pentru trei zile din zilele Facerii. Sfântul Darwin şi descoperirea codului genetic le-au luat același covor pentru alte trei zile. I-a rămas religiei doar ziua a şaptea, ziua de odihnă.

Ar fi bine dacă cei care se ocupă de probleme ale religiei l-ar crede pe Kant şi ar înțelege că la modul rațional, teoretic, despre Dumnezeu şi despre cele din jurul lui mare lucru nu se poate spune. Dacă se spune ceva, atunci aceste spuse nu sunt decât paralogisme şi antinomii. Ar fi bine, tot de la Kant citire, dacă s-ar înțelege că singura zonă de interes şi de justificare a celor religioase este şi rămâne zona moralității. Şi nu e puțin. Ar fi bine dacă slujitorii Bisericii s-ar ocupa cum trebuie de ziua care le-a mai rămas, ziua de duminică. Ar fi bine dacă i-ar învăța pe cei care cred cum să se roage ca să moară mai uşor, dacă se poate, cum să se roage ca să devină mai buni, dacă se poate. Problemele evoluției cosmice, evoluției vieții şi evoluției omului să fie lăsate pe seama cunoaşterii ştiințifice.

Dacă Biserica îşi onorează cele care-i revin în ziua de odihnă şi de rugăciune, e foarte bine, e chiar foarte, foarte bine.

Făclia, joi, 28 august 2008

Despre prezidențiale

Cine va da cu ochii de numele acestui articol va putea crede că am înnebunit de-a binelea. Îşi va putea zice că mi-am pierdut cu totul simțul prezentului. Toată lumea vorbeşte despre alegeri parlamentare, numai eu scriu despre prezidențiale. Va mai putea zice că vreau să fac o glumă, o glumă electorală.

Nu glumesc deloc şi nici mințile nu mi le-am pierdut. Scriu la modul cel mai conştient despre prezidențiale. Mai bine spus, despre dimensiunea prezidențială a acestor parlamentare. Am fost îndemnat spre aşa ceva de modul preşedintelui nostru de a se amesteca în derularea actualei campanii electorale, de încercarea acestuia de a o deturna de la obiectivele ei de fapt şi de fond, de a o deschide spre ceea ce va fi doar peste un an. Pe domnul preşedinte nu-l interesează actualele alegeri decât dintr-o singură perspectivă - consecințele acesteia pentru realegerea sa în 2009. Acest gând a fost şi mereu este obsesia gândirii sale politice. Cu problemele țării fie ce-o fi, realegerea contează.

În numele acestei realegeri, pe domnul preşedinte îl interesează doar victoria PDL-ului. El ştie foarte bine că fără această victorie, realegerea lui va fi în fața unui neîndoielnic pericol. Ştie că fără PDL s-ar putea întâmpla ca drumul spre Cotroceni să devină foarte, foarte anevoios. De fapt şi de fond, PDL-ul s-a şi născut doar din gândul la viitoarele prezidențiale. Noul partid s-a născut atunci când domnul preşedinte a simțit că şi-a pierdut sprijinul popular şi când şi-a dat seama că doar armata domnului Boc nu este suficientă pentru o bătălie aşa de mare. Atunci, ca peste noapte, domnul Boc a fost pus să bată palma cu domnul Stolojan. Şi de când cei doi şi-au dat mâna, nici unul şi nici altul n-a avut altă grijă decât de a-l apăra pe domnul preşedinte şi de a-i critica la dreapta pe liberali şi la stânga pe social-democrați. Altceva decât osanale, pe de o parte, critici şi critică, pe de altă parte, acest partid n-a adus pe scena vieții noastre politice.

Legăturile ombilicale dintre PDL şi preşedinte, preşedinte şi PDL sunt de la sine înțelese. Cele două realități politice există numai şi numai una prin alta. Domnul Băsescu ştie că fără PDL nu mai poate ajunge la Cotroceni iar PDL-ul ştie că fără domnul Băsescu la Cotroceni

îl aşteaptă o mare şi ireversibilă cădere liberă. Liderii PDL ştiu bine că de la Băsescu le vin alegătorii, le vine ideologia şi doctrina, le vine portocaliul, ba le vine chiar şi programul actualelor alegeri. Nu-i deloc întâmplător că în prezenta campanie electorală tema pe care am auzit-o cel mai des din gura domnului Boc a fost aceea a modificării Constituţiei. Sub această temă s-ar putea ca pe undeva să conteze şi numărul de parlamentari, dar mai tare contează netezirea căilor spre republica prezidenţială. Aceasta este miza şi acesta este oful politic cel mare. În perspectivă, pe aşa ceva se va da bătălia. Cine nu înţelege acest lucru nu înţelege nimic din gălăgia electorală a domnilor Boc şi Stolojan, a tuturor celor din jurul lor. Nu înţelege nimic nici din intervenţiile electorale ale neastâmpăratului nostru preşedinte.

PDL-ul a trecut la o aşa temă electorală deoarece simte că poporul s-a cam lămurit că populismul este numai populism şi demagogia rămâne demagogie. S-a lămurit că lupta împotriva corupţiei n-a fost decât o luptă a domnului Băsescu pentru domnul Băsescu. Poporul, sper eu, s-a cam lămurit că din gura celui de la Cotroceni şi a celor care-l ascultă necondiţionat a ieşit şi iese prea multă ură. Ură la dreapta, ură la stânga. Din ură n-a ieşit niciodată ceva bun. N-a ieşit până acum şi nu va ieşi nici de acum înainte. Cine seamănă ură nu poate culege simpatie. Îmi place să cred că oamenii s-au cam lămurit şi cu faptul că dinspre Cotroceni ne-a venit şi prea multă sămânţă de scandal. Cu aşa sămânţă nu se prea poate candida. Dacă se face, se face prost. Se conduce aşa cum s-a condus până acuma

Dacă vrem să dăm ţării o altă conducere la vârf, atunci realmente actualele alegeri parlamentare trebuie privite şi din perspectiva dimensiunii lor prezidenţiale. Aici preşedintele are dreptate. Trebuie să intrăm la urne în 2008 cu gândul la 2009. Să votăm în aşa fel încât să nu ne luăm şansele de-a schimba aerul de la Cotroceni. Acolo trebuie să operăm marea schimbare. Acolo avem nevoie de un alt aer. Acolo avem nevoie de o atmosferă în care să nu se hăhăie şi în care să se mişte mai multă înţelepciune, mai multă armonie, mai multă diplomaţie, şi nu în ultimul rând mai multă năzuinţă spre mai multă democraţie.

Când vom intra la urne, să nu uităm de 2009. Să nu-i ratăm acestuia şansele schimbării.

Făclia, joi, 20 noiembrie 2008

Despre „pleaşcă”

De o bună bucată de vreme mi-am zis că nu voi mai scrie pe teme ale politicii curente. Mi-am zis că prea pare a fi pe degeaba. M-am gândit că a mâzgăli ceva păginuțe pe teme de filozofie ar putea fi, cel puțin pentru sufletul meu, ceva mai interesant.

Am ajuns să-mi calc promisiunea din cauza celor văzute şi apoi auzite la televizor despre „pleaşca” căzută pe capul PDL-ului. Neavând la îndemână tot textul şi contextul noutății, mare lucru n-am înțeles. N-am înțeles dacă-i vorba de „pleaşca” în sensul vechi al termenului – „pradă”, „jefuire” - sau de cel nou –„chilipir”, „pomană”, „afacere bună”.

A doua seară am dat peste un text mai larg şi m-am cam lămurit. M-am lămurit nu numai cu ceea ce era în text, dar şi cu multe din cele ascunse în subtext. Fraza cu „pleaşca” trebuie citită în două faze, în faza textuală si apoi subtextuală. „Pleaşca” invită la o anume hermeneutică, la o codificare ceva mai atentă. Ea spune multe nu atât prin ceea ce spune ci prin ceea ce nu spune, prin ceea ce se află dincolo de ceea ce spune.

În încercarea de-a decodifica „pleaşca” am înțeles mai întâi că domnul Paleologu, ministrul Culturii, s-a hotărât să se lanseze de pe acum în campania electorală pentru prezidențiale. Deci nu pentru euro-parlamentare, ci pentru prezidențiale. În numele unei asemenea lansări, „pleaşca” domnului Paleologu vorbeşte despre pleaşca de „carismă” pe care domnul Băsescu o aruncă cu generozitate peste Partidul democrat şi liberal.

Când am auzit despre o asemenea „carismă”, să-mi fie cu iertare, dar am stat şi m-am întrebat: Care carismă? Unde carismă? Să fie hăhăitul domnului Băsescu carismă? Să fie faptul că azi zice una şi mâine alta - tot carismă? Să fie carismă o acuză fără acoperire? Să fie carismă în a striga împotriva corupției când eşti cel puțin tot atât de corupt? Să fie carismă în a zice „țigancă împuțită” şi „zoaie”, în a fi nediplomat atunci când se cere un dram de conduită diplomatică? Să fie carismă doar creşterea în sondaje? Dar dacă sondajele sunt artificiale? Să fie carismă în a jura că vei fi preşedinte al tuturor românilor, ca până

la urmă să fii preşedinte doar al propriului partid? Să fie carismă faptul că problemele ţarii te interesează doar din motive de imagine şi de realegere? Să fie carismă că faci dosare tuturor celor care nu se lasă clonaţi? Să fie carismă că vrei să-i clonezi pe toţi cei din jur? Să fie carismă că vrei să fii atât de „jucător" încât nu mai laşi pe nimeni să joace? Să fie carismă imaginarea unor „axe" care nu există? Să fie carismă că izolezi ţara în plan internaţional? Să fie carismă năzuinţele spre dictatură? Să fie carismă?.. Să fie carismă?

Dacă toate acestea pot fi considerate carismă, atunci „pleaşca" domnului Paleologu este realmente o mare pleaşcă de propagandă electorală.

Mai este şi pleaşca prin care ni se arată că de fapt domnul Paleologu a şi votat. A votat în avans şi în faţa întregii ţări. Aşa, pentru a fi un exemplu. A votat fără să-i mai aştepte pe ceilalţi candidaţi. A votat deoarece în opinia domnului ministru şi a colegilor lui de partid problema vreunui alt carismatic nici nu se poate pune.

Dar povestea cu „pleaşca" ne mai spune ceva. Ne spune cât de uşor şi cât de mult s-a lăsat clonat domnul Paleologu. L-am mai văzut de vreo două trei ori la televizor. Nu m-a prea impresionat, dar reţin că mereu vorbea de dreapta şi iar de dreapta. Judecând după anumite tradiţii politice de familie, mă aşteptam să nu se lase chiar aşa de clonat. Mă aşteptam să nu se înroleze cu aşa entuziasm în partidul care numai coada o are de dreapta. De fapt nici coada nu se prea ştie ce-i. Tot partidul nu este nici de dreapta, nici de stânga, pentru că vrea să fie şi de dreapta şi de stânga. Necazul este că nici de centru nu-i. Nu-i de nicicum, deoarece merge când hăis, când cea, după cum i se comandă! Este un partid care seamănă cu masele populare: merge aiurea după conducător..

Cele zise de domnul Paleologu despre „pleaşcă" şi despre „carismă" seamănă cu o mică odă adresată preşedintelui. Este în această odă multă slugărnicie, multă asemănare cu vremuri de care abia ne-am despărţit. Noul cult al personalităţii pare că a început. „Pleaşca" domnului Paleologu se înscrie în aceste începuturi. Este vorba de o osanală scurtă, dar cu bătaie lungă.

Îmi place să cred că oamenii de bună gândire şi de bună atitudine politică nu se vor lăsa duşi de asemenea osanale. Îmi place să

cred că în ciuda tuturor osanalelor care s-au zis şi care se vor mai zice, la toamnă, oamenii vor şti cum să voteze. Vor şti să aleagă în aşa fel încât să avem în fruntea ţării o alt fel de „carismă" decât aceea afişată până acum de domnul Băsescu. Aş vrea să nu ajungem ca, după alegeri, acelaşi domn Paleologu să apară la televizor şi să ne vorbească despre „pleaşca" Băsescu, dar căzută nu numai peste PDL, ci căzută peste întreaga ţară. Doamne, fereşte-ne. Sfântă istorie, fie-ţi milă de noi.

Făclia, 4 martie 2009

Draga de „Draculette”

Se pare că cei de la „Der Spiegel” au răsfoit câte ceva din presa italiană şi au băgat de seamă că prin paginile acesteia numai şi numai de rău s-a scris şi se scrie despre români. S-au minunat şi ei de uşurinţa cu care unii ziarişti au recurs la generalizări nepermise. Nepermise de logică şi nepermise de fapte. S-au minunat că, pe baza unor cazuri de cetăţeni ai României certaţi cu legea şi cu morala, s-a ajuns la toţi românii sau la toţi românii care sunt pe meleaguri italiene

Aceiaşi jurnalişti s-au uitat probabil şi prin presa lor. Au constatat cu destulă uşurinţă că şi pe la ei când se scrie despre România, se scrie doar de rău. Se scrie de regulă despre copiii străzii, despre handicapaţi sau despre ruinele în care au ajuns multe din casele, şcolile şi bisericile lăsate de saşi pe meleagurile noastre. Alte teme sunt rare. Despre ceva bun, deloc sau aproape deloc.

După aşa constatări, tot cei de la „Der Spiegel”, jurnalişti de mai bună calitate şi de mai mare spirit de obiectivitate, s-au gândit, îmi zic eu, că nu-i drept, că nu-i drept că despre România şi despre oamenii ei se scrie doar la modul negativ. S-au gândit, probabil, că se poate şi că trebuie să se scrie şi altfel.

Aşa se face, bănuiesc eu, că în unul din ultimele numere ale revistei lor, 30 martie 2009, dăm peste câteva pagini luminoase, dăm peste privighetoarea noastră, dăm peste numele sopranei **Angela Gheorghiu.** Sub o poză de o jumătate de pagină, poză foarte reuşită, se întinde, pe aproape trei pagini, interviul revistei cu binecunoscuta noastră soprană.

Interviul e aşezat sub o frază luată din economia dialogului **„Ich will, bitte schön, geliebt werden” - Eu vreau, vă rog frumos, să fiu iubită**. Subtitlul ne spune care sunt principalele momente ale discuţiei: Despre numele de „Draculette”, despre noua înregistrare „Butterfly” şi despre concurenţa cu Anna Netrebko.

Înainte de a se intra în faza de întrebări şi răspunsuri ni se mai spune că Angela Gheorghiu are 43 de ani, că este fiica unui mecanic de locomotivă şi a unei croitorese. Se precizează că ea acum trăieşte în Elveţia.

În prima întrebare, după referiri la calităţile vocii şi la înălţimile carierei, apare aprecierea de Divă, de „una din ultimele Dive în viaţă”. La această apreciere replica este simplă şi tăioasă: **„Diva ist falsch... Eu nu sunt o Divă, sunt pur şi simplu o artistă”.** O artistă despre care ni se mai spune că a urcat pe scenă la 16 sau 17 ani şi care, se poate zice, de atunci n-a mai ieşit de sub lumina reflectoarelor. După prima apariţie a urmat admiterea dură la Conservator - 100 de candidaţi pe cinci locuri - şi apoi anii lungi ai pregătirii în clasa profesoarei Mia Barbu. Profesoara artistei este şi astăzi considerată ca fiind principalul ei îndrumător: Când artista are vreo problemă de interpretare, ea nu se duce la nimeni; se gândeşte doar la ce i-ar zice aceea care i-a fost mamă de carieră. Rezultă o asemenea atitudine dintr-o simplă filosofie de viaţă: artista vrea să răspundă singură pentru succesele şi insuccesele sale. În relaţiile cu regizorii nu-i place să se supună pur şi simplu poruncilor acestora; îi place să-şi pună în joc şi propria-i personalitate artistică.

Cu privire la înregistrarea lui „**Madame Butterfly**”, artista a fost întrebată de ce n-a cântat cu soţul ei, ci cu Jonas Kaufmann. Răspunsul este că nu în toate cazurile rolurile ei se potrivesc cu vocea şi cu personalitatea artistică a soţului, aşa după cum, nici în toate angajările artistice ale soţului nu se potrivesc calităţile ei scenice şi vocale.

Cam pe la mijlocul interviului apare problema cu „**Draculette**”. Artista explică simplu celor care o întreabă şi care o ascultă că unii din cei care au comentat şi comentează apariţiile ei pe scenă îi mai zic şi Draculette pe motiv că locul ei de origine este ţara lui Dracula. Numele n-o deranjează, iar un compozitor american chiar i-a propus să scrie pentru ea o operă cu titlul „Draculette”. **Nicht toll?** - Nu-i grozav? - întreabă retoric artista.

Cam în aceeaşi ordine a ideilor, artista anunţă că compozitorul Vladimir Cosma scrie acuma o operă pentru ea şi pentru soţul ei. „**Ce poţi vrea mai mult**?” le zice artista interlocutorilor săi.

Către finalul interviului sunt aduse în discuţie comparaţiile şi raporturile cu Anna Netrebko. Se invocă faptul că tema este deschisă de presă şi că revista britanică „Gramophone”, revistă de specialitate, chiar ajunge să pună întrebarea: Cine este astăzi primadonna? „Şi care dintre noi este mai bună?”, întreabă în replică artista noastră. I se răspunde că

revista lasă problema deschisa. Cu mult bun simț, Angela noastră afirmă simplu că ei „îi place" Anna şi că „ea crede" că şi Anna o place pe ea. Ea ştie că în curând vor fi împreuna pe scenă. Cei de la „Der Spiegel", pentru a mai adânci comparațiile, aduc în discuție afirmațiile lui Netrebko că ea îşi doreşte bani, cât mai mulți bani. La o aşa uşoară provocare artista noastră declară că pentru ea banii nu sunt lucrul cel mai important. În angajările ei, ea nu pune prea multe condiții băneşti. Banii o interesează doar pentru a-şi asigura un trai normal şi confortabil condiției sale. „**Pentru mine este mai important să cânt" – Singen ist mir wichtiger.**

Când auzi aşa ceva, îți vine să te bucuri. Să te bucuri că mai sunt oameni pe această lume, care ar putea aduna bani peste bani şi care să declare că alte valori trebuie să fie puse înaintea banilor.

Pe tema raporturilor Angela şi Anna ar mai fi de notat că paginile Der Spiegel mai conțin şi două poze sub care se scrie simplu: Colegele Gheorghiu şi Netrebko. Gheorghiu e prinsă într-o scenă din **Faust**, împreună cu Adrian Eröd, Viena, 2008, iar Anna într-o scenă din **Traviata**, Salzburg, 2005.

Ultima întrebare revine la relațiile de familie: „Cântați acasă cu soțul dumneavoastră?" „Natürlich" vine răspunsul. L-am învățat şi câteva cântece populare româneşti şi trebuie să vă spun că le cântă, „chiar bine".

Interviul din paginile revistei „Der Spiegel" nu-i un fapt oarecare, el este un adevărat eveniment cultural. Un eveniment care trebuie să ne bucure de două ori. Să ne bucure că în paginile lui este vorba despre privighetoarea noastră şi să ne bucure că el a fost susținut cu o aşa înaltă ținută intelectuală şi umană. Să-i mulțumim privighetorii noastre, să-i mulțumim. Să-i mulțumim că prin vocea ei parcă ne lasă şi pe noi să cântăm.

Făclia, joi, 23 aprilie 2009

Fata lu' tata

Mi-am tot zis că n-am să scriu despre europene, deşi sunt un european convins. Mi-am zis aşa ceva până când, într-o bună zi, am văzut-o la PRO TV pe domnişoara Băsescu. Am văzut-o şi am auzit-o vorbind despre campania ei electorală şi despre programul cu care vrea să se lanseze în marea politică europeană. Din cele zise despre program mi-a atras atenția tema cu Marea Neagră, temă pe care a recunoscut că a împrumutat-o de la tata. Acest împrumut m-a făcut să-mi aduc aminte că şi tata s-a lansat în politica mare tot cu Marea Neagră. Şi, de când s-a lansat, navighează, navighează şi sub raport politic n-a ajuns nicăieri. Geografic se pare c-a ajuns pe la Erevan, c-a ajuns şi prin Georgia şi Turcia. În unele locuri a ajuns în vremuri nu prea inspirate. În Georgia era mai bine dacă nu se ducea.

Dar să revin la emisiune, mai bine zis, la gândurile care m-au năpădit după emisiune.

Gândul cel mai presant şi din care au țâşnit apoi toate celelalte a fost următorul: Doamne, dar încă o Elenă? Oare nu ne-a fost destul cu una? Nu, nu, nu-i vorba de Elena blondă, de aceea care, tot croşetând pe la televizor şi tot umblând pe la Cotroceni, a ajuns ministru. Nu-i vorba despre Elena care acuma, călare pe un cal alb, face turism. Este vorba despre o altă Elenă. Una din alte vremuri, vremuri nu prea de mult apuse.

Este foarte adevărat că între cele două Elene din capul meu există multe deosebiri. Există însă şi o mare şi sfântă asemănare: amândouă au ajuns să conteze în viața politică pe baza unei singure calități. Prima a ajuns al doilea om în stat, ba a ajuns chiar academician şi savant de renume mondial, numai şi numai pe baza calității ei de **soție a soțului**. Noua Elenă a ajuns în politică, a urcat primele trepte şi aspiră la mai mult şi la mai mare, numai şi numai pe baza calității de a fi **fata lu' tata**. Fără această calitate ar fi rămas o simplă domnişoară. Una despre care se poate zice că-i nici prea prea, nici foarte foarte. Dincolo de asta însă nimic sau aproape nimic.

Limitele de tot felul ale domnişoarei Băsescu se văd cel mai bine în faptul că nici măcar nu-şi vede limitele. Se vede deja

politiciană şi încă o mare politiciană. Nu realizează că în plan politic este atâta cât este doar prin numele de Băsescu. Fără acest nume n-ar fi ajuns la „tineret", n-ar fi fost votată şi n-ar fi fost ovaţionată Elena! Elena! Dacă ar ajuta-o ceva, ar înţelege că aceste urale i s-au urcat la cap. Lipsa de modestie o face neconvingătoare. Este exagerată pretenţia de a deveni parlamentar european. Este cam mult, este mult prea mult.

Ceea ce surprinde este că unii, tineri şi netineri, o iau în serios. Nu de mult, tot la televizor, am văzut două doamne de la PDL, una deputat şi alta ministru cu tineretul, care încercau să ne convingă că domnişoara Băsescu este deja un politician care stă pe picioarele ei, un politician plin până la refuz de idei şi de proiecte, unul care îşi are deja un electorat propriu. S-a afirmat simplu că în alegeri ea nu va lua nici un vot din urna partidului lor.

Când auzi aşa ceva, cum să nu-ţi sară prin minte cel puţin următoarele întrebări: Oare chiar aşa să fie? Oare doamnele acestea chiar pot crede în ceea ce spun? Oare chiar nu-şi dau seama că se joacă cu sinceritatea? Oare sunt atât de... încât îşi închipuie că le-am putea crede? Nu cumva spun ceea ce spun din slugărnicie? Oare n-o fac doar pentru că este vorba de **fata lu' tata**?

Toţi cei care au imaginat scenariul cu a candida independent au făcut o mare gafă politică. Au recurs la o independenţă imposibilă. Se minte atunci când se zice că domnişoara Elena nu va lua nimic din voturile PDL-ului. **A vorbi despre electoratul propriu este o pură inepţie.** Nici măcar naivii naivilor n-ar putea conta pe aşa ceva.

Ceea ce pare curios în toată această poveste este că tace partidul. De fapt, tace tocmai pentru că este vorba de fata lu' tata. Încă o dată se dovedeşte, dacă mai era nevoie, că PDL-ul este un partid de subordonaţi, de soldaţi ai comandantului suprem. În subunităţile PDL-ului nimeni nu mişcă-n front.

Ceea ce pare şi mai curios este atitudinea tatălui. Se face că nu ştie, că nu se amestecă. Ne zice că are o fată majoră, o fată care poate face în politică ce şi cum vrea. O aşa atitudine este **fariseică**. Domnul nostru preşedinte una zice şi alta face, una face şi alta gândeşte. O asemenea atitudine, în condiţiile unei democraţii cât de cât normale, s-ar plăti scump. S-ar plăti la urne.

Ar fi cazul să dovedim la urne, şi în iunie, şi la toamnă, că ne-am săturat de cel puțin două lucruri. Că ne-am săturat **de fariseism politic** şi că ne-am săturat de politică făcută pe bază de **relații de familie**. Prea bate la ochi faptul că noua noastră Elenă este ceea ce este sub raport politic doar fata lu' tata.

Dacă vom trimite prin Europa doar o domnişoară cu breton, doar o fată a lu' tata, am ajuns rău. Am ajuns foarte rău. Aşa de rău, că mai rău nu se poate.

Dar să sperăm că nu se va întâmpla. Să sperăm.

Făclia, 13 mai 2009

Broaştele şi domnul Băsescu

Nu cred că trebuie să-mi explic prea mult titlul acestor rânduri. Cei care s-au uitat în ultima vreme pe la televizor, pe la imaginile cu despărțirea lui Boc de biroul său de la primăria din Cluj vor înțelege ușor că este vorba despre broaștele domnului Boc. Vor înțelege că este vorba de cele două țestoase pe care fetițele domnului Boc i le-au făcut cadou tăticului lor. Un gest frumos, inspirat, un gest de toată lauda. Rămâne de toată lauda şi faptul că domnul Boc ține aşa de mult la cele două țestoase. Este aceasta un semn al iubirii pe care tăticul o poartă fetițelor lui.

Dar ce caută în toată această despărțire de birou, de Cluj şi de clujeni domnul Băsescu? Ce caută în această poveste preşedintele țării? Ce legătură poate el avea cu broaştele? Într-un anume fel legătura este foarte simplă. În altul, ea este ceva mai subtilă şi mai complicată.

La modul simplu şi exterior această legătură au dezvelit-o cei de la televiziune. Ei ne-au arătat la modul repetat broaştele împreună cu portretul de mărimea A4 al domnului Băsescu. Ei ne-au arătat, apoi, când broscuțele, când pe domnul Băsescu în prim plan. Aşa că legătura a devenit simplă şi în ochii oricui. De ce a ținut televiziunea la o aşa alternanță de imagini nu ştiu. Comentariile nu ne-au spus nimic în această privință. Nu cred că această alternanță a avut vreun subtext.

La modul mai subtil, tot jocul de imagini parcă voia să ne zică: Iată care sunt marile iubiri ale domnului Boc. Iată lucrurile lui de suflet, lucrurile de care nu se poate despărți, lucrurile care musai trebuie, cum se zice uneori pe la noi, să-l însoțească pretutindeni. Se lasă să se înțeleagă că acvariul cu cele două țestoase, mai târziu, va ajunge şi el la Bucureşti. Portretul nu se va lua; la guvern trebuie un portret mai mare. Legătura invizibilă dintre domnul Băsescu şi broaştele acum în discuție s-a făcut şi se face prin inima domnului Boc. Ea a unit şi uneşte cele două lucruri aparent atât de îndepărtate. Cele arătate la televizor, până la urmă, asta ne arată şi asta ne spun: Iată pe cine iubeşte domnul Boc înainte şi înainte de toate. Iată-i sentimentele fundamentale. Dacă din

aceste două iubiri este vreuna prioritară nu ni se mai spune. Ele sunt puse doar împreună şi de câtva ori în alternanță.

Şi ce poate fi rău în cele arătate țării? Ce poate fi rău în faptul că cineva îşi iubeşte conducătorul cam aşa precum îşi iubeşte fetițele? Nimic, dar absolut nimic rău. Totul e OK, totul e foarte bine. Ce poate fi mai frumos pe lume decât o iubire curată şi nesilită de nimeni?

Şi totuşi, şi totuşi. În iubirea declarată prin portret se ascunde şi ceva care nu-i o nevinovată iubire. Se ascunde slugărnicie, o mare slugărnicie. Se ascunde slugărnicia care l-a adus pe domnul Boc la primărie şi acum de la primăria Clujului la guvernul țării. Oare chiar să nu înțeleagă domnul Boc că aceasta este calitatea care l-a propulsat aşa de sus? Oare chiar să nu înțeleagă că nu este cel mai potrivit pentru funcția pe care cu slugărnicie a primit-o? Oare chiar să nu-l fi afectat comparațiile pe care domnul preşedinte le-a făcut cu domnul Stolojan? Cu competențele mai înalte ale acestuia? Că după o aşa „palmă" dată în fața țării, totuşi acceptă numirea, nu are altă explicație decât aceea a slugărniciei. Mie, de pildă, dacă mi s-ar fi făcut o aşa propunere în aşa condiții, în „secunda a doua", ca să folosesc chiar o expresie a domnului Boc, mi-aş fi făcut bagajul şi pe jos, până la Cluj nu m-aş fi oprit. Dar ce să-i facem sunt pe lume oameni şi oameni.

Povestea cu portretul domnului Băsescu în biroul domnului Boc mi-a adus aminte de două lucruri.

Mi-a adus aminte de vremurile în care, din poruncă venită de la stăpânire, toate birourile şi toate clasele ni s-au umplut de portrete ale iubitului conducător. Ba în unele birouri portretul trebuia să fie aproape în mărime naturală şi pe deasupra şi în culori. Dacă putea fi pictură era şi mai bine. Unii zeloşi nu s-au mulțumit cu portretul de pe perete, şi-au pus unul şi pe birou. Astfel încât chipul celui iubit să fie cât mai aproape, cât mai sub ochi. Cam zelos, zic eu, a fost şi este şi gestul domnului Boc. Zelos deoarece el nu era răspuns la vreun ordin, ci era un gest țâşnit din propriile-i inițiative, din propria-i iubire față de cel care i-a fost şi care-i va fi veşnic iubit conducător. Dacă dragostea domnului Boc față de iubitul lui conducător este aşa de mare, s-ar putea foarte uşor întâmpla ca nu peste mult să ne trezim cu o ordonanță de urgență prin care să reluăm obiceiul cu pozele şi să ne umplem iarăşi birourile şi

clasele cu chipul conducătorului iubit. De fapt, mai ieri ori altădată am şi auzit pe un membru PDL şi membru al guvernului – pe la cultură, mi se pare – zicând că după opinia lui ar fi perfect normal ca portretul conducătorului ţării să ne însoţească în toate locurile. Ni se argumenta că el şi prin străinătate a văzut aşa ceva. Eu ţin să-l asigur pe domnul ministru că în Germania nu va da peste nici un portret, nici al preşedintelui şi nici al cancelarului. Nemţii s-au săturat de vremurile în care portretul lui Hitler era până şi în biserici.

Dar venind vorba de clasele din şcoli şi grădiniţe, prilejul portretului acum în discuţie mi-a adus aminte de discuţia pe care am avut-o cu fiica mea pe când aceasta avea cam 8-9 anişori. Oricum, era în clasele primare. Într-o bună zi, venită de la şcoală, cu un fel de protest de copil m-a întrebat: Măi tati, ce-i mai important, ţara sau Ceauşescu? Eu i-am răspuns că ţara. La răspunsul meu ea şi-a revărsat oful: Atunci de ce la noi în clasă a fost luată stema ţării şi mutată pe un perete lateral, iar în locul ei a apărut portretul tovarăşului Ceauşescu? I-am zis că probabil aşa s-a poruncit. Cei din şcoală au îndeplinit un ordin. Şi îi bine aşa? îmi zice ea. Nu-i bine, zic eu, dar dacă-i ordin cei din şcoală au trebuit să facă cum zice ordinul. Apoi nu-i bine măi tati, nu-i bine, îşi încheie fiică-mea părerile.

De ce mi-a venit în minte această mică poveste nu prea ştiu. Probabil din gândul că dacă va veni vreun ordin să ne pavoazăm din nou cu portrete, vreun alt părinte va ajunge în situaţia trăită de mine şi schiţată mai sus.

Să nu uităm că toate dictaturile încep cu portrete, continuă cu osanale şi ode şi se încheie cu statui şi mausolee.

Să ne rugăm la istorie să nu ne aducă din nou la vremurile din vremea lui Ceauşescu. Să ne rugăm să nu ajungem din nou să ne trezim dimineaţa cu o muzică prea bine cunoscută, muzică în care însă în loc de Partidul, Ceauşescu, România să auzim Partidul, Băsescu, România. Sub guvernarea domnului Boc o aşa evoluţie nu este deloc exclusă.

Făclia, 17-18 iunie 2009

Despre cele „de nespus”

Titlul lucrării lui V. Muscă, fostului student şi apoi colegului de meserie, „Spusul şi de nespusul” este un titlu neobişnuit şi de aceea de o reală provocare. Mai ales „de nespusul” aruncă oricui o veritabilă mănuşă. M-am gândit s-o ridic şi m-am apucat să citesc cartea. O carte de „meditaţii, însemnări, aforisme”, după cum ni se anunţă prin subtitlu. Acesta este şi el un îndemn la lectură.

Prin genul ei, cartea are toate avantajele şi dezavantajele scrisului prin note şi aforisme, prin gânduri aşezate în pilule de expresie. Un aşa gen de scriitură îi permite gândului să zburde, să sară uşor de la o idee la alta. Îi permite să nu se intereseze de coerenţe tematice şi conceptuale. Lipsa de coerenţă poate merge până acolo încât să accepte fără scandal nu numai afirmaţii diverse dar şi contradictorii. Autorul de note şi de aforisme poate spune la o pagină una şi peste două pagini alta. Şi aceasta în perfectă legitimitate. Prima şi poate singura grijă a autorului de note şi aforisme este să caute chintesenţe ideatice şi atitudinale şi să le exprime în modul cel mai economicos posibil.

Dar o aşa scriitură îşi are şi dezavantajele ei. Se citeşte şi se asimilează cu anumite dificultăţi. Aforismele se citesc cu încetinitorul; pe marginea lor mai trebuie să mai şi meditezi. Textul mai larg nu numai că permite o mai uşoară înţelegere dar te ajută şi la o mai bună asimilare. Aforismele, uneori, parcă îţi scapă printre degete.

În forma şi conţinutul ei, cartea colegului Muscă este parcă un joc cu mărgelele de sticlă, ca să folosesc titlul unui mare roman al lui H. Hesse. Este un joc dar nu cu nişte mărgele banale, ci cu mărgele care au printre ele şi multe mărgăritare. Mărgăritare de gândire, apreciere şi atitudine.

Dar să revin la provocarea din titlu. Ce-o fi până la urmă „de nespusul”?

Parcă simţind că trebuie să se explice, autorul încearcă aşa ceva în chiar prima notă a cărţii. În acest sens, se invocă faptul că Platon, la vârsta de 80 de ani, se stinge din viaţă, aplecat asupra manuscrisului „Legile”. Lucrarea rămâne, bineînţeles, neterminată. De aci afirmaţia că

Platon nu şi-a încheiat spusele. „Rămâne ceva nespus la Platon, iar ceea ce el n-a spus constituie de nespusul oricărei filozofii (p. 5). Orice filozof, se scrie ceva mai jos, „lasă ceva nerostit", iar acest ceva rămâne a fi misterul gândirii sale, mister pe care îl „coboară cu sine în mormânt"(p.6)

Presupunând că în această explicație nu s-a spus totul, că în numele ei ar trebui să mai fie ceva, m-am dus cu lectura mai departe. În acest mai departe am dat peste multe gânduri frumoase, peste rezultate ale unei veritabile filozofări. Cartea colegului Muscă nu este o culegere, ea este o creație, creație în culori şi nuanțe filozofice. Cartea rezumă şi prinde în gânduri de sinteză o întreagă experiență de viață; experiență de om, de dascăl şi nu în ultimul rând de dascăl de istoria filozofiei.

Experiența de profesor de istoria filozofiei se desprinde uşor din modul în care autorul se joacă cu ideile unor „monştri sacri" ai gândirii filozofice: Heraclit, Platon, mai ales Platon, Aristotel, Plotin, Locke, Descartes, Spinoza, Hume, Kant, Hegel, Schopenhauer, Pascal, Nietzsche, mai ales Nietzsche, Ortega y Gosset, Heidegger, Blaga, Cioran ş.a. Gândurile luate din gândirea acestora nu sunt pur şi simplu preluate, ci asumate, ci trecute prin propriile lui criterii de selecție şi de apreciere. Aceeaşi experiență se mai poate urmări în toate acele cugetări în care se vorbeşte despre raporturile dintre filozofie şi istoria filozofiei, dintre a fi filozof şi a fi doar profesor de filozofie. Considerând că de fapt mare filozofie s-a făcut prin creația de idei a unor mari profesori, se consideră în acelaşi timp că un profesor devine filozof numai şi numai dacă el s-a întâlnit cu „Ideea", cu problema şi cu soluția care să-l consacre ca filozof.

Fără a zice şi fără a crede că s-ar fi întâlnit cu „Ideea", autorul cărții dovedeşte prin cugetările sale, că s-a întâlnit cu sute de idei de coloratură şi nuanță filozofică. El a dovedit acest lucru atunci când s-a confruntat deschis cu realități şi cu idei precum: Absolut, Dumnezeu, existență, non-existență, natură, viață, moarte, adevăr, libertate, timp, spațiu, om, singurătate, personalitate, credință, optimism, cultură, poezie, frumusețe, moralitate, iubire, eternitate, geniu, politică, democrație, morală, păcat, suferință, fericire etc. etc.

Din lista unor aşa confruntări aş reține cugetarea prin care, corect si subtil, se afirmă că marea realizare a începuturilor gândirii filozofice n-a

fost descoperirea „Ființei" ci a non-Ființei. „Ceea ce asigură demnitate gândirii omenești nu este problema ființei, cu tot desișul de întrebări care cresc pe marginea ei, ci problema neantului. Singur neantul poate oferi un răspuns valabil la problema existenței…" (p.157).

O așa cugetare m-a dus cu gândul la matematică, la faptul că și aceasta își are începuturile și poate chiar temeiurile nu atât în inventarea lui unu, care este întotdeauna un ceva, ci în inventarea lui Zero, adică a unui nimic, a nimicului matematic. Până la zero, gândirea matematică era o simplă sau complicată numărătoare. După Zero totul a devenit altceva. Tot așa și cu filozofia. Începuturile ei propriu-zise nu se leagă de discuțiile despre natură ca natură, despre ceea ce este precum este, ci de gândirea vidului, nimicului, non-existentului. Până la ideea nimicului cugetarea filozofică a fost mitologie. Cu nimicul filozofic începe filozofarea propriu-zisă. Încep discuțiile și disputele pe tema „existenței ca existență", cum ne-a zis Aristotel sau „Ființei ca ființă", cum ne-a zis mai recent Heidegger. Încep disputele din filonul principal al oricărei filozofii – filonul metafizic.

Pe oriunde există ceva metafizică, fie că vrem, fie că nu vrem, dai peste întrebările existenței sau inexistenței lui Dumnezeu. Fără a discuta despre Dumnezeu, filozofia nu-i filozofie. Colegul Muscă nu putea ocoli nici el această tematică. Îi acordă multe note și cugetări. Fără nici o pretenție de rigurozitate am numărat vreo 30. În unele din ele ni se lasă să înțelegem că Dumnezeu ar exista aievea, că el ar fi o veritabilă realitate ontică, că ar fi „libertatea absolută" care ne-a dat o creație „perfectă, infinită care este lumea însăși"(p.195). Într-un alt loc ni se spune că Dumnezeirea a coborât din transcendență și că „a venit să locuiască în frunze și între ierburi, în bob de rouă și în poame grele"(p.61). Ni se mai spune categoric, parcă vizându-l expres pe Nietzsche, că „Nu este adevărat: Dumnezeu nu este mort și nici măcar nu poate să moară". Și apoi interesanta și curioasa motivație: „El este condamnat să trăiască pentru a asista până la capăt la nefericirile, imperfecțiunile, mizeriile și toate relele lumii pe care a creat-o.(p.229). În alte aforisme Dumnezeu este muritor, el există doar în noi și moare cu moartea fiecăruia dintre noi (vezi p.59).

Aforismele în care este vizată sfânta divinitate satisfac pe toată lumea. În ele se pot regăsi şi cei care cred şi cei care nu cred, precum şi cei care se chinuie cu chinurile îndoielii. Din gama posibilelor opțiuni, opțiunea autorului, în principal, rămâne în zona nespusului. Se pare că la modul conştient autorul n-a vrut să facă lecții nici de religie şi nici de ateism. A vrut să-i lase cititorului libertatea de gândire şi de alegere.

De fapt rămân în zona nespusului multe, multe alte gânduri. Rămân în această zonă toate cele care s-ar putea spune înaintea oricărei cugetări, precum şi toate cele care s-ar putea spune după. De fapt, aforismele ca aforisme se scriu fătă prefețe şi fără postfețe. Ele rețin doar miezul unor căutări ale spiritului.

Prin această caracteristică a scrierii de meditații şi aforisme se şi motivează, credem noi, titlul cărții. Paginile cărții, ne spun cugetările, nu ne spun nimic despre drumul până la ele şi nici despre drumurile care s-ar putea desprinde din ele. Nespusul se poate doar bănui, se poate eventual citi printre rânduri. De altfel, într-un loc autorul ne şi zice că: „O absență caracterizează la modul cel mai stăruitor fragmentul: aceasta însemnă, de fapt, respectarea a ceea ce nu este spus, a de-nespusului". (p.58).

Chiar şi cu această precizare încă n-am ajuns la explicitarea până la capăt a „de nespusului". Credem că ne-am putea apropia de finalul acestei explicitări numai şi numai dacă am pune în joc doi termeni care apar într-un aforism de pe la sfârşitul cărții. Este vorba despre „taină" şi „mister". Folosiți în intenția de a-i critica pe cei care au pretenția că „ştiu şi pricep totul" (vezi p.228), termenii în cauză ne-ar putea ajuta să facem ultimul pas în căutata lămurire.

Dacă legăm termenii de „taină" şi „mister" cu „dusul în mormânt" poate că avem sensul şi semnificația deplină a ceea ce ar fi şi ar putea fi „de nespusul". În lumina unei aşa asocieri, „de nespusul" nu ne mai apare ca fiind doar ceea ce „n-a fost spus", sau ceea ce încă n-a fost spus. Ceea ce încă n-a fost spus este un „de spus" şi nu un „de nespus". „De nespusul" este ceea ce nu se spune, ceea ce-i secret, ceea ce-i supus unei severe cenzuri. El este un ceva pe care o cenzură transcendentă sau transcendentală îl apără. Cenzura transcendentă a lui Blaga păzeşte misterul şi/sau misterele Marelui Anonim. Cenzura socială păzeşte ceea

ce nu trebuie scris sau rostit, păzeşte secrete. Cenzura din noi ne păzeşte intimitatea. Ea nu ne lasă să ne golim mintea şi sufletul, mai ales sufletul, precum ne golim buzunarele. „De nespusul" e tainicul din noi, e ceea ce ne aparține în exclusivitate, ceea ce realmente ducem cu noi în mormânt. De nespusul este cutia noastră cu intimități, este cutia care ne permite să nu trecem dincolo chiar cu mâna goală.

Din acest punct de vedere s-ar putea pune în discuție problema spovedaniei, a non-sensurilor ei. Spovedania este de fapt un gest neuman, un ceva care atentează la ceea ce avem mai sfânt, mai al nostru. De ce să ne oblige spovedania să ne dezvelim de tot, să ne golim de inegalabilul şi nespusului din noi, de tainicul fiecăruia din noi? Prea multe vrea religia. Vrea să ne toarne în mâinile unui om care-i poate mai păcătos decât noi. Nu-i deloc întâmplător că Luther a scos spovedania din practicile religiei sale.

Spovedania din chiar ceasurile morții este un gest şi mai condamnabil. Cum să-i aduci aminte muribundului de păcate tocmai în ceasul morții? Mai poate el muri nesperiat, necrispat? Nu-l neliniştim chiar atunci când ar trebui să fie cel mai liniştit?

În şi prin ceea ce este de fapt şi de fond „de nespusul", el devine un mare concept filozofic, concept al filozofiei umanului. El vizează şi denotează cognitiv o dimensiune esențială a existenței noastre specifice, dimensiunea intimității, dimensiunea adâncurilor sau tainicului din noi.
Cu cele zise despre tainic am putea considera că am ajuns la capătul decodificării provocărilor din titlu. Am ajuns parcă la miezul a ceea ce ar fi de fapt „de nespusul".

Cu acesta am putea şi încheia. Nu înainte de a mai scrie o frază. Cartea colegului Muscă nu-i o carte ca oricare. Ea face parte din categoria acelor cărți care după ce se citesc se mai şi recitesc. Face parte dintre cărțile care chiar dacă nu stau pe noptieră, stau pe undeva pe aproape, ca din când în când să mai poată fi răsfoită.

Făclia, 29 iulie 2009

Visul şi candidatura

De mai multă vreme şi presa şi televiziunea sunt pline de întrebări dacă va candida sau nu va candida. Este vorba, după cum uşor se poate înţelege, de candidatura actualului preşedinte la un nou mandat. Mai nou, chiar preşedintele a reaprins problema. Un foc de paie. Un nou motiv de propagandă electorală.

Toţi cei care îşi bat capul cu o aşa neinspirată întrebare, sunt nişte naivi, sunt dintre cei care n-au înţeles nimic din conduita politică a preşedintelui nostru. Nu i-au prins nimic din marea lui dorinţă de putere. Domnul preşedinte s-a gândit şi se gândeşte la al doilea mandat de când şi-a depus candidatura pentru primul mandat. S-a gândit foarte serios la acesta atunci când a mințit, încălcând regulamentul unor alegeri democratice, că „se fură cu calculatorul". Nu avea şi nu putea să aibă nici o dovadă pentru a lansa o aşa acuzație dar a recurs la ea ca un ultim pas al campaniei sale electorale; Unii l-au crezut. L-au crezut cu hoția de la calculator aşa cum l-au crezut şi cu promisiunea că va face praf corupția, că va lupta până la ultima sa suflare împotrivă corupției la nivel înalt, împotriva lui Năstase. Dacă nu realiza că Năstase ar putea fi cel mai de temut adversar al domniei sale pentru al doilea mandat sunt sigur că domnul Năstase nu ar fi avut nici un proces de corupție. Nu este Năstase cel mai mare corupt al țări. În toată povestea cu „coruptul" Năstase se poate vedea cel mai bine cât de mult, cât de tare şi cam de când se gândeşte domnul Băsescu la alegerile care se apropie. Simțea de pe atunci că i-ar putea fi contracandidatul cel mai redutabil. De aici şi de aceea fraza: Vreau capul lui Năstase.

Dar să-l lăsăm pe domnul Năstase că el nu candidează. Într-un fel păcat că nu candidează. Dar acesta este o altă poveste.

Că domul preşedinte va candida se mai poate vedea şi din toată conduita lui politică de cinci ani de zile. În tot ce a făcut, n-a făcut decât campanie electorală. Aşa ceva n-am mai văzut şi nu cred să mai fi fost pe undeva. Zi de zi campanie electorală. O aşa campanie eternă vine din mintea preşedintelui, din dorința lui de a sta zece ani la Cotroceni.

Dar până acum nu-i anunțată candidatura, și nu-i anunțată tot din motive de campanie electorală. Vrea să lase impresia - ba uneori și declară - că pe el îl interesează problemele țării, problemele crizei. Dar oameni buni, vizitele pe la toate serbările din țară să fie luptă împotriva crizei? Mersul pe la biserici și mănăstiri ar putea combate șomajul care crește? Domnul președinte nici o cruce nu-și face și nu și-a făcut fără gândul la Cotroceni.

Toate cele de până aici au fost despre candidatură. Dar, unde-i visul? Ce-i cu visul? Nu-i vorbă de visul domnului Băsescu de a mai ajunge încă o dată la Cotroceni, este vorba despre un vis ca toate visele, despre un vis de adevăratelea.

Mi s-a întâmplat acum câteva nopți. Ceea ce pare curios este că-i un vis de anticipație. Freud zicea că visele vin din trecutul nostru, din ceea ce acest trecut a sădit în zonele inconștientului. Dar iată că sunt și visuri care nu vin din refulări ci din anticipări. Cum explică Freud asemenea visuri nu prea știu. Dar aceasta nici nu contează. Contează visul.

Se părea că a sosit ziua prezentării candidaturii restante. Se părea că asist la televizor la evenimentul acestei prezentări. Se părea că era pe undeva pe stadion. Steaguri multe, portrete și mai multe. Steaguri portocali, tricolore doar pe ici pe acolo. Agitație infernală. În fundal, mai ceva decât pe vremea lui Ceaușescu, se scria mare, mare cu oi aduse de domnul Flutur : Băsescu! Băsescu!

În urale de nevisat a apărut domnul Băsescu și s-a așezat pe o mare tribună într-un tron mai ceva decât al domnului Becali. Lumea ovaționa la nebunie. La un moment dat, pe un fundal de relativă liniște, apare pe tribună o delegație mare, mare a PD-L - ului în frunte cu „micuțul" Boc. Erau în delegație toți liderii cunoscuți ai partidului: Blaga, Videanu, Berceanu, Stolojan venit de la Bruxelles, Preda, încă un Preda etc. Domnul Boc, într-o robă de culoare portocalie, a desfăcut un papirus și a început să citească. Pe de rost n-am reținut toate cele citite dar conținutul nu l-am uitat. Era vorba de rugămintea mare, mare și caldă, caldă a Partidului Democrat și Liberal de a candida măria sa domnul Băsescu la noile alegeri prezidențiale. Era rugămintea de a nu fi lăsați pe mâna unui alt președinte că partidul lor se prăpădește. Despre Geoană se zicea că-i de al lui Iliescu, iar despre Antonescu că-i de a lui Tăriceanu așa că... Se exprima nădejdea că doar n-o să lase țara pe

seama principalilor săi adversari. În final era angajamentul că partidul cu toata suflarea lui va fi alături de candidatul lor şi vor face tot ce trebuie făcut pentru a câştiga.

După delegaţia lui Boc a apărut pe scenă o delegaţie de femei în frunte cu doamna Udrea. Aceasta era secondată de doamna Ridzi, alături de EBA, bineînţeles, de doamna Plăcintă, Boiangiu, Turdean, Macavei şi altele. Din papirusul citit de doamna Udrea reieşea rugămintea şi mai fierbinte a femeilor din PD-L de a candida. Era adus argumentul că fără el, bărbatul Băsescu, ele toate au să rămână fără nici o carieră politică.

A apărut după aceea o delegaţie de ţărănci şi ţărăncuţe din toate zonele ţării. Una din ele, aşa cam de 40 de ani şi parcă de prin zonele Maramureşului, în numele ei şi al tuturor femeilor şi fetelor pe care domnul preşedinte le-a jucat şi le-a pupat, îl roagă să candideze. Ele vor din toată inima să fie reales, ca şi la anul, să fie jucate şi pupate de domnul preşedinte. Fără jocul şi fără îmbrăţişările lui ele se tem să nu se ofilească.

În fine, surpriza, surprizelor şi noutatea noutăţilor acestei lansări de candidatură. Aşa ceva nici că s-a mai povestit şi nici că s-a mai pomenit. Un grup de oi apare pe scenă condus din spate de domnul Flutur, venit tocmai de la Suceava. Şi oile în mesajul lor behăit îşi exprimă dorinţa şi speranţa că la anul vor fi nu doar tunse ci şi mulse de domnul preşedinte. Dar nici nu au apucat oile să-şi behăie tot mesajul, că suratele lor din fundalul scenei se pun şi ele pe behăit. Şi în acest behăit general m-am trezit.

Când m-am trezit am stat un pic şi mi-am zis: Doamne ce minune mai sunt şi visele astea. Mi-a părut rău că visul mi s-a întrerupt. Aş fi vrut foarte, foarte mult să văd ce zice preşedintele, ce le mai poate dori şi promite românilor. Din „să trăiţi bine” am văzut ce a ieşit.

Dar visu-i vis şl oricât de tare ai închide ochii, visul nu se mai reia. Dar poate că cele dorite de mine se vor realiza, nu peste mult, într-un decor al realului şi nu al Visului.

Făclia, 5 august 2009

Băsescu şi nemuritorul Socrate

Mai zilele trecute am citit o povestioară drăguță, drăguță. Se zicea că un om de lume şi cu chef de vorbă a intrat într-un restaurant şi uitându-se în jur dă cu ochii de o masă înconjurată de bine dispuşi. S-a îndreptat spre masă şi fără nici un fel de introducere în discuție îi întreabă: **„**Dumneavoastră ştiți cine-i Socrate?".Cei de la masă, uitându-se nedumeriți unii la alții, recunosc pe rând că nu ştiu. Omul nostru jubila. Între timp se apropie de masa cu discuția chelnerul. Cel cu întrebarea pe el: „Dumneavoastră ştiți cine-i Socrate?" Şi chelnerul începe: „Socrate a fost un mare filozof al antichității. S-a născut la Atena în anul 470 î.e.n., tata lui era sculptor iar mama sa moaşă. Soția lui s-a numit Xantipa şi era cunoscută ca o femeie rea de gură. A fost dascălul lui Platon şi a multor altor filozofi greci. A fost acuzat că nu crede în zeii cetății şi că strică tineretul prin ideile lui filozofice. Pe acest motiv, în 399**,** la vârsta de 70 de ani a fost condamnat la moarte. Când prietenul lui Criton a vrut să-l ajute să evadeze a refuzat. Şi-a băut cu seninătate cana cu cucută. Ideile lui filozofice le găsim presărate în aproape toate Dialogurile lui Platon". Toți cei din jur au rămas, cum s-ar spune, cu gura căscată. Numai cel cu întrebarea, cu un aer de victorios, îi spune: „Fals. Totul e fals. Socrate este un cal de curse." Când aude chelnerul de aşa ceva, zâmbeşte uşor şi se duce la treburile lui**.**

Nu ştiu prin ce dracu de mecanisme neuronale povestirea abia povestită m-a făcut să-mi fugă gândul la domnul nostru preşedinte, la cele zise de domnia sa despre filozofie şi filozofi. După cum se ştie, în ultima vreme, aceste zise s-au concentrat în două împrejurări. Prima a fost aceea în care, în plină şedință de guvern a fost făcut praf învățământul pe motiv că scoate „filozofi" în timp ce ar trebui să scoată „tinichigii" şi „ospătari". A doua împrejurare a fost aceea în care, dorind să se explice în față unui filozof - este vorba de G. Liiceanu - i-a spus acestuia că de fapt a vrut să zică „tâmpiți" dar că l-a scăpat gura şi a zis „filozofi". Urâtă scăpare, de la o gafă, la o gafă şi mai mare. Scăparea ne spune că de fapt şi de fond în mintea preşedintelui nostru noțiunile de „tâmpit" şi de „filozof" sunt împreună, sunt cam în aceeaşi căsuță.

Dacă auzi de o aşa căsuţă cum păcatele să nu te întrebi: Doamne, dar oare preşedintele nostru o fi citit vreodată ceva filozofie? Ştie el ceva despre vreunul din marii filozofi? Ştie oare cine-i Socrate? O fi cumva şi pentru domnia sa un „cal de curse”? Chiar dacă n-o fi aşa, se pare că multe lucruri nu ştie. Sigur nu ştie că Socrate ca Socrate este chiar întruchiparea filozofiei, personificarea ei. Hegel ar zice că este spiritul filozofării aşezat într-o singură minte. Socrate este dragostea de înţelepciune, de adevăr, şi de tot mai mult adevăr, de bine şi de tot mai mult bine, de frumos şi de tot mai mult frumos, de dreptate şi de tot mai multă dreptate, de măsură şi de tot mai multă dreaptă măsură. Şcoala lui Socrate este şcoala generală a filozofării, a scoaterii noastre din zona egoismelor primare şi a înălţării pe trepte ceva mai înalte de umanitate.

Ceea ce a surprins, şi încă mai surprinde, este că toate cele zise de domnul Băsescu despre „tâmpiţii” de filozofi a trecut foarte uşor prin faţa opiniei noastre publice. Dacă ar fi fost vorba despre ziarişti cu siguranţă s-ar fi aprins câteva redacţii, câteva ziare, câteva articole. Cu siguranţă am fi văzut două, trei dezbateri la televizor. Fiind vorba de filozofi, toată lumea a tăcut şi tace. Nu s-a aprins nimeni şi nimic. Nu s-a aprins nici măcar acela care a fost în situaţia de a se aprinde. Domnul Liiceanu a înghiţit cu stoicism şi slugărnicie găluşca cu trecerea de la „filozofi” la „tâmpiţi”. De fapt nici nu era o găluşca, nu era ceva din griş sau cu prune, era o veritabilă broscuţă. Şi domnul filozof a înghiţit-o.

Normal ar fi fost să nu o înghită. Normal ar fi fost să-l tragă de mânecă şi în plină televizare să-i ţină o lecţie de filozofie. Ar fi fost normal să i se spună preşedintelui că filozofia - şi în sens larg şi în sens restrâns - nu-i o tâmpenie, nu-i de blamat, ci de respectat. Să i se spună că problema şcolii noastre nu-i aceea că scoate „filozofi” ci în aceea că nu scoate destul de mulţi şi destul de buni filozofi. Problema este că produce multă subcultură. Că scoate meseriaşi care nu sunt meseriaşi, intelectuali care nu sunt intelectuali. Scoate „chelneri” care sunt departe de chelnerul care ştia atâtea despre Socrate. Să i se spună că de când e lumea lume şi filozofia filozofie, aceasta a fost şi a rămas <u>noblețea spiritualității noastre</u>, a fost şi a rămas <u>produsul bijuterie al gândirii umane</u>. Că din această bijuterie ţâşnesc, ca regulă, <u>bune principii</u> de conduită şi atitudine.

Lărgind tematica lecției care ar fi trebuit să fie dar n-a fost, i s-ar mai fi putut spune domnului preşedinte că încurcă borcanele gândirii şi acțiunii politice. Că răstoarnă valorile şi regulile vieții democratice. Că din a fi doar „jucător" a ajuns să fie un preşedinte dictator. Că în loc să armonizeze tendințele vieții noastre politice le pune mereu în conflict. Că lupta împotriva crizei nu se poate duce cu vizite pe la serbările din țară, ci prin numirea unui prim-ministru după criterii de competență şi nu de slugărnicie, cu sugerarea unor miniştri după criterii de profesionalism şi nu după cele ale unor relații de familie. I s-ar fi putut spune categoric că familiarismele politice pe care le cultivă nu fac bine țării, nu-i fac bine lui şi nu-i fac bine nici domnişoarei EBA. I s-ar mai fi putut spune că prea s-a înconjurat de politruci şi nu de oameni politici. Politrucii fac politică din interese, oamenii politici din convingeri politice, ideologice, şi filozofice. S-ar mai fi putut zice domnului preşedinte că grija față de propriul partid îi întunecă mintea, iar grija față de un viitor mandat îl face să uite de problemele de fapt ale țării. În multe cazuri, din acelaşi motiv, face nu politică ci bădărănie.

Multe i s-ar mai fi putut spune domnului preşedinte dintr-o perspectivă esențialmente filozofică. Dar cine s-o facă? Domnul Liiceanu? Ar fi fost normal s-o facă dar.... Dar domnia sa este plin de sus şi până jos de „principii" şi de „valori" care nu-l lasă să-l critice pe actualul preşedinte. Dacă domnul Băsescu a avut „curajul" să citească materialul cu Procesul comunismului, domnul Liiceanu îi gata să-i înghită orice. Şi găluşte şi broscuțe, când mai mari când mai micuțe.

Făclia, 27 iulie 2009

Înstrăinare şi obrăznicie
Ca prin cărțile lui Kafta

Cele petrecute în ultima vreme pe scenă vieții noastre politice m-au făcut de zeci de ori să mă gândesc la unele din scrierile lui Kafka, la lumea pe care acestea o creionează.

Cel mai adesea mi-a fugit gândul la „Castelul" şi la „Metamorfoza". De vreo două, trei ori am ajuns şi pe la „Colonia penitenciară.

Cred ca m-am gândit cel mai mult la „Castelul" deoarece avem şi noi Castelul nostru. Un Castel tot pe deal, tot în „ceață", tot plin de toate misterele Puterii. Castelul nostru se cheamă Cotroceni, iar Puterea care astăzi mişună pe coridoarele şi prin camerele lui se numeşte Băsescu.

În Castelul lui Kafka, Puterea este una anonimă, una abstractă, suficientă sieşi, una care nu coboară la cei de la poala dealului. La noi e puțin altfel. Puterea din Castelul nostru este una personalizată, una vie, poate prea vie, una care zilnic coboară dealul şi se bagă printre noi. Puterea noastră hăhăie, râde, merge pe la petreceri, pe la restaurante. Ea bea, mănâncă, dansează, merge pe la biserici, pe la mănăstiri, drumuri, poduri etc. Puterea noastră zilnic ni se arată pe toate canalele televiziunii.

Cu toate acestea, Puterea de la noi nu-i mai puțin plină de mistere. Puterea Băsescu, în ciuda aparențelor, nu-i limpede, nu ne este la îndemână. Multora nu ne este clar cum de o avem. Mulți se întreabă cum de au votat-o. Zilnic ne minunăm şi ne minunăm că în Castelul nostru în loc de un om de stat avem un fel de „animal politic".

Expresia de „animal politic" cu referire directă la domnul Băsescu n-am inventat-o eu. E invenția altora. Ea circulă de mult prin canalele televiziunii. Expresia vrea să ne zică, dacă o judecam la rece, că Puterea denumită Băsescu nu este una normală. Nu-i una care să țâşnească din zonele umanului şi/sau raționalului. Ea țâşneşte din zone ale instinctului, ale unei curioase animalități politice. Puterea Băsescu este prea preocupată de sine, de propria ei perpetuare. Ea izvorăşte aproape în întregime dintr-un mare egoism al puterii, un egoism instituit aproape genetic. Dintr-un asemenea egoism ne vin toate semnele animalității lui.

Din cauza dorinței de putere și de tot mai multă putere, domnului nostru Băsescu nu i-a fost niciodată destul cu preşedinția. Mereu şi mereu a vrut şi guvernul, şi parlamentul, şi partidul, ba chiar toate partidele, a vrut şi presa, şi justiția, şi poliția, cu un cuvânt, a vrut tot ce ține de zona puterii.

Din cauza aceleiaşi nestăpânite dorințe, domnul nostru preşedinte n-a coborât niciodată dealul Cotroceniului cu steagul păcii în mână, ci cu cel al provocării. Din Castelul nostru nu s-au revărsat zile senine, ci zile cu furtună şi mereu cu furtună. Cinci ani am fost ținuți numai şi numai în atmosferă de gâlceavă.

Din prea multă iubire de sine şi iubire de putere s-au revărsat peste noi şi atâtea cazuri de obrăznicie şi ipocrizie. Cum să-i zici minciunii cu calculatorul, dacă nu obrăznicie? Cum s-ar putea numi altfel povestea cu Axa? Ce este dacă nu obrăznicie să-ți asumi realizări ale altora? Raportul cu cincinalul a fost plin de lăudăroşenii. Ce este dacă nu obrăznicie să crezi că te pricepi la toate - şcoală, sănătate, agricultură, marină, aviație, poliție, justiție, poezie etc.? Am mai avut noi un atotştiutor şi ştim cam ce a ieşit. Ce este dacă nu obrăznicie să cari după tine două Elene? Ceauşescu a avut doar una şi a făcut-o mare doar spre ultimul său cincinal. Domnul nostru preşedinte are două şi le-a făcut mari încă din primul lui cincinal. Una este ministru şi mereu face turism călărind un cal alb. Cealaltă este mare parlamentar european. I se zice Eba. Ce este dacă nu ipocrizie să acuzi de corupție când nici tu nu eşti precum lacrima? N-a fost oare o mare ipocrizie jocul de-a candidatura? A fost un joc urât, mai urât decât cel cu alba-neagra. Oare nu-i obrăznicie şi ipocrizie să zici astăzi una şi mâine alta? Oare nu-i acelaşi lucru să-ți zici preşedinte al tuturor şi de fapt să fii doar preşedintele celor care s-au lăsat clonați? Oare nu-i ipocrizia ipocriziilor să fii doar preşedintele propriei tale preşedinții, propriei tale dorințe de putere şi de tot mai multă putere? Cum să nu fie ipocrizie când eşti mereu în veselie, iar țara trăieşte din datorie? Şi încă ce datorie!

Lista obrăzniciilor şi ipocriziilor ar putea continua. Toată această listă are o singură mare sursă - animalitatea politică. Avem de-a face în această animalitate cu o mare şi foarte curioasă formă de înstrăinare. Una de genul celei din „Metamorfoza" lui Kafka. În poves-

tirea lui Kafka, Gregor, personajul principal, sub presiunile lui de viață, se alterează, se auto-neagă, se înstrăinează pe sine de sine până la a-şi pierde şi înfățişarea fizică a omului.

Se metamorfozează, peste noapte, într-o „gânganie înfricoşătoare", în ceva cu „burtă mare", şi cu „multe picioruşe". În cazul înstrăinării Băsescu nu avea de-a face cu o înstrăinare aşa de radicală; avea de-a face doar cu trecerea de la om politic la animal politic.

Omul politic este omul care ține la ceea ce este esențial în condițiile umanului, ține la raționalitate şi normalitate. El conduce după regulile unei ideologii, unei doctrine, unei filozofii. El este omul unor convingeri. Omul politie este spiritului realist, omul măsurii lucrurilor, omul dialogului, colaborării, diplomației, eleganței. Eleganței politice.

Animalul politic; prin înstrăinare, se goleşte de toate acestea. E fără convingeri, fără echilibru, fără măsura lucrurilor. El este mereu instinctiv. Politica lui, din prea multă dorință de politică, devine irațională, pasională, neumană. Animalul politic nu acționează după reguli, nu are consecvențe. Cu mare dezinvoltură zice azi una şi mâine alta. Cu aceeaşi dezinvoltură odată e roşu, la Bruxelles e negru, iar prin țară se îmbracă în portocaliu. Omul care devine animal politic e cameleonic, îşi schimbă ideile şi înfățişarea după împrejurări. În cazul animalului politic un singur lucru nu se schimbă - marea dorință de putere şi de tot mai multă putere.

În numele unei asemenea dorințe, animalul politic ori supune, ori suprimă. Îi supune politic pe toți aceia care i se aliniază. O asemenea aliniere începe cu domnul Boc şi se termină cu toți clonații PDL - ului. În cazurile suprimării se judecă după regulile din „Colonia penitenciară": aşa vreau eu, eu, comandantul. În cazurile de pe la noi, pe unde vrea comandantul se fac dosare, pe unde nu vrea, nu se fac dosare. Animalului politic nu-i plac oamenii, nu-i iubeşte de fapt. Când împarte pupicuri şi amabilități n-o face din motive de iubire, ci din iubirea de sine. Orice pupic este doar o invitație la vot.

Animalul politic, ca regulă, nu iubeşte Constituția. Aceasta iar cere democrație, pe când lui îi place autocrația. În cazul nostru, dacă lingvistic ar suna ceva mai bine, am putea spune băsecrația. Cu aşa ceva ne vom putea trezi peste capul nostru dacă nu vom şti cum să votăm în

noiembrie şi decembrie. Dacă nu vom vota în numele schimbării aerului din Castelul nostru, să nu ne mirăm dacă vom avea o dictatură marca Băsescu mai ceva decât aceea cu marca Ceauşescu. Vom avea o viaţă politică în care toate vor fi Băsescu. Să nu ne mirăm dacă o vom avea pe doamna Udrea pe post de premier, iar pe domnişoara Eba ministru la externe.

Mi-aş dori mult ca aşa ceva să nu se întâmple. Aş dori să nu fiu Ion Gură de aur.

Făclia, 20 octombrie 2009

Electorale şi blasfemie

Multe ne sunt date să auzim şi să vedem în perioadele de campanie electorală - gâlceavă, critici, dosare, casete, adunări, steaguri, culori, portrete, lozinci, ovații, pupături şi, nu în ultimul rând, promisiuni şi promisiuni. Toate acestea, mai mult sau mai puțin credibile.

În campania electorală pe care acum o petrecem, pe lângă toate cele abia enumerate, a apărut ceva nou, ceva la care cu greu ne-am fi putut gândi. A apărut blasfemia.

În dicționarul limbii române moderne, blasfemia este explicată ca fiind „Defăimarea a ceea ce este sfânt".

Cele sfinte, după cum bine se ştie, se împart în două mari categorii, în cele ale cerului şi cele ale pământului. În cazul pământului, sunt şi trebuie să rămână sfinte toate cele care se leagă de tată şi de mamă, de moşi şi de strămoşi. Cu alte cuvinte, într-un sens mai larg, toate cele care țin de istoria şi geografia neamului. De fapt, geografia ca şi geografie nu este altceva decât tot un fel de istoric. Ea este istoria unui popor pusă în pământ, este sângele coagulat al moşilor şi strămoşilor, viața lor transformată în țărână.

În fața momentelor mari ale istoriei - date, locuri, personalități - trebuie mereu şi mereu să îngenunchiem. Să îngenunchiem nu pentru a ne ruga, ci pentru a ne exprima recunoştința, pentru a venera.

Dar iată că, din motive electorale, am ajuns, în ultima vreme, să avem de-a face şi cu urâte abateri de la această regulă frumoasă. Să avem de-a face cu incredibile gesturi de veritabilă defăimare, de o adevărată blasfemie.

Cum să-i zici altfel îndemnului pe care noua noastră Elenă - am numit-o pe doamna Udrea - ni l-a făcut de-a nu ne mai considera doar urmaşii marelui Traian, ci şi ai noului Traian, „urmaşi ai lui Traian Băsescu". Cum să nu fie asta o blasfemie? Cum să-l cobori pe cel care dă numele Columnei noastre şi să-l aşezi alături de nimele care se cheamă Băsescu? Cum să-l înalți pe acesta la înălțimile aceluia care stă pe la începuturile mari ale istoriei noastre?

Să nu se supere doamna Udrea şi nici cei din jurul ei, dar în perspectiva istoriei domnul Băsescu nu-i nimic, nimic. Istoria scrisă nu-l va reține pentru că nu prea are cu ce. Dacă ar fi să-l reţină cu ceva, atunci doar cu faptul că din veselie în veselie ne-a condus la sărăcie. Că-n această sărăcie mâncăm doar din datorie.

Pe scurt, ăsta-i bilanțul. Crud, trist, dar adevărat. Lăudăroşeniile lui şi ale celor din jur sunt vorbe, vorbe, vorbe. În aceste vorbe se face mare caz de cuvântul „modernizare". Nu este şi nu va fi nici o modernizare marca Băsescu. „Modernizarea" de care se face atâta caz nu e decât campanie electorală. În numele ei, doamna Udrea şi-a pierdut minţile. Şi-a pierdut simțul realului, distanțelor şi măsurii lucrurilor. Îndemnul doamnei Udrea ne lezează pe toți aceia care au citit ceva istorie şi care au auzit de badea Cârțan, au auzit de făgărăşeanul care cu straița-n băț şi cu cojocul pe umeri s-a dus pe jos până la Roma ca să se închine în fața Columnei. Oare prea turista noastră doamnă a fost pe la Roma? Oare a văzut Columna? Bănuiesc că nu.. Dacă ar fi văzut-o şi dacă ar fi auzit de isprava lui badea Cârțan, poate că n-ar fi rostit vorbele pe care le-a rostit. Poate că n-ar fi căzut în păcatul blasfemiei. Păcat de moarte, după cum se zice în cele religioase.

Doamna Udrea nu este singura care a căzut într-un asemenea păcat. Un alt deputat PDL, pe nume Olteanu, s-a dat, ca să zic aşa, la Ştefan cel Mare. Deşi preelectorală, defăimarea lui Ştefan a fost tot electorală. Deşi de data aceasta era vizat Boc, tot domnul Băsescu era în discuție, tot domnia acestuia. Pe toți cei din PDL îi interesează doar această domnie. Acum îi interesează doar prelungirea ci.

În numele acestei prelungiri şi pentru a lăuda guvernarea Boc, s-a recurs la o comparație strigătoare la cer. Ni s-a spus că, dacă domnul Boc îşi asumă nu ştiu care legi, atunci el va fi „un Ştefan cel Mare al zilelor noastre".

Incredibil. Incredibil să-l cobori pe marele Ştefan de pe dealurile Moldovei şi de prin cetățile acesteia şi să-l aşezi lângă micuțul Boc. În perspectiva acestei comparații, domnul Boc nu-i doar un mic, domnul Boc e chiar nimic. Cum să pui asumarea a trei legi proaste, alături de bătăliile

pe care Ştefan al nostru le-a dus de-a lungul anilor lui de domnie? Cum să pui nouă luni de proastă guvernare alături de 47 de ani glorioşi? Cum să denigrezi în halul ăsta o jumătate de secol de mare istoric?

Când dai cu urechea peste comparația de mai sus, îți vine să te întrebi: Doamne, dar domnul acesta Olteanu n-a citit nici o pagină de istorie. Oare n-a băgat de scamă cu câtă evlavie s-au apropiat de istoria marelui Ştefan condeie de primă mărime ale literaturii noastre: Sadoveanu, Delavrancea, Bolintineanu etc. Oare n-a citit în tinerețe „Frații Jderi", n-a auzit de „Apus de soare" ori de „Mama lui Ştefan cel Mare"?

Se pare că n-a auzit. Altfel nu se explică păcatul în care a căzut. Altfel nu se putea ajunge la o aşa impardonabilă defăimare.

Cele două defăimări la adresa a două capitole mari ale istoriei noastre te fac să te minunezi şi iar să te minunezi. Să te minunezi de ce poate face din oameni o campanie electorală. De ce poate ea face atunci când este vorba de o realegere, de pofta unui nou mandat.

Această poftă i-a luat mințile nu numai celui în cauză, ci şi celor din jurul lui. A luat mințile unui întreg partid - PDL, partid care se dedă nu numai la osanale şi ovații, ci şi la incalificabile blasfemii. Şi toate acestea în vremuri în care cultul personalității lui Băsescu pare a fi doar pe la începuturi. La ce osanale şi blasfemii ne-am putea aştepta dacă...

Dacă aceste puncte s-ar completa după dorința celor cu realegerea, atunci la anu, pe vremea asta, ne-am putea aştepta ca doamna Udrea să se lege şi de sființeniile cereşti. S-ar putea să ni se spună că domnul Băsescu a făcut nu numai istoria noastră, că el a făcut chiar cerul şi pământul. Ne-am putea aştepta să ni se spună că preşedintele este Mesia prezentului nostru.

Drept consecință, s-ar putea să ne schimbăm calendarul. Să nu mai numărăm anii după Hristos, ci după Băsescu şi să renunțăm la sfinții cerului şi să-i înlocuim pe toți tot cu Băsescu. Dacă „puncte, puncte" se va completa după cum vrea doamna Udrea, atunci pe viitor să nu ne mai mirăm de nimic.

Sigur, se va zice că ultimele speculații sunt cam exagerate. Recunosc, aşa e. Dar de la doamna Udrea, când este vorba de domnul Băsescu, ne putem aştepta la orice.

Nădăjduiesc că nu vom ajunge la acest „orice”. Să nădăjduim cu toții că în curând oamenii vor vota în așa fel încât să stopăm băsecrația și să redăm noi șanse relansării democrației.
Să sperăm!

Făclia, 5 noiembrie 2009

Alegerile şi băsecraţia

1. Crin Antonescu sau politica bunului simţ.

Alegerile s-au dus. Ele sunt de pe acuma o pagină a trecutului nostru politic. Sunt pe cale de a deveni o simplă filă de istorie. De la data lor a trecut deja atâta timp încât parcă le putem privi mai bine. Emoţiile legate de rezultate s-au spulberat iar entuziasmele unora şi amărăciunile altora parcă s-au mai potolit. Viaţa noastră politică şi-a reluat cursul post-electoral – guvern nou, care nu e deloc nou, politică nouă, care este tot aia veche. Toată gălăgia şi agitaţia cu alegerile a fost chiar pe degeaba. Dar ce să-i facem. Aşa a vrut iubitul nostru bobor alegător să meargă pe mai departe şi aiurea după conducător.

Alegerile acestea abia trecute sunt pline totuşi de câteva caracteristici şi de câteva consecinţe asupra cărora ar trebui să zăbovim. Multe din ele au fost deja pe larg comentate prin presă şi prin televizoare. Au fost aşa de comentate încât îţi vine să crezi că n-ar mai fi nimic de comentat. Cu tot riscul de a zice ceea ce au zis şi alţii, îmi iau îndrăzneala de a-mi da şi eu cu părerea. Mă gândesc, că poate, pe alocuri, voi da şi peste ceva piste noi de abordare, piste care să-mi permită să nu-i repet doar pe alţii.

Nu m-aş fi gândit la toate acestea dacă n-aş fi scris câteva articole cu tematică electorală. Păginuţele care urmează aş dori să fie un fel de prelungire şi rotunjire a celor scrise înainte de alegeri.

Şi cu această dorinţă să şi pornesc la drum.

Că încep prin a spune ceva despre domnul Crin Antonescu mi se pare ca de la sine înţeles. Dintre candidaţii cu şanse, el s-a dovedit a fi omul politic cel mai bogat în idei şi cu cea mai elevată conduită electorală. El a pus în mişcare cea mai frumoasă şi mai consistentă lozincă electorală – „Revoluţia bunului simţ”.

În această lozincă era sintetizată toată starea de spirit a celor care s-au săturat de politica de până acum, mai ales de aceea din ultimii ani. De aceea cultivată de domnul de la Cotroceni şi de partidul care-i stă la picioare. În lozincă se arăta că trebuie să fie vorba de o „revoluţie”, adică de o schimbare radicală, o schimbare de fond, de stil, de idei, de climat. O schimbare care să înlăture hăhăiala, obrăznicia,

interesele personale, de familie, de partid, care să ne scape de gâlceavă zilnică, care să aducă lucrurile la normal, să aducă politicul la firescul şi la esenţele lui şi democraţia la firescul şi la regulile ei. Toate acestea aşezate într-o sintagmă atât de simplă – bun simţ. Bunul simţ a fost lucrul cel mai terfelit în şi prin toate cele zise şi făcute de preşedintele nostru prea „jucător".

Prin conduita şi prestaţia sa electorală, domnul Antonescu a creionat şi principalele căi de introducere a unui nou climat în viaţa noastră politică. A găsit căile deschiderii spre o democraţie reală, spre eleganţă verbală, spre dialog, spre intransigenţă acolo unde era nevoie de intransigenţă, spre compromisuri acolo unde era vorba de compromisuri care să nu compromită. Pe lângă toate acestea, domnul Antonescu a găsit şi formula de guvernare prin care toate cele de mai sus să se poată onora la nivelul conducerii executive. L-a găsit pe sasul şi sibianul Johannes. Povestea cu Johannes a fost poate cea mai interesantă, mai luminoasă şi mai consistentă scânteie politică ieşită din focul recentelor bătălii pentru Cotroceni.

Cu o guvernare Johannes sigur am fi ieşit mai repede şi mai uşor din criză, criză în care guvernarea Boc mai degrabă ne-a adâncit, decât să ne scoată. Guvernarea găsită de domnul Antonescu sigur ar fi fost mai bună, mai serioasă şi mai credibilă decât aceea a celui de al treilea sau al patrulea Boc. Cu Johannes în frunte, credibilitatea guvernării ar fi atins şi în ochii ţării şi ai străinătăţii cote de credibilitate pe care nu le-am avut niciodată în perioadele de după optzecişinouă.

Cele două gânduri despre domnul Antonescu – invocarea bunului simţ şi descoperirea lui Johannes – nu vor să afirme că în perioada campaniei electorale el şi colegii de drum au fost fără nici o pată. Una din ele a fost aceea că din dorinţa de a se detaşa şi distanţa şi de linia democrat-liberală şi de aceea a social-democraţiei nu s-a ţinut cont de distanţele mari dintre PSD, pe de o parte şi PDL, pe de altă parte. Mare mi-a fost mirarea când la Cluj am auzit cu urechile mele că mai este nevoie de lozinca „Jos comunismul!" şi că liberalii trebuie să lupte în egală măsură şi cu PSD-ul şi cu PDL-ul. Într-un pliant de propagandă electorală mi-a fost dat să văd că balaurul cu care trebuie să lupte liberalii are două capete, la fel de mari, la fel de condamnate tăierii, un cap Băsescu şi un cap Geoană. Un asemenea punct de vedere

n-a fost nici drept şi nici adevărat, a fost derutant pentru electorat. Un aşa punct de vedere, promovat cu insistenţă în primul tur, n-a mai prea lăsat spaţiu de manevră ca în turul doi să facă alianţa cu PSD şi cu Geoană. În liniile de mişcare din turul întâi era bine dacă se diferenţia adversarul nr. 1 de adversarul nr. 2. Cu adversarul nr. 2 trebuiau lăsate portiţe de ulterioară colaborare. N-a sunat prea bine în minţile electoratului că până într-o zi domnul Geoană a fost tot aşa de rău ca şi Băsescu iar din a doua zi el a devenit bun de îmbrăţişat în faţa lumii.

În politică, mai mult decât oriunde, inconsecvenţele se plătesc. Schimbările tactice şi eventualele compromisuri care să nu compromită trebuie strategic cât de cât anticipate. Din păcate, liberalii şi-au gândit campania electorală din turul întâi, fără a se gândi destul de bine şi la posibilele alternative ale turului doi.

Ca să fiu sincer, mi-a părut rău că domnul Geoană a pierdut la limită alegerile nu atât de mult pentru el, cât pentru că au fost irosite ideile şi demersurile politice ale domnului Antonescu. Păcat pentru el, păcat pentru ţară.

În orice caz, recenta campanie electorală, dec. 2009, a scos la iveală un politician liberal de marcă, de bun simţ, de subtilitate ideatică şi atitudinală, un politician care atunci când trebuie să fie ferm ştie să fie ferm şi când situaţia cere să fie elastic poate fi foarte elastic. Poate fi omul dialogurilor şi al compromisurilor care nu compromit. Calităţile de bun politician ale domnului Crin s-au dovedit încă o dată cu prilejul recentului Congres PNL. Se pare că sub conducerea realesului şi a echipei sale, partidul liberal se află pe mâini bune şi poate spera să ocupe tot mai mult din partea dreaptă a scenei noastre politice. Se pare că de acuma, principalul adversar al lăbărţatului PDL va fi PNL lui Crin. Să sperăm că aşa va fi şi că până la urmă se va găsi un ac şi de cojocul băsecraţiei. S-ar prea putea ca, în perspectivă, acest ac să fie o bună conlucrare a tinerilor lideri Antonescu şi Ponta. S-ar putea întâmpla ca amândoi să-şi dea mâna şi unul din spre dreapta, altul din spre stânga să nu lase băsecraţia să se întindă precum râia.

Cluj-Napoca, martie 2010

Alegerile şi băsecraţia

2. Domnul Geoană sau omul cu gafele

Comparativ cu domnul Antonescu, prestaţia electorală a domnului Geoană a fost inegală, a fost una în care apariţii de bună şi foarte bună calitate ideologică şi politică s-au intercalat cu gesturi care puteau să nu fie şi apoi cu gafe impardonabile.

Cât priveşte momentele de bună apariţie aş putea aminti cuvântarea de la Cluj, cuvântare în care eleganţa politică s-a împletit bine cu necesara ofensivă electorală. În multe apariţii am putut descoperi un Geoană bine aplecat asupra problemelor ţării şi asupra nevoilor de multă schimbare în climatul vieţii noastre politice. În multe cazuri, domnul Geoană a dovedit că ştie şi poate să pună interesele ţării înaintea intereselor de partid. Numai aşa se explică rapiditatea cu care a prins din zbor avantajele politice ale guvernării Johannes, chiar dacă ideea unei aşa guvernări venea din altă parte. În pledoariile sale pentru soluţia Johannes am putut vedea un Geoană adept al principiului: Mai întâi Ţara şi apoi Partidul.

Dincolo de atâtea bune şi foarte bune, în conduita electorală a domnului Geoană au fost şi câteva gesturi care puteau să nu fie. A fost fără noimă, cum s-ar zice pe la noi, gestul cu găleţica şi lopăţica. A fost de acelaşi fel şi năşia de la nunta mare, mare de la Satu-Mare. Ce s-a vrut prin asemenea televizări? A vrut să arate că şi el poate fi popular? Că şi el ştie să râdă, să cânte, să danseze ca şi adversarul său? Slabă imitare. Mai bine dacă aşa imitaţii nu erau.

Pe lângă cele fără rost au fost apoi gafele impardonabile, gafe care sunt greu de înţeles. Mă gândesc de pildă la vizita pe cont propriu la Moscova. De ce vizită personală? De ce nu oficială? Doar era şi este preşedintele Senatului. Oare nu era mai bine ca vizita „pentru gaze" să se facă după alegeri, să se facă de pe o altă şi nouă poziţie oficială?

În aceeaşi ordine a lucrurilor şi ideilor s-ar înscrie neinspirata vizită la Ovidiu Vântu. La modul de fapt se pare că această vizită l-a costat foarte mult, dacă nu cumva ea l-a şi pierdut. În cazul acestei

vizite, se pare că domul Geoană a căzut într-o cursă, a căzut oricum, în gura adversarului, adversar care nimic n-a iertat şi nimic nu iartă.

Nici conduita electorală a domnului Geoană n-a fost scutită de inconsecvenţe, de încercări de a defila când cu unii când cu alţii, ori şi cu unii şi cu alţii. Cel mai limpede, acest lucru s-a putut vedea în prima şi în ultima sa apariţie electorală. Lansarea campaniei s-a făcut cu Iliescu şi cu Năstase de mână, iar la confruntarea finală cu alţii de mână. De fapt, domnul Geoană, de când a ajuns la conducerea PSD-ului n-a ştiut nici cât să se rupă, nici cât să nu se rupă de garda mai veche a partidului. El n-a înţeles că aşa zisa „modernizare" a partidului se poate face nu împotriva lui Iliescu şi Năstase, ci numai împreună cu Iliescu şi Năstase. De fapt, toată pretinsa modernizare nu este decât o lozincă a adversarilor partidului, lozincă pe care unii au mutat-o în interiorul acestuia.

Un neinspirat joc oscilatoriu a afişat domnul Geoană şi în raporturile sale politice cu domnul Băsescu. Când cu Băsescu, când împotriva lui Băsescu. La detronarea lui Năstase de la preşedinţia Camerei deputaţilor a jucat precum a cântat Băsescu iar la referendum a pledat împotriva lui. La formarea coaliţiei PDL-PSD – aliat, în lupta pentru Cotroceni – adversar.

Din jocurile sale duble a reieşit un Geoană prea diplomat, atât de diplomat că din dorinţa de a fi şi cu unii şi cu alţii a ajuns să nu mai fie nici cu unii, nici cu alţii.

În toată conduita electorală a domnului Geoană, gestul cel mai complicat şi realmente mai contradictoriu a fost cel legat de cele petrecute la Timişoara. Mă refer nu la cele petrecute afară, în stradă, ci la cele din interior, la cele cărora li s-a zis Parteneriatul pentru Timişoara. În interiorul celor zise despre acest Parteneriat, momentul cel mai sensibil sub raport teoretic, ideologic şi politic este cel aşezat în conceptul de „reconciliere istorică". Din mai multe puncte de vedere, acest concept conţine în sine un veritabil ghem de nedumeriri, şi, drept urmare, ridică cele mai multe semne de întrebare: De ce „reconciliere istorică"? A cui cu cine? A PSD-ului cu PNŢCD-ul? Dar de ce? Ce i-a făcu PSD-ul PNŢCD-ului? Este cumva PSD-ul vinovat de crimele pe care Partidul Comunist, indiferent de denumirile lui, le-a făcut pe vremuri? Este el responsabil de ceea ce Ceauşescu a făcut la Timişoara?

Poate PSD-ul deveni solidar cu PCR-ul? Poate PSD-ul să-şi asume gesturi pe care nu le-a făcut? Atunci de ce „reconciliere istorică”?

PSD-ul de azi nu trebuie să-şi pună nici o cenuşă pe cap deoarece el nu este continuatorul PCR-ului. El nu s-a născut din prelungirea ideologică şi structurală a Partidului Comunist. Doctrinar el este altceva. Peste tot în lume partidele social-democrate s-au născut dintr-un alt fel de a-l citi pe Marx, alt fel decât citirea lui leninistă şi stalinistă. PSD-ul nu este continuatorul PCR-ului. Nici Iliescu nu este moştenitorul lui Ceauşescu. Foşti comunişti, mai mari sau mai mic, există în toate partidele. După un asemenea criteriu toate ar trebui să recurgă la „reconcilieri”.

Inegalitățile abia schițate au condus la ceea ce au condus. La rezultate greu de trăit. Greu de trăit nu numai de domnul Geoană şi de partidul său dar şi de toți aceia care i-au rămas aproape şi care au sperat până în ultimul moment că se va face marea schimbare. Nimănui nu i-a fost uşor ca seara să se bucure iar dimineața să se întristeze. Dar aşa a fost să fie.

Dacă despre rezultatele în sine nu mai prea avem ce comenta, ar fi câte ceva de comentat pe marginea a ceea ce s-a petrecut după noaptea cu rezultate. Ar fi câte ceva de comentat, zic eu, pe marginea poveştilor cu vrăjitoria. Poveşti urâte, urâte. Poveşti în care, prin excese ale televiziunilor, excese generate de goana după senzațional, ne-am trezit de jos până sus plini de obscurantism. Ne-am trezit nu numai cu prezențele domnului Manole prin preajma preşedintelui, dar şi cu explicațiile „savante” ale domnului Oreste şi ale altor specialişti şi specialiste în anormal şi paranormal. Ba am avut parte şi de jocuri cu flacăra violetă. În orice caz ne-am arătat nouă şi ne-am arătat la toată lumea cam cum stăm pe la noi cu zodiacul şi cu vrăjitoria. Prin toate astea ne-am făcut de toată minunea. Dar chiar de toată minunea.

Câte ceva ar fi de zis şi pe marginea conduitei post-electorale a domnului Geoană. În această conduită, gândesc eu, ar fi fost normal ca domnul Geoană, ca om politic care se respectă, să-şi asume eşecul în alegeri, să-şi ceară scuze celor care l-au votat şi celor care l-au ajutat să realizeze scorul pe care l-a realizat. Normal ar fi fost ca domnul Geoană să-şi depună mandatul de la preşedinția partidului şi să-şi exprime regretul că până la urmă a decepționat. Ar fi fost normal să declare

public că doreşte să rămână un soldat sau un gradat al partidului în oricare din formulele de viitor ale conducerii acestuia. Cu aceste două trei gesturi politice normale, domnul Geoană ar fi evitat eşecul pe care l-a avut cu ocazia Congresului PSD. Acest eşec era de anticipat. Nu se putea. În politică, mai ceva decât în viață, plăcerile şi greşelile se plătesc. Că de data aceasta câteva greşeli s-au plătit prea scump nu mai contează. Contează că marea schimbare nu s-a putut face. Contează că cel cu ciuruitul, ne-a ciuruit.

Ceea ce i se întâmplă acum domnului Geoană cu detronarea de la conducerea Senatului, depăşeşte orice limită. Putem vedea în acest demers cam până unde poate merge obrăznicia politică a celor care au învins. Cu toate greşelile lui, domnul Geoană nu-i un politician de aruncat peste bord. Alții ar trebui aruncați. Unii aruncați în mare iar alții într-o groapă cu lei. Cu lei, deoarece ei înşişi atacă precum leii în junglă, atacă fără lege şi fără nici o regulă. Atacă doar din marele lor instinct al puterii. Deşi au puterea, atacă doar pentru şi mai multă putere.

Cluj-Napoca, martie 2010

Alegerile şi băsecraţia

3. Băsescu sau cel care ne-a „ciuruit”

Prestaţia electorală a domnului Băsescu a fost fără noutăţi şi fără surprize. El a fost egal cu sine însuşi. În această egalitate şi-a urmărit cu puterea instinctului asigurarea celui de al doilea mandat; visul visurilor sale din perioada primului mandat. În numele unui asemenea vis şi-a pus în joc tot „jocul” cu care ne-a obişnuit. Nu s-a ruşinat de nimic. Toată obrăznicia lui politică a fost pusă în mişcare, toate mijloacele puterii sale. A realizat cea mai machiavelică campanie electorală din toate timpurile României. Scopul scuză mijloacele a devenit regula regulilor campaniei sale electorale.

În numele acestei reguli, încălcând cea mai simplă regulă a democraţiei – regula majorităţii – a refuzat cu încăpăţânare soluţia pe care majoritatea majorităţii parlamentare a găsit-o pentru a depăşi criza guvernamentală. Abia acum, după alegeri, înţelegem pe deplin de ce a fost scos PSD-ul de la guvernare. Guvernarea trebuia să rămână toată numai şi numai pe mâinile lui Boc şi ale alor săi. Chiar şchiop, chiar chior, chiar şi numai pe jumătate, guvernul Boc trebuia să organizeze singur alegerile. Aceasta putea fi garanţia garanţiilor realegerii sale. Domnul Băsescu ştia că fără obrăznicia sa şi a guvernării Boc, el nu va putea câştiga.

Şi aşa, slugulița Boc s-a pus pe treabă. A organizat şi a organizat până ce domnul Băsescu a câştigat.

Rămas doar cu PDL-iştii lui, domnul Boc, harnic cum se zice că e, s-a apucat mai întâi de pavazat. S-a pavoazat toată ţara cu chipul mare, mare al celui prea iubit, cu lozinci şi mai mari, lozinci cu texte din cele zise tot de cel prea iubit.

După pavoazări aceeaşi guvernare şi acelaşi partid s-a pus pe vânare, vânare de voturi. Şi s-a vânat cu toate puştile şi toate calibrele. Cu puştile avansărilor, premierilor, promisiunilor, şantajului, ameninţă-rilor etc. Cel mai des s-a recurs la mitraliera împărţirii de daruri – pixuri, brichete, găleţi, sacoşe, pachete. Caravanele cu pachete au ajuns până şi

prin satul meu. O rudă mai îndepărtată, Măria a lui Grecu, întrebată fiind cu cine a votat a răspuns simplu şi sincer: „Cu Băsescu”. „Păi de ce cu Băsescu, tu Mărie?” „Păi el ne-a dat, ceilalţi nu ne-au dat nimic”. Simplu şi clar. Simplu ca bună ziua.

Şi înainte se practica cumpărarea de voturi. Numai că se făcea ori în ziua alegerilor cu o bere şi doi mici, ori se făcea mai din timp dar pe sume mari şi pe proiecte serioase. În acest ultim sens, îmi aduc aminte de o mică poveste. O ştiu de la tata. Pe când eram ceva mai mărişor şi tata mă putea lua cu el până la Şeica-Mare, când treceam pe lângă biserica din Călvasăr, o biserică mare şi frumoasă, tata îmi spunea că această biserică ar fi putut fi în Buia. Ar fi putut fi deoarece cu prilejul unor alegeri, un candidat liberal s-a dus la buienii noştri cu o servietă plină cu bani. Le-a arătat-o şi le-a spus: „Aici aveţi bani pentru o biserică nouă, mare şi frumoasă. Dacă mă votaţi, biserica îi a voastră dacă nu, mă duc la alţii”. Şi buienii noştri, majoritatea fiind ţărănişti, cum să se vândă unui liberal. Cum să-şi vândă crezul politic. Pe atunci, buienii mei n-au făcut precum a făcut acum Măria lui Grecu. Aceasta s-a vândut pentru o franzelă şi un litru de ulei. Cei de altă dată nu s-au vândut nici pentru o biserică.

În paralel cu pavoazarea şi cumpărarea, guvernanţii noştri şi partidul cu pricina s-au ocupat şi de organizarea furtului. S-au ocupat de organizarea aşa ziselor secţii speciale. Ştiau ei din alte campanii că pe aici se poate mai uşor vota de mai multe ori, că pe aici se mai poate face să voteze şi cei care nu mai sunt pe lume sau care nici măcar nu s-au născut.

În organizarea acestor secţii prima grijă a fost aceea a amplasării lor, amplasării pe la primari PDL şi prin unele locuri ale străinătăţii. În Bucureşti, de pildă, din 34 de aşa secţii, 24 au fost plasate în sectoarele conduse de PDL. De cea mai mare atenţie s-au bucurat secţiile de prin străinătate. Se ştia că pe aici guvernarea îşi poate face mai uşor jocul. Pare incredibil dar este adevărat. Voturile din diaspora au crescut în 2009, comparativ cu 2000, de 950%. Da, da, am scris bine, de nouă sute cincizeci de ori. Cine crede că această creştere este una curată, n-are decât să creadă. Eu mă îndoiesc din toate încheieturile.

De pe acum se ştie că fără aportul diasporei, astăzi am fi avut un alt preşedinte. România ca Românie a votat pentru schimbare. Dar

domnului Băsescu nu-i pasă. Îi pasă doar că încă cinci ani el va fi acela care va urca şi va coborî dealul Cotroceni.

Printre multe, multe şi mai mari şi mai mărunte, Boc şi toţi ai lui au avut de organizat şi veseliile electorale, aparițiile în scenă şi pe ecrane a iubitului lor candidat. Pentru aparițiile în scenă au fost puse în mişcare toate cele necesare unor mari adunări – oameni, autobuze, steaguri, lozinci, artişti, fulare etc. Toate acestea trebuia să asigure la modul festiv cadrul în care domnul Băsescu urma să-şi prezinte realizările din perioada primului mandat şi mai ales intenţiile lui de viitor.

La capitolul realizări ne-au năpădit lăudăroşeniile. Am aflat, de pildă, că tot sau aproape tot ce s-a făcut prin țară s-a făcut cu mintea şi cu strădaniile preşedintelui nostru.

Dacă lăsăm lăudăroşeniile şi dacă ne uităm mai drept la realități, vom putea observa că bilanțul bilanțurilor domniei Băsescu se poate aşeza în două fraze. Sub raport economic: Sărăcie, sărăcie că trăim pe datorie, iar sub raport politic: băsecrație, băsecrație – adio democrație.

Cât priveşte proiectele de viitor, domnul preşedinte ne-a vorbit de zeci de ori de faptul că vrea să realizeze ceea ce n-a realizat în perioada primului mandat. Ne-a promis continuitate, continuitate, că-i mai bună decât toate. În acest sens, cuvântul cel mai folosit a fost „modernizare". Sub intenţiile lămuriri acestuia s-au făcut referiri la modificarea Constituţiei şi la introducerea sistemului unicameral. Ceea ce nu ni s-a spus este că prin toate aceste demersuri, judecând după semnele primului mandat, se vrea o Românie prezidențială sau cel puțin semiprezidențială. Sistemul unicameral, potrivit unor intenţii nemărturisite, ar urma să ducă spre un Parlament care să nu-i mai dea domnului preşedinte nici o bătaie de cap.

Cele două obiective interdependente – modificarea Constituției şi unicameralul – par a fi miezul miezurilor a ceea ce s-a denumit cam pompos „modernizarea" României.

Tot procesul aşa zisei modernizări va fi suplimentat cu toate eforturile preşedintelui şi ale partidului său de a slăbi pe mai departe cele două partide actualmente în opoziție. Încă trebuie pe mai departe demolat PNL-ul, demolare care să facă din actualul PDL, indiferent de

denumirile lui viitoare, singura forță pe partea dreaptă a scenei noastre politice. Se va mai acționa cu toate forțele pentru destabilizarea pe mai departe a PSD-ului, partid pe care până acuma n-a reuşit să-l rupă pe din două. După ultimele semne se pare că în curând se va reuşi. Partidul celor care-şi zic independenți se pare că spre aşa ceva se îndreaptă. În orice caz, în perioada celui de al doilea mandat visul visurilor domnului Băsescu va fi acela de PDL-izare a întregii țări, de vopsire în portocaliu a tuturor județelor, oraşelor, satelor şi instituțiilor noastre. Peste tot el vrea să vadă numai şi numai steagurile şi fularele partidului propriu. El ştie bine că numai şi numai cu o asemenea condiție băsecrația va putea deveni dinastie. Dinastia portocaliului, dinastie care să conducă cel puțin câteva legislaturi viitoare.

Domnul Pleşu declara că l-a votat pe domnul Băsescu deoarece nici cu el nu se va prăpădi democrația. Eu l-aş ruga să se uite mai bine şi să bage de seamă că pe jumătate s-a şi prăpădit. Să bage de seamă că a învins hoția şi obrăznicia şi nu democrația. A învins băsecrația. Că avem de-a face cu aşa ceva stă mare mărturie expresia cu care domnul Băsescu a ținut să-şi încheie primul mandat şi să şi-l înceapă pe cel de al doilea. I-am ciuruit! I-am ciuruit! … No comment!

Cluj-Napoca, 7 martie 2010

Alegerile şi băsecraţia

4. UDMR-ul sau marele câştigător

Un alt actor de seamă pe scena recentelor prezidenţiale a fost UDMR-ul. Nici pe lângă el nu se poate trece fără a-l băga în seamă. Dacă-l băgăm în seamă, atunci trebuie spus simplu şi direct că şi de data aceasta, domnul Marko Bela şi ai lui şi-au jucat foarte bine ceardaşul lor politic: şi cu unii şi cu alţii, când cu unii, când cu alţii. De fapt ei au ieşit cel mai bine din toată această tărăşenie denumită alegeri prezidenţiale.

După cum se ştie, ei au intrat în campania electorală ca membrii ai marii coaliţii şi ai marii schimbări, ca membri declaraţi ai proiectului Antonescu – Johannes – Geoană. Aceasta până în chiar ziua celui de al doilea tur de scrutin. În ziua cu pricina, l-au votat pe Geoană dar nu cu cine ştie ce, l-au votat în aşa fel încât să-i rămână domnului Băsescu toate şansele. Au ieşit la vot doar pe la jumătate decât de obicei. Aşa ca să se vadă bine că ei sunt şi cu unii şi cu alţii.

După alegeri, iute, iute au uitat de schimbare şi iute, iute, i-au întins mâna domnului Boc. De fapt domnului Băsescu. Din această întindere de mână, ei au ieşit cei mai câştigaţi, au ajuns să fie de fapt marii câştigători. Au ajuns la guvernare mai bine decât în oricare alte guvernări: Cu un procent de 6% în Parlament au pus mâna pe mai bine de 25% din frânele guvernării. Un scor negândit şi poate ne sperat. Când au văzut cât de strâmtorat este domnul Boc, s-au gândit că trebuie să profite la maximum. Şi domnul Boc, uitând de mult de cele jurate pe vremuri, la Cluj, cu mâna pe Biblie, le-a dat cam tot ce au cerut. Ceea ce este acum în structura guvernării noastre este un ceva greu de înţeles. Aşa ceva nu cred să mai fi fost de când e România Românie şi nu cred să mai fi fost pe undeva. O minoritate de 8-9% să conducă în proporţie de peste 25%.

De fapt, în aceste cifre seci avem de-a face cu un fel de culme a paradoxului vieţii noastre politice. Cu cine votează etnia maghiară, acela va fi preşedintele ţării, cu cine se aliază UDMR-ul la guvernare, aia va fi guvernarea ţării. Paradoxul paradoxurilor – minoritatea conduce majoritatea.

De fapt nici asta nu pare a fi mare problemă. Marea problemă este aceea a politicii pe care liderii etniei maghiare o fac – politica şantajului. Şi aşa, şantajul sau şahul la adresa guvernării Boc va merge mai departe. După cum se aude pe la televizor, aceste mişcări de şah vor merge până la a se pune la vot legea minorităţilor, până la toate formele de autonomie, până la reînfiinţarea Universităţii Bolyai şi nu în ultimul rând până la articolul unu din sfânta noastră Constituţie. Dacă se va pune în discuţie modificarea Constituţiei, UDMR-ul va trage cu toate armele din dotare împotriva articolului cu care începe legea noastră de bază.

Şi nu-i deloc exclus ca sub neinspirata şi slaba guvernare Boc, maghiarii să obţină cam tot ce vor dori.

Şi cu toate acestea şi după toate acestea, cu siguranţă că tot se vor mai găsi lideri maghiari care să strige pe la Bruxelles că maghiarii din Româna nu au destule drepturi şi că le mai trebuie una sau că le mai trebuie alta.

Problema guvernării, chiar în forma ei actuală, n-ar fi o problemă dacă printre maghiarii de pe la noi – lideri sau ne lideri – n-ar fi atât de mulţi maghiari cu „metehne” cum le-a zis pe vremuri nenea Caragiale. Am mai amintit pe undeva de cele zise de nenea Iancu, dar parcă s-ar potrivi să le amintesc şi aici: Un maghiar cu metehne, ne scrie marele nostru clasic, este unul care „…mănâncă mai bucuros şi mai cu poftă chiar, săpun învelit într-o etichetă tricoloră maghiară decât caşcaval învelit în hârtie simplă albă.” Metehnele sunt de vină, ele mai sunt o problemă. Ele nu ne lasă să mărşăluim împreună şi de mână prin spaţiile Europei. Ele sunt împotriva noului spirit european.

Ce frumos ar fi ca acuma după ce noi le-am recunoscut maghiarilor drepturile de a-şi flutura tricolorul pe la sărbătorile lor naţionale, ei ar găsi de cuviinţă să fluture, pe la aceleaşi sărbători, şi două, trei steaguri cu roşu, galben şi albastru. Ar fi din partea lor, ceva foarte frumos. Dar, aşa ceva, din păcate, eu n-am văzut. Ar fi normal şi ar fi bine ca toţi maghiarii de pe la noi să se bucure deopotrivă şi de steagul lor dar şi de al ţării în care trăiesc. Aceste probleme de simbol ar fi foarte, foarte bine dacă s-ar putea realiza.

Dacă li se vor da toate cele pe care le vor cere sub actuala preşedinţie şi actuala guvernare, stau şi mă întreb oare ce vor mai cere?

Ce drepturi neacordate vor mai inventa. Speculând foarte mult mă gândesc că unii vor ajunge să ceară ca şi ungurii din Arad să fie legaţi cumva de cei din Harghita, iar cei din Harghita, prin ceva tunele sau ceva şosele suspendate să fie legaţi direct de Budapesta. Şi nici atunci nu cred că va fi destul. Din păcate pentru destul de mulţi maghiari de pe la noi va fi destul numai şi numai când se va reveni la Ungaria Mare. Numai că un aşa ideal a devenit de acum un ceva imposibil. Aşa ceva nu va mai fi niciodată. Viitorul nu este şi nu va fi nici al unei Ungarii Mari, aşa cum nu va fi nici al unei României de odinioară. Să sperăm că viitorul va fi al Europei Mari, Europă în care va fi destul loc şi pentru toată Ungaria şi pentru toată România.

Cluj-Napoca, martie 2010

Alegerile şi băsecrația

5. Poporul sau cel care a pierdut

Şi acum câteva păginuțe despre Măria sa poporul. Popor la care, dacă mă gândesc cât de aiurea a mers după conducător, îmi vine să-i zic bobor. Dar, oricum i-am zice, până la urmă el decide ce anume iese din urne.

Despre modul în care poporul nostru şi-a jucat rolul în recentele alegeri prezidențiale ar fi multe de spus. Multe au şi fost spuse. În ciuda acestui fapt, mă gândesc că poate voi găsi ceva piste care să-mi permită să scriu şi ceva altfel decât s-a spus sau s-a scris.

În cele deja spuse s-a cam lăudat iubitul nostru popor. S-a zis că s-a mobilizat bine, că s-a realizat un procent bun la prezența la vot.

După părerea mea lucrurile stau puțin altfel. Poporul nostru încă nu s-a trezit. Nivelul lui politic încă nu-i pe măsura vremurilor şi exigențelor democrației noastre. O participare la vot de doar cu puțin peste 50% nu poate fi considerată o participare bună. Prea mulți din cei cu drept de vot au rămas acasă.

O asemenea conduită este cu atât mai greu de înțeles cu cât actualele prezidențiale erau puțin altfel. În ele se juca o miză foarte importantă pentru viitorul imediat şi mai îndepărtat al vieții noastre politice. Se juca alternativa democrație sau băsecrație.

S-ar putea întâmpla ca absența mare de la vot să fie un răspuns la prea multă gâlceavă politică. Dar s-ar putea întâmpla să fie şi o mare indolență, o mare nepăsare față de problemele actuale ale țării. În oricare din motivele posibile este vorba însă de ceva mai larg şi mai adânc, este vorba de un slab nivel politic.

Peste aşa ceva, dar în alte forme de manifestare, dăm şi în jumătatea celor care au trecut pe la urne. În lumea acestora, de pildă, dăm peste prea întinsul fenomen al vânzării şi cumpărării de voturi. Dau dovadă de o slabă conduită politică şi la cei care cumpără şi la cei care se vând. Împreună intră în jocul celei mai urâte forme de corupție – corupția politică.

Printre cei care au fost pe la urne, unii au fost ca simpli cetățeni, alții au fost în numele unui carnet de partid. În categoria acestora din urmă, la modul teoretic, am putea deosebi cu destulă ușurință că unii își poartă carnetul în numele unor convingeri, iar alții doar în numele unor interese. Cei doar cu interese s-au îndepărtat la modul esențial de esența politicii. S-au îndepărtat de altruismul acesteia. Politica este și trebuie să fie cea mai altruistă formă de activitate socială. A face politică înseamnă a te gândi la alții, a face ceva pentru alții, pentru mai binele lor. Cei doar cu interese fac politică doar din egoism. Un egoism politic, pentru a-și mări puterea, un egoism economic pentru a-și mări averea. Așa egoisme nu țâșnesc nici din minte și nici din inimă, ele țâșnesc din zone ale instinctului.

În lumea celor cu interese se înscrie oportunismul politic, se înscrie gestul trădării, gestul schimbării carnetului de partid precum dedesubturile.

Ceea ce pare curios este că toți cei care trădează trăiesc cu iluzia că ei se fac independenți. În politică nu poți fi independent. Totdeauna ești de partea cuiva. Prin chiar gestul trecerii la independenți, trădezi un partid și faci jocul altuia sau altora.

Toate trădările sunt urâte dar când dai peste un întreg partid care trădează, parcă ai de-a face cu un fel de culme a trădării, culme a oportunismului. Noi am avut și asemenea trădări. Mutarea PD-ului de pe stânga pe dreapta cu siguranță va intra în istoria trădărilor politice de la noi. Să-ți zici azi social-democrat și a doua zi popular este greu de înțeles. Greu, dar adevărat. De fapt, și înainte și după schimbarea culorii, acest partid a fost un partid al serpentinelor. Niciodată nu a știut ce-i aceea o cale dreaptă. Nu știe nici acum. Tot partidul acesta a fost și a rămas un partid plin de oportunism și fripturism. Ce-ar putea fi bunul simț în politică, pe aici nu se prea cunoaște.

Ceea ce se cunoaște destul de bine în și prin viața acestui partid este corupția politică. Pe aicea sunt multe roluri și poziții politice care nu se prea pot onora, care sunt mult sub nivelul intelectual, cultural și politic al rolului sau poziției în cauză. Pe aici sunt prea mulți politicieni care au roluri care nu li se cuvin. Pe aici este prea mult machiavelism și, drept urmare, prea multă corupție. În politica acestui partid se face

destul de multă corupție atunci când se minte, se minte, când se promite şi se promite, când se cumpără şi se cumpără suflete moarte. Este vorba de cea mai urâtă formă de corupție, de cea mai urâtă goană după ceva care nu ți se cuvine. Ea apare pe atunci şi pe acolo pe unde lupta cu adversarii politici se duce cu mijloace nepolitice – justiție, poliție, dosare, casete, şantaj etc. Dar şi pe atunci şi pe acolo pe unde se recurge la familiarisme şi prietenisme, şi atunci când în democrație se uită şi se încalcă regulile elementare ale democrației. Când se jură şi a doua zi se uită toate cele jurate. Când se încalcă demnitatea şi se încurajează slugărnicia. Când accepți osanale care nu ți se cuvin. Când clonezi tot ce poți clona, când vrei să-i faci pe toți să fie după chipul şi asemănarea ta.

Lista gesturilor de reală şi posibilă corupție politică, gesturi ce curg de sus, de sus şi se joacă prin văzduh ar putea continua. Mi se pare destul. Destul pentru a ne apropia de două, trei observații cu un caracter mai general.

Prima ar fi aceea că în actele de corupție avem de-a face cu un anume parteneriat. Îi avem pe cei care corup şi pe cei care se lasă corupți. De consecințele nefaste ale corupției se fac vinovați şi unii şi alții. Şi unii şi alții, indiferent dacă mai de pe sus sau mai de pe jos, fac dovada unor serioase carențe de caracter.

O a doua observație ar putea fi aceea că faptele de corupție politică deturnează politicul de la esența şi/sau esențele lui – altruismul. Esența esențelor politicului constă în a face ceva pentru alții, în a face ceva bine sau ceva mai bine pentru viața Cetății. Politicul ca şi politic este sau ar trebui să fie marele adversar al oricărui fel de egoism, mai ales a vreunui fel de egoism personal.

Corupția din sferele politicului îndepărtează şi poate îndepărta şi democrația de la esențele şi regulile ei. În regulile acesteia intră doar cele în care politica se face prin mijloacele acesteia – confruntări deschise de idei, de ideologie, doctrine, programe, proiecte. În regulile ei nu intră deloc hoția, minciuna, şantajul, populismul, demagogia, vânzarea, cumpărarea, trădarea etc.

Din acest punct de vedere, deşi instituită democratic, băsecrația noastră nu prea semănă cu democrația. Ea este mai degrabă o specie curioasă de autocrație. Este, după cum am mai scris, un fel de dictatură

marca Băsescu. O dictatură în care democrația a pierdut, în care de fapt şi de fond poporul a pierdut. Au pierdut şi cei care au votat pentru băsecrație şi cei care au votat împotriva ei. Toți am pierdut. Avem preşedintele pe care ni-l merităm. Cu el şi cu ai lui va trebui să defilăm. Nu contează cât de mult ne calcă şi ne va călca în picioare, nu contează că suntem şi vom fi conduşi cu tot mai multă obrăznicie, nu contează că deja ne vine să ieşim în stradă, contează doar că atunci când puteam şi când trebuia să votăm altfel, n-am făcut-o. Să ne ducem crucea că doar noi ne-am cioplit-o.

Cluj-Napoca, martie 2010

Alegerile şi băsecraţia

6. Nevoia de clarificări ideologice

Recentele alegeri prezidenţiale au scos la iveală fel de fel de carenţe în viaţa noastră politică. Ne-au arătat politicieni fără caracter, politicieni care s-au abătut de la esenţa politicului, de la regulile democraţiei etc. Toate acestea sau o bună parte din ele se explică sau s-ar putea în bună măsură explica prin lipsurile pe care, de mai multă vreme le avem în zona ideologiei şi/sau ideologizării. Printre altele, aceste lipsuri sunt legate de faptul că pe alocuri s-a zis şi se mai zice că după căderea comunismului s-a cam isprăvit cu ideologia. S-a crezut şi se mai crede că am trăi vremuri ale dezideologizării.

Lucrurile stau şi nu stau chiar aşa. Stau aşa deoarece în vremurile socialismului realmente am avut de-a face cu un exces de ideologizare. Unele idei de rezonanţă ideologică au fost atât de frecare încât şi-au pierdut de tot credibilitatea. În funcţie de aceasta, parcă a devenit normal ca odată cu căderea comunismului să cadă şi excesele de ideologizare. Această cădere însă nu poate însemna trecerea la vremuri fără ideologie, fără necesare clarificări ideologice.

Ideologizarea ţine de chiar firescul socio-umanului. Acolo unde sunt oameni apar şi interese iar unde avem interese avem şi ideologizare, avem şi ideologii.

Ideologiile ca şi ideologii nici nu sunt altceva decât moduri ale intereselor de a interveni în lumea creaţiei şi mişcării de idei, idei ale adevărului, ale dreptăţii, echităţii, libertăţii, puterii, binelui şi răului etc.

Intervenţia şi/sau proiecţia intereselor în viaţa noastră spirituală se face, ca regulă, în două forme fundamentale. Într-una din ele, interesele alimentează lumea valorilor veritabile, o inspiră şi o susţin. În acest caz avem de-a face cu o ideologizare care produce adevărată şi dreaptă conştiinţă. În alte cazuri, interesele introduc abateri de la liniile valorilor de bază, pot genera distorsiuni mai mari sau mai mici. Pot prezenta unele idei false prin conţinutul lor ca fiind adevărul cel mai curat sau unele idei ale răului social ca fiind binele care se apropie cel

mai mult de zonele binelui suprem. În aceste cazuri avem de-a face cu ideologii ca false sau nedrepte stări de conştiinţă.

La ora actuală, în viaţa noastră ideologică avem de toate, avem şi dreaptă şi nedreaptă conştiinţă, avem şi amestecuri de tot felul.
Toate aceste amestecuri se aşează în modurile diferite de articulare a unor termeni precum: moguli, baroni, corupţi, oligarhi, bogaţi, salarii şi pensii nesimţite, venituri ilicite. Apoi: popor, săraci, defavorizaţi, pensionari, bugetari, particulari etc. La toţi aceştia se adaugă noţiunile legate strict de existenţa partidelor: liberali, social-liberali, social-democraţi, dreaptă politică, stângă, centru, extremă, independenţi etc.

Dacă în limbajul nostru politic avem o aşa mare armată de termeni cu notaţii şi conotaţii ideologice mai putem vorbi oare de nevoia de ideologie? Mai putem zice că ne trebuie şi mai multă ideologie?

Avem nevoie şi avem chiar o mare nevoie. Şi acesta din mai multe motive.

Unul din ele ar fi acela că, deşi lungă, lista de mai sus ar trebui foarte serios completată. Completată cu unele din noţiunile clasice ale arsenalului ideologic, noţiuni care nu ţin doar de tradiţii ale ideologiei comuniste ci de tradiţii mai largi. Am în vedere noţiuni precum: clase sociale – la noi se mai vorbeşte doar de clasa politică – clasă muncitoare, burghezie, exploatare, conflicte de clasă, ba, chiar luptă de clasă. Că toţi aceşti termeni au avut şi încă mai pot avea o mare încărcătură ideologică este dincolo de orice îndoială. În conţinuturile lor ideatice au acoperit realităţi care au fost şi care mai sunt.

Nu se prea întrevede că economia de piaţă ar fi eliminat exploatarea şi nici conflictele de clasă. Atunci? Atunci de ce să nu vorbim despre ele? Oare să ne facem că exploatarea nu mai există? Ea n-a fost eliminată de socialism şi nu va fi eliminată de nimeni. Ea a fost de când lumea şi va fi atâta timp cât va fi lumea, lumea omului bineînţeles. Problema ei este doar de a o ţine cât de cât sub control, de a o aşeza în limite ale unui normal social şi economic, unui echitabil. Problema este doar de a nu-i permite să îmbrace forme sălbatice. Or pe la noi, în unele cazuri a început să o ia razna.

Un alt mare motiv al nevoii de mai multă dezbatere ideologică ar fi legat de chiar termenii listei mai sus indicată. Mulţi din termenii ei

circulă fără nici o clarificare conceptuală, circulă doar în accepțiuni contextuale. Într-o așa situație se află, de pildă, termenii de mogul, de baron, de oligarh ș.a. Nu numai că aceşti termeni nu-i găseşti în dicționarele de politologie, dar cel de mogul nu este nici măcar în dicționarele explicative ale limbii române. În folosirea acestor termeni se lasă impresia că pentru a intra sub auspiciile unuia sau altuia din aceşti termeni trebuie să aparții unui partid de opoziție. Partidul propriu doamne fereşte să aivă baroni sau moguli.

Multe clarificări ar necesita şi termenii de dreaptă şi stângă, centru şi centru dreapta sau centru stânga, de extremă dreaptă sau extremă stângă. Poate şi mai multe clarificări ar cere noțiunile de liberalism şi neoliberalism, social-democrație tradițională şi social democrație modernă. Numai confuziile legate de raporturile dintre comunism şi social-democrație pot explica succesul de care s-a bucurat şi de care se mai bucură lozinca „Jos comunismul!" O lozincă falsă, demagogică, de pură şi urâtă propagandă. Când o auzi aproape fără să vrei îți vine să te întrebi: Care comunism? Unde comunism? Cum să-i spui social-democrației comunism? În toată această lozincă avem de-a face cu o insuficientă explicitare a raporturilor dintre fostul PCR şi actualul PSD.

Despre lipsurile pe care le avem la capitolul dezbatere ideologică ne vorbesc sau ne pot vorbi cele care țin de faptul că la noi politica se face pe oameni şi nu pe doctrine şi programe, că la noi este mare, poate prea mare migrația politică că pe la noi s-a născut partidul independenților. Că un asemenea partid aproape prin definiție se vrea a fi un partid fără nici un dumnezeu ideologic pare a fi un ceva de la sine înțeles. Dar că avem în prim plan şi încă la guvernare un partid care încă îşi caută ideologia, doctrina şi identitatea este aproape imposibil de imaginat. S-a înțeles sper că este vorba de PDL. Acest partid nici astăzi nu ştie ce-i şi cine-i sub raport ideologic şi doctrinar. El şi astăzi îşi mai caută identitatea. În procesul acestor căutări unii vor să-l facă pe deplin „popular". Vor ca adeziunea lui externă să fie pe deplin asumată şi în interior. În acest caz şi-ar pierde complet codița liberală.

Alți tineri „doctrinari" sunt de părere că PDL nu trebuie să mai caute nimic. Sunt de părere că acest partid are de pe acum o linie clară, linie absolut originală, una căreia i s-ar putea zice „băseism" sau

„băsescianism”. Ar fi vorba de o linie în care totul ar țâșni de sub cheia domnului nostru președinte. Totul ar porni de la domnia sa și totul ar urma să se întoarcă la domnia sa. Totul s-ar mișca în jurul dorinței prezidențiale de putere și de tot mai multă putere.

Din motive foarte serioase de seriozitate ideologică despre așa ceva nu cred că se va putea vorbi. Domnul nostru președinte n-a dat și nu va putea da naștere unei linii doctrinare. Pentru așa ceva trebuie ceva mai mult decât simpla dorință de mare și multă putere. Domnul nostru președinte, așa cum ne-au arătat din plin recentele alegeri, a dat naștere doar unei forme sau unui stil de conducere. A dat naștere unei autocrații marca Băsescu. Unui gen aparte de dictatură. Unei dictaturi urâte și viclene. Urâte deoarece este plină până la refuz de machiavelism și vicleană deoarece este învelită în ceva staniol de democrație. Acestei dictaturi marca Băsescu i-am putea foarte bine zice băsecrație. Așa ceva ar putea realmente defini și caracteriza liniile politice ale partidului denumit pe scurt PDL.

Băsecrația și PDL-ia sunt fiecare în parte și amândouă împreună un fel de mare obrăznicie politică, obrăznicie instituționalizată. În numele ei domnul nostru președinte cinci ani va ciurui tot ce poate fi ciuruit. Ne va ciurui în așa fel încât nimeni să nu i se mai poată opune. Ne va ciurui în așa fel încât băsecrația să poată deveni, după cum am zis și ceva mai sus, dinastie. O dinastie a portocaliului, una de care să nu ne mai putem scăpa alegeri și alegeri la rând.

Să sperăm totuși că nu se va întâmpla chiar așa. Să sperăm că cei care la recentele alegeri n-au fost la vot se vor trezi și se vor hotărî să voteze. Se vor trezi să ne ajute să stopăm băsecrația și PDL-ia și să-i dăm o nouă șansă democrației. Să sperăm!

Cu această mare speranță îmi vine să zic adio interesului meu pentru politică și adio condeiului cu care din când în când am scris ceva articole de presă. Adio!

Cluj-Napoca, 15 martie 2010

CUPRINS:

Cuvânt înainte 5
Istoricul plecării 8
Drumul şi primele impresii 10
Ordine şi disciplină 14
Parcă se trăia în Paradis 20
Macrostructura vieţii politice 23
Înălţarea şi căderea lui Schröeder 27
Alegerile sau cine l-a învins pe Schröeder 31
Marea coaliţie şi problemele ei 36
Angela Merkel – Jurământul 41
Mai întâi ţara şi apoi partidul 46
Mai întâi ţara 49
Mai întâi partidul 53
Partide şi culori 56
Partidele cu trei culori 59
Un vapor denumit România 63
Despre „Dreptate şi adevăr” 67
Dispar liberalii, trăiască popularii 71
„Amnesie und amnestie” 75
Günter Grass la ceasul sincerităţii 79
Ne-au votat şi nemţii 83
Avem „purificare” 87
Steguleţe galbene 90
Corupţia – mare monedă politică 95
Corupţia – mare monedă politică (II) 100
Uniunea europeană şi babilonia lingvistică 105
Parcă ne-am prostit de-a binelea 109
Babilonia lingvistică şi redundanţa semantică 113
„Creierul albastru” 118
Gliese 581 c sau viaţa pe alte planete 121
Preşedintele nostru „jucător” 124
După referendum sau Băsescu II 128
Spre Băsescu III 132

Să-i mulțumim Evei 136
Băsescu şi Boc sau clonarea politică 140
Despre „100% pentru adevăr” 144
Corifeii „Noului ateism” 147
Poruncile „Noului Ateism” 151
Zece şi Zece sau Moise şi Noul ateism 156
Marea provocare: Este sau nu Dumnezeu de vină 159
Noul ateism şi meleagurile noastre 163
Crede şi nu cerceta 167
Despre prezidențiale 170
Despre „pleaşcă” 172
Draga de „Draculette” 175
Fata lu’ tata 178
Broaştele şi domnul Băsescu 181
Despre cele „de nespus” 184
Visul şi candidature 189
Băsescu şi nemuritorul Socrate 192
Înstrăinare şi obrăznicie. Ca prin cărțile lui Kafta 195
Electorale şi blasfemie 199
Alegerile şi băsecrația 203
1. *Crin Antonescu sau politica bunului simț.* 203
2. *Domnul Geoană sau omul cu gafele* 206
3. *Băsescu sau cel care ne-a „ciuruit”* 210
4. *UDMR-ul sau marele câştigător* 214
5. *Poporul sau cel care a pierdut* 217
6. *Nevoia de clarificări ideologice* 221